BACCII BALDINII

IN LIBRVM HYPPOCRATIS.

DE AQVIS, AERE, ET LOCIS

Commentaria.

Eiuſdem Tractatus de Cucumeribus.

CVM LICENTIA SVPERIORVM.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FLORENTIAE,

Ex Officina Bartholomæi Sermartellij.

CIƆ IƆ LXXXVI.

OPTIMO,
AC MAXIMO
PRINCIPI
FRANCISCO MEDICEO
Tuſcorum Magnoduci Secundo.

BACCIVS BALDINIVS
S. D.

E MEDICINAE partibus optime ac maxime Princeps eam maxime laudandam eſſe exiſtimo, quæ morbos præcognoſcere & eorum naturam nouiſſe docet, ſiquidem cum morbos qui alicuius regionis incolis imminent prudens medicus pręcognouerit ipſis antequam regionem illam inuadant occurrere poterit, ac prohibere ne eius habitatores torqueant, ſi vero morborum naturam qui iam regionem aliquam inuaſere cognouerit, eos opt. curare poterit, præclariſſima enim medendi ars cum morbos cognouit certiſſima eſt

Digitized by Google

non minus quã mathematicę ſint, id igitur Hyp-poc. in hoc ſuo libro qui de Aquis, Aere, & Locis inſcribitur opt. docet, ſiquidem cum ipſe aeris & aquarum naturam in eo declaret, morbos qui vulgares à medicis appellantur quiquę omnes communem aliquam cauſam habent quę plerumquę aer interdũ vero aqua eſt, antequam ad regionem aliquam adueniat, præcognoſcere & cum iam regionem aliquam inuaſere eorum naturam cognoſcere docet, præterea cum rationem victus qua incolæ regionum vtuntur conſiderare medico prętipiat modumquę doceat quo eam medicus cognoſcere valeat, morbos illos qui à græcis σποράδες dicuntur & à ratione victus fiunt cognoſcere docet, quæ cum medici nouerint morbos quibus regionum incolæ periclitantur prohibere & eos qui iam regiones inuaſerunt optime vt dictum eſt curare prudens medicus poterit. Cum igitur hic liber præ breuitate qua eius author libenter vtitur ſatis obſcurus iudicio meo ſit, vt plerique Hypp. libri ſunt, & Gal. commentaria in hunc librum deſiderentur, præterea mendarum & errorum, librariorum vel temporum culpa plenus ſit, ideo opere prętium me facturum duxi ſi illum commentariis illuſtrarem & pro viribus meis à mendis & erroribus expurgarem tibi

bi autem quod ſciam te poſtquam reip. negociis, iuſtitię & militię operam dederis, rerum naturalium medicinę pręſertim maxime ſtudioſum eſſe, hos labores meos qualeſcumque ipſi fuerint dicare decreui, & vt meritorum tuorum erga me magnitudini eo modo quo poſſum aliquantulum ſatisfacere videar, pręſertim cum ſciam (tanta eſt animi tui humanitas), te illos hylari fronte, ac benigno animo accepturum. Vale noſtri memor.

INDEX RERVM MEMORABILIVM, QVAE in hoc Libro continentur.

AER iuxta Auerr. ſentētiam ſpiritus inſtaurare non poteſt. pagina 105
Aer ſpiritus inſtaurat. 105
Aer ſalubris & inſalubris quomodo cognoſcatur. 114. 115
Aeris mutatio an aquæ grauior ſit. 38. & inde.
Aeris magnæ & frequentes mutationes cur homines feroces & iracundos, paruę vero & rarę homines imbecilles, et timidos faciāt. 203. 204
Alexandri opinio cur ſol orientalem quam occidentalem plagam magis calefaciat. 98
Alumē miſta corpora clara facit. 151
Amazones duplices, Aſiaticæ & Europeę. 210
Animantia quę cornua habent cur maxillam ſuperiorem ſine dentibus habeant. 212
Antiperiſtaſis quid ſit & quomodo fiat. 127. 128
Annus ſalubris qui. 163. 164
Annus qui hyemem frigidā & ſiccam ver autē pluuium & auſtrale quos morbos faciat. 165
Annus qui hyemem auſtralem & tranquillam, ver autē Aquilonare Auſtrale & procelloſum habeat quos morbos vere faciat. 169. 170
Annus qui Aeſtatem & Autumnum pluuium habet quos morbos hyeme faciat & cur. 173. 174
Annus qui Aeſtatē ſqualidā & Aquilonarem, Autumnum vero pluuium & Auſtrale quos morbos faciat. 174 & 175
Aqua pura cur non nutriat. 45
Aqua pluuialis cur leuiſſima, dulciſſima tenuiſſima ac ſplendidiſſima ſit. 136. 137
Aqua pluuialis corrigenda eſt & quomodo corrigenda ſit & cur niſi corrigatur male olet. 143. 144
Aqua ex niue & glacie & Criſtallo peximę ſunt & cur. 144. 145
Aqua ex Niue, glacie & Criſtallo cur pexima ſit. 144. 145
Aqua Nili cur bona. 146. 47
Aqua ſulfurea quæ in Emilia naſcitur nec ſulfur olet & frigida eſt. 151
Aquę vſus 42. & inde.
Aquæ bonitas vel malitia quomodo cognoſcenda 47 & inde.
Aquę crudę quæ. 48
Aquæ cruditas quomodo cognoſcatur. 48. 49. 78
Aquę quæ borealem cœli plagam ſpectant interdum crudas interdum vero dulces eſſe. 75. 76
Aquæ quæ ſeptentrionem ſpectant cur interdum crudę interdum vero dulces ſunt. 77. 78
Aquę quæ, in regionibus frigidis ventis expoſitis ſunt cur hyeme longè a fonte frigidæ ſint, ęſtate vero itidem longe a fonte frigidæ. 81
Aquæ paluſtres, lacuſtres & ſtagnantes malę. 109. 110

Aquę

Aque paluſtres, lacuſtres & ſtagnantes nulli rei vtiles ſunt. 122
Aque que è profundiſſimis fontib. fluũt cæteris ſplendidiores, leuiores, & magis bene olentes ſunt. 129
Aquæ fontane quarum fontes meridiẽ vel medium locum inter hybernum ortum & occaſum ſpectant cur peſsime ſint. 131. 132
Aquæ fontane quorum fontes boream cur minus male ſint quam illæ quæ meridiem vel medium locum inter hybernum ortum & occaſum ſpectant. 132
Aque duriſſimæ, crudiſſime ac ſubſalſe quibus idoneæ ſunt. 134
Aque leuiſſime, ſplendidiſſimæ ac bene olẽtes quibus idonee ſunt. 134. 135
Aquæ ſalſe ventrem ſtringunt non ſoluunt. 135. 136
Aquæ pluuiales quam citiſſime putreſcunt & cur. 139. 140
Aquæ pluuiales cur leuiſſime & ſplendidiſſime. 139. 140
Aquæ pluuiales cur male oleant ibidẽ.
Aque magnorum fluminum in que alia flumina influunt & aquæ paludum in quas multæ alia aquæ influũt male ſunt & cur. 146. 156
Aque Tiberis conſideratio. 147. vſque ad. 155
Aquarum vires & genera. 37
Aquarum fontanarum quæ optima ſit. 125. 126
Aquarum que fontanæ ſunt gradus & que nam optime ſint. 130. 131
Arcturus ſydus quando oriatur. 19
Arcturus quod nam ſydus ſit & quenã ſtella & vbi ſita ſunt. 177
Arni & Tiberis fontes qui & vbi ſint. 154
Artis, inſtituti & conſuetudinis vires. 196
Aſia magis temperata eſt quam Europa & cur. 184
Aſia propter voluptatem multiformes feras & partus edit & cur. 188
Aſiæ, Aphricæ, & Europæ termini. 182. 189
Aſie quenam pars temperata ſit. 185
Aſie homines forma pulcherrimos & magnitudine maximos eſſe & iumenta ſepe parere ac opt. nutricari & cur 187. 188
Aſiatici nec audaces nec laborum patientes ſunt neque iracundi. 188
Aſiatici voluptatibus dediti. 188
Aſiatici cur molles, timidi & rei bellice ignari ſint. 201
Aſiatici quod ſub regibus viuunt timidi & imbelles sũt & cur. 205. 206
Auerrois opinionis confutatio cur ſol orientalem quam occidentalem plagam magis calefaciat. 97. 98
Auſter & boreas cur vehementiores quam orientales & occidentales vẽti ſint & diutius durent. 22
Auſter cur vehement us ſpiret cum deſinit quam cum incipit. 23
Auſter in Aemilia peſtilẽs vẽtus ẽ. 73
Auſter cur interdum frigidus licet raros ſit. 74

B.

BOREAS in Aethruria cur frigidus & ſiccus in Aemilia vero frigidus & humidus ſit. 91
Boreas in proprius locis ſi magna hyẽs ſit nebuloſus in lõginquis vero ſerenus ſit auſter vero è cõuerſo. 22. 23
Brutorum mores naturales conſuetudo auget. 239

C.

CALCVLOSI cur tenuiſſimum ac ſplendidiſſimum mingũt 159
Canis ſtella quæ & quando Florentiæ oriatur 18. 19

Corpora

Corpora temperata quę. 114
Conſuetudinis vires. 155. 179
Criſtallus non eſt glacies, ſed metallum quoddam. 145. 146

D.

DE VENTIS *opinio Hypp. & rationes Ariſt. cõtra hanc opinionem & earum ſolutiones.* 22. 23
De ventis opinio Theophraſti. 22
De ventis opinio Anaximandri Metrodori & ſtoicorum. 22
Diuiſio huius libri. 3
Diuiſio anni cur pluribus modis fiat. 9
Diuites boni qui 230. 231
Diuitiæ ſæpius ab hominibus prauis quam à ſtudioſis poſſidentur. 230
Dolores articulorum & coxẽdicum in locis illis vbi homines multum equitant multi ſunt 232

E.

EPINICTIDES *quę nam ſint & ex quibus & cur noctu fiãt.* 69
Eunuchi olim in Perſide regnauere 224
Europei non ſolum diuerſarum prouinciarum ſed vnius & eiuſdẽ prouinciæ & vnius & eiuſdem vrbis cur plurimum inter ſe differant 233. 234. 235. 236.
Europei virilitate & ferocitate Aſianos, Aſiani vero Europeos arte & ingenio ſuperant 238
Europæi cur magis iracundi feroces ac ſinceri quam Aſiani ſint. 237. 238
Experimenta quibus mulieres vtuntur vt cognoſcant ſi qua mulier fœcunda futura ſit nec ne. 227
Expoſitio ſept. textus Hypp. primi pręſagiorum. 225
Æthiopia cur homines criſpos ac nigros faciat. 242

F.

FAGEDAENA *quid ſit.* 62
Fames naturalis & preter naturam quomodo fiant. 111. 112
Febres hepialę quæ. 68
Febris quartana an pluries vnum & eundem hominem diuerſis temporibus inuadere poſſit. 115. 116
Flatus ventus & ſpiritus quid ſignificent & quid differant. 21. 22
Fontes & putei cur maiorem aquæ copiam & calidiorem hyeme quã æſtate, æſtate vero minus aquæ & eam frigidiorem habeant. 128
Fortitudinem quare reſp. magis quàm alias virtutes honorent. 208
Frigus corpora diuerſę naturæ in vnũ cogit & condenſat 145
Fructus regionis quę circa phaſim eſt cur inſipidi nec vnquam maturi ſint pag. 198
Fugaces fructus qui & quid differant à non fugacibus. 17
Fuſcus color qui pullus quoque dicitur qui nam ſit. 241
Fuſcus color ex quibus coloribus fiat, & eius apparentia. 242
Fuſcis veſtibus cur antiqui in funerib. vterentur. 242

G.

GERMANI *Belgę, & Bataui cur bibaciſſimi ſint.* 82
Glacies quid 145

H.

HEMORRHOIDES *ex quib. humoribus & quomodo fiant.* 70
Hyſtoria eorum qui Florẽtię in ſiccum puteum demiſſi fuere. 39
Hypp. tertio ſecto aphoriſ. & in libro de aquis, aere, & locis de anni temporibus egit & cur. 162
Hypp. annum ſumit ab ortu & occaſu mundano ſyderum & cur. 163

Hypp.

Digitized by Google

Hypp. Aſiam & Europam peregrinatus eſt 182
Homo cur ſi ſub ſole vadit veſtibus contectus vel ſedeat magis ſudat quam ſi nudus ſub ſole vadat. 138. 139
Homo ſanus & bene valens cur nullis legibus ſe obligare & quamcumque aquam quā populus vtatur bibere debeat. 133
Homines qui regiones frigidis ventis expoſitas incolunt cur voraces magis quam bibaces ſint. 82
Homines qui ſtagnātes aquas bibūt cito ſeneſcūt nec lōgæui eſſe poſſunt. 121
Homines qui loca vehementer calida & vehementer frigida incolunt cur feris moribus et aſpectibus ſint. 238
Homines qui montanas regiones aſperas, nudas, & aquoſas habitāt quales ſint. 239. 240
Homines qui loca aperta & edita incolunt cur tardius ſeneſcant quā illi qui caua & paluſtria habitāt. 240
Homines qui cōcauas, paluſtres, æſtuoſas & pratenſes regiones & quæ calidis aquis vtuntur & vētis calidis patēt, incolūt quales ſint. 241. 242
Homines qui regiones humidas incolūt & aquas ſublimes bibunt & anni tempora male diſpoſita habent cur malo animo ſint. 247
Homines qui bene munitā regionē, nudam, aſperam, ab hyeme preſſam & à ſole exuſtā incolunt qui. 249. 250
Hora & horarius quid ſignificet. 5. 6.
Horarum anni temperamenta. 1
Hora quot diebus duret. 17
Hora & dies caniculares idē ſunt. 17
Horarum mutationes et maximę aeris mutationes cauendę & cur anni tēporum periculoſiſſima ſunt ſolſtitia, ſed magis æſtiuum quā bruma deinde equinoctiū autumnale. 180. 181

I.

IEIVNI *cur celerius concumbant quam ſaturi.* 235
Inanimata mores non habent. 239
Ira quid. 202

L.

LAC *nimis calidum cur puerulos calculoſos faciat.* 159
Lapis in veſica quomodo gignatur. 158
Leges à malis morib. ortū habent. 244
Leges conſuetudinē bonā faciunt. 244
Liber hic ad quam medicinę partem pertineat. 3
Lippitudines humidæ quæ. 70
Lippitudines ſiccæ quę & cur fiāt. 83

M.

MACROCEPHALI *quam regionem incolant.* 192. 193
Macrocephali quomodo capita longa facerent & cur. 193
Macrocephali cur tempore Hypp. etiā ſine arte fierent. 193. 194
Magnę cœli mutationes regiones inęquales hę vero homines maxime differentes faciūt & cur. 191. 192
Maris & fœminę cōparatio. 248. 249
Medicina in quinque partes diuidi poteſt 2
Mæotis palus hodie quomodo appelletur. 209
Modi quibus Hyppocrates libro ſuos incipit. 3. 4
Mores quid ſint. 237
Morbus comitialis cur ſacer dicatur. pag. 64
Morborum alij ſporades alij vulgares. pag. 225
Morbi quomodo diuini dici poſſint. pag. 224. 225
Morbi qui à frigida & ſicca hyeme & à vere pluuio & auſtrali fiunt quomodo tollantur. 168

Mores

Mores quidam hominibus ſunt ab eruditione & philoſophia, quidam vero à natura & horum veſtigia in brutis videntur. 237
Mulieres pluſquam pueruli bibũt. 161
Mulieres paluſtres aquas bibentes cur difficulter concipiant, & difficulter pariant. 119. 120
Mulieres calculoſę cur pudenda ſua nõ trahũt nec terũt vt mares. 160. 161
Mulieres paluſtres, ſtagnantes ac lacuſtres aquas bibentes cur concepiſſe opinantur cum non conceperint, & cum tẽpus partus aduenerit tumor ventris deiiciatur. 122. 123

N.

NEBVLA *quid.* 140. 141
Nebula cur ſerenitatis ſignum. ibidem.
Nix & pluuia quomodo & vbi fiant pag. 141. 142
Nigredo à nimio calore & nimio frigore fit ſed diuerſo modo. 220
Nutrimenta quæ antequam putreſiant in ſubſtantiam nutriti mutantur & quę prius putreſiunt antequã in ſubſtantiam nutriti mutentur & cur. pag. 149. 150

O.

OPORA *quid ſignificet & quę nã anni pars ſit & quot diebus duret.* 18 19.
Oppida, vici & vrbes quę propè flumina ſunt quæ ſemper currunt nec ſtagnant ſalubria ſunt. 244. 245

P.

PAVPERES *boni qui.* 231
Pauperes mali qui. 231
Phaſis fluuius magnus eſt & lentiſſime currit. 196. 197
Phaſianorum ratio victus. 196. 197
Phaſianorũ corpora quę & color qualis ſit. 199
Phaſianorum mores qui. 200. 201
Phaſiani cur grauiſſime omnium hominum loquantur. 200
Pituitoſa corpora quare bene ſe habeant cum ęſtus & autumnus inaquoſa & borealia fuerint, biliosa vere male. 177
Plantę cum ſub terra ſunt cur albę sũt, cum vero extra terram exeunt virides ſiunt. 220
Poetę cur Venerẽ ex ſpuma genitaliũ mẽbrorum cœli quę Saturnus in mare proiecit ortã eſſe fabulẽtur. 215
Poetæ cur per Pan naturã per Mercurium vero artem intelligebant. 196
Procella quid. 168
Pueruli qui dicantur. 64
Pueruli regiones ventis & ſoli male expoſitas habitantes cur ſacro morbo & anhelatione laborent. 65
Planities illa quæ propè Florentiam eſt orientem verſus & vulgò il pian di Ripoli dicitur cur morboſa facta ſit & quomodo rurſus ſalubris. 245
Pueri qui calculo laborant pudendum trahunt ac terunt & cur. 158
Putei quidã cur magis aqua abundent ęſtate cum maximi æſtus ſunt. 246

Q.

QVATVOR *anni tempora quando incipiant & quando deſinunt & quot dies vnumquodque eorum habeat* 6. & inde 180. 181

R.

RATIONES *contra opin. Ariſt. de ventis* 25. & inde
Reſoluere quid ſignificet. 4. 5
Regiones vitæ longitudini aptę quæ nã ſint. 85. 86
Regionem aliquam vnam vel aliam cęli plagam ſpectare & ab aliquibus ventis tectam eſſe quomodo intelligi debeat. 50

Regio equalis quæ. 246
Rufus color, qui. 220

S.

SAPOREM eſſe humidi vt. Ariſt. ait quomodo intelligendum ſit. 198
Sarmatæ & Sauromatę hodie quomodo appellentur. 209
Scythia regio accliuis & ſublimis eſt. pag. 217
Scythici deſerti deſcriptio. 211. 212
Scythę qui populi ſint. 209
Scythę duplices, Aſiatici, & Europæi. pag. 210
Scythæ propter frigus ſibi ipſis ſimiles ſunt, aliis vero diſſimiles, Aegyptij verò propter calorem ſibi ipſis ſimiles aliis vero diſſimiles ſunt. 211
Scythę cur humeros, brachia, coſtas, manuum articulos, pectora & lumbos exuſta habeant. 218
Scythæ cur omnes rufi. 219. 220
Scythæ & eorum mulieres cur infœcunde. 220. 221
Scythę cur Eunuchos fieri maximè deſiderent. 232
Scytharum mulierum mores. 210
Scytharum qui Nomades dicuntur mores. 212. 216
Scytharum currus. 212
Scytharum boues cur cornua non habeant. 213
Scythia paucas & minimas feras prę frigore gignit. 214. 215
Scytharum corpora quę. 216. 217
Scytharum corpora præſertim mulierū & puerorum cur diſtorta & laxa ſint. 218. 219
Scytharum famulę cur promptè concipiant. 221. 222
Scytharum plurimi cur Eunuchi fiant. 222. 223. 224. 225.
Scytharum vulgus cauſam cur Eunuchi fiant ad Deum referunt. 224
Scytharum curatio dolorum articulorum & coxendicum. 226
Scytharum diuites & nobiles magis quam pauperes Eunuchi fiunt. 229
Semen ab omnibus corporis partibus venire vt Hypp. hic dicit & Ariſt. 15. probl. quarti ſecti quomodo intelligendum ſit. 194. 195
Semen magnam cum cerebro affinitatem habet. 227
Semen genitale non ſolum à magnis cœli mutationibus mutatur, ſed etiam à ratione victus. 235
Semen genitale vinolētorum hominum infœcundum eſt. 235
Senes cur ventris profluuio non laborent. 67
Senectus quid. 240
Sphacelus quid. 175
Similitudinis & diſſimilitudinis cauſę quas Ariſt. docet 3. cap. 4. lib. de generat. anim. non opponuntur illis quas in hoc lib. Hypp. tradit. 236
Si annus hyemem tranquillam ver autem boreale habeat cur abortus fiant & pueruli qui naſcuntur cito pereant vel morbidi viuant. 171
Sol cur magis oriētalem plagam quam occidentalem ſecundum Auerroem calefacit. 96. 97
Sol à quocumque corpore quod tenuiſſimum humoris eſt attollit. 138
Sudor quid. 139

T.

TERRAM fœminam eſſe & omnium matrem Ariſt. dixit. 251
Teſtes vim quandā ad vniuerſum animantium corpus mittunt qua animans mas vel fœmina dicitur, & quę nam ſit ea vis. 223
Tranquillitas à duabus cauſis fit. 28

V.

Venae quædam poſt aures ſunt quas ſiquis ſecuerit cur homines ſteriles fiant. 227. 228

Venti omnes cur refrigerent, & humectent. 29. 30

Venti aquarum vires frangunt & augent. 156

Veti occidentales iuxta Ariſt. ſententiam ſaluberrimi ſunt. 103

Venti occidentales iuxta Hypp. ſententiam aquoſiſſimi ſunt. 101

Venti occidentales in Aethruria ſaluberrimi ac ſuauiſſimi ſunt. 104

Ventus quid ſit. 22

Ventus Cenchoma Phaſianorum indigena qui ventus ſit. 200. 201

Ventorum cauſæ efficientes & finales quę. 29

Ventorum numerus. 31

Ventorum ſitus. 31. 32

Ventorum vires. 32

Ventres duri quot modis dicantur. 110

Vindemiator quæ nã ſtella ſit, & quod ſydus & cur olim pręuindemiator dicta fuerit, & quãdo oriatur. 20. 21

Vinum aquoſiſſimum ſalubrius eſt pueris quam lac nimis calidum. 159

Viri in pudendis non recta perforati ſunt. 161

Vita quid ſit. 84

Vter ſi plenus ſit & perforetur aquam emittit, ſi vero plenus non ſit & perforetur ſpiritum emittit. 129

FINIS.

Errata ſic corrigito.

Pagina 2. linea 16. ſuboſcure, leg. ſuboſcura. p. 2. l. 35. curationem, curationum. p. 3. l. 8. σηρειωτικῆ, σημειωτικὴ. p. 12. l. 14. nouo, nono. p. 12. l. penult. aliquid, aliquod. p. 16. l. 14. non hoc, de hoc. p. 21. l. 34. ſpiritu, ſpiritus. p. 24. l. 33. littoras, littora. p. 27. l. 33. obliqui, oblique. p. 28 l. 13. comitare, concitare. ead. pag. l. 14. vigeant, rigeant. p. 31. l. 14. Eurumi, Eurum. p. 40. l. 6. videticet, videlicet. p. 46. l. 2. procelloſam bonam, bonam, procelloſam. p. 54. l. 8. ἐπιδήμια, ἐπιδήμιοι. p. 79. l. 25. peculiaros, peculiares. p. 85. l. vltima. &, ea p. 88. l. prima. audace ſi, audaces. p. 91. l. 27. Apenninis, Apennini. p. 113. l. 10. dacunt, ducunt. p. 114. l. 8. bili, illi. p. 118. l. 34. autumno, æſtati. p. 119 l. 4 humores, tumores. p. 120. l. 26. pariuntur, pariunt. p. 222. l. 35 non eſt referendum illud non, non debet. p. 124. l. vltima. natura, nam. p. 142 l. prima. coaceruat, coaceruata. p. 143. l. 1. contrariis, contrarij. p. 165. l. 33. niſi ſi hyemem, niſi hyemem. p. 188. l. 20. innaſci poteſt, innaſci poſſe. p. 198. l. 30. Gal. teſtimonius, teſtimonio. p. 206. l. 4. regem, rege. p. 213. l. 1. lucoque, lutoque. p. 222. l. 27. fremari, frenari. p. 230. l. 26. veniſſe, eueniſſe. p. 231. l. vltima. affectum, affectu. p. 238. l. 6. indiunt. indunt.

Digitized by Google

BACCII BALDINII COMMENTARIA

IN LIBRVM HYPPOCRATIS De Aquis, Aere, & Locis.

EX iis quæ interpretes præfari ſolent antequam ad libri quem interpre-tandum ſuſcepere, expoſitionem ad grediantur, tria tantum dicemus, videlicet libri inſcriptionem quoniã ea varie fertur, deinde ad quam medicinę partem liber hic pertineat, poſtremo eius diuiſionem ſiquidem ea quoque multiplex eſt, reliqua vel ex ſe ipſis, vel ex his tribus manifeſta erunt. Inſcribitur itaque liber hic tribus modis, videlicet DE AQVIS, AERE, ET LOCIS quomodo etiã Gal. tẽporibus liber hic inſcriptus erat, vt ipſemet Gal. in commentario decimi quarti Aphoriſmi tertij ſecti dicit, rurſus inſcribitur de Aere, Locis, Aquis, temporibus, ventis, & aſtris, quæ inſcriptio legitur in quibuſdam codicib. græcis, & illis quidem antiquis, quę manu ſcripta ſunt. At Gal. in tractatu de propriis libris bis dicit hunc librum Hypp. quem ipſe affirmat ſe expoſuiſſe, & inſcribi de Aquis, Aere, & Locis, debere inſcribi de habitationib. aquis, tẽporib. & regionib. nullam tamen rationem adducit cur antiquam illam inſcriptionem reprobauerit, nos vero primam illam inſcriptionem, ideo comprobamus quoniam ea breuior eſt reliquis duabus, Hypp. autem in ſcriptis ſuis breuitati maxime ſtuduit, ſecunda autem videtur potius eſſe expoſitio quædã primæ inſcriptionis quam inſcriptio huius libri, Hypp.

enim hoc in libro propter locum omnia tractat, qui homines in eo degentes conſeruare debet,hanc autem conſeruationem cœli temperies, & aquæ bonitas maxime præſtant, earumdem autem malitia ipſam deſtruunt, quamobrem Hypp. in libro de flatibus aerem omnium morborum cauſam eſſe affirmat, & in hoc libro aquam multos morbos facere dicit, aeris autem temperamentum plerumque aquæ bonitas comitatur cœli vero inclementia aquæ malitiam ſecum habet, ideo Hypp. in hoc libro primum de his tribus agere videtur de reliquis autem quæ in ſecunda illa inſcriptione continentur non primo,ſed vt cœlum, & locum mutant variantque, Gale. autem, vt ipſemet ſexcentis in locis aſſerit modus loquendi clarus, & manifeſtus maxime placuit quamobrem omnia ſemper fuſe lateque,& copioſe dicit,prima igitur inſcriptio quam nos pro bamus, & quæ tunc publice ferebatur fortaſſe ei breuior viſa eſt, quam opus eſſet,& ideo ſub obſcure quare illam tertiam inſcriptionem inuenit, quæ cum longior, & latior ſit prima, magis clara, & manifeſta illi viſa eſt. Cum autem medicina in quinque partes diuidi poſsit è quibus vna eſt, quę ſanitatem tuetur,ſecunda vero eſt illa, quæ futuris morbis occurrit, tertia autem eſt, ea quæ morbos qui iam homines occuparunt curare docet, quarta vero quomodo mala, quæ morbis accedunt lenire poſsimus nobis demonſtrat, quinta autem notas explicat quib.præſagire valeamus, qui morbi in quacunque regione, & ætate, ac quocunque anni tempore hominib.inſtent, quique anni ſalubres, vel peſtilentes futuri ſint & an morbus, qui aliquem hominem inuaſit longus, vel breuis ſalubris,aut lęthalis ſit, & an pueri, qui naſcuntur ſani, vel aliqua corporis parte imbecilles futuri, ac longam, vel breuem vitam ducturi ſint,hic liber ad omnes has medicinæ partes pertinere videtur, nam cum ex eo diſcamus varias cœli tempeſtates, varia aquarum genera,& vires cognoſcere facile præſagire poterimus, quæ nam ex his ſanitati tuendæ idoneę ſint, & quænam ex illis morbos, & quos morbos facere poſſint, pręterea diuerſis curationem generibus in diuerſis cœli tempeſtatib. & regionibus vti oportet, & alia ratione inſtantib.morbis occurrere debemus in alia, atque alia cœli tempe

ſtate

ſtate, & regione, ac alio pacto ſymptomata lenienda ſunt in frigida regione, & in frigido anni tempore, quam in calidis, quę omnia ſi pręſtare voluerimus, vt bonum medicum decet, neceſſe eſt, vt prius ſciamus ea quæ in hoc libro ab Hypp. tractantur. Quamobrem non videtur probanda eorum ſententia, qui licet prudentes docti, & accurati viri alioquin ſint tamen aſſerunt librum hunc redigi debere ad eam medicinæ partem, quæ à Græcis σημειωτικῶ appellatur in qua de ſignis agitur, nam in hoc libro nulla methodus, nulla doctrina de ſignis traditur, ſed tantum docet nos Hypp. in hoc volumine qua nam ratione aquarum, & aeris vires, & diuerſitates cognoſcere valeamus, at ſi ob id ipſum liber hic ad eam medicinæ partem redigi debet ad eandem quoq; redigendi erunt libri de locis affectis, de febribus, de cauſis morborum, & de cauſis ſympt. quod in illis docet nos Hyppocrates quomodo febres, & interiorum corporis partium affectus eorumq; cauſas ex ſignis cognoſcere poſſimus, quod nullus vnquam dixit. Diuiſionem autem de qua dicendum ſupereſt in capita faciemus quod Hypp. vnum tantum hunc librum de aquis, aere, & locis fecerit quamobrem illum in plures libros diuidere longe ab authoris mente abeſſe videtur, præſertim cum ipſemet Hypp. hanc diuiſionem in capita innuere videatur cum inquit; Quomodo hæc ſe habeant ego dicam, & rurſus cum ait volo autem de Aſia, & de Europa dicere ſi autem dicas hæc verba, & eſſe poſſe principia librorum, & capitum, reſpondemus hos tractatus ita eſſe breues, vt potius capituli, quam libri nomen mereantur, hunc igitur librum in xij. capita diuidemus capita vero in tot. tex. quot natura rei, quæ in eo capite tractatur exigere videbitur vnum tamen lectorem monere volumus ordinem, & numerum capitũ varie ferri, quamobrem nos omnem hanc varietatem ſignabimus, & eam quæ melior nobis videbitur eligemus, iudicium deinde liberum lectoribus relinquemus, & hæc dicta ſint de iis quæ ante libri expoſitionem dici ſolent.

Medicinam quicunque recte quærere vult, hæc facere debet, primum anni horas animaduertere quid vna quæque earum efficere valet. t. j.

Conſueuit Hypp. vno ex his tribus modis libros ſuos inci-

 pere,

pere, nam vel intentionẽ ſtatim libri quẽ ipſe conſcribere vult proponit, aut in principio libri enumerat opiniones quas antiquiores ſe habuerint de ea re de qua ipſe in eo libro ſcripturus eſt, vel ab aliqua ampla, & ſplendida propoſitione librum ſuum incipit, quos modos incipiendi Ariſt. quoque poſtea ſeruauit, hoc autem facile cognoſcet ille, qui principia librorum quos hi authores ſcripſerunt hodieq; ſuperſunt legere voluerit, quamobrem Hypp. hunc librum de Aquis, Aere, & Locis ab hac ampla, & ſplẽdida propoſitione incipit, videlicet qui medicinam recte quærere vult hæc facere debet, videlicet anni horas animaduertere, ceterum cum vna & eadem res pluribus modis conſiderari, & ideo à pluribus artificibus tractari poſſit, vt magnitudo eſt, quæ à philoſopho naturali tractatur vt terminus corporis naturalis, & à primo philoſopho, vt ens quoddam vt aiunt, & a geometra, vt abſtracta eſt à materia; ideo Hypp. qui horas anni conſiderare vult vt medicus, inquit oportere medicum ſcire vim horarum anni quam habent immutandi humana corpora, quare ipſe de earum temperamentis agit, quoniam propter temperamentum quod hæ horæ diuerſum habent, variant & immutant hominum corpora, nec video Hypp. vſquam in hoc libro reſoluendi rationem aut doctrinam tenere, vt iunior quidam vir ſanè doctus, & accuratus in commentariis ſuis quæ in hunc Hypp. librum ædidit, opinari videtur, nam reſoluendi doctrina incipit à compoſitis, & illa in cauſas, & principia ſua reſoluit, veluti hominem in carnes, & oſſa hæc autem in humores, hos vero in quatuor elementa, & hæc tandem in materiam, & formam, & hæc doctrina vtilis immo neceſſaria eſt ad aliquam artẽ inueniendam, & ante demonſtrationem, quamobrem à quibuſdam appellatur doctrina declarans, & in hanc ſignificationem accepit hoc verbum reſoluo Virgilius VI. Æneidos cum dixit Dedalus ipſe dolos tecti ambageſque reſoluit, alij autem eadẽ ratione hoc verbum ἀναλύειν, ſiue reſoluere in hanc ſignificationẽ accepere, videlicet reducere, vt Ariſt. in Elẽchis cum ait, eſt enim oẽs modos, qui dicti ſunt reſoluere in Elenchi definitionẽ, ideſt reducere ad definitionẽ Elenchi, & eo pacto ipſos cognoſcere, quæ ſignificationes omnes ferè idem ſignificant

vide-

videlicet vel reſoluendo aliquod compoſitum in principia ſua, vel reducendo illud ad aliquam formam, & definitionem naturam eius demonſtrare, ſed cum aliqua ars iam inuenta eſt, ad eam docendam, & tradendam non amplius opus eſt doctrina reſoluendi, ſed potius componendi, quare Gal. cum voluit artem medicam docere, quæ iam per doctrinam reſoluendi inuenta erat, eam per doctrinam componendi tradit, & incipit ab elementis, & ab his procedit ad temperamenta deinde progreditur ad facultates naturales poſtea vero ad libros anatomicos, & ſic ſemper à ſimplicioribus procedit ad compoſita, id quod etiam Ariſt. fecit cum naturalem philoſophiam docere voluit, primo enim incepit à principiis omnium rerum naturalium, videlicet à materia, forma, & priuatione veluti à ſimpliciſſimis omnium rerum naturalium ab illiſque acciden tibus quæ omnibus communia ſunt & hæc principia immediate ſequitur, & deinde procedit ad compoſita, & cum hæc docet ſemper quoque à ſimplicioribus incipit, vt ſunt corpora cœleſtia, & deinde ad ea quæ magis compoſita ſunt progreditur, cum igitur Hypp. in hoc libro doctrinam aquarum locorum & aeris nobis tradere velit, quoniam corpora noſtra immutant & morbos faciunt, à ſimplicioribus incipit, & ait opus eſſe medico nouiſſe ſitum locorum, aquarum qualitates, & victum hominum, qui in regionibus habitant, vt his cognitis effectus eorum cognoſcere, ac prædicere valeamus, qui cum ab his rebus quas diximus fiant ſunt veluti earum finis, & ideo magis compoſiti quam ipſe ſint quare Hypp. doctrina componendi vtitur non autem reſoluendi, & inquit oportere medicum ſcire horarum anni naturam, & vim. Quamobrem animaduertere oportet in codice græco ita ſcriptum eſſe τάς ὥρας τοῦ ἔτεος, quæ verba nos ideo intepretati ſumus anni horas quoniam hæc vox ὥρα græcis multipliciter dicitur, ſignificat enim interdum pulchritudinem quare Iuppiter à poetis ὡραῖος dicitur ab ὥρα, quæ vt dixi pulchritudinẽ ſignificat, nam pulchritudo eſt cum vnicuiq; parti ineſt quod ei opportunum & tempeſtiuum eſt, id quod à græcis ὡραῖον appellatur, vt videre poterit quicunque octauum Aphor. tertij ſecti legerit, vbi Hypp. dicit ἢν ὡραῖος τά ὡραῖα ἀποδιδῶσι, &

quæ ſequuntur, ſignificat præterea hoc nomen ὥρα curam, & animaduerſioné, quare hęc vox ὡραιόντων, quę in Hypp. libris aliquando legitur, à Gal. in libello illo, qui inſcribitur expoſitio linguarū Hypp. exponitur animaduertentiū & curantiū, quoniam ὥρα vt ipſe ibi dicit φροντίς, ideſt cura interpręttatur. Preterea ſignificat hęc eadem vox quattuor anni tēpora, ver ſcilicet æſtatē, autumnū, & hyemē, & eorū tēpeſtates quas græci etiam καταστάσεις appellāt, vt ex primo xj. & xv. Aphoriſmis tertij ſecti cognoſcere licet ſignificat vltimo hæc vox ὥρα eā anni partem in qua omnes fructus quos græci ὡραίους latini autem horarios, vel fugaces vocant è quibus nonnulli incipiunt quidam vero deſinunt alij autem in ſuo vigore, vel vltra illū conſiſtunt, vt Gal. ſecundo de alimētis cap. 2. affirmat. Nos igitur, vt anni tempora, & eorū tempeſtates hac vna voce ſignificaremus τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος anni horas expoſuimus, pręſertim cum Plinius 35. cap. noni libri hyſt. naturalis, vbi de origine, & genitura concharum loquitur ita dicat, vbi genitalis anni ſimulauerit hora pandentes ſeſe quadam oſcitatione impleri roſcida conceptu tradunt. Ex iis igitur ſignificationibus huius vocis horæ, nos ſolum tres explicabimus, è quib. vna ea eſt qua quattuor anni tempora ſignificantur, videlicet ver, æſtas, autumnus, & hyems, altera qua eas anni partes quas medici horam, & oporam appellant ſignificantur. Tertia vero erit ea qua nos caniculares dies appellamus, primo igitur de quattuor anni tēporibus dicemus vniuiuſque eorum tēperaturā, & quādo incipiant, & deſinant, & quot dies vnumquodque eorum habeat. De principio igitur horum quattuor temporum anni plures fuere ſententiæ, & eæ quidem inter ſe longe diuerſę. M. Varro itaque primo lib. de re ruſtica c. 31. inquit ver incipere cum ſol peruenit ad 23. gradum Aquarij, durare autem quouſque ſol perueniat ad 23. gradum Tauri, tunc.n.incipere ait æſtatē, quæ durat, vt ipſe opinatur quouſque ſol ad 23. gradum Leonis perueniat, tunc enim incipit autumnus, qui durat quouſque ſol ad 23. gradum Scorpionis accedat, inde eſt hyems, quæ durat quouſque ſol ad 23. gradum Aquarij rurſus veniat, nam tunc temporis, vt dictum eſt ver incipit. Florentiæ igitur, vbi vertex ſupra finitorem eleuatur

Digitized by Google

43.gradibus, & duabus tertiis partibus vnius gradus principium veris erit hac ratione Kalen. Feb. finis autem Kal. Maij, Aeſtas autem incipiet ſex. Non. Maij deſinet autem 3. Non. Auguſti. Autumnus vero, incipiet pridie Non. Auguſti finiet autem 3. Non. Nouembris, hyemis vero principium erit pridie Non. Nouem. finiet autem pridie Kalen. Feb. Quamobrem ſi hanc rationem diuidēdi annum ſequamur, ver habebit dies 91. æſtas vero dies 94. Autumnus 92. hyems 88. Aſtrologi autem alia ratione annum diuidunt, nam ipſi imaginantur in cœlo eſſe quattuor punctos, & cum ſol ad vnum ex his punctis peruenit tunc principium vnius temporum anni faciunt. Eſt igitur vnius ex his punctis quos eſſe in cœlo Aſtrologi imaginantur, ille in quo is circulus quem ipſi æquatorē appellant, ſecat alium circulum, qui ab ipſis colurus dicitur, ſecundus punctus eſt ille ad quem cum ſol peruenit, maxime diſtat ab æquatore ſeptentrionem verſus, Tertius vero eſt ille in quo rurſus æquator ex altera parte colurum ſecat, at quartus ille eſt ad quē cum ſol venit rurſus maxime diſtat ab ęquatore verſus meridiem. Cum igitur ſol ad primum illum punctum peruenerit fit æquinoctium in vniuerſa terra, & eſt principium veris, cum autē ſol acceſſerit ad ſecūdum punctum fit æſtas in tota plaga ſeptentrionali, quia hic eſt ille pūctus, qui maxime diſtat ab æquatore verſus borealem polum, cum vero ſol attigerit punctum illum, vbi rurſus æquator colurum ſecat tunc vbique terrarum fit æquinoctium, & eſt principium autumni, at cum ſol peruenerit ad punctum illum, qui maxime diſtat ab ęquatore meridiem verſus tunc erit bruma, qui dies principium hyemis eſt in tota plaga boreali, ſi igitur hanc rationem diuidendi annum probauerimus, ver incipiet 5. Id. Mart. & habebit dies 93. Aeſtas vero incipiet pridie Id. Iunij & habebit dies 94. Cœterum Autumnus incipiet Id. Septēb. & habebit dies 89. Hyemis vero principium erit 3. Id. Decembris, & habebit dies 89. ſi annus fuerit communis, ſi vero biſextilis dies 90. & hanc ratiōnē diuidendi annum videntur probare Hypp. & Gal. 3. ſecto Aphor. in commentario Aphoriſ. 14. & in commentario primo in primum lib. de morbis vulgaribus in commentario tex. primi, & in commentario ſecundo

 in

in primum lib.de morbis vulgaribus in cōmentario tex.pr. & in com.2.in primū librū de morbis vulgaribus tex. 5. ſed alia cauſa lōge diuerſa ab ea propter quā Aſtronomi ita annū diui dūt vt paulò poſt dicemus. Medici aūt ver incipere 5.Id.Martias,vt Aſtrologi dicunt ęſtatē vero incipere cū Vergiliæ mun dano ortu oriuntur,Autumnū vero incipiunt cū Arcturus mū dano ortu oritur, hyemis vero principiū eſſe affirmant cū Ver giliæ mundano occaſu occidunt,ſed animaduertendū eſt hūc Vergiliarū mūdanum occaſum ita intelligi debere, ſcilicet vt Vergilię mūdano occaſu occidant mane cū ſol in ſigno oritur qui opponitur ſigno illi in quo Vergiliæ ſunt,& hāc rationē di uidendi annū ideo videtur magis probare Gal. locis quos ſuperius citaui, quoniā medici cōſiderant anni tēpora, quæ ſuis qualitatibus primis corpora animantiū mutāt, verū quia cum hæ ſtellæ oriuntur aut occidūt magna fit mutatio frigidi in calidū, ideo medici principiū æſtatis faciunt ſub ortu mundano Vergiliarū,eadē cauſa,quia cum Arcturus oritur fit maior mu tatio calidi in frigidum,quam ſub æquinoctio autumni, ideo principium autumni eſſe dicunt ſub ortu Arcturi, at vero quia cum Vergiliæ occidūt maior adhuc mutatio fit calidi in frigidum quam in bruma,ideo illum occaſum medici principium hyemis faciunt, ſunt autem Vergiliæ ſeptem ſtellę, quæ ſunt inter finem Tauri, & caudam Arietis, vt Plinius ſecundo lib.naturalis hyſtoriæ cap.41. & Iginius in lib. de formis cœleſtibus affirmant, & dictæ ſunt à latinis Vergiliæ,à vere quoniā cum ſtellæ illę mundane oriuntur ver deſinit,à græcis vero dictæ ſunt Pleiades ἀπο τοῦ πλεῖν, quæ vox nauigare ſignificat, quoniam ſub mundano ortu harum ſtellarum videtur eſſe tēpus commodum ad nauigandum. Cęterum Arcturus eſt ſtella quædam, quæ in Zona arctophilacis ſiue Bootes eſt longe clarior cęteris ſtellis quę eam imaginem effingunt,vt in eo loco cuius teſtimonio ſuperius vſus ſum Iginius affirmat, at iuniores ſuis longis, & diligentiſſimis obſeruationibus inuenerunt eam eſſe in extrema parte veſtis ipſius Bootes verſus meridiem propè femur illius, eſt ergo Florentiæ hoc anno 1581. vernum æquinoctium ſex. Id. Mart. oriuntur autem Vergiliæ mundano ortu hoc eodem anno ſex. kalen. Maias, & tunc eſt

prin-

Digitized by Google

principium æſtatis, ſicuti vernum æquinoctium fuit principium veris, quamobrem ver 47. dies habebit, Arcturus autem oritur mundano ortu 13. kalen. Octobris, & tunc incipiet autumnus, videlicet poſt æquinoctium autumnalem dieb. 7. & ita æſtas habebit 146. dies, Pleiades vero ſiue Vergiliæ occidunt mundano occaſu eo modo quo ſuperius diximus 3. Id. Nouembris, & eſt principium hyemis, videlicet ante brumam diebus 30. & ita Autumnus habebit dies 53. hyems vero dies 119. quæ ſummę ſi colligantur 365. dies conficiunt quot dies annus ſolaris habet, & præterea 6. horas ferè. His viſis modo rationẽ reddere debemus quare tot modis, & illis quidem inter ſe longe diuerſis annus diuidatur dicimuſque hoc ideo fieri quoniam plures artifices anni diuiſionem diuerſis cauſis faciunt. M. Varro itaque veluti ſuperius dixi annum, vt Agricola diuidit, & ideo veris principiũ facit kalen. Feb. quoniam eo tempore plantę ferè omnes florere, & ſurculos emittere incipiunt, & multa opera ruſtica, quæ Vere facere oportet, vt ſationes quorundam leguminum tunc fieri incipiunt, ſex. autem Non. Maij æſtatem incipere dixit quoniam tunc meſſis incipit, multis enim in locis coloni hordeum mẽſe Maio metere, & ea opera ruris, quę æſtate facere opus eſt tunc facere incipiunt, Pridie autem Non. Auguſti autumnum incipere affirmauit quoniam tũc omnes fructus quos fugaces latini appellant ferè maturi ſunt, vt paulo poſt dicemus, & vindemia inſtat, hyemis vero principium fecit pridie Non. Nouẽb. quia eo tempore omnia genera fructuum iam repoſita ſunt, & tempus ſerendi frumenta adeſt. Aſtronomi autem quoniam obſeruant acceſſum, & receſſum ſolis ab æquatore ideo principium veris eſſe dixerunt vernum æquinoctium quoniã tunc temporis ſol eſt in æquatore, & verſus borealem plagam accedit, æſtatem vero incipere dixerunt cum ſol in Tropico Cancri eſt, quia tunc ſol longiſſime diſtat ab æquatore, & propinquior eſt puncto illi, qui in cęlo recta linea ſupra caput noſtrũ eſt, quem Mauritani Zenit appellant, quam in aliquo alio anni tempore. Autumni autem principium eſſe dixere cum ſol rurſus ad æquatorem peruenit, & autumnale æquinoctium facit ad meridionalemq; plagam accedit hyemem vero inchoare

Google

affirmarunt cum ſol ad tropicum Capricorni peruenit, & bru mam facit quoniam tunc ſol ab æquatore, & à puncto quem paulo ſuperius diximus lõgius diſtat verſus meridiem, quam in aliquo alio anni tempore. Cęterum medici licet hanc anni diuiſionem probent tamen quia mutationes temporum cõſiderant, vt caliditate, frigiditate, ſiccitate, atque humiditate aeris, corpora noſtra alterant, ac mutant, ideo aliam rationem diuidẽdi annum magis probant, & vernum æquinoctium principium veris eſſe dicunt, quoniã frigus tunc maxime decreſcere incipit calor vero augeri licet non admodum, at vero quia cum Vergilię mundano ortu oriũtur calor multum augetur, ideo tunc æſtatem incipere dixerunt, videlicet ante ſolſtitium æſtiuum dieb. 47. Arcturi deinde ortum principium autumni, & finem æſtatis fecerunt, videlicet ante æquinoctium autumnale dieb. 12. mundanum vero occaſum Vergiliarum hyemis principium, & autumni finem eſſe dixerunt, videlicet ante brumam dieb. 30. Nec me præterit, me in enumerandis diebus illis quos habẽt hęc quattuor anni tempora longe à Gal. differre, ipſe enim in commentario primo in primum lib. de morbis vulgaribus in commentario primi tex. inquit inter Vergiliarum, & Arcturi ortum eſſe quattuor menſes nos vero dicimus inter ortum harum ſtellarum eſſe 146. dies, at inter Vergiliarum Occaſum, & Vernum æquinoctium Gal. dicit eſſe pluſquam quattuor mẽſes nos vero dicimus hoc tempus eſſe 120. dierum, & ita quatuor menſium. Ver autem ipſe affirmat non habere duos integros menſes, nos vero dicimus ipſum habere 46. dies tantum, & ita deeſſe ad hoc vt ver habeat duos integros menſes 14. dies, verba autem Gal. videntur innuere, vt pauci dies deſint ad hoc vt ver habeat duos ſolidos menſes, at 14. dies non ſunt pauci ſi conſiderentur, vt pars duorum menſium. Tempus autem autumni Gal. ait eſſe maius tempore Veris, quoniam extenditur vſque ad duos menſes, nos vero dicimus tempus autumni eſſe 53. dierum, nec mirum ſi ſupputatio noſtra non conuenit cum ſupputatione Gal. nam Gal. ſupputationem ſuã facit in pararello Heleſponti, vt Gal. ipſe affirmat in cõmentario primo in primum lib. de morbis vulgarib. in expoſitione tex. primi, nos autem facimus ſupputationem

noſtram

Digitized by Google

noſtram in pararello Romæ, præterea poſt Gal. cognitus eſt motus ille ſecundum ſucceſſionem ſignorum, qui tempore Gal. ignorabatur. Scio etiam Gal. loco quem nouiſſime citaui aliam anni diuiſionem narrare quam etiam probat, qua annus in 7. partes diuiditur, videlicet in ver,& æſtatem quam in duas partes diuidit, in autumnum, & in hyemem quam in tres partes diuidit, at quia magnæ mutationes aeris, quo ad primas quattuor qualitates fiunt iuxta diuiſionem anni in quattuor partes, ideo nos hãc anni diuiſionem in quattuor tempora vnà cum Gal.magis probauimus, nam quamuis æſtatem in duas partes diuidamus, calidum frigidum, & ſiccum humidum ſemper ſuperabit, itidem ſi hyemem in tres partes diuidamus,frigidum calidum,& humidum ſiccum ſemper excedet. His viſis modo ad temperamentum harum horarum veniam, è quibus æſtatis temperaturam calidam & ſiccam eſſe ſenſu comprehenditur, & ideo talem eſſe æſtatis temperaturam omnes autumant, quemadmodũ etiam hyemis temperamentum frigidum eſſe,& humidum eadem cauſa omnes dicunt. Cęterum de temperatura veris, & autumni diuerſis cauſis à multis dubitatur, prius ergo de veris temperamento dicam. Antiqui igitur, vt Gal. primo de temperamentis refert, ver eſſe calidum, & humidum dixere hac ratione ducti, quoniam combinationes primarum qualitatum,quæ fieri poſſunt cum quattuor anni tẽporibus componere volebãt,quam obrem ver calidum,& humidum, æſtatem calidam, & ſiccam, autumnum frigidum,& ſiccum, hyemem vero frigidam,& humidam eſſe dixerunt,præterea dicebant ſi ver cum æſtate conferamus eſt humidum ſi cum hyeme eſt calidum ergo ver eſt calidum & humidum,alia quoque ratione Athęnei Attalenſis ſectatores hoc idem probare conabantur, dicunt enim cadauera frigore rigent, & ad ſiccitatem maximam rediguntur,cũ igitur mors ſit affectus quidam frigidus & ſiccus,vita quæ illi contraria eſt, erit affectus calidus & humidus, quamobrem tempus illud anni quod vitæ ſimillimum eſt, & ideo illi ſaluberrimum(id autem eſt ver)erit calidum & humidũ,& in hanc antiquorum ſententiam ire videntur Hypp. primo de natura humana Ariſt.quoq; quarta ſectione problematũ probl.31.&

Theo-

Theophraſtus primo de cauſis plantarum cap. 14. & Aui.lib.1. Fen ſecundæ doctrinæ ſecundæ, cap.6. quam tamen Gale.primo lib. de temperamenti his rationib. reprobare conatur inquit enim non eſſe opus quattuor combinationes primarum qualitatum cum quatuor anni temporibus componere, ſed longe melius eſſe ver ipſum temperatum appellare quam calidum & humidum, quoniam calidum, frigidum, ſiccum & humidum aliquid dicimus cum ipſum temperato comparamus, nam temperatū eſt regula & norma quędam qua cætera temperamenta cognoſcuntur & calida vel frigida, aut ſicca, aut humida dicuntur, quamobrem ſatius eſt calidam & humidam temperaturam ommittere quam tēperatam & præſertim quia ſi ver eſſet calidum & humidum non eſſet ſaluberrimum, vt Hypp.3.Aphoriſ.nouo Aphoriſ.affirmat, ſed morboſiſſimum, vt Hypp. 2. de morbis vulgaribus in principio libri oſtendit cum dicit In cranone carbunculi, pluebat quotidie per æſtum largo imbri, ſi quis vero diceret hoc temperamentum veris quod Gal.temperatum appellat illud idem eſſe quod antiqui calidum & humidum dicebant quoniam in ea temperatura calidum frigidum & humidū ſiccum parum excedit Gal. hanc ſententiam impugnans inquit ſi temperamentum temperatum eſt illud in quo calidum frigidum & humidum ſiccum parum excedit adhuc ommiſſa erit temperatura illa, quæ frigidæ & ſiccæ opponitur, & ita compoſitio illa combinationum quatuor primarum qualitatū cum quatuor anni temporibus fieri non poterit. Pręterea ratio illa qua antiqui probare nituntur ver eſſe calidum & humidum quoniam ſi conferamus ipſum cum hyeme calidum eſt cum ęſtate vero conlatum eſt humidum nulla eſſe videtur nam eadē ratione ver eſſe frigidum & ſiccum dici poterit quoniam ſi comparetur hyemi eſt ſiccum ſi vero ęſtati eſt frigidū, ſi autem cum Ambab.qualitatibus hyemis & æſtatis ambas qualitates veris conferre volueris, ver calidum, humidum, frigidum, & ſiccum erit quod nullus vmquam dixit, fieri enim non poteſt, vt aliquid corpus omnes has qualitates contrarias ſummas habeat quare neque ver, neque aliquid aliud anni tempus conſiderare oportet conferendo ipſum cum aliis anni temporibus, ſed eius naturam

per ſe

Digitized by Google

per ſe examinare id quod ſi fecerimus ver temperatum appellabimus quoniã omnes has qualitates ęquales habet & veluti in æquilibrio omnium qualitatum, & temporum poſitum eſt, vt Gal. in cõmentario primo in primũ lib. de morbis vulgaribus in commẽtario in primum tex. illius libri affirmat quam ſententiam etiam probare videtur Auic. lib. primo Fen ſecundę doctrinæ ſecundę cap. 3. Nos autem dicimus ver eſſe calidum & humidum, vt antiqui dicebant quoniam calidum & humidum in eo parum excedũt frigidum & ſiccum & ſi ipſius propriam naturam conſideremus, & ſi illud etiam cum aliis tribus anni temporibus conferamus præſertim cum autumno id quod nos affirmamus, & antiquorum & aliis quoque rationibus adducti, nam in vere ſanguine abũdamus, vt Gal. in commentario ſuo in primum lib. Hypp. de natura humana in expoſitione tex. 33. eius libri affirmat ſanguis autem eſt calidus & humidus & ideo eo anni tempore plurimus gignitur quod illi ſimillimum eſt quare ver eſt calidum & humidum, ſanguinem autem calidum & humidum eſſe ſenſu deprehenditur, & Gal. ipſe ſecundo de temperamentis cap. 2. autumat, nec ſolum actu ſanguinem eſſe calidum & humidum, ſed potentia quoque Gal. 2. de naturalibus facultatibus cap. 9. affirmat. Ratio quoque illa antiquorum quæ ſumitur à contrarietate, quę inter vitã & mortem eſt optima videtur nec illi Gal. reſpondet. Cæterum quia non ſolum ſententiam ſuam comprobare verum etiam rationibus, quæ contrarium probare videntur reſpondere oportet ideo Gal. rationibus reſpondendo dico primum illud exacte temperatum in quo calidum frigido & humidum ſicco æqualia ſunt non inueniri, vt bene Auer. 2. de ortu, & obitu commentario 48. & primo cœli commentario 7. & 10. Met. commentario 23. & 2. colliget, cap. 1. & 22. probat Pręterea ſi quando hoc temperamentum in aere fieri poſſet radij ſolis reflexi à terra, qui in vere ſatis valide reflectũtur vaporeſque & exhalationes, quæ à terra eleuantur aerem calidiorem & humidiorem facerent quam temperata res ſit, & temperamentum temperatum. Cum vero Gal. dicit ſi ver eſt calidum & humidum ita vt in eo calidum parum frigidum excedat & humidum ſiccum ideoq; temperatum dicitur iam di-

ſtributio

ſtributio illa quatuor combinationum primarum qualitatum in quatuor anni tempora non fiet, nam deerit illa temperatura in qua multo plus calidi eſt quam frigidi & humidi quam ſicci & ideo frigidę & ſiccæ temperaturæ opponitur reſpondemus illud temperamẽtum in quo calidum frigidum parum excedit & humidum ſiccum eſſe illud idem quod nos temperatum dicimus, & frigido & ſicco temperamento opponitur, & ſaluberrimum eſt, nam illud temperamentum in quo calidum frigidum & humidum ſiccum multum ſuperant morboſiſſimũ eſt & de eo loquitur Hypp. ſecundo de morbis vulgaribus in principio libri, vt verba ipſius indicant, inquit enim pluebat quotidie per æſtum largo imbri. At cum Gal. ait ſi naturam veris conſiderare debemus conferendo ipſam cum hyeme & æſtate, ver frigidum & ſiccũ dici poterit nam ſi conferamus ipſum cum æſtate frigidum eſt ſi vero cum hyeme eſt ſiccum, dicimus ſi ver conſideretur conferendo ipſum cum hyeme & ęſtate ipſum etiam calidũ & humidum eſſe quoniam ſi comparauerimus illud æſtati non erit frigidum, ſed minus calidum quam ęſtas nam caliditas ipſius ſentitur & eſt in latitudine caliditatis, nec ad frigidum peruenit, ſi vero ipſum cum hyeme conferamus non erit ſiccum ſed minus humidum quã hyems nam in eo ſunt adhuc reliquię humiditatis quam hyems in aere impreſſit, quæ ſenſu comprehẽduntur, ſi autem ver ideo temperatum appellare velimus quoniam operationes calidi innati vere melius fiunt quã aliis anni tẽporibus, vt Auer. 2. colliget cap. 1. & 22. affirmat hoc dicere poſſumus id quod etiam Gal. ipſe in commentario primo in lib. de natura humana in commentario in tex. *36.* innuere videtur cum ait ſatius eſſe ver & ſanguinem temperatum appellare quam calidum & humidum quaſi parui referat illa temperata quam calida & humida dicere dummodo non intelligamus cum temperatum dicimus temperamentum illud in quo calidum frigido & humidum ſicco æqualia ſunt tale enim temperamentũ nullo pacto eſt. Aeſtatem autem & hyemem, hanc frigidam & humidam illam vero calidam & ſiccam eſſe nulli dubium eſt hyemem enim pluuiæ multæ, & noctium longitudo frigidam & humidam reddunt, quę ideo fiunt quoniã ſol à nobis eo tem-

pore

pore maxime recedit, æſtatem vero contrariæ cauſæ calidam & ſiccam faciunt nam tota hæc regio quæ infra orbem lunæ eſt a corporibus cœleſtibus regitur & gubernatur, & ideo corpora cęleſtia ſtatim ſupra ipſam ſunt & illam ambiunt vt bene Ariſt. in principio primi libri Metheorologicorum dicit. Autumnum autem frigidum & ſiccum eſſe Gal. primo de temperamentis, & commentario primo in primũ lib. Hypp. de morbis vulgaribus affirmat nam in autumno noctes ſatis longæ ſunt & mane & ſero aer frigidus eſt, licet in meridie ſit calidus quamobrem frigiditas caliditatem & ſiccitas humiditatem ſuperat, adhuc enim in aere remanet ſiccitas illa quã in eo æſtas impreſſit. Sed de hac ſententia iure aliquis dubitaret nam cum ſol in autumno à nobis diſtet quantum diſtat in vere videtur autumnus eſſe debere eiuſdem temperamenti cuius eſt ver & ſaluberrimus & operationes calidi innati videntur eſſe debere optimæ & validiſſimæ ſicut in vere ſunt, Cęterum ſenſu contrarium comprehenditur nam in eo difficiliores, & periculoſiores morbi ſunt & calidi innati operationes debiliores ſunt quam in aliquo alio anni tempore. Auer. igitur libro quem paulo ſupra citaui inquit operationes calidi innati ideo in autumno debiliores eſſe quam in aliquo alio anni tempore quoniam autumnus recipit calidum innatum labefactatum à vehementi calore æſtatis, & ideo actiones ſuas debiliter ædit, hoc quod Auer. dicit certe verum eſt cęterum nõ reddit rationem cur autumnus frigidus ſit & ſiccus, cum ſol à nobis eo tẽpore æque diſtet, ac vere diſtabat, dicimus itaque hoc ideo fieri quoniam cum ſol eſt in æquinoctio verno æque diſtat à nobis ac diſtet cum eſt in æquinoctio autumni, ſed cum diſcedit ab æquinoctio verno ſemper ad nos accedit cum vero recedit ab æquinoctio autumni ſemper à nobis elongatur quare ſicuti ſol & cæteræ ſtellæ cum verſus meridiem mouentur validiores ſunt quam cum à meridie ad occidentem tendunt ita ſol cũ ab æquinoctio verno recedit continuo vſque ad Tropicum Canchri vires acquirit cum autem recedit ab æquinoctio autumni continuo vſque ad Tropicum Capricorni vires amnittit, & ideo autumnus frigidus fit, præterea vere adhuc remanent in aere reliquiæ humiditatis quas hyems in aere impreſſit

preſſit

Digitized by Google

preſſit & ideo calor qui in humido temperato fundatur melius actiones ſuas ædit tempore veris quam in autumno. At cur aer in autumno mane & ſero frigidus in meridie vero calidus eſt reſpondemus hoc ideo fieri quoniam aerem tenuiſſimum fecit vehemens calor æſtatis,& ideo facile recipit, ac relinquit quamcũque impreſſionẽ quæ in eo quomodocumque fiat quare mane frigidus quoniã nox in eo frigiditatẽ impreſſit quã deinde in meridie ſol calore ſuo aufert quoniã in meridie calor ſolis vehemẽtior eſt quam mane & ſero & ideo non ſolũ mane verum etiã ſero aer in autumno frigidus eſt quoniã retinere non poteſt caliditatẽ,quam in eo ſol impreſſit niſi calore ſolis vehementiori quam ſero ſit foueatur, quamobrem tota nocte & frigiditas augetur ideoque mane ſatis vehemens eſt. Verum ad hoc iure dubitaret aliquis quoniam hac ratione ver non videtur poſſe dici calidum & humidum, ſed frigidum & humidũ nam vere noctes ita longæ ſunt ſicuti Autumno quare vidẽtur poſſe imprimere in aere frigiditatem ſicuti autumno imprimunt præſertim cum tempore veris adhuc in aere ſint reliquię frigiditatis quas hyems in eo impreſſit. Reſpondendum eſt huic quæſtioni non eſſe parem rationem veris & autumni nam in autumno ſol continuo à nobis recedit, & ideo vires ammittit vere autem continuo ad nos accedit & ideo vires acquirit quare temperare poteſt frigiditatem illam quam hyems & nox in aere impreſſerũt & quia craſſior eſt aer vere quam autumno ideo retinere poteſt teporem illum quẽ ſol in eo impreſſit at in autumno ea ratione quam diximus nõ poteſt temperare aeris frigiditatem niſi in meridie cum ipſe validior eſt quam in aliis diei partibus quam temperaturã deinde aer propter ſui tenuitatem diu retinere non poteſt, ſed eam cito ammittit quare ſero rurſus frigidus fit,præterea etiã calor & frigus aeris in autumno propter aeris tenuitatem magis penetrant quam caliditas & frigiditas veris, & ideo magis ſentiuntur quam in vere præſertim cum ſiccitas, vt iuniores aiunt ſit lima caloris humiditas autem caloris vim obtundat, & hęc de quatuor anni tẽporibus dicta ſint. His viſis de tribus aliis horæ ſignificationibus dicam, videlicet, de hora de diebus canicularibus, & de opora, & primo de ea parte anni dicã

quam

Digitized by Google

quam græci proprie horam appellant, quæ eſt illa in cuius medio canicula oritur, quæ ideo hora vocatur quoniã omnes fructus quos græci ὡραίους latini autẽ fugaces dicunt, vel matureſcunt vel iã exacte maturati ſunt vel vltra exactã maturationẽ ſunt conſtituti, fugaces vero vel horarij ideo dicuntur vt diſtinguantur à fructibus illis qui cum collecti ſunt reponũtur, & in hyemem ſeruantur, vt triticum, hordeum, panicum & alij huiuſcemodi qui cum exiccati ſunt naturam non mutant, ſed eodem modo ſe habent, ac ſe habebant cum in æſtate colligebantur, fugaces vero fructus cum exiccati ſunt in contrariam naturam mutantur vt perſica, pruna, & alia, durat autem hæc anni pars 40. diebus, & in eius medio canis oritur, vt Gal. 2. de alimentis c. 2. affirmat. Cęterum idem Gal. in documento pro puero epileptico dicit caniculares dies 40. eſſe, videlicet 20. dies ante mundanum ortum caniculæ, & 20. dies poſt ortum eiuſdem ſtellæ, quare manifeſtum eſt eam anni partem quæ hora dicitur & dies caniculares vnum & idem eſſe, ſiquidem dies caniculares 40. diebus durant 20. ante mundanum ortum caniculæ, & 20. poſt ortum ipſius, hora autem 40. diebus durat & in medio illius canicula mundane oritur, dicuntur autem dies caniculares 20. illi dies ante ortum canis, & 20. poſt ortũ ipſius quoniam eo tempore hæc ſtella ita ſoli propinqua eſt, vt calor radiorum ipſius ab hac ſtella augeatur, ſed ante 20. dies ita longe eſt à ſole, vt radij ipſius ab hac ſtella infici non poſſint, itidem cum tranſierint 20. dies ab ortu ipſius ita à ſole elongata eſt, vt caliditas ipſius ab ea augeri non poſſit, quare Hypp. quarto ſecto Aphoriſſ. Aphoriſ. 5. dicebat ſub canẽ & ante canẽ difficiles ſunt purgationes quia non ſolum ſub canem ſunt maximi æſtus, ſed etiam ante canem, poſt canem autem. i. tranſactis 20. diebus ab ortu canis minuuntur æſtus ea cauſa quam diximus & ideo non ſunt purgationes ita difficiles ſicuti ſunt ante canem, & ſub canem. De opora autem dicimus hanc vocem græcis duo ſignificare, videlicet fructus omnes fugaces de quibus ſuperius diximus, vt Ariſt. 22. ſectione probl. probl. primo & Alex. Trallianus lib. 7. affirmant, Gal. autem in lib. de cibis boni & mali ſucci opora ſignificat proprie è fructibus ſolum vuam & ficus. Significat ſecũdo eam anni par-

tem quæ opora appellatur & incipit cum canis mundane oritur, vt Gal. ait in commentario primo in primum lib. Hypp. de morbis vulgaribus in expoſitione tex. primi, & in tertia ſectione Aphoriſ. in expoſitione 14. Aphor. durat autem vſque ad ortum arcturi cuius ſtellæ ortus eſt principium autumni, vt ſuperius diximus, cum igitur hæ duæ anni partes, videlicet hora & dies caniculares quę duo vnum & idem ſunt, vt paulo ſupra demonſtrauimus,& opora ab ortu canis & arcturi ſumantur de hac imagine cęleſti quæ canis appellatur aliquid dicendum videtur,ſunt igitur duæ cœleſtes imagines quæ canis dicũtur, canis maior & canis minor,è quibus minor ex tribus ſtellis componitur & anticanis appellatur quia ante maiorem canem oritur quod ſydus ex 19. ſtellis fit & habet in lingua ſtellam vnam quæ nomine totius ſyderis canis dicitur,alteram vero in capite quæ ſtella ſyria appellatur, vt Hyginius in lib. de deſcriptionibus formarum cœleſtium affirmat. At Gal.in primo commentario ſuo in primum lib. Hypp. de morbis vulgaribus in expoſitione tex.primi inquit ſtellam ſyriam quæ a quibuſdã nomine totius ſyderis appellatur, eſſe in mandibula maioris canis & recte anticanem dici poſſe quod ſit in anteriore parte canis, quare ſententia Gal. differt à ſententia Hyginij quoniam Hyginius dicit ſtellam ſyriam eſſe in capite maioris canis,Gal. vero ait eam eſſe in mandibula maioris canis & appellari, anticanem,Hyginius autem dicit minorem canem anticanem appellari, præterea Hyginius inquit ſtellam quam canis maior habet in lingua nomine totius ſyderis canem dici, ſed Gal. affirmat ſtellam ſyriam canem appellari ab iis qui nomine cœleſtis canis abutuntur. Ex his duabus ſententiis nos Gal. ſententiam probamus nam ea diligentiſſimis iuniorum obſeruationibus magis reſpondet & dicemus ſtellam ſyriam in mandibula maioris canis eſſe & canem & anticanem appellari, quibus viſis dicendum eſt quando ſtella ſyria oriatur, Florentiæ igitur quæ 43.graduum & duarum tertiarum partiũ vnius gradus latitudinẽ habet, hoc anno 1580. à Ieſu Chriſti conceptu ſtella ſyria mundano ortu oritur 18. kalen.Auguſti,quamobrem anni hora & dies caniculares quæ duo vnum & idem ſunt incipiunt 6. Kalen. Iulij, & durant

vſque

vſque ad pridie nonas Auguſti quare dies caniculares, & anni hora quę duo vnum & idem ſunt vt ſupra diximus 40. diebus durant, vt Gal. iis in locis quorum teſtimonio ſuperius vſus ſum manifeſte dicit, opora autem incipit 18. kalen. Auguſti & durat vſque ad 14. Kalen. Octobris, tunc enim Arcturus mundane oritur, habetq; opora dies 59. Sed de his quę nos diximus dubitabit aliquis quoniam nos affirmauimus Arcturum oriri 14. kalen. Octobris, quamobrem poſt æquinoctium autumnale 6. dieb. Gal. autem primo commentario in primum lib. Hypp. de morbis vulgaribus in expoſitione primi tex. dicit ortum Arcturi antecedere æquinoctiũ autumnale 12. dieb. & ſi hoc modo tempus oporæ ſupputauerimus, ea tãtum dies 48. habebit, dicimus hoc ideo fieri quia Gal. tempore æquinoctium autumnale tardius erat quam nunc eſt & ideo ortus arcturi antecedebat æquinoctium autumnale 12. diebus, vt Gal. affirmat eo in loco cuius teſtimonio paulo ſupra vſus ſũ, nunc autem cum æquinoctium autumnale citius ſit quam eſſet tempore Gal. ideo ortus Arcturi eſt poſt æquinoctium autumnale 6. dieb. vti dictum eſt, adeo vt principium oporæ ſit 17. kalen. Auguſti, ortus vero Arcturi ſit 14. kalen. Octobris, hoc autem ideo euenit quoniam nos facimus annum 365. dierum & ſex ho rarum ille autem eſt 365. dierum 5. horarum & cuiuſdã partis vnius horæ non autem integræ horæ, quia ergo ſingulis annis ſol curſum ſuum citius perficit quam ſex horis ideo æquinoctia, & ſolſtitia nunc citius ſunt quam eſſent tempore Gal. hęc itaq; eſt cauſa quare ortus Arcturi tempore Gal. antecedebat æquinoctium autumnale, nũc autem ipſum ſequitur, & licet paulo ante Gal. tempora inuentus fuerit motus ſecundum ſignorum ſucceſſionem, videlicet ab occidente in orientem rurſus in occidentem quamobrem ortus Arcturi citius oritur nunc quam Gal. tẽpore tamen hic motus eſt adeo tardus, mouetur enim centum annis gradu vno, vt non potuerit efficere quin Arcturi ortus nunc non ſit poſt æquinoctium autumnale. At Paulus Aegineta lib. 7. in cap. illo in quo docet componere antidotum illam quę podagrica dicitur, inquit cũ ea antidoto vti voluerimus opus eſſe cauere dies caniculares qui incipiũt octauo kalen. Iulij; durant autem vſque ad totum

Auguſtum completum qua ratione dies caniculares eſſet 68. Aetius vero qui tempore magni Conſtantini vixit lib. 3. cap. 164. ait Canem oriri 14. Kalen. Auguſti durare autem dies caniculares vſque ad 5. kalen. Septemb. cum vindemiator mane oritur & malus nauis occidit, eſt autē vindemiator ſtella quędam quæ in dextera virginis penna eſt, quę Ptolemęo & Hyginio præuindemiatrix dicitur, nauis autem eſt ſydus quoddam verſus meridiem ſitum quod ex 23. ſtellis componitur cuius malum quatuor ſtellę conficiunt, vt Hyginius in lib. de deſcriptionibus formarum cœleſtium affirmat, & hac ratione dies caniculares eſſent etiam 40. Florentiæ autem hoc anno 1580. à Ieſu Chriſti conceptu canis oritur 17. kalen. Auguſti, vindemiator autem oritur tertio id. Septemb. qua ratione dies caniculares ſunt 57. Cauſę autem huius diuerſitatis ortus & occaſus harum ſtellarum, qui nunc Florentiæ fit ab ortu earundem qui tempore Aetij fiebat duæ ſunt è quibus vna eſt diuerſitas latitudinis locorum & temporis in quibus ij ortus & occaſus conſiderantur nam Aetius vixit tempore magni Conſtantini Antiochiæ cuius latitudo longe diuerſa eſt à latitudine Florentiæ, nam Antiochia æquatori vicinior eſt quam Floren. in locis autē æquatori viciniorib. minor eſt differētia ortus & occaſus ſtellarum quam in locis, qui ab æquatore magis diſtant, quare nil mirum ſi vindemiator citius oritur mundane Antiochiæ, quā Florentiæ. Altera vero cauſa eſt motus ille ſecundū ſucceſſionē ſignorū de quo ſuperius diximus, nā cū vindemiator eo motu moueatur, & ſol itidē, ſingulis annis vindemiator tardius mundane oritur, & niſi eſſet tempus illud quo ſol citius perficit ſingulis annis motum ſuum quam 365. diebus & ſex horis adhuc tardius hæ ſtellæ Florentiæ tardius orirentur quam hodie oriuntur & ita maior eſſet diuerſitas inter ortum harum ſtellarum, qui Antiochię tempore magni Conſtātini fiebat, & inter ortum earundem qui nunc Florentiæ fit, & hæc etiam cauſæ ſunt cur tempore Ptolemęi hęc ſtella pręuindemiatrix diceretur quoniam vindemiā antecedebat, tempore autem Aetij vindemiator diceretur, quoniam cum tardius hæc ſtella oriretur tempore Aetij quam tempore Ptolemęi vuæ iam maturæ erant, & vindemia aderat cum ea mundane

dane

dane oriebatur quare ea tunc vindemiator dicta fuit. Id etiam animaduertendum eſt vindemiatorem interdum dici ab authoribus non ſolum ſtellã illam quæ in dextera virginis penna eſt, ſed etiam totum ſidus virginis quod ex 16. ſtellis componitur, vt Hyginius in lib. de deſcriptionib. formarum cœleſtium affirmat, inquit deinde Hypp.

Non enim ſimilia inuicẽ ſunt, ſed valde differũt inter ſe & in mutationibus.

In græcis codicibus, qui Baſileæ impreſſi ſunt ita legitur, οὐγάρ ἐοίκασιν ὀυθέν, ſed in alio antiquo codice, qui manuſcriptus eſt ita legitur ὀυγάρ ἐοίκασιν ἀλλήλοις ὀυθὲν, & hanc ſcripturam ego perſequor. Cum igitur Hypp. dixiſſet oportere medicum nouiſſe horas anni quid vnaquęque earum facere valeat nunc reddit rationem quare medicus cognoſcere debeat quid tempora anni, & eorum tempeſtates facere poſſint, & inquit quoniam non ſunt inuicem ſimilia nam diuerſa temperamenta habent propter quam temperamentorum diuerſitatem diuerſa ſunt etiam in mutationibus quas in corporibus humanis faciunt adeo vt diuerſitas temperaturarum temporum anni ſit cauſa diuerſitatis mutationũ quas ipſa faciunt non autem diuerſitas mutationum ſit cauſa diuerſitatis temporum anni, & tempeſtatum eius. Quid autem anni horæ, facere valeant is perfecte nouerit, qui tertiam ſectionem aphoriſ. Hypp. & libros de morbis vulgaribus legerit in quib. Hypp. optime vim tempeſtatum, & temporum anni declarat quæ ſi hic narrarem acta agerem & librum ex libro faceremat, quæ in hoc libro ab Hypp. dicuntur de temporib. anni & eorum tempeſtatibus in propriis locis exponam.

Deinde autem ventos calidos, & frigidos maxime quidem eos, qui cõmunes ſunt omnib. hominibus, deinde vero eos, qui vnicuiq. regioni peculiares ſunt. 2.

Animaduertendum eſt græcos has tres voces habere πνεῦμα, φῦσα, ἄνεμος, quæ idem ferè ſignificant latine autem reddi poſſunt ſpiritus, flatus, ventus, Hypp. enim hac voce πνεῦμα vtitur pro vento pluribus in locis, vt hic, quamuis ea etiam ſpiritum ſignificet quamobrem nos dicimus ſpiritu vitalem, animalem, & naturalem, latinis autem hæc vox animam, ſeu vitam ſignificat quare Vir. ſex. Aeneidos dicebat ſpiritus intus alit pręterea etiam hoc nomen πνεῦμα, & ſpiritus tam græcis

Digitized by Google

quam latinis aerem ſignificant, vt videre licet apud Hypp. in lib. de flatibus,vbi ipſe vtitur hoc nomine plurib. in locis pro aere,& Plinius lib.2.naturalis hyſt. inquit proximum ſpiritus quem græci noſtriq; eodem vocabulo aera appellant. Vltimo ſignificat hęc dictio ſpiritus auram ſiue placidum & lenem ventum,quapropter Columella lib. 3. de re ruſtica dicit veruntamen præſtat eligere ſationi ſi lenti, vel certe placidi ſpiritus diem,&c. φύσα autem vel flatus & ſi interdum ventum ſignificant,tamen proprie apud Hypp. ſignificat aerem in corpore incluſum,vt ipſe affirmat in lib. de flatib. cum ait πνεῦμα ſiue ſpiritum corporibus incluſum appellari flatum,extra corpora autem aerem dici. ἄνεμος vẽtum propriè ſignificat,cum igitur Hypp. dicat oportere medicum cognoſcere ventos,videndum eſt primo quid nam ventus ſit. Anaximander itaque dixit ventũ eſſe aeris fluxionẽ, motis in eo à ſole aut colliquatis humidiſſimis atque tenuiſſimis partibus.Stoici autem omnem ventum eſſe aeris fluxum dixere, ſed nomina mutare propter locorum mutationem. Metrodorus vero dixit ventum eſſe aqueæ exhalationis incendium à ſole factum. At Hypp. in lib.de flatib. ventum eſſe aeris fluxum & vndam affirmauit, id quod & Theophraſto viſum eſt,vt ipſe aperte dicit in lib.de ventis,cum ipſe reddit cauſam cur in altiſſimis locis tranquillitas eſt in anguſtis vero ſemper ventus, inquit enim aer propter ſui multitudinem in anguſtis locis ſtare non poteſt,huius autem motus ventus eſt, & rurſus in eodem libro rationem reddens quare Boreę,& Auſtri vehementiores ſint & longiori tempore durent quam alij venti dicit,id fieri quoniam plurimus aer impellitur ad Septentrionem, & Auſtrum verſus quam verſus Orientem & Occidẽtem,quoniam ſeptentrionales, & auſtrales partes ab oriente & occidente obliquantur, ſol autem ab oriente in occidentem mouetur, & paulo poſt cum reddit cauſam quare Boreas in propriis locis ſi magna hyems ſit eſt nebuloſus,in longinquiorib.vero ſerenus,Auſter autem è conuerſo in propriis locis ſerenus in longinquioribus vero nebuloſus & pluuius inquit, boreas propter ſui magnitudinem multum aerẽ mouet & prius quam illum expellat ipſum condenſat, Auſter autem in propriis locis paucum

habet

habet materiam & priuſquam ipſam condenſet illam expellit,ideoq; in illis partibus ſerenitatem inducit, pluuius autem fit & nebuloſus in longinquis & vehementius ſpirat cum deſinit quàm cum incipit, quoniam in propriis locis & cũ incipit paucũ aerẽ cum aũt vlterius progreditur multum aerẽ mouet, quã ſententiã Ar. 2. metheorologicorũ his quinque argumentis confutauit, ſi eo modo argumenta ex verbis Ariſt. ducere velimus quo Olympiodorus eius interpres illo in loco ea elicit, quem modum quoniam ſatis clarus, & ordinatus mihi videtur ego in præſentia ſequar, prima igitur Ar. ratio contra Hypp. hæc eſt, ſi ventus eſſet motus aeris tunc pluuiæ & venti eadẽ eſſet propinqua materia, aer ſcilicet, nam vt Hypp. arbitratur ventus eſt motus aeris, pluuia autem eſt aer condenſus, at rerum quæ ſpecie diuerſæ ſunt diuerſæ materiæ propinquę eſſe debent, vt lege naturæ inſtitutum eſt, ergo ventus nõ eſt motus aeris, ſecunda ratio talis eſt, ventus eſt motus vehemens & impetuoſus & durat, ſed motus aeris eſt lenis & placidus ergo ventus non eſt motus aeris, ſi vero motus aeris interdum eſt vehemens & impetuoſus propter ruinam, vel propter aliquã aliam cauſam non durat, ſed ſtatim deſinit quamobrem hac ratione vẽtus nõ poteſt eſſe motus aeris. Tertia ratio eſt nos videmus in annis pluuiis & humidis nullos vel paucos ventos, in annis autem ſqualidis & ſiccis multos & vehementes ventos flare, ventus ergo non eſt motus aeris, nam aer ita moueri poteſt in annis humidis ſicuti in ſiccis, quare potius dicendum eſt ventum eſſe ſiccam exhalationem quæ multa eſt in annis ſiccis pauca autem in annis humidis & pluuiis quam motum aeris. Quarto arguit Ar. contra Hypp. hoc pacto, ventus & pluuia ex ſe inuicem gignũtur & vnum alterum corrumpit nam ex terra madefacta à pluuia ventus gignitur, & cum magnus & vehemens eſt pluuia deſinit, & cum imber largus eſt, ventus nõ flat pluuia ergo & ventus contraria ſunt ergo eãdem materiam propinquam habere non poſſunt quã tamen haberent ſi vẽtus eſſet motus aeris nam aer condenſus eſt pluuia & ita aer duorum contrariorum propinqua materia eſſet quod lege naturæ fieri non poteſt, vt ſuperius diximus. Quinta Ar. ratio ea eſt, ſi ventus eſſet motus aeris nulla

Digitized by Google

ratio reddi poſſet cur Boreas & Auſter vehementes, & impetuoſi, venti autem qui ab oriente & occidente ſpirant, vt plurimum lenes & placidi ſint nam ita vehemẽter moueri poteſt aer ab oriente & occidente ſicuti à ſeptentrione & meridie & leniter à ſeptentrione & meridie ſicuti ab oriente & occidente, ſed hoc eſt inconueniens, vt horum effectuum qui tam manifeſti ſunt ratio reddi non poſſit non eſt ergo dicendum ventum eſſe aeris motum immo potius dicendum videtur aerem ex vaporib. & exhalationibus gigni, è quib. vapores ſunt materia pluuiæ exhalationes vero materia venti nam cum vapor ſit corpus calidum & humidum exhalatio vero corpus calidũ & ſiccum facile ex huiuſmodi corporib. aer gignitur qui vtriuſq; horum corporum alteram qualitatem habet, vt ea corpora quę aliquam qualitatem eãdem habent, ac alia corpora habeant eorum vnumquodq; in aliud facillime mutatur. Prę terea inconueniens videtur quemcumq; aeris motum vẽtum appellare nec potius dicere vẽtum eſſe aliquid corpus, quod principium habeat à quo moueatur veluti flumina appellamus non quamcumque aquarum collectionem ſedeam tantũ quæ fontem habet à quo oriatur, ac moueatur videntur enim flumina & venti in hoc ſibi proportione reſpondere quoniam ambo à quodam certo & determinato principio oriuntur ac mouentur, alia quoque ratione Olympiodorus probare nititur fieri non poſſe, vt ventus ſit motus aeris, nam vt ipſe ait nullo pacto rationem reddere poſſemus ſi ventus eſſet aeris motus cur in medio mari pauciores, ac leuiores venti ſpirent quam propè littora, id enim vt ipſe opinatur nulla alia ratione fieri poteſt niſi quia in medio mari pauciores ſunt exhalationes quam propè littora quod ſol partes propè littora magis calefacit quare maiorem exhalationis copiam inde eleuat quam è medio mari, quamobrem plures ac magis vehementes venti ibi ſpirant, ideo autem ſol partes maris quæ propè littoras ſunt magis calefacit quam medium mare quoniam reflexus radiorum eius validior fit à ſcopulis & littorib. quæ corpora dura ſunt quam ab aqua quæ corpus molle eſt quamobrem eę partes à ſole magis calefiunt. Præterea in altiſſimis mõtibus venti non ſpirant, vt indicãt litteræ illæ quæ

ſcri-

by Google

ſcribuntur in cineribus quæ relinquuntur è ſacrificiis qui ibi fiunt eę enim ſequenti anno eodem modo ſe habere videntur ac ſe habebant poſt facta ſacrificia elapſo anno cum ſcriptæ fuerunt, id quod fieri non poſſet ſi venti in illis vel minimi flarent, ideo autem ibi venti non ſpirant quoniam exhalationes quæ à terra eleuantur eò non perueniunt, & hæ ſunt rationes quibus Ar. & Olympiodorus probare nituntur vẽtum non eſſe motum aeris, vt Hypp. affirmat quæ etiam cõtra ſtoicorum ſententiam adduci poſſunt. At contra Anaximandrum dicere poſſumus, ſi ventus eſſet fluxus aeris motis & reſolutis partibus humidiſſimis ac tenuiſſimis à ſole, in partibus ſeptentrionalibus pauci ac debiliſſimi venti flarent quoniam ſolis radij ibi debiliſſimi ſunt quare humidas partes aeris quamuis tenues eſſent minime reſoluere poſſent, at contrarium ſenſui apparet nam à borealibus plagis multi & vehementes venti ſpirant, pręterea æſtate in meridie plures, ac vehementiores venti ſpirare deberent quam mane & noctu & in hyeme, tunc enim ſol eſt ardẽtiſſimus & ideo ſubtiliſſimas & humidiſſimas aeris partes maxime reſoluere poſſet, ſed veſperi & mane æſtate venti magis ſpirant quam in meridie & hyeme quam æſtate quare non eſt dicendum ventũ eſſe fluxum aeris reſolutis in eo à ſole humidiſſimis ac tenuiſſimis partibus, Ariſt. igitur 2. metheorologicorum inquit ventum eſſe exhalationem calidã & ſiccam quæ à vi ſolis & ignis qui ſub terram eſt ſurſum trahitur & impellitur & circa terram oblique mouetur, id autem ea ratione probat quoniam in terra multum ignis eſt, vt fontes calidiſſimi & medicamentoſæ aquæ quæ è terra ſponte naſcuntur manifeſte indicant, quamobrẽ à terra hoc pacto ignita & à ſole calefacta neceſſe eſt exhalationes multas & vapores multos excitari & ex his quidem pluuias ex illis autẽ ventos fieri & hæc eſt ſententia Ariſt. de ventis & hæc eſt ratio qua ipſe probat ventum eſſe exhalationem quę à terra eleuatur & illæ quas ſuperius adduximus ſunt rationes quib. ipſe nititur Hypp. & ſtoicorum ſententias de vẽtis confutare, ſed primum quæro ab Ar. de hac exhalatione quam ipſe dicit eleuari à terra & eſſe ventum an miſceatur cum aere qui circa terram eſt an non, ſi dixerit eam nõ miſceri cũ prædicto aere nulla ratio

videtur

videtur qua ſententiam ſuam probare poſſit cum vnum corpus quod ſuapte natura facile cum alio miſceri poſſit, vt eſt exhalatio tranſeat per aliud corpus quod itidem naturaliter cũ alio facile miſceri valeat cuiuſmodi eſt aer tamen cũ eo nõ miſceatur, ſi vero dixerit Ar. rem ita ſe habere de hac exhalatione quæ ventus eſt ac ſe habet in ea ex qua ſtella crinita fit, quæ & ſi tranſit per aerem & ad ſupremam eius regionem peruenit tamen aeri non miſcetur quoniam igneſcit & inflammatur, ita & hæc exhalatio ex qua fit ventus nõ miſcetur aeri qui circa terram eſt quoniam ea calidior ac tenuior eo aere eſt, dico falſum aſſumi in argumento, videlicet exhalationem illam ex qua ſtella crinita fit non miſceri cũ aere ſupremę regionis, nam ſi exhalatio hęc peruenit ad ſupremam aeris regionem & inter hãc & ignem nihil eſt medium & ad ignem ea exhalatio non peruenit, vt Ar. primo metheorol. affirmauit, neceſſe eſt illam eſſe in aeris ſuprema regione, & cum ea miſceri, vt motus etiam quo hæc ſtella crinita mouetur aperte demonſtrat, qui motus diurnus eſt, quo etiam ſuprema illa regio aeris mouetur, vt Ariſt. eo loco quem ſuperius citaui affirmat, motus autem eſt in mobili, vt 600. in locis Ar. dixit, & cum dicebatur ea exhalatio inflammatur aer vèro ille minime, reſpondemus hoc falſum eſſe nam aer ille inflammatur quoniam vt dictum eſt exhalationi illi miſcetur quare non videtur poſſe dici exhalationem hanc ex qua ventus fit non miſceri aeri illi qui circa terram eſt, ſi ergo exhalatio hæc aeri illi miſcetur nulla ratio videtur adduci poſſe cur ventus dici non poſſit motus aeris ſicuti exhalationis cum hæc duo corpora mixta ſint & longe maior pars ſit in ea mixtura aeris quam exhalationis & exhalatio ipſa ſaltem quoad ſubſtantię modum & ad alteram primarum qualitatum aer ſit, ſiquidem exhalatio calida eſt ſicuti aer ipſe, immo vẽtus proprius dicitur motus aeris quam exhalationis quoniam fit in aere ab exhalatione quę ipſum mouet, quare magis proprie loquitur Hypp. cum dicit ventum eſſe motum aeris quam Ariſt. dicens eum eſſe motum exhalationis circa terram. Præterea cum nos flabello, vel aliquo alio inſtrumento æſtate aerem mouemus, aut ille aer ita motus eſt ventus, aut non, ſi eſt ventus bene dixit Hypp. ventum eſſe motum

tum acris, niſi eſt ventus, omnes hunc aeris motum ventum appellare, & hoc modo aerem mouere ventum facere omnes dicere ipſumq; acris motum refrigerare & exiccare & omnia facere quæ ventus facit & non eſſe ventum, mirum eſt,ſiquidẽ vt etiam Ar. ipſe ſecundo de anima affirmat naturæ rerum ab operationibus cognoſcuntur & vbi ſunt diuerſę operationes, naturæ quoque diuerſæ ſunt & vbi eędem ſunt operationes, naturæ quoque ſunt ęedem. Adhuc ſi ventus eſt multitudo exhalationum quæ circa terram mòuentur,venti maiores plures & vehementiores præſertim boreales flare deberent vere & æſtate quam hyeme & in meridie quam noctu, ratio autem ſic deducitur, ſi ventus eſt multitudo exhalationis quæ circa terram mouetur cum ſol poteſt maiorem copiam exhalationis attollere tunc venti maiores & vehementiores ſpirare debent,ſed in ęſtate & in meridie ſol quia validior eſt quã noctu & hyeme,poteſt plures exhalationes attollere,ergo eo tempore plures & vehementiores venti ſpirare deberent, id autem eſt contra ea quæ ſenſu cognoſcuntur, nam hyeme validiores & plures venti pręſertim boreales ſpirant quam æſtate & vere & noctu quam in meridie. Si vero dixerit Ar. ſolem validiorem quidem eſſe æſtate quam hyeme & in meridie quam noctu,ideoque tunc temporis plures exhalationes attollere, ſed eas ſua caliditate & potentia conſumere quare tunc multi vẽti & vehementes fieri non poſſunt, reſpondeo hoc ſaltem vere falſum eſſe, nam ſol eo tempore validior eſt quam hyeme & ideo poteſt plures exhalationes vere à terra eleuare quã hyeme, pręſertim cum & ab imbribus hyemis madefacta ſit nec ita validus eſt,vt illas conſumere poſſit,quamobrem vere plures & vehemẽtiores venti flarẽ deberẽt quam hyeme id quod manifeſte falſum eſt, à partibus ſeptentrionalib.quoque plures & validiores venti ſpirare deberent æſtate quam hyeme, quoniam in eis eſt magna niuium copia & ſol debilis quod radij ipſius debiliſſimi ſunt, quia multum obliqui ad eas perueniunt quare exhalationes à niuibus illis attollere non autẽ eas conſumere poteſt; immo hyeme nullus ventus à boreali plaga ſpirare deberet præſertim à partib. quæ ſub vertice ſũt vbi totos ſex menſes nox eſt, quapropter cum ſol tunc temporis

poris ad eas non perueniat nec exhalationes attollere, nec ventos concitare poteſt, prętcrea Ar. 2. metheorol. vbi de ventis agit inquit aeris tranquillitatem fieri, aut à frigore quod exhalationem extinguat, aut ab æſtu qui eam conſumat; Cæterum in boreali plaga pręſertim hyeme maximum gelu eſt quare exhalationem extinguere deberet & magnã tranquillitatem aeris facere quod vt ſuperius diximus falſum eſſe experientia comprehendimus, ſi quis vero vt Ar. defendat dicat, in partibus ſeptentrionalibus hyeme eſſe maximam aeris tranquillitatem, ſed in partibus illis, quæ a boreali axe recedunt hyeme maximos vẽtos ſpirare, primo eum qui ſic dicat interrogabo qua nam ratione tãta exhalationis copia eleuari iis in locis poſſit quæ vẽtos qui tam vehementer hyeme à Septentrione ſpirant comitare poſſit, cum in ſeptentrionalibus partibus longiſſimo ſpatio omnia gelu vigeant, quamobrem vel inde exhalationes non eleuantur vel ſi attolluntur protinus extinguntur, quare hyeme venti à ſeptentrionalibus partibus flare non poterunt. Verum ſi quis dixerit exhalationes à ſole trahi qui in illis partibus quę à boreali aliquantiſper diſtantiis eſt, vt exhalationes attollere non autem conſumere poſſit, primo dicam falſiſſimum eſſe in partibus quæ à boreali polo non multum diſtant ſolem hyeme eas vires habere vt exhalationem attollere & conſeruare valeat quoniam noctes ibi longiſſimæ ſunt & radij ſolis debiliſſimi adeo vt nullam exhalationem attollere poſſint & ſi aliquam trahere poteſt ea protinus à vehementi frigore extinguitur, ſi tamen exhalationes in ſeptentrionalibus partibus à terra trahere poteſt multo magis vere id præſtare poſſet cum ſol in illis partibus quoque validiores vires habeat quam hyeme, nec eas vt exhalationes conſumere valeant, cum apud nos qui Zonã ferè temperatã incolimus ſol vere eas vires habeat, vt quemadmodum vulgo dicitur mouere humores & flatus non autẽ eos conſumere & reſoluere valeat, at nullus vnquã dixit plures & validiores ventos à ſeptentrionalibus partibus flare vere quam hyeme, pręterea falſum eſſet illud quod Ar. dicit eodem lib. paulò ſupra, cuncta maiores vires habere cum in propinquo ſunt quam cum vltra progrediuntur, quamobrem

plures

plures & vehementiores venti flare deberent eo in loco a quo exhalationes eleuãtur quam cum vltra progrediũtur id quod eſt contrariũ illi quod ab Ar. in loco quem paulo ſupra citaui affirmatur, nõ eſt ergo vẽtus multitudo exhalationis quę circa terrã moueatur, ſi igitur cũ Hypp. & Theoph. nos dicamus vẽtũ eſſe aeris fluxũ & vndam in hac definitione materia vẽti eſt aer, forma vero eſt motus, ſed cum philoſophus naturalis quatuor cauſarũ genera conſideret modo aliquid dicẽdum eſt de ea cauſa quę ventos cõcitat & de ipſorũ fine, ſtoici itaq, efficiẽtẽ cauſam ventorũ eſſe dixerunt facultatem quandã quam aer habet mouendi ſe ipſum, id quod nos negamus, nam dicimus in aere nullam aliam qualitatẽ eſſe qua ſe ipſum mouere poſſit niſi leuitatem, hac autem aer nõ poteſt moueri niſi ſurſum, at ventus vel deorſum vt Ecnefiæ vel oblique mouetur quam obrem leuitas ventum facere non poteſt, nec poſſumus etiam dicere ſolem ſolum ventum facere, nam ſi ſol ipſe abſque aliqua alia cauſa ventum faceret id vel motu ſuo vel ſua caliditate faceret, ſuo motu ventum facere non poteſt nam venti ſolum vel ſaltem plures & vehementiores eſſent ab oriente & occidente quoniam ſol continuo iter illud facit hoc autem patet eſſe falſum nam plures & validiores venti à Septentrione & Meridie ſpirant quam ab oriente vel occidente, ſua quoque caliditate ventum concitare non poteſt quoniam ipſa caliditate non poteſt in aere tantam caliditatem inducere vt in eo fiat tam vehemens & obliquus motus aeris ſicuti eſt motus venti, præterea nulla cauſa reddi poſſet ſi ſol caliditate ſua vẽtum efficeret cur ventus interdum deorſum moueatur vt Ecnefiæ faciunt neque cur propter hoſtia fluminum & propter ora conuallium plures & vehementiores venti ſpirent quam in locis planis & ſiccis, ideo dicẽdum videtur proximam cauſam quæ ventos facit eſſe exhalationẽ quę aeri admixta ipſum mouet, remotas autem cauſas efficientes ventos eſſe duas, videlicet ſolem qui exhalationes à terra trahit & calorem qui in terra includitur qui exhalationes ab ea impellit quod videtur ſenſiſſe Hypp. vt ex iis quæ ipſe dicit de ventis in ſecundo libro de ratione victus intelligi poteſt ait enim omnes ventos refrigerare & humectare quoniam neceſſe eſt omnes ventos à

niue,

niue, glacie, paludibus, fluminibus, lacubus, chriſtallo vel à terra humectata & refrigerata ſpirare, at venti aliter ab his cor poribus flare non queunt niſi quia ab ipſis à calore qui in terra incluſus eſt & à ſole exhalationes mouentur. De fine autem cuius gratia natura ventos facit deinceps dicendum eſt, plures autem eſſe fines ad quos venti referuntur manifeſtum eſt, nam vēti aerem purgant quod ipſum moueant, nam ſi torpeſceret certe putrefieret, quare Hypp. 3. lib. de morbis vulgaribus inquit annus auſtrinus, pluuius à ventis in totum ſilens, præterea venti aeris æſtum temperant, pluuias interdum adducunt, interdum autem eas remouent, bona vnius regionis aliis regionibus nauigatione communia & ignotas regiones nauigationibus notas faciunt & hæc de cauſis quę ventos efficiunt & de earum fine dicta ſint. Cæterum quia non ſolum ſententiam ſuam rationibus confirmare, ſed rationibus etiam quę illam deſtruere videntur reſpondere oportet, cum nos ventum eſſe aeris motum probauerimus, nunc rationibus illis quib. Ar. & eius interpręs Olimpiodorus hanc ſententiam impugnant reſpondebimus, cum igitur dicebatur, rerum quæ ſpecie diuerſę ſunt materiæ quoque propriæ diuerſæ eſſe debent, ſed ventus & pluuia ſunt res ſpecie diuerſæ ergo debent habere proprias materias etiā diuerſas quod non eſſet ſi ventus eſſet motus aeris nam aer eſſet propria materia vēti & pluuiæ, reſpondemus aerem eſſe materiam communem vento & pluuiæ, ſed nō propriam, quoniam aer dum calefactus ſubtiliatus & rarefactus eſt fit ventus, dum vero frigefactus & condenſatus eſt fit pluuia, cum igitur aer diuerſis immo contrariis qualitatibus affectus, fiat modo ventus modo autē pluuia non erit propria materia venti & pluuiæ & hoc idem reſponſum dabimus ſecundę rationi Ar. cum vero Ar. 3. argumentabatur contra Hypp. dicens ventus eſt motus vehemens & durat &c. reſpondemus aerem leuiter & vehementer etiam moueri & motum eius interdum durare poſſe vt cum ab aliqua valida cauſa mouetur, videlicet à multitudine exhalationis vel aeris vt Hypp. dixit in lib. de flatibus quamobrem ipſe in definitione venti non dixit ſimpliciter ventum eſſe motum aeris, ſed fluxum & vndam vt durationem & vehementiā eius

motus

motus aeris qui ventus eſt indicaret. Cum autem Ar.4.contra Hypp. arguit & dicit in annis ſqualidis & ſiccis plures & vehementiores venti ſpirant, &c. dicimus hoc non inferre ventum non eſſe motum aeris nam in annis pluuiis & humidis aer eſt craſſior & dēſior quam in ſqualidis & ſiccis & ideo motui ineptior quapropter in annis illis pauciores & leuiores venti ſpirant, at in ſiccis, aer tenuis eſt & ſubtilis & ideo motui idoneus quare tunc plures & validiores venti ſpirant. Cur autem Boreę & Auſtri vehemētiores & durabiliores ſint quam Euri & Fauonij quod erat illud quod 5. Hyppocrati, Ar.obiiciebat, dicimus Theoph.in lib.de ventis hoc probl. explicare vt nos ſuperius diximus cum ipſum idem ſentire cum Hypp.de definitione venti contendimus, & pręterea dicimus vim immaginum cœleſtium quæ in Boreali plaga ſunt vehementiores & durabiliores ventos facere, hę enim cum nobis vicinæ ſint motum aeris vehementiorem & longiorem efficere poſſunt, vt Ariſt. 2. methcorol.de Orione affirmat. Olympiodoro autem cum ipſe quærit ab Hypp. quare in medio mari leniores venti ſunt quam in finib. & propè littora dicimus, hoc ideo fieri quia in medio mari aer latius ſe profundit & ideo lenius mouetur, in finib. vero & prope littora conſtringitur & multus fit quamobrem ſtare non poteſt & vehementius mouetur vt idem Theo. in lib. de ventis affirmat, haud ſecus ac aqua quæ vehementius mouetur in canalib.& anguſtis locis quam in latis alueis & locis. Cum autem Olympiodorus dicit in altiſſimis mōtibus vētos nō flare, &c. & eſt vltimum Olympiodori argumentum contra Hypp. dicimus hoc ideo fieri quia aer in altiſſimis montibus diurno motu leuiter mouetur adeo vt litteras in cinere deſcriptas delere non poſſit, cœtęrę autem aeris mutationes eò non perueniunt quare neque venti. His viſis aliquid de numero & ſitu ventorum dicendum eſt, in quib.ennmerandis ſentētiam iuniorum nautarum ſequar, nam ea vſu & quotidiana experientia comprobata eſt, nautæ igitur ventos 32. eſſe affirmant è quib. 8.principes vētos eſſe dicunt, videlicet Eurum qui ab oriente ſpirat, Fauonium vel Zephyrum qui ab occidente, Boręam qui à Septentrione, Auſtrum qui à Meridie,

Euro-

Digitized by Google

Euroauſtrum qui inter orientem & meridiem ſitus eſt, Aphricum qui inter meridiem & occidentem, Aquilonem qui inter orientem & Boream, Circium qui inter Boream & occidentem, deinde inter Eurum & Euroauſtrum alium ventum ſtatuunt qui æquidiſtat ab Euro & Euroauſtro & illum medium ventum appellāt, deinde alios duos ventos inter binos principes ventos eſſe dicunt, videlicet vnum inter Eurum & medium ventum qui ab Euro & medio vento ęquidiſtat, aliū deinde vētum ponunt inter medium ventum & Euroauſtrum qui à medio vento & Euroauſtro æquidiſtat, hunc ventum quartam Euroauſtri dicunt, illam vero quartam Euri & ſic de ſingulis aliis ventis dicunt, nam inter binos principes ventos tres alios ventos eſſe affirmant. Cum igitur principes venti 8. ſint & inter binos principes ventos tres alij venti ponantur vti diximus erunt vēti illi qui non ſunt principes 24. qui additi 8. principibus ventis ſummam 32. ventorum faciunt. Nunc ad vires ventorum veniam, & hac in re lectorem monitum vellem vt ſi altius ventorum vires quam ad medicam facultatem pertinet intelligere vult philoſophos adeat præſertim Ar. 2. metheor. Theophraſtum in lib. de vētis & Senecā in quęſtionibus naturalibus, nā hic meus ſermo ipſi aptus nō eſt qui Hypp. medici interpretem profiteor, ipſe autē in hoc ipſo tex. inquit oportere medicum nouiſſe ventos calidos & frigidosquod nil aliud eſt quàm dicere opus eſſe vt medicus nouerit ventos vt corpora animantiū mutare poſſunt quod ipſi maxime faciunt caliditate & frigiditate quę magis agentes ſunt quam aliæ duæ primæ qualitates, habent ergo venti binas vires è quib. quædam ipſis naturales ſunt, quaſdam vero eundo ſibi acquirunt, prius de naturalibus dicam, Hypp. ſecundo de ratione victus dicit omnes ventos vim habere refrigerandi & humefaciendi non ſolum corpora animantium verum etiam omnia quæ ex terra fiunt, id autem hac ratione probat, omnes venti fiunt ex niue, glacie, chriſtallo, lacubus, paludibus, fluminibus, vel terra humectata quæ omnia ſunt corpora frigida & humida, ventus igitur ex materia frigida fit quare neceſſe eſt ventos quoque frigidos & humidos eſſe ideoq; frigefacere, & humefacere, ventos autem ex frigidis &

humidis

humidis corporibus fieri non probat, ſenſu enim comprehen ditur ventos & auras ab illis attolli,& ſi magna fuerint huiuſmodi corpora magni & vehemẽtes, ſi vero parua lenes & parui venti ab ipſis attolluntur. Ariſt.quoque ſecundo metheorol. hac eadẽ ratione motus vapores frigidos appellat quod à frigido corpore eleuantur, ait enim aer quidem vt in anterioribus diximus ex his fit vapor enim humidus & frigidus eſt, ſi quis vero dixerit hos vapores & has exhalationes a ſole attolli calefaciendo corpora illa à quibus eæ eleuãtur quare vaporem eſſe corpus calidum & humidum exhalationem vero corpus calidum & ſiccum vt primo metheor.dixit Ar. reſpondemus ſolem attollere vapores & exhalationes vẽtumq; facere cum non nimis ardens eſt,quoniam tunc conſumit vapores & exhalationes nec ventos concitat,quamobrem in regionibus calidis & ſiccis neque æſtate in meridie venti non ſpirant vel admodum lenes, ideoque ſol tantam caliditatem in aere & in exhalatione imprimere non poteſt vt in ventis non ſit vis refrigerandi & humectandi quam trahunt à frigidis corporibus à quibus eleuantur,præſertim cum ſol non ſit princeps & proxima cauſa efficiens ventorum, nam proxima cauſa efficiens ventorum eſt exhalatio vt opt. dixit Theophraſtus in lib. de ventis,& ſi Ariſt.dicit primo metheor. vaporem eſſe corpus calidum & humidum,exhalationem vero corpus calidum & ſiccum hoc ideo dixit quoniam ſi conferamus vaporem & exhalationem cum corporibus illis à quibus vapor & exhalatio attolluntur hæc erit corpus calidum & ſiccum ille vero corpus calidum & humidum,nam vt a corporibus frigidis & humidis vapores & exhalationes attollantur opus eſt vt ea corpora prius modice calefiant,cum autem Ar.affirmauit vaporem eſſe corpus frigidum & humidum hoc dixit reſpiciendo naturam quam habet à corpore illo à quo eleuatur, at venti exiccant præſertim Boreas dicet aliquis, hoc à ventis per ſe non fieri dicimus ſed quod ſua frigiditate corpora quæ ipſis expoſita ſunt cõſtringendo humiditatem omnem quæ in illis eſt exprimunt, eam vero quam in ſui ſuperficie habent vehementia ſui motus conſumunt, quamobrem auræ & lenes venti tarde & parum exiccant quoniam humi-

ditates quæ in ſuperficie corporum ſunt ſuo lento motu con ſumere nec ſua parua frigiditate humorē qui in ipſis corporibus eſt exprimere nō valent, ſiquidem paucus aer eſt ille qui tunc mouetur, ſi autem aliquis ventus interdum calefacit vt fieri ſenſu comprehendimus ventum hoc interdum facere dicimus non ex ſe ſed vi quadam quam accipiunt à locis per quos tranſeunt quę quidem vis illis naturalis non eſt ſed aſcita de quibus mox dicam, aſcitę igitur ventorum vires ferè infinitę ſunt quoniā qualitates ac proprietates locorum per quos venti tranſeunt in infinitum variari poſſunt, attamen hæ ventorum vires ad quaſdam communes regulas reduci poſſunt quibus eas cognoſcere poterimus hoc pacto. Aſcitæ ventorum vires fiunt in ipſis à loco qui vel eſt principium à quo ventus oritur vt Septentrio vel Meridies vel eſt is per quem ventus tranſit, ſi igitur eſt locus principium à quo ventus oritur venti ab eo has vires accipiunt, nam ſunt magni vel parui, continui vel intermittētes, æquales vel inæquales, æſtiui vel hyemales, magni in principio & parui in fine, vel è conuerſo, omnes has differentias & vires venti habent à loco qui ipſorum principium eſt, nā ſi multus eſt aer ille qui eſt in eo loco à quo ventus oritur magni continui & ęquales venti in principioq; magni in fine parui vēti fiunt, quales venti Septētrionales ſunt, ſi vero eo in loco vnde ventus oritur paucus ſit aer ille qui mouetur venti contrario modo ſe habent ac vēti Septentrionales ſunt vt bene dixit Hypp. ſecundo de ratione victus & Theoph. in lib. de ventis. At à loco per quem tranſeunt venti vires acquirunt vel à qualitate vel à figura vel à ſitu ipſius, à qualitate quidem quoniam qualitas loci vel eſt naturalis vel artificialis, naturales qualitates locorum ſunt caliditas, frigiditas humiditas, ſiccitas, vel etiā quod locus ipſe venenatus ſit quia per flatus capere non poſſit vel quod fętor aliquis ibi ſit qui aerem illum afficiat, ab huiuſmodi naturalibus facultatibus locorum, ventorum frigiditas & humiditas augetur aut diminuitur vel etiam pœnitus in contrariam naturam mutantur aut venenati fiunt, qualitates autem artificiales & aſcitæ locorum ſunt, cultura & deſertio vel putredo ipſorum quod numeroſus exercitus ibi diu manſerit vel

etiam

etiam ſi magna vrbs per quam ventus tranſeat, in ea enim tot ſunt excrementa vt expurgari non poſſint quamobrem in quibuſdam magnis vrbibus vt ſunt Lutetia Pariſiorum, & Conſtantinopolis ſemper hac de cauſa peſtis adeſt, ſi igitur locus per quem venti tranſeunt fuerit cultus & arboribus conſitus impetus ventorum ab ipſis frangitur & odore florum ac foliorum ſuaues redduntur, per foſſas etiam & ſulcos aquæ emittuntur nec ſtagnare permittuntur quare venti puriores & ideo ſalubres fiunt, contrarias autem vires illis quæ dictæ ſunt propter contrarias cauſas venti acquirunt qui per loca inculta deſerta & venenata tranſeunt. A figura autem vel à ſitu locorum per quos venti tranſeunt ipſi vehementiam & impetum acquirunt, nam in locis altis quoniam plus aeris ibi impellitur quam in humilibus venti vehementiores & maiores ſunt quam in planis & depreſſis, in anguſtis etiam quam in apertis & ſpatioſis locis venti vehementius ſpirant, nam in anguſtis locis aer multus fit nec propter ſui multitudinem ſtare poteſt ideo vehementius impellitur & mouetur quam per loca aperta & ſpatioſa vt ſuperius diximus cum opinionem Theophraſti de ventis narrauimus, aqua etiam eadem ratione per anguſta loca vehementius mouetur quam per aperta & ſpatioſa. Hactenus de natura ventorum & eorum viribus quæ ad ventos qui omnibus hominibus communes ſunt, pertinent, de viribus autem ventorum qui aliquibus regionibus proprij ſunt dicimus eas poſſe cognoſci eadem methodo qua ſuperius vſus ſum in indagandis aſcitis viribus vētorum qui omnibus hominibus communes ſunt, nam omnes eorum vires quod ipſis ſint adſcitę à locis acquiruntur, non enim fieri poteſt vt vires omnes ventorum qui aliquibus regionibus proprię ſunt enumerentur quod in infinitum variari queant, inferius tamen de aliquibus ventis qui regioni noſtræ, & alicui regioni quæ noſtræ vicina eſt nonnulla dicam. Cęterum iure dubitaret aliquis de his quæ hic dicit Hypp. videlicet deinde ventos calidos & frigidos, nam ſi ipſe arbitratur omnes ventos eſſe frigidos & humidos cur dixit deinde ventos calidos & frigidos &c. & ſi venti interdum a locis per quos tranſeunt caliditatem acquirunt, cur caliditatis & frigiditatis ſo-

lum mentionem fecit non autem humiditatis & ſiccitatis quarum illa vento naturalis videlicet humiditas, hæc autem ipſi aſcita eſt ſiccitas ſcilicet vt etiã caliditas eſt cuius Hypp. mentionem facit quod mirum videtur quia idem Hypp. tertia ſectione Aphoriſ. 5. & 17. Aphoriſſ. cum narrat effectus illos quos faciunt tempora aquilonia & auſtralia enumerat multos effectus qui à ventis aquiloniis & auſtralibus fiunt qui quidem ab humiditate & ſiccitate maxime procreantur vt in commentariis eorum duorum aphoriſſ. Gal. docte & diligenter animaduertit, reſpondeo hoc ideo feciſſe Hypp. quoniam caliditas & frigiditas qualitates maxime agẽtes & principes ſunt, aliæ vero duæ humiditas ſcil. & ſiccitas veluti adiutrices caliditatis & frigiditatis ſunt, ſiccitas enim calorem acuit humiditas vero facillime frigiditati cõiungitur, quamobrem Ariſt. tertia ſectione probl. 7. probl. inquit multum humidum cum refrigeratur in multum frigidum ſe conuertit & quarto metheor. cap. primo dicit humiditatem & ſiccitatem eſſe patientes qualitates, caliditatem vero & frigiditatẽ agentes & cap. primo ſummę ſecundæ eiuſdem libri inquit principia corporum patientia eſſe humidum & ſiccum, ideo Hyp. hic breuitati ſtudens agentiũ & principum qualitatum mentionem facit, præterea effectus quos humiditas & ſiccitas in corporibus animantium faciunt ad caliditatem & frigiditatẽ referuntur, nam ſi nimia Auſtri humiditas caput grauat & homines pigros reddit, hoc facit quod calorem innatum obtundit grauat & craſſiorem facit, quare membra quę beneficio huius calidi operationes ſuas faciunt eas facere nequeunt quoniam illud ab ea tempeſtate debilitatur, quamobrem hi effectus ad frigiditatem referuntur, ſi autem Boreas ventrem adſtringit hoc facit ſua vehementi frigiditate, nam ſuapte natura frigiditas corpora condenſat & adſtringit, qua ratione etiam fortaſſe adductus Hypp. caliditatis tantum & frigiditatis meminit reliquas autem duas tacuit, ſi vero hos effectus & quoſdam alios his ſimiles quos Hypp. in illis duobus aphoriſſ. quos ſuperius citaui Hypp. enumerat Gal. in cõmentario ſuo in 7. & 17. aphoriſſ. ad humiditatem & ſiccitatẽ retulit hoc ideo fecit quoniam ibi Hypp. docere nos voluit

de

de effectibus boreę & Auſtri vt ſi aliqui ex iis in morbis quibus mederi debemus euenirẽt diſtinguere ſciremus illos qui à vi morbi ab iis qui ab aliqua cauſa extrinſeca fiunt vt eſt aer qui corpora noſtra ambit, vt bene animaduertit idẽ Gal. in cõmentario ſuo in 5. aphoriſ. 3. ſectionis, quamobrẽ quo clarius loquebatur Gal. eius interpręs melius faciebat nam eo pacto facilius hæc diſcere poſſumus, at clarius loquuturus erat ſi nonnullos effectus Boreę & Auſtri potius ad humiditatem & ſiccitatem quã ad illorum caliditatem & frigiditatem referebat quod ſenſui magis patet illos ab humiditate & ſiccitate quam a caliditate & frigiditate illorum fieri, & vt melius Hypp. ea quæ in morbis eueniunt propter morborum vim diſcernere poſſemus ab iis quæ fiunt a tempeſtatibus & ventis in duobus illis aphoriſmis latius enumerauit effectus vẽtorum, tacuit autẽ illorum qualitates, at hoc in loco vbi ipſe oſtendere vult medicum debere naturam ventorum nouiſſe quod corpora noſtra mutant duas tantum qualitates ventorum enumerauit quibus vt iis quæ efficaciſſimæ ſunt venti corpora noſtra maxime mutare valent. Inquit deinde Hypp.

Oportet autem & vires aquarum conſiderare & enim vt in ore & in pondere differunt, ita vniuſcuiuſque facultas ab aliis differt. 3.

Poſtquam Hypp. dixit oportere medicum nouiſſe anni horas & ventos tum communes omnibus hominibus tum proprios vnicuique regioni & cur hæc omnia quæ ad aerem pertinent medicus cognoſcere debeat, nunc ait medicum etiam naturam aquarum ſcire debere, nam aquę non minus inter ſe differunt quam anni horæ & venti, ſciendum eſt igitur Hypp. hic loqui velle non de aquis medicamentoſis & ſpontenatis nec de aqua maris, ſed de aqua illa quę ſi à terra incipiamus ſecundum elementum eſt & communiter aqua dulcis appellatur qua homines vt medicamento & vt nutrimento vtuntur, & ſi ea vtantur ad abluendas ſordes veſtium & ad multa alia facienda hæc ad medicum non pertinent, Hypp. igitur hic loquitur de aqua, vt nutrimẽtum eſt quoniam & ſi non nutrit purum enim elementum eſt, attamen per corpus diffunditur & ea quæ, vere nutrimenta ſunt præparat & corrigit veluti cũ carnes & legumina in ea decoquimus & vinum

diluimus, quare ſi mala fuerit vel pauca vel nimia vel in tempore non bibatur multos morbos facere poteſt, ſi vero bona fuerit moderateq; & in tempore bibatur ſanitatem tueri valet, quæ etiam facere poſſunt ea quæ vere nutrimenta ſunt, quamobrem Hypp. paulò inferius dicit conſiderandum eſſe cum ad aliquam regionem nobis ignotam peruenimus quam nam aquam incolę eius bibant & qua victus ratione vtantur, ſic enim facilius & naturam ventrium cognoſcere & morbos quibus ipſi laborant prędicere & illis bene mederi poterimus, aqua enim ſicuti aer corpora noſtra multis modis mutare & alterare poteſt & inquit ſicuti aquę pondere & guſtu ita quoque viribus & facultate inter ſe differunt, vbi animaduertẽdum eſt, cum Hypp. dicit pondere non intelligere grauitatem quæ trutina examinatur ſed tenuitatem & craſſitiem aquarum, quemadmodum cum ipſe 26. aphoriſ. 5. ſectionis dicit aqua quæ cito caleſit & cito refrigeſcit leuiſſima eſt non intelligit aquam quæ cito caleſit & cito frigeſit leuem pondere eſſe ſed tenuem & ſubtilẽ vt Gal. in commentario in illum aphoriſ. affirmat aquæ igitur dicit hic Hypp. vt tenuitate craſſitie & ſapore inter ſe differunt ita viribus & facultate quod ego paulo inferius diligẽtius examinabo. Ariſt. quoque probl. 13. primæ ſectionis quærit cur mutationem aquarum grauem aeris vero non grauem affirmant, & reſpondet quoniam aqua corporibus alimento eſt quod quemadmodum ſuperius diximus eſt intelligendum quo iam habito complexoq; peregrinamur, aer autem nullo ſe exhibet alimento, aquarum autem genera multa & varia per ſe ſunt, ſed aeris minime dicitq; per ſe nam quædam ſunt qualitates quę aquis ferè propriè ſunt, nam quædam aquæ crudæ aliæ vero leues ſunt, & hæ per ſe ineſſe illis dicuntur, aliæ vero qualitates aquis inſunt ſed non ita propriæ vt primæ & hæ non dicuntur per ſe ineſſe aquis vt ſunt hæ, nam quędam aquæ ſunt paluſtres aliæ vero fluuiatiles vt bene animaduertit Petrus Apponenſis in commentario ſuo in illud probl. Itaque hoc etiam cauſæ eſſe poteſt quippe cum peregrè etiam profectis in cęlo quidem propè eodem in aquis autem variis verſari eueniãt quapropter aquę mutationem grauem eſſe recte putatum

tatum

tatum eſt, hęc Ariſt. ſententia mihi valde ſuſpecta eſt & primo de probl. ipſo dubito an verum ſit aquarum mutationem grauem aeris vero non grauem eſſe, nam longe grauior videtur eſſe aeris mutatio quam aquæ videmus enim illos qui ex ſalubri loco in grauem vel ex graui in ſalubrem tranſeunt grauiſſimis morbis corripi & ſæpiſſime mori, vt iis accidit qui ex marittimis locis Senarum in interiorem Aethruriæ, partem tranſeunt, & illis quoque qui ex Aethruria ęſtate Romam vel Neapolim proficiſcuntur vel ex prædictis locis eo tempore in Aethruriam tranſeunt. Pręterea illi qui ſub graui cœlo habitant parum viuunt & morboſam vitam ducunt, immo tantam vim aeri ineſſe videmus vt ſi malignus & peſtilẽs fuerit ſtatim homines interimat vt iis accidit qui in foueas in quibus frumentum repoſitum eſt deſcendunt ſi illę prius diu obturatæ manſerint, Florentię quoque elapſis annis in quodam diuerſorio qui in vico diui Laur. eſt puteus quidam ſiccus nec adopertus erat inquem ſordes diuerſorij illius proiiciebantur, cujus putei aer ita malignus factus erat vt cum gladius in illum forte cecidiſſet is cuius gladius erat fune ſe in puteum illum demicti iuſſit vt gladium ſuum recuperaret (& enim non multum profundus erat) & cum in putei fundo iam eſſet ſtatim mori cœpit, quapropter cum moribundus eſſet alius vt illi ſuccurreret in puteum deſcendit & ambo ac tutum periere, cumque alius in puteum demitteretur vt illis opem ferret cum iam propè fundum eſſet ſtatim clamare cœpit morior, morior, ſurſum me retrahite, id quod cum factum fuit vix cum iam extra puteum eſſet vitæ reſtitutus eſt. Aues quoque peſtilentem aerem vitant adeo vt in illis regionibus quæ peſtilentia laborant nullæ vel admodum paucæ aues videntur, in Euganea regione propè locum illum vbi quondam Aquileia nobiliſſima Italiæ vrbs ſita erat vicus quidam eſt quem villam vicentinam dicſit vbi quod aer malignus & peſtilens ſit homines vix 25. annis viuunt, videtur igitur aeris mutatio & habitatio etiam longe grauior & magis morboſa eſſe quam aquæ, ſi quis vero dixerit homines qui ſub graui cœlo habitant morbidos eſſe & parum viuere quoniam malas aquas bibunt non autem quod aer peſtilens

& grauis ſit hoc falſum eſt nã ſępiſſime videmus & ſi bonitas aquę bonitati aeris plerunque comitatur & è cõuerſo attamẽ in locis grauibus erũpere fontes bonarum aquarum quas incolæ earum regionum bibunt & nihilominus paruo tempore viuunt maliq; habitus & morbis obnoxij ſunt, quamobrem falſum videtur id quod Ar. in eo probl. dicit videlicet aquæ mutationem grauem eſſe non autem aeris, rationes quoque quas ipſe adducit vt dictum ſuum probet debiles eſſe videntur, nam cum ipſe dicit aquam alimento eſſe non autem aerem, dicimus aerem lõge magis alimento eſſe quam aquã, ſi quidem aqua ideo alimento eſt quod vnà cum alimento in corpus diffunditur, at aer ideo alimento eſt quoniam ex eo inſtaurantur ſpiritus qui conſumpti ſunt vt Gal. ſeptimo de vſu partium corporis humani & in lib. de vtilitate reſpirationis manifeſte probat, quamobrem ratio hæc nulla eſſe videtur. Cum vero ipſe affirmat aquarum multa genera eſſe non autem aeris, hoc dictum valde dubium eſſe videtur nam longe plura eſſe videntur genera aeris quam aquæ ſi non loquimur de medicamentoſis aquis & ſponte natis quæ potui non ſunt, ſed de his tantum quæ bibuntur, nam horum duorum elementorum conſiderari poſſunt vel qualitates ipſorum vel ſubſtantię, qualitates quidem eorum ſunt caliditas, frigiditas, humiditas, & ſiccitas, puritas, impuritas, odor ſapor & motus, ſubſtantię autem ipſorum ſunt tenuitas & craſſities, ſi igitur eorum qualitates conſiderauerimus longe magis diſtare videtur aer ab aere qualitatibus ſuis quam aqua ab aqua, nam in paruo regionis ſpatio & in vna parte regionis quam in alia aer eſt alio aere calidior vel frigidior, humidior vel ſiccior, nec ſolum in vna parte regionis aer eſt calidior frigidior humidior vel ſiccior aere alius partis regionis ſed etiam in vna & eadem domo ſi vna pars ipſius ſub aliquo monte ſit aer illius partis qui propè montem eſt longe frigidior eſt aere eius partis qui à monte longius diſtat, prætereà non nullæ villæ ſunt quę æſtate frigidæ, hyeme vero tepidæ ſunt, cuiuſmodi eſt Cęnobium illud Franciſcanorum qui Feſulis eſt & vulgo dicitur la Doccia, immo caliditas & frigiditas quam aquę fontium & puteorum hyeme & æſtate habent

ab

ab aere ſunt,& enim caliditas & frigiditas aeris in cauernibus terræ illis temporibus ſe recipiunt & aquas calidas vel frigidas faciunt vt inferius paulò,aperte demonſtrabimus. De puritate autem & impuritate horum duorum elementorum dico,his duabus qualitatibus longe magis differre aerem ab aere quam aqua ab aqua, ſi quidem aer interdum adeo impurus eſt vt ſtatim homines interimat vt ſuperius oſtendi, aqua vero ſi mala ſit & diutius bibatur homines ad malum habitum perducit, id quod etiam aer niſi peſtilens ſit,vt aqua ipſa facit, puritate autem aerem ab aere magis diſtare dico quam aqua ab aqua nam multo magis purus eſt aer altiſſimorum montium aere conuallium & planicierum, aer collium aere montium qui alti ſunt vbi ferè ſemper nebula eſt, aquas vero ſi naturaliter ſe habeāt adeo vt cum ipſis multa alia corpora admixta non ſint vt in largis imbribus cum fluminibus terra & multa alia corpora admiſcentur puritate ſimiles eſſe ſenſu percipitur, ſi vero odorem aquæ & aeris conſideraucrimus, manifeſte patet longe magis differre aerē ab aere quam aqua ab aqua,immo aqua niſi vapor fiat nullum habet odorē, ſapore autem fateor magis differre aquam ab aqua quam aer ab áere, nam multę aquę ſunt quę licet medicamentoſę non ſint, attamen ſaporem aliquem habent & ideo bonæ nō ſunt,nam aqua bona vt paulo inferius demōſtrabitur ſaporem nullum habere debet, aer autem numquam ſaporem habet, motu quoque longe magis diſtat aer ab aere quam aqua ab aqua, aer enim altiſſimorum montium nullum motum niſi diurnū habet vt ſuperius dictum eſt, at aer qui in profundiſſimis vallibus eſt nullum motum habet,aer vero qui propè ora fluminum & in montibus eſt, ventis,procellis, & turbinibus agitatur, aqua vero omnis ferè ſemper mouetur vt manifeſte apparet in fontibus, fluminibuſq; , lacuum autem paludum & puteorum aquæ vel à ſe ipſis vel à ventis mouentur, quamobrē ſi qualitates horum duorum elementorum cōſiderentur longe magis differre videtur aer ab aere quam aqua ab aqua. Si vero ipſorum ſubſtantias aſpexerimus,adhuc longe magis differt aer ab aere quam aqua ab aqua craſſior enim eſt aer paluſtris & vallium aere puro & tenui vt aer eſt montium altiſſimorum

morum

morum & collium prætérea aer qui nunc craſſus eſt ſæpe eadem die tenuior fit & è conuerſo, nam cum aer ſerenus eſt tenuior & purior eſt quam cum eſt nebuloſus, cum vero nebuloſus fit craſſior redditur, ſed aqua quæ modo craſſa eſt non fit tenuis neque ea quę nunc tenuis eſt craſſior redditur quod etiam de qualitatibus horum elementorum dici poteſt, eæ enim in aere ſæpius mutantur in aqua vero minime, dictum Ar. experientiæ quoque contrarium videtur prçſertim in iis qui peregrinantur quibus in hoc probl. ipſe dicit mutationē aquarum eſſe grauem non autem aeris, nam nos videmus multos qui à montanis locis ad marittima proficiſcuntur mori vel magnis morbis corripi vt paſtoribus accidit qui à montanis locis Tuſciæ ad marittima loca eius regionis peregrinantur. Cęterum & ſi rationes quas Ar. adducit vt probet aquæ mutationem grauem eſſe aeris verò non grauem veræ eſſent adhuc dictum ipſius falſum eſſet, nam eſto vt aqua alimento ſit non autem aer & maior ſit differētia aquæ ab aqua quam aeris ab aere adhuc grauior eſſet mutatio aeris quam aquę nam quod aqua alimento eſt ideo in ſtomacho & iecinore mutatur & alteratur antequam ad cor, cerebrum & ad alia membra principalia perueniat, at aer ſtatim antequā aliquo pacto mutetur & alteretur ad cor & cerebrū peruenit, quamobrem aeris mutatio grauior eſt quam aquæ quod magis lędere poteſt, ſi quis verò dixerit aqua diu manet in corpore nō autem aer qui ſtatim corpus ingreditur & ab eo egreditur ideo magis lædit hominem mutatio aquæ quam aeris, dico primum aerem in corpore remanere quoniam ſpiritus vitalis & animalis ab eo inſtaurantur vt ſuperius dictum eſt, deinde & ſi aer in corpore non remanet adhuc eius mutatio grauior eſt quam aquæ quoniam ſpiritibus admiſcetur, vt eos expurget & ventilet quamobrem eius mutatio hominem facilius lædere poteſt quam mutatio aquę, prçſertim cum ipſe aer tenuiorum partium ſit quam aqua, at ea quæ tenuiorū partium ſunt magis efficacia ſunt ad operandum quam ea quæ partes craſſiores habent vt Gal. tertio de ſimplicium medicamentorum facultatibus firmiſſimis argumētis probat, quamobrem oportet medicum aquarum naturam cognoſcere ideo ali-

quid

quid de iis dicere opus eſt,dico itaque aquam elementarē de qua ego nūc dicā omni ſapore colore & odore carere debere quā Gal. 11. methodi dulcem appellat duplicem eſſe,etenim naturalis vel artificialis eſt,naturalis eſt quæ ſponte in aliquo loco erūpit vt fontes, flumina & lacus ſunt,vel alicūde deſcē dētes vt pluuiæ,vel cum deſcēderint in aliquo loco à ſe ipſis colliguntur vt paludes, artificiales sūt eę quæ naturalibus & arte carentibus opponūtur vt ſunt illę quas coquēdo colādo vel per canales aliquò deducimus vel in aliquē locū arte colligimus quales ſunt illę quę in ciſternis colligūtur,vel ſpōgia aut aliquo alio inſtrumento a plātis ſumūtur, vel ex herbis li gnis ex aut aliqua alia re igne extrahūtur, id tamē animaduer tere oportet eſſe quaſdā aquas quę & naturales & artificiales appellari poſſunt, vt ſunt aquæ quorundā fontiū & puteorū, fontium.n.aquę ſi cōſiderentur vt in aliquo loco ſponte erūpūt naturales sūt, ſi vero eas cōſiderauerimus vt per plūbeos vel terreos canales aliquò deducuntur artificiales ſunt, præſertim ſi coopertæ ducuntur poſſuntq; ab ipſis canalibus aliquam noxam contrahere, & ſi coopertę per canales fluunt lu ce ſolis non fruuntur vt eę quæ ſubdiu terra labuntur, puteales aquæ & quod ſponte naſcuntur naturales ſunt, verum quia terram fodere opus eſt vt eę fluere poſſint & in concauis locis qui arte ſunt fabricati continentur artificiales dici debent, ego igitur de naturalibus aquis tantum dicam & de iis vt alimento ſunt & vt corpus humanum eas corrumpit & vincit non autem dicam de aquis vt corpus humanum alterant & vt medicamento ſunt quemadmodum balneum aquę dulcis eſt quo vtimur ad humectandas ſolidas corporis partes & ad frigefacienda corpora in æſtate ad abluēdas eorum ſordes & ad extinguendum ardentes febres, ſi igitur aquam hoc pacto conſiderauerimus in multis vſu venit,primo enim ſitim extinguit & hac de cauſa ſuauiſſima appellatur quamuis ſaporem neque odorem non habeat, ſitis enim humidi & frigidi appetitus eſt vt bene dicebat Ar. 2. de anima tex. 28. hoc autem ideo fit quod calor noſter innatus continue corporis noſtri ſubſtātiam conſumit & eam exiccat quamobrem ipſe acrior fit quam eſſe debeat ſi quidem ſiccitas vt iuniores

dicunt

dicunt lima caloris eſt qua de cauſa eum refrigerare & humi facere opus eſt vt lenior reddatur nec cõburet,quod optime aqua præſtat cum frigidiſſima & humidiſſima ſit,nec ideo dicendum eſt aquam in corpus noſtrum agere vt medicamenta in illud agunt, hęc enim ita in corpus noſtrum agũt vt actionis victoria ſit ipſius medicamenti at in ſiti victoria eſt ipſius caloris innati ſi quidem ipſe ita in aquam agit vt illam in aliã ſubſtantiam mutet videlicet inſeroſum humorem quamuis illa etiam in calorem innatum leuiter agat quod ipſum magis benignum ac lenem faciat, quod etiã vſu venit in iis quæ vere nutrimenta ſunt, è quibus quædam calida quædam vero frigida ideo dicuntur quoniam licet à calore noſtro innato corrumpantur attamen poſtquam calor noſter ipſa vicit & in allam ſubſtantiam mutauit ipſe quoque à frigiditate nutrimenti poſt victoriam interdum diminuitur aliquando autem à caliditate alimenti poſt victoriam augetur, quod ita intelligendum eſt vt qualitas ipſius calidi innati interdum augeatur interdum vero diminuatur,non autem eius ſubſtãtia, illa enim ſemper ab alimento augetur calorem autem innatum in aquam agere & illam in aliam ſubſtantiã mutare oſtendit ſeroſus humor qui ex aqua fit & actu & potentia calidus eſt vt ſudor indicat qui ſeroſus humor eſt qui per capillares venas cutis excernitur & ſenſu cognoſcitur calidum actu eſſe,potentia verò illum eſſe calidum ſalſus ſapor ipſius oſtendit, nã ſalſus ſapor in calida ſubſtantia fundatur vt Gal. quarto de ſimplicium medicamẽtorum facultatibus cap. 21. opt.probat,alium quoque vſum aqua præbet, cõcoctio enim præſertim ea quæ in ſtomacho fit elixatio quędam nõ autem aſſatio eſt, quamobrem aqua illam elixationẽ iuuat, prętere a ſuccus ille qui ex nutrimento in ſtomacho gignitur craſſus eſt quamobrem per venas meſeraicas & alia loca quæ anguſta ſunt ad iecur & alia membra tranſire non poſſet niſi aqua ipſum liquaret & attenuaret,ab illa autem liquefactus & attenuatus facillime per anguſta illa loca ad iecur trãſire poteſt, quod etiam ſanguini vſu venit nam ipſe à iecinore per totum corpus diffunditur & oſſium ſubſtantiam penetrat quod ab aqua cũ iam inſeroſum humorem mutata eſt veluti vehiculo

quodam

quodam ad hæc membra vehitur vt bene animaduertũt Gal. quarto de vſu partium corporis humani & Auicenna lib. primo fen ſecundæ doctrinæ ſecundæ cap. 16. Aqua autem non nutrit quia elementum purum eſt illa autem non nutriũt & licet fortaſſe aqua exquiſite pura nullibi ſit, attamen non eſt cum aliquibus corporibus ita mixta vt corporibus animantium applicari poſſit & eorum ſubſtantiam quę conſumpta eſt reſarcire valeat nam iiſdem animantium corpora aluntur ex quibus conſtant ſed conſtant ex mixtis quare ex illis nutriuntur. Cum igitur multi ſint vſus quos aqua corporibus noſtris præbet modo videndum eſt quænam ſit aqua illa quæ melius quam aliæ aquæ hos vſus nobis præbere valeat, Hyppocr. igitur quinta ſectione aphoriſſ. aphoriſ. 26. inquit aqua quæ cito calet & cito refrigeratur leuiſſima eſt, ſed animaduertere oportet cum Hypp. ait lęuiſſima eſt non intelligere aquam quę minimi ponderis ſit ſedeam quę ſit te nuiſſima vt Gal. in commẽtario ſuo in illum aphoriſ. affirmat & ſi tenuitati corporis leuitas comitatur, attamen qui ſolo pondere aquæ bonitatem & malitiam examinant ſæpiſſime falluntur vt paulo inferius demonſtrabo, hæc igitur omnia ea quæ ab aqua humano córpori vſu veniunt optime pręſtare poterit, nam citiſſime alimentum ad mẽbra perferet nec ſtomachum & præcordia grauabit aut obſtruet, ſed quæ nam aqua lęuiſſima eſt? Hypp. 6. de morbis vulgaribus commentario 4. tex. 19. Aquarum arte carentium quæ ab Aethere excreta eſt aut cum tonitru, opportuna, procelloſa vero mala. Quapropter ſcire opus opus eſt in codice græco ita legi ὡρα-ῖον quam vocem multa ſignificare ſuperius oſtendi, interpręs hanc vocem reddit opportuna, at Gal. in commentario ſuo in hunc tex. eam interprętatur tẽporaria quod ferè idem eſt adeo vt tẽporaria aqua ſit ea quę ex Aethere deſcendit eo tempore anni quod gręci ὥραν appellant quod tempus æſtatem eſſe ſuperius dixi, Hypp. vero cum dicit Aquarum arte carentium quæ ab æthere excreta eſt intelligere aquam quæ æſtate pluit probat Gal. quod Hypp. dicit quæ ex æthere excreta eſt; nam antiqui æthera aerem ſerenum & purum appellabant, nebuloſum vero & craſſum, aerem tantum dicebant, ſi igitur

ſi igitur Gal.expoſitionem huius tex.probauerimus dicendũ erit aquarũ arte carentiũ tẽporariam,procelloſam bonã vero malã eſſe adeo vt dubiũ ſit vt etiã Gal.in cõmentario ſuo in illũ tex. affirmat an Hypp ſignificare voluerit hanc aquam eſſe ſine culpa vel aliquid inſigne bonum in ſe habere, id quod Hypp.indicare voluiſſe verba ipſius quæ ſequuntur oſtendũt videlicet procelloſa vero mala nam ſi procelloſa quæ temporariç vel opportunç opponitur mala eſt tẽporariam bonam eſſe oportet, ideo fortaſſe melius hunc tex. interpratabimur ſi dicamus aquarum arte carentium quæ ex Aethere deſcendit ideſt quæ æſtate pluit tunc enim aer ſerenus & lucidus eſt ideo æther dicitur,opportuna & commoda eſt in quo ſignificatu Hypp. vtitur hac voce ὡραῖον vel ὡραῖα tertia ſectione aphoriſ. aphoriſ. 8. vt ſuperius dixi, adeo vt ſententia huius tex.ſit aquarum arte carentium quæ æſtate pluit ſereno cœlo ideſt à nube non continua vt plerumque ſunt nubes in æſtate vt Gal. etiã in cõmentario ſuo in hũc tex. affirmat opportuna & bona eſt, procelloſa vero mala, eſt autem aqua procelloſa ea quç à nube craſſa & continua vnà cum magnis ventis deſcẽdit, neceſſe eſt enim in ea multos craſſos & terreos fumos admiſceri à quibus venti concitantur, nã ſi fumi illi qui aquç procelloſç admixti ſunt tenues fuiſſent altius aſcendiſſent & fulgura,corruſcationes,cometas, vel aliquam aliã talem formam in ſuprema aeris regione non autem ventos vel aquam in inferiore aeris parte feciſſent, quapropter hæc procelloſa aqua ideo mala eſt quod ſuapte natura craſſa eſt & craſſiora corpora illi admiſcentur, quamobrem leuis eſſe non poteſt nec cito pracordia pertranſire,immo ea grauare & fumis qui ipſi admiſcentur ſtomachum & præcordia male afficere valet, Enumerat autem Hypp. in hoc tex. tria aquarum genera, eam ſcilicet quæ ab æthere,illam quæ cũ tonitru pluit & procelloſam,è quibus Gal. in commentario ſuo in illum tex. prç cetçris duabus laudat eam quç ab æthere deſcendit, deinde illam quæ cum tonitru pluit quam dicit deteriorem eſſe ea quæ ab æthere deſcendit ſed procelloſa lõge meliorem, nam illa quæ cum tonitru deſcendit è craſſiore nube fit quam ſit ea quæ ex Aethere fit,ideo tam leuis & tenuis eſſe non poteſt

vt illa

Digitized by Google

vt illa quæ ex Aethere eſt, quoniam ſiue tonitrus ſit ab igne in nubibus incluſo vel cum nubes inter ſe pugnant occurſantes niſi craſſiuſculę eſſent ignem non clauderent neq; occurſantes inter ſe pugnarent, at procelloſa è nube longe craſſiore fit quam illa eſt à qua tonitrua fiūt & ideo mala eſt vt paulo ſupra dixi. Dubitat Gal. in commentario ſuo in hunc tex. an Hypp. in eo loquutus ſit de aqua arte carente vt ea medicamentum vel nutrimentum eſt, nam ex ea oculare illud medicamentum componitur quod aqueum appellatur nec dubitationem tollit, crediderim ego Hypp. hic loquutum eſſe de aqua arte carēte vt ea alimentum eſt, nā ſuperius in hoc eodē libro cum de aqua elixa loquitur manifeſte de ipſa loquitur vt ea alimētum eſt, prꝑterea in quatuor tex. qui hunc ipſū immediate antecedunt Hypp. de ratione victus manifeſte loquitur etiam ſi Gal. interpretationem probauerimus. Verum quia raro aqua conditionibus ſupradictis pluit ideo videndum eſt qua nam ratione cognoſcere poſſimus an aquę quæ in aliqua regione ad quam peruenerimus quęcumque eę fuerint bonę vel malę ſint. Gal. lib. primo de ſimplicium medicamentorum facultatibus aquam an bona vel mala ſit tribus ſenſibus iudicari dicit nempe guſtu, viſu, odoratu, guſtu quidem & odoratu ſi nullam qualitatem oleat vel ſapiat, multæ enim aquæ ſunt quæ ſalſedinem, acrimoniam, ſtypticum ſaporem, ſulphur, putredinem, vel aliquam aliam malam qualitatem quæ dici non poteſt olent & ſapiunt, viſu autem ſi perlucida pura ac ſincera fuerit adeo vt neque muſcus neque aliquod aliud corpuſculum in ea videatur, cum autem dicimus aquam puram & ſinceram eſſe debere non ad amuſſim & ſimpliciter ipſam ſinceram & puram eſſe affirmamus quoniam hæc elementa media & quæ ſenſibus cognoſcuntur pura & ſincera exquiſite non ſunt ſed dicimus aquam puram & ſinceram eſſe debere vt hominibus vſui eſt & ſenſibus videtur, at vero quia nonnullæ aquæ ſunt quæ nihil olent nec ſapiunt perlucidę & puræ videntur attamen aliqua malignitate infectæ vel crudæ ſunt ideo ſignis & experimētis quibuſdam eas examinare opus eſt, & primo ſciſcitari oportet ab incolis eius regionis in qua aquæ ſunt quarum naturam nos cognoſcere

volumus

volumus,an eę aquæ malam aliquam ac venenatam qualitatem in ſe habeant,incolæ enim longo vſu & experientia aquarum naturam quę apud illos ſunt optime norunt,vtiliſſimum etiam erit habitus corporum incolarum conſiderare nam ſi habitus corporũ erunt boni euidens ſignum erit aquas quas bibunt bonas eſſe,ſi vero mali aquas quoque malas eſſe ſignificabitur,cruditatem vero aquarum ſignis quibuſdam deprehendere poterimus, ſed prius dicere oportet quę nam aquę ſint quæ crudæ appellantur, ſunt igitur aquę crudæ quę etiã indomitę ab Hypp.in hoc libro,& duræ à Gal.lib.3. de differentiis pulſuum,& incoctiles ab eodem Gal. 4. commẽtario in lib.Hypp.de morb.vulgaribus in commentario ſuo in tex.decimum,& graues à Gal. in commentario in 26. aphoriſ.5. ſectionis dicuntur illæ quæ non facile concoquntur & tarde in corpus permeant & diutiſſime ſecundũ præcordia ſubſiſtunt vt Gal.ſub finem tertij libri de differentiis pulſuum affirmat, has autem cognoſces vel à loco in quo naſcuntur vel ab iis quæ operantur vel ab iis quæ patiuntur, a loco quidem quoniam aquę illæ omnes quæ in montibus & vallibus erumpũt vbi metalla naſcuntur crudæ ſunt quod manifeſte indicant mulieres illę, quæ vallem quandam incolunt quæ in agro Brixiẽſi eſt vbi ferrum naſcitur,omnes enim ſtrumas in anteriore colli parte habent quod aquas illas metallicas bibunt ideoq; multos crudos & craſſos humores gignunt quoniam eas aquas concoquere non poſſunt qui humores in partem illam colli fluunt quoniam ea gulę vicina & laxa eſt quamobrem humores illi in ea facillime recipiuntur & ſtrumas illas faciunt, viri autem his ſtrumis non laborant,quoniam calidiores & robuſtiores ſunt fœminis & facilius aquas illas cõcoquunt,ideoq; pauciores cruditates quam fœminę gignũt, aquę etiam quæ è lapidibus ſcaturiunt & per lapides fluunt crudæ ſunt, quoniam cruditatẽ à lapidibus illis contrahunt, eæ etiam quę in locis erumpunt qui ſeptẽtrionalem plagam & quæ è medio mari vel è fluminibus ſcaturiunt ſunt crudæ, illæ enim quæ in locis boream ſpectantibus naſcuntur præ nimia eius loci frigiditate interdum nimis condenſantur, quæ vero in mari atque fluminibus naſcuntur à lapidibus fluminũ

&

& ab ipſis fluminibus quoque præſertim ſi per magnas vrbes & magna oppida tranſeunt cruditatem aliquã & à mari craſſitiem & ſalſedinem quandam facillime contrahere poſſunt, aquæ etiam illę quæ prope terræ ſuperficiem naſcuntur quas Hypp. in hoc libro ſublimes appellat malę ſunt quoniã æſtate calidæ hyeme vero frigidæ ſunt de quibus paulo inferius ſatis abundanter loquar & hæc indicia naturę aquarum à loco in quo aquæ naſcuntur ſumi poſſunt, ab iis vero quæ aquę ipſæ faciunt hæc indicia ſumuntur, ſi enim manus abluamus eæ autem poſt ablutionem duriores & aſperiores fiant illa aqua cruda eſt, id quod aquæ quæ in montibus erumpunt in quib. Cœnobium illud quod Vallis vmbroſa vulgo dicitur ſitum eſt manifeſte faciunt, nam craſſa & terreſtri ſubſtantia conſtant quare crudæ ſunt, nec dici poteſt illas hoc facere quod frigidiſſimæ ſunt quoniam aquę fontium quæ in montibus Piſtorienſibus oriuntur & in aliis Aetruriæ locis frigidiſſimæ quoque ſunt nec tamen cum manus abluimus eas duras vel aſperas faciunt, aquę illæ etiam in quibus legumina carnes & alia tarde coquntur crudæ ſunt quoniam earum ſubſtantia craſſa eſt, & ideo corpora illa quæ ipſis decoquntur cito penetrare non poſſunt vt bene dicit Gal. in commentario ſuo in 10. tex. quarti commentarij in 6. lib. Hypp. de morbis vulgaribus. Ea vero quæ aquæ patiuntur hæc ſigna dant, nam ſi eas in ore teneamus eadem cauſa tardiſſime caleſiunt & poſtquam calefactę ſunt tarde quoque refrigeſcunt, animaduertendum eſt Hypp. hic dicere aquas in ore & in põdere differre adeo vt guſtu & viſu cognoſci poſſint ego aũt ſuperius vnà cum Gal. dixi aquas tribus ſenſibus cognoſci poſſe videlicet viſu olfactu, & guſtu at Hypp. in hoc loco nullius qualitatis meminit quæ olfactu diiudicari poſſit, dico itaque ſuffeciſſe nunc Hypp. reddere rationem, quare oporteat medicum aquarum vires nouiſſe, nam vt inter ſe guſtu & põdere differunt ita etiam vna ab alia viribus diſtat, quamobrem non opus fuit Hypp. omnes qualitates quibus aquæ inter ſe differũt enumerare, ſatis enim ipſi fuit nõnullas ex ipſis dicere, vel etiam reſponderi poteſt ſi aquæ differunt in ore nõ ſolum ſapor ipſarum cognoſcetur ſed odor etiam,

D quo-

quoniam licet ſapor primo ore ſentiatur, odor etiam ſecũdo cognoſcitur eius rei quã in ore habemus, dicit deinde Hypp.

4 *Quapropter poſtquam aliquis ad vrbem peruenit cuius expers eſt, ſitum ipſius contemplare oportet, quomodo ad ventos & orientem ſolem iaceat, non enim idem poteſt ea quę Boreã & ea quæ Auſtrum ſpectat, neque illa quæ ad*
5. *orientẽ ſolem & illa quę ad occidentẽ vergit. Hęc autẽ quam diligentiſſime cõſiderare opus eſt, & quõ ſe habeant circa aquas, nunquid paluſtribus & mollibus vel aſperis & ex ſublimibus et petroſis defluentibus ſiue ſalſis & indomi*
6. *tis vtuntur, Terram quoq; animaduertere opus eſt, nuda ne ſit & ſine aquis, vel denſa & aquoſa, & ſi in cauo loco eſt & æſtuoſa vel ſublimis & frigida.*

Poſtquam Hypp. dixit medicum, ventorum qui omnibus hominibus communes & eorum quoque qui vnicuique regioni proprij ſunt & aquarum vim & naturam nouiſſe debere, nũc veluti corollarium quoddam medico apprime neceſſarium addit, videlicet oportere medicum cum ad aliquam vrbem peruenit cuius notitiam non habeat, ſitum illius conſiderare, quoniam aer earum regionum quæ orientem ſolem ſpectant non habet eandem vim quam habet aer illarum quæ ad occidentem vergunt, itidem aer earum vrbium quæ Boream ſpectant non idem poteſt ac poſſit aer illarum vrbium quæ ad auſtrum vergunt, cum igitur varij vrbium ſitus diuerſas aeri vires tradat, varios & diuerſos effectus in corporibus animantium facere poſſunt, & ideo à medico diligentiſſime conſiderandi ſunt, quamobrem ſcire opus eſt Boreã vel Auſtrum, orientem ſolem vel occidentem ſpectare, aut ad hæc vergere, nil aliud ſignificare quam nullum montem vel collem aut aliquem alium obicem habere qui inter eam cœli plagam ſit & illam regionem quam plagam illam ſpectare dicimus vel ad ipſam vergere, ita nos aliquam vrbem orientem ſolem ſpectare dicimus quia nullus obex eſt inter ipſam vrbem & orientem qui impediat vt ab ipſa vrbe orientem videre non poſſimus, nec ſolum regionis ſitum medicus conſiderare debet verum etiam aquas quibus vtuntur incolæ illius vrbis ad quam ipſe peruenit, hæc enim duo elementa corpora animantium maxime mutare poſſunt quare, videndum eſt nunquid incolæ alicuius regionis paluſtribus aquis & mollibus ideſt craſſis & lutoſis vel aſperis ideſt crudis vtantur quas veluti deſcribens dicit vt ſunt eæ quæ ex petroſis & ſublimibus

blimibus locis defluunt, ex ſublimibus autem locis defluunt aquæ illæ quæ è locis qui propè terræ ſuperficiem ſunt, naſcuntur proinde ſublimes dicuntur vt ſuperius diximus, vel ſalſis & indomitis, vbi animaduertendum eſt quid inter ſit inter crudas vel áſperas aquas & indomitas,ſi quidem crudæ vel aſperæ illæ aquæ ſunt quæ difficulter concoquntur & præcordia diu grauant, indomitæ quoque quas Hyppocr. ἀτέραμνα appellat eadem faciunt & patiuntur, an crudas vel aſperas Hypp.aquas illas dicit quæ multum terræ in ſe ad mixtum habent & frigidiſſimę ſunt,nullum tamen odorem, ſaporem, vel colorem habent, indomitas vero eas appellauit quę quod ſaporem aliquem habent & metallicum quid ſapiunt difficulter concoquntur & prȩcordia tarde pertranſeunt,quamobrem ipſe dixit ſalſis & indomitis,ea voce ſalſis omnem ſaporem qui in aquis eſſe poteſt ſignificare volens, nec ſolum regionem perſpicere opus eſt vt cœli plagas ſpectat & ventis patet ſed etiam qualis illa per ſe ipſam eſt,proin Hypp. dixit terram quoque animaduertere oportet nuda ne ſit ideſt ſiticuloſa & ſine arboribus vel arboribus condenſata & aquoſa, vel cõcaua & ęſtuoſa ideſt vt perflatum non habeat vel in aliquo ſublimi loco ſita ſit quamobrem ventis infeſtetur & ſit frigida, nam hæc omnia vt inter ſe differũt ita etiam non ſolum varias verum etiam contrarias vires aer prȩſtare & corpora animantium variis immo etiam contrariis affectibus afficere valent.

Victus quoque ratio qua homines gaudent conſideranda eſt, an bibuli, commeſſatores, & ocioſi, vel exercitiis dediti, & alacres, aut voraces nec 7.
potus appetentes ſint, & ab his ſingula expendere oportet. 8.

Victus ratio quam medicum conſiderate debere Hypp.ait nil aliud eſt quam is ductus contextuſque curationis qui per conſuetas materias efficitur vt Gal.in commentario primo in primum lib.Hypp.de ratione victus in morbis acutis in commentario in 6. tex. eius libri affirmat, qui non ſolum cibo & potione verum etiam qui omnibus aliis vt otio, exercitatione,balneo,venere,ſomno, & vigilia conſtat,& demum omnibus quæ quouiſmodo fiunt in corporibus humanis vt Gal. oſtendit in commentario tertio ih tertium lib.Hypp. de mor

Digitized by Google

bis vulgaribus in expoſitione tex. 9. Hæc autem omnia ad quatuor fontes ab eodem Gal. referuntur primo de Tuenda ſanitate videlicet ad ea quæ corpori humano admouentur ad illa quę ex ipſo educuntur vel in eo retinentur, ad ea quæ ipſi exterius accidunt & ad ea quæ illud facit, & ad mouendorum nomine cibus & potus & ſi quod leue medicamentum quod alimẽti rationem quoq; habeat intelligitur, eorũ vero nomine quæ ab ipſo educuntur vel in ipſo retinentur excrementa intelliguntur quæ quomodo & quibus inſtrumentis è corpore educi debeant Gal. eodem libro manifeſte docet, iis vero quę ipſi exterius accidunt, balnea, frictiones, veſtes, aer illud ambiens & omnia quæ cuti admouentur intelligimus, illis vero quę corpus humanum facit, exercitationes, ſomnum, vigiliam, Venerem, animi perturbationes & demum omnes animantium operationes ſignificamus, a quibus fontibus humanum corpus in quantitate & qualitate mutatur, in quantitate quidem quoniam corpus alunt vel inaniunt, inaniunt autem dupliciter videlicet quia excrementa educunt & quod ſubſtantia noſtra naturalis aſſidue a calido innato conſumitur, proin hęc conſumptio nutritioni qua illam inſtauramus opponitur. In qualitate autem mutatur humanum corpus cũ refrigeratur vel calefit aut ſiccatur vel humectatur, Hypp. igitur cum ſuperiore tex. de aere & aquis dixiſſet, quæ ambo ad ea quę corpori humano admouentur & ad illa quæ ipſi exterius accidunt referri poſſunt, nam cum aerem inſpiramus ad ea quę corpori admouentur, cum autem illum vt nos ambit conſideramus ad ea quæ ipſi exterius accidunt referri poteſt aqua autem ſi vt potionem expendamus ad ea quę corpori admouentur, ſin autem illam vt balneum examinauerimus ad ea quę ipſi exterius accidunt reduci poteſt, nunc præcipit medico vt conſideret an incolę eius regionis quã adiit quęq; ipſi adhuc ignota, eſt exerceantur vel ocioſi ſint quę ad caput illud reducuntur in quo continentur ea quæ humanum corpus facit & an voraces & guloſi ſint quæ ad caput illud referuntur quod cibum & potionem habet & hęc duo victus rationem appellat quoniam caput victus rationis hęc duo eſſe Hypp. exiſtimat vt indicant ea quę ipſe dicit in 6. lib. de morbis.

bis vulgaribus in 22.tex.4.commentarij Gal.in illum librum videlicet profeſſio tuendæ ſanitatis nõ ſaturitas cibi impigritas ad labores,& inter cœtęra medicũ animaduertere debere dicit an incolę eius regionis ad quã peruenit ſint voraces nec potus appetentes, multi enim sũt qui multum comedũt & parum bibunt,alij vero vt Germani parum comedãt & multum bibunt, è quibus tutior eſt vt Celſus cap. 2. primi libri ait in tẽperantia quę in potione quam ea quæ in eſca eſt,nam cibus valentioris materiæ eſt quam potio & ideo ipſo repleri difficilius & grauius eſt quam potione,& ab his ſingula expendere oportet inquit Hypp.videlicet cognoſcere qui nam morbi illius regionis incolas affligant & qua nam ratione illis medendum ſit.

Si quis enim hæc pulchre nouerit, maxime quidem omnia, ſin minus ſaltem plurima, cum ad aliquam vrbem peruenerit cuius expers fuerit nec morbi illi vrbi peculiares, neque ventrium natura quę nam ſit illum latebunt, adeo vt non hærebit nec errabit in morborum curationibus, quę euenire ſolent niſi quis hęc prius ſciens promptus fuerit.

Cum dixiſſet Hypp.ea quę medicus ſcire debet,nunc rationem reddit quare medicus ea quæ ille dixit ſcire debeat & inquit, ſi medicus ea quæ dixi omnia vel ſaltem ex iis plurima nouerit, morbos illi regioni proprios & ventrium naturam cognoſcet, quamobrem non hæſitabundus morbis medebitur neque in eorum curatione errabit, quæ ambo euenire ſolent iis qui prius hæc bene non norunt & ea in promptu non habent, proin ſciendum eſt in codicibus Germanis græcis qui Baſileę à Frobenio impreſſi ſunt verba Hyppoc. ita legi ὄυκ ἂν ἀυὖ λανθάνοι ἐς πόλιν ἀφικνεόμενον ἧς ἂν ἄπειρος ἤ ὄυτε νοσήματα ἐπιχώρια ὄυτε τῶν κοινῶν ἡ φυσις ὁκοίη τίς ἐςιν quam lectionem Cornarius probat & verba Hypp.ſic vertit, cum non latere poſſunt cum in vrbem ſibi ignotam peruenerit neque morbi regioni peculiares & proprij neque communis regionis naturã quęcunque tãdem ea fuerit, at in codice quodam qui impreſſus non eſt ſed ſcriptus cuius diuerſæ lectiones ab iis quæ in impreſſis leguntur Patauio ad me miſſæ ſunt ea dictio quæ in impreſſis codicibus græcis quos dixi legitur τῶν κοινῶν, in eo legitur τῶν κοιλιῶν idest ventrium,quam le-

ctionem etiam cognouerunt illi qui vltimo Venetiis Gal. libros impreſſere vt ex annotationibus quas ipſi in marginibus huius libri ſcripſerunt comprehendi poteſt, quæ lectio longe melior mihi viſa eſt quam ea quæ in impreſſis codicibus habetur, nam morbi vt Gal. ait in primo commentario in primum librum Hypp. de morbis vulgaribus vel fiunt ab aere ambiente vel ab aqua aut ab aliqua alia communi cauſa & ij vocantur à græcis ἐπιδήμια vel à victus ratione & ij σποράδες ideſt diſperſi ab iiſdem dicuntur, ſi igitur medicus nouerit ſitum vrbis quã adiit & aquas quibus incolæ eius vrbis vtuntur, morbos proprios illi vrbi cognoſcet qui omnes vel plurimos ex ipſis vexant quamuis ſexu, ætate, temperamento, & ſtudiis diuerſi ſint quoniam ij fiunt ab aere qui incolas eius vrbis ambit vel ab aquis quibus illi vtuntur, ſi vero medicus rationem victus conſiderauerit, ventrium naturam ſciet, & conſequenter morbos qui ab illis propter malam victus rationem fieri poſſunt, ſcire etiam opus eſt ventres ab Hypp. appellari maiores omnes cauitates quę in humano corpore ſũt vt caput, Thorax & abdomen ab iiſque & in iis fieri omnes morbos qui humana corpora affligunt, nam & ſi brachia, manus, crura & pedes multi morbi inuadunt, attamen ſemper ij morbi ab aliquo ventrium originem ſuam trahunt, proinde ſi medicus à victus ratione & ab aqua quibus incolæ eius regionis vtuntur ventrium naturam didicerit, morbos etiam omnes qui in ipſis & ab illis fiunt probe cognoſcet, in diuerſis illis lectionibus ab illis quæ in impreſſis codicibus leguntur quas ad me Patauio miſſas fuiſſe paulò ſupra dixi vltima pars huius tex. ita legitur niſi quis hæc prius ſciẽs ad ſingula promptus fuerit, deinde, De procedente autem tempore &c. quæ lectiones ambę probari poſſunt, ſi igitur lectionem impreſſorum codicum recipere voluerimus tex. qui hunc proxime ſequitur ita incipiemus.

10. *De vnoquoque autem aduenienite tempore & de anno vtique dicet, & qui morbi communes vrbem occupaturi ſint æſtate vel hyeme, & quibus priuatim vnuſquiſque periclitetur propter victus mutationem, ſi vero aliam lectionem probauerimus tex. ita incipiemus.*

De aduenicte aũt tẽpore & de anno et quę ſequũtur, res tamẽ parui refert.

Ex

Digitized by Google

Ex his duabus ſcripturis quamcumque nos probare voluerimus, dico Hypp. in hoc tex. rationem reddere velle eorum quæ in ſuperiori tex. dixit, videlicet medicum qui ea omnia nouerit vel ſaltem ex iis plurima quæ ipſe paulò ſupra enumerauit, morborum curationes non hæſitabundum aggreſſurum neq; in iis erraturum eſſe, nam ab illis, anni qui aduenit naturam cognoſcet & conſequenter dicere poterit qui morbi per vrbem populariter graſſabuntur hyeme & æſtate, & ſi duorum anni temporum mentionem facit, duo autem tacet, illis duobus reliqua duo etiam intelligit, prætèrea morbi qui vere fiunt ſui cauſam ab hyeme trahunt, nam tunc multa excrementa gignuntur propter aeris qui nos ambit frigiditatem, quæ poſtea vere mouentur & morbos pariunt, morbis etiam qui in autumno fiunt æſtas materiam ſuggerit, quoniã æſtate humores aduruntur & vires propter aeris nos ambiẽtis nimium calorem debilitatę ſunt qui deinde in autumno aduſti ſunt & ab eius temporis inæqualitate agitantur & morbos faciunt, nec ſolum medicus qui ea quæ Hypp. dixit probe nouerit non ſolum morbos qui per eam vrbem populariter graſſaturi ſint verum etiam quibus morbis vnuſquiſq; priuatim periclitetur propter victus mutationem prædicere poterit; vbi animaduertendum eſt Hypp. hic cum dicit mutationem victus non intelligere idem quod ſuperius videlicet aquæ vſum & ea quæ comeduntur & bibuntur, ocium & quietem, quæ omnia ad fontes illos referuntur qui continent omnia ea quæ humano corpori admouentur & quæ ab hominibus fiunt ſed aerem qui ad ea quæ corpori admouentur refertur vt ipſum inſpiramus, & ad ea quæ corpori extrinſecus accidunt vt corpus noſtrum ambit, nam Hypp. à cognitione ſitus vrbis & anni infert medicum poſſe prædicere vulgares morbos, & eos quoque quibus priuatim vnuſquiſque periclitaturus ſit propter victus mutationem, at ſi cum Hypp. hic dicit victus mutationem nos intelligamus ocium & quietem, aquas, & reliqua quæ bibuntur & comeduntur à mutatione horum non ſolum homines morbis periclitantur ſi in malam victus rationem bonam mutabunt, ſed etiam multos morbos declinabunt ſi malam victus rationem in bonam muta-

uerint, Cęterum ſi cum Hypp. dicit victus rationem intelligamus aerem à mutatione eius propter mutationem temporum anni multis morbis periclitātur, quare Hyp. paulo poſt inquit cognoſcens enim horarum mutationes & aſtrorum ortus & occaſus &c. quę omnia ipſe affirmat cognitionem anni prēſtare poſſe à cuius mutationibus homines multis morbis periclitantur quamobrem ipſe primo aphoriſ. tertiæ ſectionis dicit Mutationes temporum potiſſimum adferunt morbos: inquit deinde Hypp.

11 *Sciens enim horarum mutationes & aſtrorum ortus & occaſus vt vnumquodque eorum ſit, prēcognoſ: et vtique annum qualis nam ipſe futurus ſit, ſic ſiquis ſcrutatus fuerit & prēuiderit tempora, de vnoquoque maxime ſciet & plerumque ſanitatem conſequetur, nec minimum in arte erit fælix.*

Cum dixiſſet Hypp. paulò ſupra medicum qui nouerit victus rationem incolarum eius vrbis ad quam ipſe peruenit & illius ſitum, facile deinde cognoſcere poſſe morbos illos qui populariter per eam vrbem graſſantur & eos quoque qui ſingulos homines priuatim inuadunt, & conſequenter bene illis mederi poſſe, nūc rationem reddit quamobrem medicus qui vrbis ſitum nouerit hęc omnia prēſtare valeat, nam ſi medicus horarum anni mutationes quarū principia & fines Hypp. ab ortu & occaſu ſyderum ſummit & ideo medico neceſſariū eſt nouiſſe quando ſydera in ea vrbe ad quam peruenit oriantur & occidant & quomodo ea ſydera dum oriuntur & occidunt ſe habeant ad ſtellas & ad alia aſtra & quęnam tempeſtates eſſe ſoleant dum illa oriuntur & occidant vt præuidere poſſit qualis nam annus futurus ſit, cumque hoc pacto anni tempora ſcrutatus fuerit optime ſciet ea quæ agere opus eſt & ſæpiſſime ſanitatē conſequetur & fœliciter in arte ſua procedet, animaduertēdum eſt locum illum nec minimū in arte erit fœlix dupliciter legi nā in codicibus qui Baſileæ impreſſi ſunt ita legitur καὶ κατὸρθὸν φέροιτο ideſt recte feretur ſi verbum verbo reddere voluerimus, at in emendationibus illis quas ad me Patauio miſſas fuiſſe dixi ita legitur καὶ κατορθόιη οὐκ ἐλάχιστα ἐν τῇ τέχνῃ quam lectionem ego ſequutus ſum & ea verba tranſtuli nec minimum in arte erit fœlix, attamen hæ duæ lectiones non admodum inter ſe diſtant.

Siquis

Siquis vero hęc ſublimia eſſe arbitratus fuerit ſi ab hac ſententia diſceſſerit, diſcet vtique aſtronomiam non paruin ad medicinam conferre ſed plurimum, ſimul enim cum horis & ventres hominum mutantur.

Veluti tacitæ quæſtioni reſpondens Hyppoc. inquit, ſi cui aſtrorum ortus & occaſus, ventorũ, aeris aquarum & ſituum vrbium notitia ſublimior videatur quam medico conueniat, is ſi ab hac erronea opinione diſceſſerit, maniſeſte cognoſcet aſtronomicam ſciẽtiam medicæ arti magno adiumento eſſe, & rationem dicti ſui reddit, nam aſtronomia mutationum horarum anni nobis notitiam præſtat, at mutationi horarum anni mutatio quoque humanorum ventrium comitatur, mutatio autem ventrium multorum morborum & ſanitatis quoque hominibus cauſam eſſe conſueuit, vt optime Hyppoc. & Gal. tota tertia ſectione aphoriſ. docuere, Cętęrum conſiderare oportet an Hypp. cum hic dicit Aſtronomiam magno adiumẽto eſſe medicinæ intelligat aſtronomiam illam quam naturalem appellãt quę cœleſtium orbium numerum, ſitum & motum ſyderum ortum & occaſum, eclypſes & varias ſtellarum & aſtrorum magnitudines & apparentias tractat, vel eam quam iudiciariam dicunt quæ hominum inclinationes, mores, vitam, mortem & fortunas prædicere profitetur, Crediderim ego Hypp. hoc in loco intelligere naturalem aſtronomiam, quoniam ipſe dicit medicum nouiſſe debere ortum & occaſum ſyderum vt inde cognoſcat mutationes horarum anni quibus mutatio ventriũ comitatur, à quibus infert aſtronomiã medicæ arti multum conferre, at oĩa hæc ad naturalẽ aſtronomiam pertinent, an vero aſtronomia iudiciaria medico vtilis ſit non eſt præſentis diſputationis conſiderare, hoc tamen dico ſententiam Gal. quam ipſe profert tertio libro de diebus decretoriis mihi maximè placere videlicet iudiciariam aſtronomiam eſſe artem quam Aegyptij coluere & medicinæ maxime vtilem & eos qui eam damnant ſophiſtas eſſe affirmat, qui in plateis & publicis vrbium locis quotidie ſtrepunt, attamen vnicuique de hac re vt lubet iudicium facere permitto.

Quo-

Quoniam & quæ medicum ſcire debere Hyppoc. dixit res magni momenti ſunt & cognitu difficiles, cum ipſe ea ſuperius in vniuerſum propoſuiſſet nunc de iis diſtinctius & exactius ſe particulatim dicturum promittit.

CAPVT SECVNDVM.

QVAECVMQVE vrbs ventis calidis expoſita eſt, ij autem ſunt qui à Brumali ortu ſolis & ab eiuſdem hyemali occaſu ſpirant, huic ij venti familiares ſunt, à ſeptentrionalibus tecta eſt, aquæ vero in ea multę ac ſub ſilſę ſunt, & neceſſe eſt eas ſublimès, æſtate quidem calidas hyeme vero frigidas eſſe.

Hoc caput vt bene animaduertit iunior quidam vir ſanè accuratus & diligens male ordinatum eſt, multa enim in eo tranſpoſita, quędam in alia cap. nonnulla vero ex aliis capitibus in hoc importata ſunt, verum horum errorum maiorem partem ſola coniectura emendare opus eſſet quod valde periculoſum eſt, ideo ego impreſſorum codicum ſcripturam ſequar vt etiam facit Ianus Cornarius qui omnia Hypp. opera in latinum ſermonem tranſtulit, dico itaque Hypp. poſtquam in ſuperiore cap. in vniuerſum de ventis & aquis egit & rationem reddidit cur medicus, ventorum, aquarum, horarum & tempeſtatum anni naturam ſcire debeat, nunc particulatim docet naturam vniuſcuiuſque regionis pro ratione vẽtorum quibus ipſę perflantur, aeris qui ipſas ambit, & aquarum quę in ipſis erumpunt, inquit igitur eas vrbes quæ aduentos calidos ſitæ ſunt, & ſimul dicit qui nam venti calidi ſint, illi ſcilicet qui inter brumalem ſolis exortum & brumalem eiuſdem occaſum ſunt, hi venti regionibus illis ſunt peculiares ideſt in illis regionibus ſępius ac vehemẽtius ſpirant, à Borealibus aũt tutæ ſunt, ſuperius dixi qua nam ratione aliqua regio ab aliquibus ventis tuta aliquibus vero expoſita eſſe dicatur nunc vero videndum eſt cur venti qui inter brumalem ſolis exortum & eiuſdem brumalem occaſum ſunt, calidi ab Hyp. dicantur, ideo igitur Hypp. eos calidos appellat quod à borealibus qui frigidiſſimi ſunt maxime diſtãt & ab ea cœli parte ſpirant per quam ſol continue mouetur, quas regiones ita

ſitas,

ſitas,aquas multas,ſubſalſas, & ſublimes idem Hypp. habere affirmat, quæ nam vero aquæ ſublimes ſint ipſemet declarat · cum ait eas eſſe æſtate calidas hyeme vero frigidas, quod ideo fit quia huiuſmodi aquæ à partibus terræ naſcũtur quæ illius ſuperficiei vicinę ſunt, quamobrem caliditate & frigiditate aeris maxime afficiũtur, cum igitur aer calidus eſt ipſę quoque calidę ſunt, cum autem cœlum frigidum eſt ipſę quoque frigidę ſunt,ſed cur in his regionibus aquæ multæ & ſublimes ſunt? an quia hę regiones ſatis decliues sũt vt Ariſt. primo metheor.docet & vi ſolis cauernoſæ & tritæ ſunt quare ab illis multi vapores & fumi efferuntur quæ corpora deinde in aquas coguntur quæ ſubſalſæ ſunt quoniam vaporibus ex quibus ipſæ fiunt nonnulli fumi admiſcentur qui terreſtres ſunt, ſapor enim ſalſus ex ſubſtantia terrena & calida fit,nec me præterit in Codicibus græcis qui Baſileæ à Frobenio impreſſi ſunt legi μὴ μέτεωρα, ideſt non ſublimes ſed hæc ſcriptura mala eſt, nam Hypp. vltimo cap. huius libri ruiſus dicit aquas ſublimes eſſe illas quæ æſtate calidę hyeme vero frigidę ſunt, inquit deinde Hypp.

Et quęcumque quidem vrbes ſoli & ventis bene expoſitę ſunt, & aquis bonis vtuntur, hæ minus à talibus mutationibus inficiuntur, quæcumque vero aquis paluſtribus, & lacuſtribus vtuntur, nec bene ad ſolem & ventos ſitæ ſunt hę magis.

Tota ea pars libri de aere, aquis, & locis, quæ à principio huius ſecundi capitis vſque in finem quinti capitis eſt librariorum vel temporum culpa in Codicibus græcis qui Baſileę impreſſi ſunt & in iis quoque quos Aldus impreſſit in librum Hypp.de vulneribus capitis importata eſt, quorundam vero Iuniorũ cura & diligẽtia in proprium locum reſtituta eſt,poſt quam igitur Hypp. in illis vrbibus quæ ad meridianos ventos ſitæ ſunt multas aquas & illas quidem ſubſalſas æſtateq; calidas hyeme vero frigidas erumpere, ipſiſque ventos auſtrales familiares, à Borealibus autẽ tectas eſſe ſuperiori tex. oſtẽdidit,nunc affirmat vrbes illas quæ bene ad ſolem & ventos expoſitæ ſunt & bonis aquis vtuntur à talibus mutationibus minus affici quam illę quę paluſtribus & lacuſtribus aquis vtuntur,nec bene ad ſolem & ventos ſitę ſunt; ex Hyp.

verbis quę in hoc textu ſunt illa diligenter conſiderare oportet ſcilicet à talibus mutationibus quid nam Hyppoc. illis duobus verbis ſignificare voluerit, credo igitur Hyppoc. nil aliud his verbis dicere voluiſſe niſi vrbes illas quæ bene ad ſolem & vētos expoſitę ſunt à malis mutationibus aeris quæ a ventis Auſtralibus fiunt quæ ſemper malę & vehementes ſunt & à mutationibus aquarum à calido in frigidū quæ mutationes ſi à frigido in calidum æſtate fiant, hyeme vero a calido in frigidum ſemper malę ſunt, minus affici quam eæ quæ male ad ſolem & ventos ſitæ ſunt, hæ enim quoniam venti meridiani in ipſis vehementius ac ſæpius ſpirant, aerem in peiorem ſtatum quam prius eſſet mutant quoniam humidi valde & craſſi ſunt, quamobrem illum procelloſum & turbidum reddunt, quibus mutationibus aquæ etiam paluſtres & lacuſtres opitulantur, quod ab eis multi craſſi & turbidi vapores efferuntur qui aeri admixti adhuc illum craſſiorem & turbidiorem faciunt quam eſſet ſi vapores illi ipſis non admiſcerentur, quo fit vt homines etiam vt paulò poſt Hypp. docebit ab huiuſmodi aeris mutationibus afficiātur, quamobrē Hyp. ipſe quinto aphoriſmo tertiæ ſectionis dixit, Auſtri auditum hebetantes, caliginoſi, caput grauantes, pigri, diſſoluentes, quando huiuſmodi tempeſtas pręualuerit talia in morbis patiuntur. Illud quoque animaduertendum eſt, cur Hypp. prius vrbes illas quæ ventis calidis expoſitæ ſunt, auſtrales ventos familiares, & aquas multas ſubſalſas & ſublimes habere, à Borealibus vero tutas eſſe dixerit, hic autem in vniuerſum dicat vrbes quę bene ad ſolem & ventos ſitæ ſunt & aquis bonis vtuntur minus affici a mutationibus quam eæ quæ ad ſolem & ventos male ſunt expoſitæ & aquis paluſtribus & lacuſtribus vtūtur, nam hoc pacto id quod in parte eſt illud quod eſt in vniuerſum pręcedere videtur, quo genere docēdi antiqui philoſophi nunquam vſi ſunt, immo id quod in parte eſt illi quod eſt in vniuerſum poſtpoſuere, dico itaque Hyppoc. hoc ideo feciſſe quod doctrina ſua hac ratione clarior futura erat, nam regiones illę, quę calidis ventis expoſitæ ſunt ſemper malę ſunt & prauas aquas habēt & manifeſtiora ſigna quibus earum natura cognoſci poſſit quam alię malę regiones habeant,

beant, vt ergo firmum aliquod & ſtatū exemplar nobis traderet cum quo alias malas regiones quæ in infinitum ferè variantur cōferre poſſemus vt earum naturam cognoſceremus ideo ab illis incœpit, & bonis regionibus malas præpoſuit quod nullum exemplar firmum & ſtatum bonarum omnium regionum in vniuerſum nobis tradere poſſet cū quo omnes alias bonas regiones conferre poſſemus vt facilius earum bonitatem in vniuerſum cōprehēdere poſſemus, nec ita manifeſta ſigna bonæ regiones habent quibus earum natura cognoſci poſſit, vt regiones quæ ventis calidis expoſitæ ſunt, habent, niſi hic ſit vnus ex his locis qui male ſcriptus ſit nec poſituram ſibi debitam habeat vt bene Iunior quidam affirmat, huius rei tamen liberum iudicium lectori relinquo. ſubdit deinde Hypp.

Et ſi æſtas arida fuerit citius morbi finiuntur, ſi vero pluuioſa diuturniores fiunt & phagedenis periclitantur à quacunque occaſione, ſi ulcus fiat, ſi autem hyems frigida fuerit homines capita humida atque pituitoſa habere & ventres ipſorum ſępe exturbari pareſt quod à capite pituita defluat, naturas quoque ipſorum imbecilliores, neque ad comedendum & bibendum idoneas eſſe, nam qui capite ſunt imbecilles boni potores non ſunt, crapula enim magis affligit.

Difficile videtur hunc tex. ſuperiori continuare, in ſuperiore enim egit de vrbibus illis quæ bene vel male ad ſolem & ad ventos ſitæ ſunt, in hoc autem agit de morbis qui in æſtate calida & de iis quę in æſtate pluuioſa fiunt & de iis etiam qui fiunt in hyeme frigida, quamobrem vereor ne poſitus huius loci malus ſit, ſi quid autem de eius continuatione dicendum eſt, credo Hypp. poſtquam in ſuperiori tex. egit de ſitu illarum vrbium quæ bene vel male ſoli & ventis expoſitæ ſunt oſtenditque illas quę bene ad ſolem & ventos ſunt ſitę minus affici à mutationibus cœli quam illę quæ male ventis & ſoli expoſitæ ſunt, nunc nos docere velle de illis mutationibus aeris quę magis affligunt habitantes regiones male ad ſolem & ventos ſitas quam illas quæ bene ſoli & ventis expoſitæ ſunt & dicit, ſi æſtas arida fuerit morbi citius finiuntur quam ſi ea fuerit pluuioſa, tunc enim morbi magis durant, & ſi in æſtate humida aliquod vlcus naſcatur facile in phagedenam

euadit,

euadit, & ad huc citius finiuntur morbi in æſtate ſicca in regionibus quæ ad ſolem & ventos bene ſitę ſunt quam in illis quæ male ad ipſa ſunt ſitæ & ſi æſtas pluuioſa fuerit morbi ad huc diuturniores ſunt in regionibus malis quam in bonis, & vlcera facilius in phagedęnas euadunt in illis quam in his, eſt autem phagedęna morbus compoſitus ex vlcere & circumiecto tumore, cutim & ea quæ ſub cutæ ſunt erodens, quare author diffinitionum medicarum ait phagedenam eſſe vlcus quod propinqua & adiacentia erodit, id tamen animaduertere opus eſt, Ianum Cornariũ in tranſlatione ſua ita dicere & phagedęnas adedentes ex omni occaſione oboriri veriſimile eſt ſi vlcus fiat, at neque in codicibus græcis qui Baſileę à Frobenio neque in illis qui ab Aldo impreſſi ſunt verbum illud adedentes legitur quamobrem ego etiam illud non lego, prę ſertim cum ea dictio ſuperfluere videatur, illud quoque conſiderare oportet autorem diffinitionum medicarum hac voce phagedęna etiam in alio ſignificatu vti, dicit enim eam ſignificare magnam ſtomachi intemperiem frigidam quoniam ipſe inquit phagedena eſt conſtitutio in qua multum appetentes cibum ſumenteſque immodicum non ipſum retinent, ſed vbi eiecerint rurſus appetunt, ſi igitur hac voce phagedęna in prima ſui ſignificatione vti velimus, facile crediderim phagedęnam ſignificare morbum illum qui vulgo ſpina ventoſa dicitur, nam morbus hic ex vlcere & tumore præter naturam componitur, cutimque & ea quę ſub cute ſunt atq; oſſa quoque erodit, narrat deinde Hypp. in hoc eodem tex. morbos illos quos hyems nimis frigida facit, qui magis vexant incolas vrbium quę male ſitæ ſunt quam illos qui bene ſitas incolunt, dicitque ſi hyems nimis frigida fuerit nam ſuapte natura frigida eſſe debet, neceſſe eſt homines capita humida & pituitoſa habere, ventreſque ipſorum à pituita quę in ipſos à capite defluit exturbari ideſt nimis fluidos fieri & nonnullis doloribus vexari, eſſeque malarum regionum incolas natura imbecilles præſertim capite, & ideo non eſſe ad comedendum & bibendum idoneos, quoniam crapula magis eos qui capite imbecilles ſunt affligit quam illos qui capita firma habent, appetunt quidem bene in hac tempeſtate frigida incolæ tam

bonarum

bonarum quam malarum vrbium & bene concoqunt, ſiquidem vt inquit Hypp. aphoriſ. 15. primæ ſectionis Hyeme & vere ventres calidiſſimi ſunt ſed caput à crapula, nimis lęditur præſertim in malis regionibus, quapropter nec commeſſatores boni neque boni potores ſunt, quorũ effectuum cauſas indagare opus eſſet niſi idem Hypp. paulò inferius eas attuliſſet, inquit deinde Hypp.

Et hi morbi ipſis familiares ſunt, primum quidem mulieres morbidę ac fluidæ ſunt, deinde multę ſunt ſteriles non natura ſed à morbo, & frequenter abortum faciunt, puerulis vero conuulſiones & anhelationes fiunt, quæ puerulum facere et ſacrum morbum eſſe arbitrantur, viris autem inteſtinorum tormina, ventris fluxus & lentę febres quas ἠπιάλους *gręci vocant atque diuturnæ hyemales & epinictides multæ & hęmorroides in ſede adueniunt, pleuritides autem & peripneumonię ardenteſque febres, & quicumque morbi acuti eſſe putantur raro adueniunt, non enim fieri poteſt vt cum aluus humida eſt hi morbi vigeant, lyppitudines vero humidæ nec difficiles & breues oboriuntur niſi aliquis morbus omnibus communis à magna mutatione quæ in cerebro fiat regionem occupet.*

Cum in ſuperiori tex. qui hunc proxime antecedit Hypp. nos docuiſſet de morbis illis quos æſtas arida & pluuioſa atque hyems nimis frigida apportant regionibus illis quę male ſoli & ventis expoſitæ ſunt magis quam illis quę bene ſunt ſitæ, in hoc tex. narrat morbos illos qui regionibus male ſoli & ventis expoſitis vernaculi ſunt & inquit has regiones hos morbos peculiares habere, & primum mulieres in illis morboſas & fluidas eſſe ideſt multas ſuperfluitates ipſis à vulua & ab aliis corporis partibus in vterum fluere, quod multis crudis excrementis & vterus & totum ipſarum corpus abundet hoc autem ſignificare voluiſſe Hypp. ea voce ῥοώδεας indicant ea verba quę ipſe huic voci ſubiungit deinde multę ſteriles non natura ſed à morbo, & frequenter ab ortum faciunt nam quia frequenter corpus totum vteris ſimile eſt vt Gal. in commentario 62. aphoriſ. 5. ſectionis dicit cum mulieres morboſę ſint & ideo multa cruda excramenta habeant vterus quoque ipſarum humidus erit quare ſteriles fiunt quoniam genitura in ipſis præ nimia humiditate extinguitur ſicuti in paluſtri terra cerealia ſemina à nimia humiditate ſuffocantur vt in eo loco cuius teſtimonio paulò ſupra vſus ſum Gal. affir-

miat,

mat,& propter hanc eandem cauſam hæ mulieres ſæpe abortiunt quod acetabula vteri muccoris plena ſunt quare quod relaxata à nimia humiditate ſint fœtus pondus continere nõ valent ſed diſrumpuntur vt Hypp.45.aphoriſ.quintæ ſectionis ait,quare idem Hypp. in hoc tex. mulieres in his regionibus non natura ſed à morbo ſteriles eſſe dicit ideſt a frigidà & humida intẽperie vteri quam facit fluxus crudorum excrementorum quæ à venis & arteriis totius corporis in vterum confluunt & in ipſo vtero etiam gignuntur,quę etiam ſæpius extra corpus ab ipſo vtero fluunt puerulis vero qui in prædictis regionibus ſunt conuulſiones ideſt comitialis morbus & anhelationes fiunt quem comitialem morbum Hypp. in hoc loco ſacrum morbum nominat quod hæc vox ſacer latinis magnum ſignificat vt gręcis ἱερός quare Plutarchus in libello de ſolertia animalium dicit maxime admirabilis eſt anthias piſcis quem ſacrum Homerus appellat,& ſi pro magno piſcẽ ſacrum quidam interpretantur quo modo os magnum ſacri appellationem habet & morbus comitialis cum ſit magnus ſacer dicitur & Celſus cap. 23. tertij libri dicit inter notiſſimos morbos eſt etiam is qui comitialis vel maior nominatur, medici quoque communiter os illud quod in extrema ſpinæ dorſi parte eſt quod magnũ ſit ſacrũ appellant,anhelationes quoq; quas græci ἄσθματα nominãt harum regionum pueros vexant & hic modum loquendi quo Hypp.vtitur conſiderare opus eſt inquit enim puerulis vero conuulſiones & anhelationes fiunt quę puerulum facere & reliqua,dicit puerulis conuulſiones & anhelationes fiunt,quæ puerulos facere arbitrantur vt vulgo dicimus hunc illud facere conſueuit videlicet vt morbo tali affligatur vel aliquam rem agat. Nunc videndum eſt qui nam pueruli ſint,Gal.igitur in commentario 27.aphoriſ.tertiæ ſectionis dicit, puerilem ætatem à modo natis puerulis incipere & vſque ad 14 annum durare,poſt quem pubeſcere incipiunt,licet vnus certus terminus pubertatis nõ ſit propter caliditatẽ & frigiditatẽ tẽperaturę, nã calidi citius,frigidi vero tardius pubeſcunt vt eodẽ loco quem paulò ſupra citaui Gal. affirmat. Cęterum & ſi non eſt vnus certiſſimus terminus tẽporis quo pueruli pubeſcere incipiũt

attamen

attamen pueri omnes paulo ante vel paulo poſt 14. annum pubeſcunt. Sed cur morbi comitiales & anhelationes puerulos qui vrbes male ſoli & ventis expoſitas quam illos qui regiones bene expoſitas ſoli & ventis habitant magis vexant? An quia puerulis totũ corpus maximè humidum eſt vt mollities carnis & oſſa eorum quaſi cerea indicant, præ cęteris vero partibus cerebrum ipſorum humidum eſt cum ſuapte natura cerebrum ſit humidum, ſed in puerulis propter ætatem multo humidius eſt quam in adoleſcentibus & viris id quod etiam in commentario 24.aphoriſ.tertiæ ſectionis Gal. affirmat, ſed longe debiliora & humidiora capita habent pueri qui malas regiones quam qui bonas habitant quamobrem magis conuulſionibus vexantur quod multo plures cruditates gignunt quam illi qui in ſalubribus regionibus ſunt quia totum corpus debilius habent cum natura ſint imbecilles vt ſuperiori tex. Hypp. docuit, & neruoſæ partes propter ætatẽ non dum validæ ſunt, Cruditates autem quibus caput horũ puerorum abundat facile in pectus deſcendunt quoniam pectus capiti continuatur & inter caput & pectus via lata & breuis eſt aſpera ſcilicet arteria per quam cruda excrementa facile à capite in pectus defluere poſſunt, quamobrem frequenter anhelationibus corripiuntur. Verum hic aliquis de Hyp. ſentẽtia dubitaret quod ipſæ 29.aphoriſ. tertiæ ſectionis enumerans morbos qui iuuenes inuadunt inquit eos comitiali morbo laborare,at in hoc loco hunc morbum puerulos vexare dicit & alibi hunc morbum quod ſæpius puerulos inuadat puerilem morbum appellari ſcribit vt in commentario huius eiuſdem aphoriſ. quem modo citaui Gal. autumat,prætérea Hypp.30.aphoriſ.3.ſectionis iuuentutem quę 35.anno finitur vt in commentario huius aphoriſ. Gal. ait anhelationibus laborare inquit, hic aũt puerulos anhelationibus affligi ſcribit. Reſpondemus morbos quidem omnes in omnibus ætatibus & temporibus fieri poſſe vt 19.aphoriſ. tertiæ ſectionis Hyp. dicit, cęterum morbi quidam puerorum alij vero iuuenum eſſe dicuntur quod facilius & frequentius in illis ætatibus fiant quam in aliis, in quibus ſi fiunt hoc illis accidit non propter ætatem ſed aliqua alia cauſa, morbi igitur comitiales &

E anhe-

anhelationes pueros vexant propter puerilem ætatem in qua vti diximus corpora humidiſſima ſunt præſertim capita, at iuuenes & viros morbi comitiales & anhelationes raro inuadunt & ſi quando illos inuadunt hoc eis non euenit, propter ætatem ſed propter incontinentiam & malam rationem victus vt in commentariis eorum aphoriſſ. quorum modo mentionem feci Gal. affirmat, quemadmodum enim ſenes iuuenibus plurimum ægrotant minus vt 39. aphoriſ. tertiæ ſectionis Hypp. ſcribit non propter ætatem quæ ſuapte natura morbis magis patet quam iuuentus, ſed propter malam victus rationem, ita morbi comitiales & anhelationes iuuenibus & viris hac eadem cauſa fiunt, quos inteſtinorum tormina, ventris fluxus, lentas febres, quas ἠπιάλους græci nominant, diuturnaſq; & hyemales ac epinictidas multas & hęmorroidas in ſede Hypp. in hoc loco vexare dicit, tormina inteſtinorum quæ græcos δυσεντερίαν nominare Celſus cap. 15. quarti libri affirmat viros nec ſenes frequenter inuadit quare tertia ſectione aphoriſ. ea inter morbos qui in ætate virili & ſenectute fiunt Hypp. non numerat, ſed hoc in libro inteſtinorum tormina viris fieri dicit, qui vrbes male ventis & ſoli expoſitas incolunt & aquas paluſtres & lacuſtres bibunt, nam tales viros tormina inteſtinorum vexāt præſertim ea tormina quæ à ſalſa pituita fiunt quoniam hi viri pituita abundant vt ſuperius dixi, quæ cum bili admiſcetur putreſcit & acris ſalſaque fit quamobrem inteſtina exulcerat & eorum tormina facit, & enim propter calidum & ſiccum temperamentum virilis ætatis flaua bile abundant corpora illorum hominum qui eā ætatem agunt, ventris fluxus hos viros frequenter affligit quod multa pituita quæ in illis gignitur cum bili admiſcetur & liquidā aluum facit quare ſępius quam ex conſuetudine fertur, hic autem animaduertendum eſt 25. aphoriſ. tertię ſectionis Hypp. alui fluxus inter morbos numerare quibus cum dentire incipiunt & pręſertim cum caninos ædunt dentes pueruli laborant, & rurſus 30. aphoriſ. eiuſdem ſectionis eam ætatem quæ vltra adoleſcentiam eſt quam Gal. in commentario eius aphoriſ. a 35. anno exacto incipere & vſque ad 49. annum exactum extendi dicit diuturnis alui profluuiis laborare

borare Hypp. ait quam eandem ætatem alui fluxu vexari in hoc loco Hypp. autumat, ſciendum eſt igitur proximam cauſam quæ alui fluxum in his duabus ætatibus & in his regionibus facit, eandem eſſe videlicet multitudinem crudorum humorum, ſed cauſas quæ in his duabus ætatibus & in his vrbibus copiam crudorum excrementorum faciunt diuerſas eſſe, nã cauſa cur pueruli cum dentire incipiũt & maxime cum caninos dentes edunt cruditatibus referti ſunt dolor eſt & vigilia quæ in cauſa ſunt, vt alimentum non bene coquatur nec bene in membra diſtribuatur, quamobrem magna copia crudi alimenti in ipſis gignitur, at in iis qui virilem ætatem agũt cruditates gignũtur quod coctio alimenti & eius diſtributio in partes corporis nõ bene fiat, nã vt in cõmentario trigeſimi aphoriſ. tertię ſectionis Gal. dicit ex omnibus ætatibus in ea quę iã ingraueſcere incipit pauciſſimũ ſubſtantię corporis reſoluitur quoniam corpus ita calidum nõ eſt ſicuti prius erat, nec quicquam in eius augumentum conſumitur quod hi qui in hac ætate conſtituti ſunt non creſcunt, quia igitur ventris profluuia corporibus illis fiunt quę cruditatibus referta ſunt eæ autem gignuntur cum corpora alimentum non bene concoquunt nec bene diſtribuunt quæ duæ cauſę in ætate quæ ingraueſcere incipit conueniunt, nil mirum ſi non ſolum alui profluuia homines in ea ætate cõſtitutos inuadunt ſed etiam diuturna, at puerulos & illos qui virilem ætatem agunt regionesque male ſoli & ventis expoſitas incolunt & paluſtres ac lacuſtres aquas bibunt his aliis duabus cauſis cruditatibus abundant, nam aer illos ambiens & aquarum durities & grauitas cruditatum generationem maxime augent. Verum ſi imminutus calor cruditates gignit eæ autem alui profluuia faciunt cur ſenes alui fluxu non laborant? vel ſaltem raro? quamobrem 31. aphoriſ. tertiæ ſectionis cum Hypp. morbos qui ſenes male habent enumerat nullam mentionem ventris fluxus facit. An vt bene in commentario 31. aphoriſ. tertię ſectionis Gal. animaduertit ſenes facultatem continendi debiliſſimam habent quare quotidie multi crudi humores ex aluo effunduntur quare cum eorum aluus liquida ſit ideoque quotidie ſatis fluat ſenes alui profluuio non capiuntur, lentæ

vero febres quas grecis ἠπίαλοι vocantur atque diuturnæ hyemales viros qui prędictas regiones incolunt frequenter inuadunt, ſunt autem hepialæ febres illę in quibus calor febrilis & frigus per totum corpus ſimul ſentiuntur haud aliter ac ſi quis ſub maximo ſolis ardore frigidiſſima aqua perfunderetur, hic neceſſario ſolis calidũ & aquę frigidum ſimul ſentiret vt ſecundo de differentiis febrium Gal. docet, quod ideo fit quia hę febres ex humore vitreo & acido fiunt qui in minutiſſimas partes comminutus per totũ corpus diſpergitur è quibus quædam partes non dum putrefactæ ſunt & hæ corpus frigefaciunt, nonnullæ vero quæ iam ſunt putrefactæ corpus calefaciunt, & quamuis vitreus & acidus humor ſemper ſint materia febris hepialę tamen vt dictum eſt ea pars ipſius quæ nõ dum putrefacta eſt, frigida, quę vero iam putrefacta eſt calida ſentitur, modicam autem eſſe putredinem humoris ex quo hępiala febris fit neceſſe eſt, nam ſi putredo vitrei humoris magna eſſet, primo quidem horrorem faceret deinde cum iam frigus illius humoris à vehementi caliditate ſuperatum eſſet febrem accenderet vt in loco quem paulo ſupra citaui & in libro de inæquali intemperie Gal. affirmat; non ſolum autem hępialas febres harum regionum viros de quibus ſuperius dictum eſt ſed diuturnas & hyemales febres torquere hoc in loco Hyppoc. dicit quod omnes hę febres à pituita fiant & ideo Hypp. hyemales dicuntur, nam hic humor pituitoſus ſcilicet hyeme viget quoniam ſuapte natura hyemi ſimilis eſt omniaque ſuis ſimilibus augentur, quare Hypp. primo libro de natura humana tex. 32. inquit & pituita quidem in homine per hyemem augetur vtpote quæ natura maxime cum hyeme conſentiat, eſt enim omnium humorum quibus corpus præditum eſt frigidiſſima, tactu enim omnium humorum qui in corpore ſunt frigidiſſima deprehenditur, hyems autem omnium anni temporum frigidiſſima & humidiſſima eſt, quia igitur hæ regiones quæ male ſoli & ventis expoſitę ſunt humidiſſimæ ac frigidiſſimæ ſunt, nil mirum ſi earum incolæ pituita abundant, ideoq; morbi qui ex eo humore fiunt eos frequenter inuadunt vt ſunt hepialæ, diuturnæ & hyemales febres, præſertim ſi ipſi aquis paluſtribus

&

& lacuſtribus vtuntur quæ graues & crudæ ſunt vt paulò inferius videbimus. Cęterum quia in his regionibus de quibus dixi non ſemper hepialæ febres fiunt quod humor pituitoſus non ſemper modice putrefit nec in minutiſſimas partes per corpus diſpergitur ideo incolas earum vrbium quarũ ſitus malus eſt non ſolum hepialis febribus ſed diuturnis & hyemalibus frequenter vexari Hyp. dixit, duabus autẽ cauſis morbi in hyeme & in his regionibus de quibus dixi diuturni ſunt, nam eo tempore & in illis regionibus pituita viget qui humor frigidiſſimus craſſus & viſcidus eſt quamobrem difficulter in halitum reſoluitur, præterea aeris corpora ambiẽtis humiditas non ſinit exiccari humorum exuperantiam qui in corpore ſunt vt Gal. in commentario 11. aphoriſ. tertiæ ſectionis affirmat, Epinictides quoque viros qui prædictas regiones incolunt frequenter torquent, ſunt autem epinictides è genere puſtularum quæ quod noctu frequenter oriantur & magis eo tempore homines male habent à nocte epinictides grecis nominantur vt Gal. 2. methodi affirmat, colore autem rubro vel ſubliuido vel ſubnigro vel albo ſunt, & cum adaperiuntur exulceratio quędam muccoſa intus reperitur à qua ſanies ſub cruẽta effluit, quamobrem Aetius illas puſtuloſa vlcuſcula appellat, fiũt autem hę puſtulę ex atra bile & pituita vt ipſarũ color indicat, quapropter noctu ſponte erumpunt quod omnis humor eo tempore vigeat & moueatur quod ſuæ naturæ ſimilius eſt, cum igitur hę puſtulę ex humoribus frigidis fiant noctu frequẽtius erumpunt quã die tuncq; magis hominem torquent quod nox die frigidior ſit ideoque humoribus ex quibus ipſę fiunt magis ſimilis, prę terea calor naturalis noctu ad interiores corporis partes ſe colligit quamobrem in nocte valentior eſt ad expellendum noxios humores ad cutim quam in die, habitatores autem harum regionem ab huiuſmodi puſtulis crebro vexantur quod propter aeris craſſitiem & turbiditatem & paluſtrium ac lacuſtrium aquarum potum multa pituita & multi humores melancholici in ipſis gignantur, hæ morroides etiam in ſede iiſdem accidere conſueuerunt quod ipſæ quoq; ex pituita & humore melancholico fiant, nam cum bilis vel phlegma in in

teſtinum rectum deſcendunt & in eo conſtringuntur ſanguinem qui in illis venulis eſt calefaciunt at venulæ illæ cum calefactæ ſunt à venis quæ vicinæ ſunt ſanguinem ad ſe trahunt & cum eius plenę ſunt interior inteſtini pars tumet & ora venarum tanquam ex capitulis quibuſdam ſurgunt & a ſtercore qui per inteſtinum exit compreſſæ & à ſanguine qui iam ibi collectus eſt coactę ſępe cum ſtercore ſãguinem fundunt, interdum autem & ſine ſtercore vt Hypp. in libro de hęmorroidibus dicit, cum igitur hic morbus ex pituita & humore melancholico fiat quorum magna quãtitas in his regionibus gignitur vt paulo ſupra probaui iure hic morbus prædictarum regionum incolas crebro inuadit, morbi autem acuti vt ſunt ardẽtes febres, pleuritides, & peripneumonię qui morbi notiſſimi ſunt quod ex humoribus calidis tenuibuſq; fiant & quod aluus eorum liquida ſit ſæpiuſq; fluant, prędictarum regionum incolas raro inuadunt; lippitudines vero humidæ faciles & breues hos homines frequenter vexant, eſt autem lippitudo inflammatio eius membranæ oculi quæ cornеę adnata eſt vt Gal. in libro de differentiis morborum dicit, at in his regionibus de quibus dixi lippitudines humidę fiũt quoniam vt in ſuperiori tex. Hypp. affirmat homines qui has regiones habitant capita humida & debilia habent ideoque fluxionibus humidis & aquoſis tentantur quæ in oculos decumbentes liquidas lippitudines faciunt vt commẽtario tex. 48. tertij commentarij in tertium lib. Hypp. de morbis vulgaribus Gal. dicit, ſed hæ lippitudines faciles & breues ſunt quoniam alui eorum hominum humidæ ac liquidæ ſunt ideoque ſæpius fluunt, ſi vero aliquis morbus omnibus communis regionem occupet & magnam mutationem in cerebro faciat adeo vt illud humidiſſimum reddat tunc lippitudines quidem humidæ erunt ſed propter magnam humorum crudorum copiam longæ diuturnę & difficiles erunt vt illæ fuere de quibus Hypp. ſcribit loco illo cuius teſtimonio nunc vſus ſum, nam quod annus auſtrinus pluuius & à ventis in totum ſilens fuerit multa pituita craſſa & tenuis genita eſt quæ eas lippitudines fecit quas Hypp. ibi deſcribit, ſed hic animaduertendum eſt in codicibus græcis quos Aldus & Frobenius

im-

impreſſere neque in codicibus latinis ea verba à magna mutatione quę in cerebro fiat non legi ſed in quibuſdam huius libri correctionibus quę Patauio ad me miſſæ ſunt hæc verba leguntur quę mihi legi debere viſa ſunt,inquit deinde Hypp.

Et cum quinquageſimum annum exceſſerint deſtillationes à cerebro ſupernenientes, cum illis caput de repente inſolatum vel frigefactum fuerit eos ſemiattonitos faciunt. hi quidem morbi ipſis familiares ſunt, & ſi quis morbus omnibus communis propter horarum mutationem,regionem occupet eius quoque participes fiunt.

Poſtquam Hyppoc.narrauit morbos qui puerulos & viros male ſitas regiones habitantes, torquent, nunc docet nos de morbis illis qui ſenes affligunt qui has eaſdem regiones habitant, & in hoc loco animaduertendum eſt Hypp. in ſuperiori tex. intra pueritiam adoleſcentiam & intra virilem ætatem iuuentutem complecti, at vero quia in hoc loco dicit & cum 50.annum exceſſerint de primo ſenio qui virilitati continuatur ſe loqui demonſtrat, virilitas enim circa 49.annum exactum finitur, poſt quem ſenectus incipit quę in duas partes diſtribuitur videlicet in primum ſenium & vltimum ſenium vt Gal. in commentario vltimi aphoriſ.tertiæ ſectionis dicit, intra primum ſenium igitur Hypp. vltimum ſenium complectitur vt intra pueritiam adoleſcentiā & intra virilitatem iuuentutem quoque in ſuperiori tex. complexus eſt, quamobrem indefinite loquitur dicens & cum 50. annum exceſſerint quantumcunque deinde viuant, vel primi ſenij tantum meminit quoniam ipſe in hoc loco nō vult loqui de morbis qui ſenibus propter ætatem accidunt, ſed de illis qui in ætatibus fiunt propter aerem regionum quæ male ſoli & ventis expoſitę ſunt, qui morbi ſi in primo ſenio fiunt multo magis in extremo fient, in quo homines longe debiliores ſunt quam in primo, at vltimo aphoriſ. tertię ſectionis quod loquitur de morbis qui in vltimo ſenio homines propter ætatem male habent multo plures morbos ſenes vexare dicit quam hic dicat, morbos autem qui homines in primo ſenio conſtitutos torquent in eo aphoriſ. tacuit quia hanc ætatem intra virilitatem complexus eſt, inquit igitur in hoc tex. homines qui prędictas regiones incolunt cum 50. annum tranſierint diſtil

lationibus qui à cerebro ſuperueniunt vexari,at quia non loquitur de diſtillationibus quæ prędictis hominibus propter ætatem fiunt ſed de illis quæ iis adueniunt propter aerem qui eos ambit ideo dicit eos his diſtillationibus vexari quando caput eorum de repente inſolatum vel frigefactum fuerit quæ diſtillationes ita concitatę illos ſemi attonitos faciunt, nam propter ætatem ij homines non ſunt adeo capite imbecilles vt niſi aliqua alia cauſa extrinſecus acceſſiſſet tam grauibus & vehementibus diſtillationibus correpti fuiſſent,ideo autem cum eorum capita inſolantur diſtillationibus corripiuntur quoniam & multis cruditatibus referta ſunt vt ſuperius dixit Hypp. quæ à ſole de repente liquefactę caput grauant & in membra deſcendunt eaque pigra & ferè immobilia faciunt illorumque ſenſus hebetant quapropter illos ſemi attonitos reddunt, ſi vero capita illorum ſenſim inſolantur cruditates illę, quę in capite ſunt ſtatim non liquefiunt ſed paulatim à ſole in halitum reſoluuntur nec homines ſemi attonitos reddunt, ideo autem homines qui hac ætate ſunt ab his inſolationibus magis lęduntur quam hi qui iuuenilem & virilem ætatem agunt quoniam ſenes corpus longe imbecillius habent quam iuuenes & viri habeant & ideo a cauſis extrinſecis magis quam illi afficiuntur vt Gal. etiā in commentario trigeſimi aphoriſ.tertiæ ſectionis affirmat,idem ſenibus accidit qui regiones quarum ſitus malus eſt incolunt ſi capita eorum de repente frigefiant ſed alia ratione, nam caput à repentino frigido ſtatim conſtringitur quamobrem cruditates quæ in eo ſunt exprimuntur & ita expreſſę caput grauant & in membra deſcendunt eaque refrigerant & humectant quamobrē illa torpent hominesque ideo ſemiattoniti fiunt, hi morbi igitur ſenes qui prædictas vrbes incolunt crebro affligunt & ipſis familiares ſunt. Ceterū quia Hypp.in hoc loco nō docet de iis morbis qui propter ętatē ſenibus proprij ſunt ſed de illis qui ſenibus accidunt quod male ſitas regiones habitent ideo dicit ſenes quoque affligi illis morbis qui omnibus communes fiunt propter aeris mutationem quod hi totam regionem occupent. Id tamen notādum eſt auſtros de quibus hucuſque Hypp. loqutus eſt omnes hos morbos

de quibus Hypp. dixit regionibus illis quę ipſis expoſitæ sũt, importare. Cæterũ multo plures & lõge perículoſiores morbos interdum illis apportare propter aliquam morbiferam vim quam ipſi acquirunt à locis per quos hi venti tranſeunt, adeo vt ſæpius naturam mutent & ex humidis ſicci fiant vt Auſter cui vento Emilia patet & in ea regione Corina vulgo dicitur qui vehementiſſimas ac periculoſas febres illi regioni apportat quod per Apenninum & eius appendices ac valles & anguſta loca eorum montium tranſeat à quibus vim ita mortiferam acquirit vt cum ipſe æſtate ſpirat vna & eadem die omnes eius regionis incolę febribus corripiãtur, licet feneſtræ omnes & hoſtia claudantur ne in domos impetus eius penetrare valeat, vina quoque putreſiunt & herbæ ac plantę corrumpũtur, quod ideo fit quia humiditatem quam ſuapte natura habet in prædictis vallibus & montibus deponit ac ſiccitatem acquirit quę illius caliditatẽ auget & igneã reddit, ſi quidem ſiccitas caliditatem exacuit & eam vehementiorem facit quamobrem à iunioribus caloris lima dicitur, id quod alicui falſum fortaſſe videbitur ſiquidem Hypp. quinto aphoriſ. tertiæ ſectionis omnes morbos quos Auſter facit ab eius humiditate fieri ſignificet, nam auditum hebetare, caput grauare, caliginoſos eſſe, homines pigros facere eoſque diſſoluere nimię humiditatis effectus ſunt quam ſi in vallibus & montibus Apennini ipſe deponit ſalubrem & non morbidam vim in Emilia habere deberet, dico igitur morbos quos eo loco cuius paulo ſupra mentionem feci ab Auſtro Hypp. fieri dicit, omnes ex illius nimia humiditate naſci, ſi igitur Auſter in montibus ac vallibus Apennini nimiam humiditatem ſuam ſolum deponeret ſalubris in Flamminia eſſet, at quia ſiccitatem acquirit & impetum eius caliditas & impetus ita augentur vt præ vehementi impetu & nimia acriq; eius caliditate mortiferam cladem hominibus, herbis ac plantis conflare valeat, id quod Aethrutię non accidit quoniam ipſe à loco calido & humido oritur & ſtatim ad eam regionẽ peruenit, quamobrem humiditatem illam quam ipſe habet à loco à quo ſpirat non ammittit & leniter calefacit quoniam nimia ſua humiditate caliditas eius obtunditur, nimis autem

hume-

Digitized by Google

humectat quamobrem in ea regione eos morbos ſolum facit qui ab humiditate fiunt quos eo loco cuius teſtimonio paulò ſupra vſus ſum Hyppoc. enumerat, at vero cum ego dixerim Auſtrum ſuapte natura calidum & humidū eſſe videtur hoc dictum Gal. ſententiæ repugnare qui in primo commentario primi libri Hypp. de morbis vulgaribus hunc ventum interdum frigidū eſſe affirmat cum ait nam in noſtro tractu aquilo frigidus eſt, Auſter vero calidus niſi forte quod rarum eſt ineunte vere frigidus ſit aut alio quopiam anni tempore aliquantiſper talis ſpiret; at qui ne tum quidem eſt aquilone frigidior, dico itaque Auſtrum calidum & humidum eſſe, ſi vero interdum frigidus eſt id raro euenit eiuſque frigiditas remiſſior eſt & parum durat ac ſępe eam frigiditatem acquirit in eo ipſo loco in quo ſpirat ab eius tempeſtate, vt ſi in ea regione in qua flat multæ niues adhuc fuerint vel eius tempeſtas aliqua alia cauſa ita frigida fuerit vt Auſtrum qui ſuapte natura calidus eſt & humidus frigidum pro paruo tempore reddere valeat.

Quęcunque vero contra ac hę ſunt ſitę, frigidis ventis expoſitæ qui ſunt medij inter ęſtiuum occidentem & orientem ęſtiuum & hi venti ipſis familiares ſunt, ab Auſtro autem & ęſtiuis ventis ſunt tectę, de iis vrbibus ſic ſe res habet, primum quidem aquę crudæ & frigidę plurimum dulceſcunt, homines autem robuſtos & ſiccos eſſe neceſſe eſt, & plures inferiores ventres aſtrictos, ſuperiores autem fluidiores ac potius bilioſos quam pituitoſos habere, capita vero ſalubria & firma habent rupturisq; laborantes ſępius fiunt.

Poſtquam Hypp. dixit de illis regionibus quæ ventis calidis & Auſtralibus expoſitæ ſunt nunc de illis dicit, quæ ventis qui his ſunt contrarii ij autem ſunt venti frigidi & boreales patent, hos autem dicit eſſe omnes ventos qui ab ea cœli plaga ſpirant quæ inter æſtiuum occidentem & orientē æſtiuum eſt, procedendum eſt autem ab oriente æſtiuo verſus æſtiuum occidentem per Borealem plagam non autem per auſtralem vt prius proceſſimus, in iis vrbibus igitur quę hunc ſitum habent aquas crudas frigidaſque ſępius dulceſcere Hypp. ait ideſt mitiores & potui idoneas fieri, adeo vt facilius coquantur & in corpus diſtribuantur, non enim probo ſententiam Iunioris illius docti ſanè viri & accurati qui hunc librum

brum interpretatus eſt, nam ipſe hunc locum exponẽs inquit Hypp. cum dicit aquas in his regionibus dulceſcere, ſignificare voluiſſe eas ſaporem omnem ammittere quod frigus conſumit & ab ipſis exprimit omnẽ materiam ſapori gignendo idoneam, quamobrem eæ indomitæ & crudæ tardique tranſitus fiunt, legumina in ipſis tardiſſime elixantur ipſęque tarde caleſiunt atque frigeſiunt, quod Hypp. dictum ille vult de aquis quę ſubdiu ſunt non autem de ſubterraneis intelligi, quę ſententia dubia & incerta mihi videtur, nam Hypp. non loquitur hic de aquis paluſtribus vel lacuſtribus nec de aquis fluminum quæ ſub diu ſunt, nam de his aquis ipſe tertio capite huius libri dicit, quamobrem dicere opus eſt Hyp. in hoc loco de aquis fontium & puteorum loqui hæ enim à calore qui in cauernis terræ eſt coquuntur & mitiores fiunt & ideo dulces dicuntur quoniam omni ſapore carent & ideo dulces quaſi ſuaues dicuntur vt ſuperius dixi nec ab aeris frigiditate ſapore priuari & crudas fieri poſſunt, nam nos videmus has aquas hyeme calidas æſtate vero frigidas eſſe quod ab interno calido & frigido eius loci à quo oriuntur frigiditatem, caliditatem, dulcedinem, claritatem ac tenuitatem habeant, non autem ab aere qui eas ambit poſtquam illę è terra eruperint vt aquæ illę quæ à locis extimę ſuperficiei terrę vicinis oriuntur, æſtate calidæ hyeme vero frigidæ ſunt quoniam à frigiditate & caliditate aëris extrinſeci afficiuntur & has ſublimes Hypp. ſuperius appellauit, pręterea ſi ab aeris frigiditate ex aquis exprimeretur omnis materia ſapori gignendo idonea & ideo eæ crudæ fierent & dulces, dulcedo malitia aquę eſſet & non bonitas, at aquas omnes vt dulces ſunt bonas eſſe cuncti aſſeuerãt, præterea Hyppoc. hic inquit homines qui regiones illas incolunt quæ ventis frigidis borealibuſque ſunt expoſitæ eſſe robuſtos ſanos & bene valentes, at illi tales non eſſent ſi ipſi crudis & indomitis aquis vterẽtur, nam vſus crudarum aquarum homines valetudinarios & imbecilles faciũt vt paulò ſupra Hypp. dixit, quamobrem ego crediderim cum Hypp. dicit aquas crudas & frigidas in his regionibus dulceſcere, ſignificare velle aquas quæ crudæ & frigidæ ſunt quod in locis à ſole auerſis oriuntur vi calo-

ris

ris qui in cauernis terræ in quibus hę gignuntur multa eſt quoniam à frigiditate aeris extrinſeci in illas cauernas impellitur & in eis conſtringitur & vnitur,dulceſcere, ideſt bonas fieri & potui idoneas, quare homines qui eas regiones habitant & à puritate aeris & ab vſu harum aquarum ſani & bene valentes fiunt, nec me prętcrit ſententiam Gal.eſſe primo libro de ſanitate tuenda aquas quæ contra ſeptentrionem fluunt & à ſole auerſę ſunt quarumque fons è petra ſcaturit difficilia concoctu tardique tranſitus eſſe & tarde calefieri frigefierique putandum eſſe, vt ſunt aquæ illę quæ in agro Florentino quem Cluſentinum vulgo dicunt vbi cœnobium ſodalitatis Diui Benedicti quam Camaldulenſem vocant ſitum eſt,quæ omnes crudæ & concoctu difficiles ſunt quãuis æſtate frigidę hyeme vero calidę ſint, at in ea Apennini appendice quę prædictis locis ſatis vicina eſt & ab agro illo quem Cluſentinum appellari paulò ſupra dixi ſuperiorē Arni vallem ſeparat & Pratum magnum dicitur fons in eius ſuprema parte erumpit cuius aqua limpidiſſima eſt æſtateque gelidiſſima hyeme vero calida nec tamen cruda eſt ſed cito pręcordia tranſit, illę aquæ etiam quæ in ea Apennini appendice oriuntur quam Vmbroſam vallem dicunt vbi Cœnobium ſodalitatis Diui Ioan. Gualberti eſt crudę itidem atque difficiles concoctu ſunt licet hyeme calidę æſtate vero frigidiſſimę ſint,hę enim aquę omnes illam Prati magni excipio adeo crudæ ſunt vt ſodales illi qui ea cœnobia habitant illas elixare cogantur antequam ipſas bibant, eæ aquę etiam quæ in ea parte Apennini naſcuntur vbi Cellæ illæ ſunt quas Diui Romualdi Cellas dicunt ita crudæ ſunt vt ſi equi eas frigidas bibunt ſtatim eos male habeant, quare illi qui ibi habitant vel eò adueniunt eas elixant priuſquam ipſas equis potui dent,at in ea Apennini parte quæ ſupra Piſtorium eſt, aquæ æſtate frigidiſſimę hyeme vero calidę ſunt ſed cito frigeſiunt & caleſiunt citoque præcordia tranſeunt & in ſumma crudæ non ſunt, illæ quoque quæ in illis Apennini appendicibus erumpunt quę ſupra Feroniæ Fanum ſunt quem locum hodierna die Petram ſanctam appellãt ,gelidiſſimæ æſtate ſunt, crudæ vero minime, nihil igitur perpetuum de iis fontibus

qui

qui contra borealem plagam fluunt & à ſole auerſi ſunt affirmari poteſt,quamobrem Hypp.non dixit abſolute aquas crudas, & gelidas quæ in his regionibus ſunt dulceſcere ſed plurimum dulceſcere quoniam fieri poteſt vt interdum non dulceſcant vt euenit aquis illis qui in prædictis Apennini partibus naſcuntur in quibus aquę crudę ſunt cõtra ac in illis mõtis eiuſdem partibus eueniat in quibus aquæ quamuis frigidę ſint crudæ tamen non ſunt, quamobrem Gal.1.de tuenda ſanitate non dixit abſolute aquas quę contra Septentrionem fluunt & a ſole auerſæ ſunt ægre concoqui,tardi tranſitus eſſe & tarde calefieri frigefieriq; ſed eas tales eſſe putãdum eſt, quoniam certa regula naturę talium aquarum aſſignari non poteſt.Modo cauſam inueſtigare opus eſt cur ex iis aquis quę contra borealem plagam fluunt quędam crudę ſint quędam vero minime,dico igitur aquas illas quæ contra Septentrionem fluunt interdum non eſſe crudas quoniam à frigiditate aeris extrinſeci calor in cauernas terræ impellitur in quibus hę aquæ gignũtur & in illis in vnum coit quamobrem aquas illas coquit,attenuat & expurgat quare ipſæ cito præcordia tranſeunt leguminaque in illis cito coquũtur & ipſæ cito caleſiunt frigeſiuntque , ſed hyeme calidę ſunt quoniam maior eſt frigiditas aeris extrinſeci quam æſtate quare vehemẽtior & maior fit impulſio caloris in cauernas terræ quam æſtate cum frigiditas aeris non eſt ita vehemens ſicut hyeme, quare calor non ſolum attenuat & expurgat ſed etiam calefacit eorum fontium aquas quæ in illis regionibus erumpunt,æſtate vero is eſt vt eas attenuare & expurgare valeat non autem calefacere quoniam frigiditas quæ intra cauernas terræ receſſit eas afficit & frigidas reddit , illæ autem aquę quæ contra eandem plagam fluunt ideo interdum crudę ſunt quod vapores è quibus cum attolluntur aquæ illæ gignuntur craſſi & terreſtres ſunt quia ab vliginoſis,limoſis,cœnoſis,vel petroſis, fundis attolluntur quamobrem calor qui in illis terrę viſceribus includitur aquas quæ ex ipſis gignuntur & eorum naturam ſapiunt ita defecare & attenuare non valet vt duritiem & cruditatem terrenamque fęcem quam à vaporibus illis è quibus eæ gignuntur contraxere pœnitus deponant &

tenues

tenues fiãt quare ipſæ neque cito caleſiunt vel frigeſiunt nec præcordia cito pertranſeunt neque legumina in eis cito elixari poſſunt, manifeſtiſſimum autẽ indicium cruditatis aquarum eſt ſi quis ipſis manus abluat aſperrimas enim ac duriſſimas manus faciunt quod ab earum terrena natura fit quę eas crudas ac indomitas reddit, homines autem qui has regiones incolunt ideo rubuſti & ſicci ſunt quod Boreas frigidus & ſiccus eſt quamobrem ſuperfluas humiditates quæ in corũ corporibus gignuntur exiccat & ab ipſis exprimit, robuſti vero hi iidem homines ſunt quoniam Boreas corporum ſubſtantiam cogit & denſat innatumque calorem intus pellit & conſtringit quare ipſe in ſe ipſum coit validiorque ideo fit & omnes actiones tum animales tum naturales validius ædit, eæ enim omnes à calido innato fiunt vt Gal. in commentario 17. aphoriſ. tertiæ ſectionis affirmat, vẽtres autem incolarum harum regionum difficulter aliquid reddunt ac duri ſunt quoniam hæ regiones frigidę & ſiccę ſunt & ideo corpora animantium quæ illas habitant exiccant, habitus autem corporis eorum ita exiccatus omnem humiditatem quę ex alimento fit ad ſe trahit quare venter difficulter aliquid reddit duruſque fit, quod etiam alia cauſa euenit, nam feces cum diu in ventre retinentur magis exiccantur & ideo difficilius è corpore excernuntur vt Gal. in commentario 5. aphoriſ. tertię ſectionis affirmat, ventres vero ſuperiores fluidos humidoſq; habere hos homines neceſſe eſt quia in extimis partibus capitis & totius habitus corporis à valido frigore aeris earum regionum multa pituita gignitur quę deinde ab eadẽ frigiditate per palatum, nares & oculos exprimitur, ideoque hi homines ventres ſuperiores humidos habẽt magis quæ bilioſos quam pituitoſos quę verba tam ad ſuperiores ventres quam ad inferiores referenda ſunt, nam à vi caloris qui in internis corporis partibus multus eſt vt paulo ſupra dixi, bilis gignitur copioſa, quę poſtea pituitę; quę in extimis capitis & totius habitus corporis gignitur, admiſcetur & eam inficit, quare excrementa quę a capite defluunt magis bilioſa quam pituitoſa ſunt, ſi quidem palatum & nares ſępiſſime excoriãt, feces quoque propter multam bilem quę vt ſuperius dixi in-

inſe-

inferiori ventre gignitur & ipſis admiſcetur bilioſę ſunt. Habent quoq; hi homines capita firma & ſalubria quoniam frigiditas & ſiccitas cœli harum regionum, humiditates à capite exprimit conſumitque quapropter ea firma fiunt & ſalubria, rupturęq; ſæpius fiunt vaſorum ſcilicet vt Gal. cap. vlt. libri quarti de locis affectis dicit quod vaſa à frigiditate magis rigida & tenſa fiunt nec facile dilatantur ita vt ſanguinis multitudinem qui in ipſis eſt continere poſſint, quamobrem ab eius copia rumpuntur quare Hypp. 6. de morbis vulgaribus dixit frigidum valde venas frangit, ſed in his hominibus non ſola cœli frigiditas vaſorum rupturæ cauſa eſt ſed etiam copia ſanguinis quæ in ipſis gignitur ab innato calore quod ad internas corporis partes à cœli frigiditate impellitur & in ipſis conſtringitur vt paulò ſupra dixi.

Hi autem morbi ipſis familiares ſunt, pleuritides multę & morbi qui acuti æſtimantur, ſic autem habere oportet, cum ventres aſtricti ſint multi facile tabeſcunt, huius cauſa eſt corporis tenſio & alui aſtrictio, ſiccitas enim & aquę frigiditas faciunt vt rupturis laborent, tales autem naturas voraces non autem bibaces eſſe neceſſe eſt, non enim fieri poteſt vt voraces ac bibaces ſimul ſint, lippitudines vero per temporum interualla duras autem & graues confeſtimq; oculos rumpi, iunioribus autem 30. annis, ſanguinis è naribus magna profluuia æſtate fieri, & morbos qui ſacri dicuntur, hos quidem paucos, at graues, longeuos autem hos homines magis quam alios eſſe veriſimile eſt, vlceraq; non pituitoſa naſci neque maligna fieri, mores vero magis agreſtes quam lenes, viris quidem hi morbi peculiaros ſunt, & ſeorſum ſi quid omnibus commune occupet ex horarum mutatione.

Et ſi regiones illæ, quę ventis frigidis & ſiccis patent ſalubres ſint, attamen nonnullis morbis vexantur quos Hypp. in hoc tex. enumerare aggreditur, quamobrem fortaſſe melius eſſet ſi ab vltima ſuperioris tex. parte hunc tex. inciperemus vbi Hypp. in prædictis regionibus multos venarum rupturis laborare dicit, at quia Hypp. poſt ea verba vbi venarum rupturis laborantes fiunt, ſtatim proponit velle ſe de morbis qui his regionibus peculiares ſunt, dicere, ideo ego hunc tex. incipiam ab eo ipſo loco in quo ipſe proponit velle ſe dicere de morbis qui plurimum harum regionum incolas male habent, inquit igitur pleuritides & morbos acutos hos homines plurimum inuadere, neceſſeq; eſſe rem ita ſe habere ſcili-

cet vt ipſi his morbis laborent quod eorum ventres adſtricti ſunt quare calor in interioribus ſedibus corporis detinetur & in vnum coit nec perflatum habere valet, quamobrem multos humores tenues ac biliofos gignit qui cum per cutim excerni nō poſſint ſiquidem ea ab aeris frigiditate adſtricta eſt, putreſcunt morboſque acutos faciunt quod hi a tenuibus & calidis humoribus plerumque fiant præſertim hi qui ſimpliciter & proprie acuti ſunt qui vel ipſimet febres continuæ ſunt vel ipſis continuæ febres ferè ſemper accedunt vt in cōmentario 18.tex.commentarij primi in lib.Hypp. de ratione victus in morbis acutis & in commentario 14.aphoriſ.ſecundæ ſectionis & ſecundo de dieb.decretoriis Gal.quoque affirmat, nam cum humores calidi bilioſi & tenues huc illuc per venas feruntur ſæpe in latus decumbunt quod in Thorace multæ & magnę venę ſunt, calor autem ſanguinis qui in ipſis eſt à continuo pectoris motu augetur quare ſanguis ex calefactus in capillaceas venas quæ magnis vicinæ ſunt funditur quæ ipſum continere nequeuntes dilatantur & in muſculos thoracis vel in membranam coſtas ſuccingentem effundunt eamq; inflāmant & pleuritidē faciunt, at vero quia venarum tunicę à nimia sāguinis copia tēduntur & à ſanguinis calore exiccantur ideo facile rumpuntur quam rupturam tabes plurimum ſequitur quia ſanguis qui è Thoracis venis profunditur in pulmonem facile fertur quod laxa & ſpongioſa ſubſtantia ſit & continue moueatur quare fluxus allicit eoſque facile recipit à quibus ipſe exulceratur; exulcerationē vero pulmonis tabes ſequitur, tenſionem autem tunicarum potus aquarum quæ æſtate actu frigidiſſimæ ſunt conſtringendo augent quo tēpore etiam pleuritides & morbi propriè acuti homines inuadere ſolent. Cum igitur ab alui adſtrictione ac duritie omnia hæc mala quę dixit Hypp.fiant, videndum eſt cur harum regionum incolæ aluus adſtrictas habeant, præſertim cum frigiditas aeris non poſſit ad interiores corporis ſedes peruenire adhuc viuente animali adeo vt excrementa quę in ipſis & præſertim in ventre continentur dureſcant & veluti congelentur, dico itaque hoc fieri quia calor propter cœli frigiditatem intro refugit quamobrem in interioribus corporis

poris

poris ſedibus aliméti concoctio & eius diſtributio in omnes corporis partes melius fiunt, quare feces exiccatæ dureſcunt & ægrius è ventre emittuntur diutiuſq; in eo permanent, muſculi enim qui in imis inteſtinorum partibus à natura impoſiti ſunt vt ſedem claudant à frigore aeris qui animantium corpora ambit conſtringuntur & in anguſtum rediguntur, quare conſtrictoria inteſtinorum vis deorſum incipiens ſurſum verſus excreméta propellit, quapropter ipſa diutius in ventre retinentur, frigus namque cum circa extimas corporis partes eſt, contrarium operatur ac ipſum operetur cum in interioribus corporis ſedibus eſt, nam cum illud circa extimas corporis partes eſt interiores corporis ſedes calidiores efficit & ſicciores, cum autē in interioribus corporis ſedibus eſt, illas humidiores reddit, vt alui fluxus qui refrigeratis interioribus ventris partibus fiunt manifeſte indicant & Gal. in quinto cōmētario in ſextū librum Hypp. de morbis vulgaribus in commentario 27. tex. & in cōmentario 5. aphoriſ. tertiæ ſectionis affirmat. Ideo autem hæ aquæ actu frigidiſſimæ ſunt, vel quia ſunt crudæ, vt ſunt nonnullæ aquæ quæ in his locis erumpunt, vel frigidę ſunt quia & ſi cum è fonte ſcaturiunt hyeme calidę ſunt, tamen quia cito caleſiunt & frigeſiunt, à frigore cœli citiſſime refrigerantur, æſtate autem frigidiſſimæ ſunt etiā cum è fonte oriuntur nec ab aeris caliditate longe à fonte calidæ fiunt, quod in his regionibus cœli caliditas æſtate non eſt ita vehemēs ſicut hyeme eſt frigiditas, pręterea aqua cum ſuapte natura frigida ſit facilius ab aeris frigore quam ab eius calore afficitur, nec homines eam ſemper ab ipſo fonte bibunt ſed ſæpe illam è fonte hauriunt & poſt aliquod tempus ipſam bibunt, quamobrem & cum bibitur hyeme, frigidiſſima eſt. Id tamen notandum eſt morbos ſimpliciter acutos æſtate plurimum fieri vt in aphoriſ. 21. tertiæ ſectionis Hypp. affirmat, fiunt tamen etiam hyeme ſed ſemper ab humoribus calidis bilioſis & tenuibus gignuntur, quibus regiones frigidis & ſiccis ventis expoſitæ, propter prędictas cauſas abundant, at æſtate propter nimiam cœli caliditatem in corporibus plurima bilis gignitur, quamobrem morbi acuti qui æſtate fiunt ab eadem proxima cauſa gignuntur ac morbi acuti

qui hyeme oriuntur. Harum autem regionum incolas voraces non autē bibaces eſſe Hypp. in hoc loco affirmat, cuius rei hanc rationem reddit, & enim ſi hi homines voraces ſunt bibaces ſimul eſſe non poſſunt, nam ſtomachus cum cibi plenus eſt non poteſt etiam potu impleri, quæ ratio optima eſt, ſed modo videre oportet cur hi homines voraces potius ſint quā bibaces præſertim cum nos videamus Germanos Belgas & Batauos bibaciſſimos eſſe, dico igitur harum regionum incolas ædaces eſſe magis quam bibaces, quod eorum vētres propter cauſam quam paulo ante dixi calidiſſimi ſunt, quare multum conſumunt, ideo ſolidiore alimento indigent quam illud ſit quod potus pręſtat, nam potus licet citius quam cibus nutriat, citius etiam quam cibus conſumitur & conſumptio illa quam calor facit exigat, & ideo longe magis voraces ſunt quam bibaces, præterea ventres eorum qui has regiones habitant naturali calido calidi ſunt quod in ſubſtantia humida fundatur, quamobrem non multam ſitim concitat, quapropter adoleſcentes qui plurimum innati calidi habent vt 14. aphoriſ. primæ ſectionis Hypp. textatur ædaces ſunt non autem ſiticuloſi, Germani autem Belgæ, & Bataui & ſi bibaciſſimi ſunt hoc non ſit à qualitate cœli ſub quo ipſi degūt quod ipſos voraces non autem bibaces facere deberet, ſed à quadam conſuetudine quæ apud ipſos inualuit multum bibendi, cum autem potus pleni ſunt cibo rurſus impleri non poſſunt, ſi vero Germani hyeme antequam domo exeant multum vinum flauum & generoſum à nimia & vehementi cœli frigiditate bibere coguntur ne ab ea calor innatus extinguatur, vinum enim non ſolum celerrime nutrit & vt nutrimentum eſt corpora calefacit, ſed etiam cum potētia calidum ſit cum ab innato calore actu calidum ſit, ſua caliditate corpora calefacit, id non prohibet ne cum illud iam conſumptum eſt ipſi quoque multum comedere non poſſint, at hoc facere nō valent cum ſatis ſuperq; vino impleti ſunt vel impleri volunt vt in conuiuiis facere conſueuerunt, quod calor innatus non poteſt eo temporis interuallo quod inter ientaculum & prandium eſt vel inter prandium & merendam aut inter merendā & cenam tantum vini quantum ipſi bibunt concoquere & in-

ſan-

ſanguinem tranſmutare. Grauibus autem duriſque lippitudinibus & oculorum ſubitis rupturis per temporum interualla hi iidem homines laborant, quoniam à cœli frigore humores è capite exprimuntur & in oculos qui ſuapte natura laxi ſunt feruntur, graues autem has lippitudines eſſe neceſſe eſt quod capita eorum qui has regiones incolunt robuſta ſunt vt paulò ſupra Hypp.dixit, quamobrem non niſi a valida cauſa infeſtari poſſunt, validæ autem & potentes cauſę graues morbos facere conſueuerunt, his vero lippitudinibus per temporum interualla corripiuntur, quia cœli frigiditas non ſemper ea eſt vt tales lippitudines concitare valeat, duræ autem ſunt quia ſiccæ, nam durities ſiccitatem comitatur vt ſuperius dictum eſt, ſunt autem ſiccæ lippitudines illę in quibus nihil ex oculis excernitur, quod ideo euenit quia extrinſecæ oculi tunicæ ab aeris frigiditate ita conſtrictę & denſatæ ſunt vt aliquid extra oculos fluere non ſinant vt in commentario 12. aphoriſ. tertiæ ſectionis Gal.affirmat, quod vero oculorũ tunicæ denſatæ & conſtrictæ ſint humores autem tunc temporis in oculos continue ferantur in illiſque retineantur, eorum tunicę humorum copiam continere non valentes confeſtim rumpuntur, comitialibus autem morbis paucis quidem ſed grauibus hos homines laborare Hypp.inquit, ſed cum tria genera ſacri morbi ſint, videndum eſt an de vno illorum tãtum vel de duobus aut de omnibus Hypp. in hoc tex. loquatur, primũ igitur ſacri morbi genus eſt, cum multi humores craſſi & viſcidi ſiue ij pituitoſi ſiue melancholici ſint in capite adunantur, deinde in vẽtriculos cerebri feruntur & ſpirituum animalium tranſitum impediunt, quamobrem natura vt impedimentum illud expellat concutitur atque conuellitur. Alterum Herculei morbi genus eſt cum os ventriculi quod nerueum & maxime ſentiẽs eſt ab aliquo corrupto humore mordetur & morſum illum cum cerebro communicat quare natura vt illum expellat ĩtidem concutitur atque conuellitur, tertium magni morbi genus eſt cum ab aliqua corporis parte quamuis minima & ignobili ſæua aliqua exhalatio attollitur & ad caput fertur cerebrumque inficit, quapropter natura vt noxam illam à capite remoueat concutitur & commo-

F 2 uetur,

uetur, quod epilepſię genus raro videri Gal. 3. de locis affectis autumat, E tribus igitur huius morbi generibus de primo tantum Hypp. hic loqutum eſſe dico, nam ſecundum huius morbi genus leue eſſe eo in loco cuius teſtimonio paulo ſupra vſus ſum Gal. affirmat Cęterum ſacrum morbum qui harum regionum incolas vexat grauem eſſe in hoc loco Hypp. dicit, de tertio autem huius morbi genere nõ videtur Hypp. dicere poſſe, nam Boreales venti quibus patent regiones illę de quibus hic loquitur Hypp. corpora robuſta & coloratiora faciunt vt ipſemet Hypp. 17. aphoriſ. tertiæ ſectionis affirmat, colorem autem humorum certiſſimum indicium eſſe in commentario 2. aphoriſ. primę ſectionis Gal. dicit, quare non videntur à partibus corporum prędictorum hominum tam feri vapores attolli poſſe, ſiquidem Boreas excrementa conſumit & à bonis humoribus quibus corpora eorum qui has regiones incolunt hę ſęue exhalationes non attolluntur, modo videndũ eſt cur morbi comitiales qui prędictos homines infeſtant pauci ſint ſed graues, dico igitur hoc ideo euenire quod capita eorum robuſta ſunt vt in tex. qui hunc proxime antecedit Hypp. dicit, quapropter niſi à forti & vehementi cauſa lędi non poſſunt, hæ autem raro incidunt, ab ipſis tamen cum illæ eueniunt ſemper graues morbi fiunt, his de cauſis igitur ſacri morbi qui hos homines inuadunt pauci ſunt ſed graues, præſertim cum Boreas vt paulò ſupra dixi ſuperfluitates exiccet atque à corporibus exprimat, longęuos autem hos homines eſſe magis quam alios, veriſimile eſſe hoc in loco Hypp. inquit, nec ſententiã ſuam vlla ratione probat, quare vt dictũ ſuum verum eſſe oſtendam, dico primum ſcire opus eſſe quid nam ſit vita, Gal. in principio libri de vſu reſpirationis vitam eſſe animę actionem ait, verum quia tres ſunt animæ actiones videlicet rationalis, vitalis, & vegetatiua, ideo vitam ſeruare nil aliud eſſe dicit quam facultates quæ has animæ actiones ædunt conſeruare, Ariſt. autem in lib. de morte & vita dicit vitam eſſe calidi innati conſeruationem, mortem vero huius eiuſdem calidi corruptionem, ex his duabus diffinitionibus quæ ambæ verę ſunt Galen. diffinitio animam ipſam reſpicit, Ariſt. vero diffinitio calidum innatum quod vel anima ipſa

vel

vel primum animæ inſtrumentum eſt quo omnes animæ facultates actiones ſuas ædunt vt ipſemet Ariſt. 2. libro de anima dicit, cum igitur vita ex his quæ ego dixi ſit, Ariſt. definitionem ego recipiam quod melius per eam ſententia Hypp. declarabitur, dico itaque ſi vita eſt conſeruatio innati calidi, ea animantia quæ calorem innatum talem habent qui difficilius putrefieri & corrumpi poſſit longioris vitæ erunt, homines quoque qui calidum innatum tale habebunt diutius viuent, illud autem calidum innatum difficilius putrefit & corrumpitur quod nec cito exiccari nec cito congelari poteſt & pauciora excrementa gignit, nam cum animantia omnia calida & humida ſint ſi innatum calidum facile exiccari poterit nutrimento carebit quod eſt humidum & propter alimenti inopiam à ſe ipſo extinguetur, itidem ſi facile congelari poterit frigidum fiet & corrumpetur, ſi etiam excrementoſum erit ab excrementorũ copia ſuffocabitur & extinguetur, nam excrementũ ſuapte natura contrarium eſt corpori illi in quo gignitur ſi quidem ex iis quæ animantibus contraria ſunt generatur nec ſolum ſua quãtitate ſed vt illi natura contrariũ, ipſum corrumpet vel morbum aliquem gignet qui illud interficiet, vt ergo innatum calidum idſit vt difficilius exiccari & congelari, paucioraque excrementa gignere poſſit oportet ipſum multum eſſe, nam paucum facile exiccatur, & pingue ac oleoſum & dulce quare non congelabitur, nam oleoſa pinguia & dulcia nõ congelantur quod aerea ſunt, aer autem cum aliis elementis conlatus ignis eſt, ignis vero non putrefit vt ſenſus demonſtrat & Ariſt. in lib. de longitudine & breuitate vitæ affirmat, nec excrementoſum erit hoc calidum quod nutrimẽtum ſibi ſimillimum habet humidum ſcilicet illud aereum, cauſa vero quæ calidum innatum multum eſſe, pingue, oleoſum & dulce facit eſt debita proportio quatuor primarum qualitatum ex quibus hominum & cęterorum animantium corpora conſtant videlicet caliditatis & frigiditatis ad humiditatem & ſiccitatem & caliditatis ad frigiditatem & humiditatis ad ſiccitatem quam proportionem ſola natura nouit vt bene Auer. in paraphraſi ſua in lib. Ariſt. de longitudine & breuitate vitæ dixit, & loca igitur quę eam

debitam proportionem primarum qualitatum melius cõſeruare & augere poterunt, calidum quoq; innatum augere & illud pingue oleoſum ac dulce conſeruare valebunt, Ariſt. igitur in lib. de longitudine & breuitate vitæ dicit loca moderate calida innatum calidum augere poſſe & cõſeruare quod calido innato quod temperatum eſt ſimilia ſint, omne enim ſimile à ſuo ſimili conſeruatur & augetur, quamobrem homines & cętera animantia in his locis longioris vitę ſunt quam in frigidis, ſi autem loca extreme calida ſint homines in illis diu viuere non poſſunt, quoniã vehementia caliditatis alimẽtum caloris innati quod eſt humidum cõſumit, quamobrem calidum innatum alimenti inopia extinguitur haud ſecus ac magna flamma ſi paruæ flammæ proxima ſit illam extinguit quod eius alimentum ad ſe trahat, alia ratione probat Ariſt. animantia quæ loca moderate calida incolunt eſſe longioris vitæ quam illa quę regiones frigidas habitant, nam animantia quæ paucum calorem habent vt ea ſunt quæ hyeme in cauernis degunt in locis calidis magna & multa ſunt, in regionibus vero frigidis vel nulla vel longe minora & breuioris ſunt vitę quam in calidis, quoniam in locis frigidis calidum innatum aquoſum eſt & ideo facilius cõgelatur, quamobrem caliditatem alere non poteſt, calidum vero cum alimentum non habet corrumpitur nec augumentum animantibus præſtare poteſt, pręterea frigiditas caliditati contraria eſt & ideo apta nata caliditatem corrumpere non autem conſeruare, quoniam contraria mutuò ſe deſtruunt, cum igitur vita calidus & humidus affectus ſit à frigido corrumpitur non autem conſeruatur, quare homines & cętera animantia breuioris vitæ ſunt in frigidis quam in calidis regionibus, Hypp. vero hoc in loco dicit veriſimile eſſe homines qui regiones incolunt quæ ventis frigidis & ſiccis patent longioris vitæ eſſe quam alios & ſi hæ regiones neceſſario frigidę ſunt, quoniam hoc per accidens euenit quod calor à cœli frigiditate ad interiores hominum ſedes impellitur in ipſiſque conſtringitur & in vnum coit quare validior ſit nec congelari aut extingui quod multus eſt nec multa excrementa gignere valet, quia cum multus ſit multum quoque conſumit & ea excrementa

quæ

quæ ipſe gignit hi venti frigidi & ſicci exiccant & ab hominũ corporibus exprimunt, quamobrem Theophraſtus ſecundo libro de cauſis plantarum flatus frigidos commodiores eſſe quam calidos dixit, ſiquidem venti frigidi cauſa ſunt vt calor longiori tempore humido frui poſſit, quoniam ſua frigiditate illum temperant & excrementa detergunt nec ſinunt vt ea cum diutius in plantarum corporibus permanent illas nimis humefaciant vel æſtu ſolis afficiant, quare cum hi venti flant plantę melius conſtant & valent quam cum venti calidi ſpirant, hi enim diffundunt & calorem innatum debilitãt id tamen ita intelligendum eſſe Theophraſtus ait ne hi venti nimis frigidi ſint, hi namque nimia ſui frigiditate & generando & alendo animali impedimento ſunt, plantas vero animantibus proportione reſpondere & cum ipſis conferendas eſſe idem Theophraſtus primo de hyſtoria plantarum aſſerit. Ariſt. vero cum incolas regionum quę moderate calidę ſunt diu viuere dixit propriam huius effectus cauſam adduxit, nã hæ regiones innato calido ſimiles ſunt omnia autem à ſibi ſimilibus conſeruantur & augentur, nam calidum cum humido coniungitur temperatum eſt & ad animal gignendum & conſeruandum multum valet & ideo calidum cum humido facile copulatur, vt ſiccum cũ frigido iungitur ad animal necandum multum poteſt, quare cum frigido facile iungitur, mors enim frigidus & ſiccus affectus eſt vt sẽſus ipſe indicat, nec ſolũ dum ſiccum ipſi frigido quod calido contrarium eſt cõiungitur mortis cauſa eſt ſed etiam cũ calido iungitur animal ipſum corrumpit quod calidum acrius & vehementius reddat quam opus ſit ad vitam animalis tuendam, humidum enim quam citiſſime conſumit quod caloris alimentum eſt, at calor cum nutrimento caret ſtatim corrumpitur vt ſuperius dixi, vlcera quoque hominum qui prædictas regiones incolunt propter eandem cauſam quam dixi neque pituitoſa neque maligna fiunt, quod corpora eorum excrementis non abundent quæ illa pituitoſa & humida & ſi nimia ſint etiam maligna reddere valeant. Moribus vero potius agreſtibus quam lenibus hos homines eſſe Hypp. in hoc loco affirmat, quod interiores corporis ſedes calidiſſimas habeant

quamobrem bile abundant ideoq; audaces iracundi & acres ſunt quod vehemens calor ſuapte natura hæc omnia facere valeat, hos itaque morbos quos hoc in loco Hyppocr. narrauit, prędictos incolas vexare ipſe dicit & pręter hos ſi quis morbus omnibus cõmunis regiones illas inuadat huic quoque prędictarum regionum habitatores obnoxij ſunt, & ſubiungit Hypp. hos morbos à mutatione horarũ fieri quod conuenit cum eo quod ipſe dixit primo aphoriſ. tertiæ ſectionis videlicet Mutationes temporum potiſſimum morbos pariunt quod de morbis omnibus communibus intelligendum eſſe patet ex iis quę in commẽtario ſuo in primum librum Hypp. de morbis vulgaribus non longe à principio Gal. dicit, at cur mutationes temporum & in quibuſdã temporibus magnæ mutationes quatuor primarum qualitatum morbos pariant nullam demonſtrationem neque in commentario prædicti aphoriſ. neque in commentario in primũ lib. Hypp. de morbis vulgaribus vt in principio eius libri ille ſe facturum eſſe promittit Gal. adfert, ego autem paulò inferius huius rei cauſam adferre conabor.

E mulieribus autem primum quidem multę ſteriles fiunt, propter aquas duras incoctiles & frigidas, menſtrua enim non bene proueniunt ſed pauca & mala, difficulter deinde pariunt, nec valde abortiunt, cum autem pepererint partus alere nequeunt, hæc enim à duritie & cruditate aquarum opprimitur, frequenter autem à partu tabeſcunt, à violentia namque rupturas & conuulſiones habent, pueruli vero dum parui ſunt hydropes in teſtibus generantur, finiuntur autem cũ ætate procedunt, tardeque in hac vrbe pubeſcunt, de ventis igitur calidis & frigidis & de his vrbibus res ita ſe habet vt prædictũ eſt.

Multas ſterilitatis cauſas eſſe in lib. de ſterilibus Hyppoc. oſtendidit, cęterum in his regionibus quę ventis frigidis & ſiccis expoſitę ſunt, mulieres hac vna de cauſa ſteriles fieri idẽ Hypp. dicit quod menſtruæ purgationes ipſis non bene proueniunt ſed paucæ & malę, ideo autẽ purgationes menſtruas malas & paucas hæ mulieres habent, quia aquas duras incoctiles & frigidas bibunt, quæ ſanguinem ſeroſum & pituitoſum faciunt, quare menſtrua mala ſunt quia nõ ſunt pura ſed multo ſero & multæ pituitę admiſcentur, pauca vero quoniã hæ aquę venas illas per quas mẽſtrua tranſeunt conſtringunt

quam-

Digitized by Google

quamobrèm menſtruus ſanguis libere ab ipſis fluere non po teſt, quod impedimentum auget frigiditas aeris qui earum corpora ambit, quod capita venarum quę in vtero ſunt præſertim in eius ceruice conſtringat claudatq; vt paulo ſupra dixi cum cauſam adferrem cur homines qui prædictas regiones incolunt aluum adſtrictam habeant, ideo autem hę aquæ mulierum ſanguinem non autem virorum ſeroſum & excremẽtis frigidis plenum faciunt, quia viri calidiores ſunt quam fœminę, quamobrem aquarum frigiditatem vincere queunt, fœminæ vero minime quia viris frigidiores ſunt vt in valle il la Brixienſi vſu venit, in qua mulieres omnes propter aquas ferreas quas bibunt in anteriore colli parte ædema habent, viri autem minime quod duritiem & cruditatem aquarũ quę in ea valle erumpunt vincere valeant fœminę autẽ non quod viris vt dixi ſuperius frigidiores ſint, ſed cur ſanguis menſtruus paucus ſeriq; ac excrementorum frigidorum plenus mulieres ſteriles facit? Hypp. in lib. de ſterilibus ideo menſtrua aquoſa & frigidorum excrementorum plena fœminas ſteriles facere affirmat, quia hæc menſtrua genituram tenuem & aquoſam reddunt adeo vt concreſcere non valeat ſed ſtatim ex vtero effluat, quamobrẽ hę mulieres ſteriles fiunt, men ſtrua vero cum pauca ſunt fœminas ſteriles reddunt quod ſanguis qui in venis vteri retinetur nõ ſinit vt illę genituram recipere nec eam alere valeant, quoniam cum menſtrua pauciora fluunt quam opus ſit, neceſſe eſt in vteri venis aliquid inueterati ſanguinis retineri, qui cum ab vteri venis in quibus diutius retentus eſt acrior & calidior factus ſit quam geniture alimento conueniat, mulieres eum nutricari nequeũt vt idem Hyppoc. ait in eo libro cuius teſtimonio paulò ſupra vſus ſum, cæterum in expoſitione illius tex. cui hic con tinuatur dixi, aquas quæ erumpunt in his regionibus quę ventis frigidis & ſiccis expoſitę ſunt dulceſcere & ideo leues fieri, at Hypp. in hoc tex. mulieres quæ has regiones incolunt menſtrua aquoſa & ſeri frigidorumque excrementorum plena & pauca habere dicit, quod aquas duras incoctiles & frigidas bibunt, dico itaque cum tex. cui hic continuatur expoſui me oſtendiſſe quomodo aquæ harũ regionum quæ ventis

frigidis

frigidis & ſiccis patent crudæ incoctileſq; dici debeant quare dubij ſolutio illinc petatur. Difficulter autem mulieres prædictæ pariunt, quoniam imæ partes propter earum frigiditatem & ſiccitatem conſtringuntur & dureſcunt quare conſtrictoria vteri vis ſurſum verſus partum pellit vt paulò ſupra dixi cum rationem adferrem cur incolę harum regionum aluum adſtrictam habeant, membranæ quoque quæ partum inuoluunt præ ſui duritie difficulter relaxantur ac diſtenduntur quare partum validius retinent, quo fit vt ipſe ægrius deſcendat & exeat, debilitas quoque infantis in cauſa eſt difficultatis partus, præ debilitate enim parum nititur vt aligamentis quę ipſum tenent ſoluatur & exeat, partus vero quos hę mulieres ædunt debiles eſſe id indicat, paucum enim nutrimentum nec puerulis alendis idoneum habent ſi quidem harum mulierũ menſtruus ſanguis quo partus nutriuntur paucus eſt & malus vt ſuperius dictum eſt, & illi duo primi affectus quos difficultatis partus cauſas eſſe ſuperius dixi ſunt etiam cauſæ vt hę mulieres non facile abortiant, puerulos quoque hæ eædem mulieres poſtquam ipſi nati ſunt alere nequeunt quoniam lac ab aquarum duritie & cruditate opprimitur quod mamillę ab eadem aquarum cruditate clauduntur & conſtringuntur, quo fit vt lac ad ipſas facile peruenire non poſſit & illud quod ad ipſas peruenit ab eadem aquarum frigiditate aquoſum & ſeri plenum fit, quamobrem puerulos bene nutrire non poteſt, at vero quia hæ mulieres propter iam dictas difficulter pariunt ideo magna vi opus eſt vt partus ædant, quare ad vterum multi ſpiritus multiq; ſanguinis concurſu opus eſt quam ſpirituum & ſanguinis copiam venarũ tunicę durę ac tenſæ continere nequeuntes rumpuntur, quibus rupturis tabes facillime concitatur, verum quia vteri noxa per venas & arterias cerebro communicatur, hinc ipſas conuulſiones quoque vexant, puerulí etiam qui nuper nati ſunt hydrocele laborant quia aquoſo ac frigido alimẽto nutriti ſunt, hanc autem ſuperfluam humiditatẽ natura ad ſcrotum mittit quod grauis ſit & deorſum facile tendat, ſcrotum autem in inferiore imi ventris parte ſitum eſt, quamobrem ſuperfluitates facile in illud deſcendunt in eoque & in teſtibus

quod

quod hi quidem ſpongioſi illud vero laxum & cauum ſit facile recipiuntur, procedente vero ætate ſanantur quod calor naturalis propter ætatem ſiccior acrior ac validior ſemper fiat, quamobrem humorem illum facilius diſcutere & conſumere valet, tarde autem adoleſcentes in his vrbibus pubeſcunt, quoniam cutis eorum frigida & humida eſt vt eius mollities & albedo indicant, quapropter meatus illi per quos fuligo illa è quibus pili gignuntur tranſire debet parui ſunt & conniuent, quo fit vt fuligo illa & ſi pauca eſt quoniam in cute frigida & humida paucus eſt calor, difficulter tranſire poſſit & pilos gignere vt ſecundo libro de temperamentis Gal. exacte demonſtrat, perorat demum Hypp. & inquit de ventis calidis & frigidis & de illis regionibus quæ ipſis expoſitæ ſūt rem ita ſe habere vt ipſe hucuſque dixit, nec vllam mentionem in hac ſua peroratione humiditatis vel ſiccitatis ventorum facit, quoniam earum qualitatum ventorum ſolum meminiſſe voluit quæ vehementius ac validius in humana corpora agunt, eæ autem ſunt calor & frigus. Id tamen notandum eſt ventos omnes vt ſuperius dixi propter qualitates locorum per quos tranſeunt interdum naturam mutare vt borealibus ventis vſu venit, hi nanque in Aemilia frigidi & humidi ſunt, quamobrem plantis frugibus & hominibus quoq; idonei ſunt at in Aethruria frigidi quidem ſed ſicciſſimi ſunt adeo vt æſtate plantis frugibus & herbis maxime noxij ſint, hoc autem ideo accidit quia Boreas antequam in Aemiliam perueniat per Adriaticum ſinum tranſit à quo humiditatem acquirit quam relinquit deinde in Apenninis montibus per quos tranſit cum in Aethruriam deſcendit & ſicciſſimus fit, alia ratione quoq; Boreas in Aethruria valēter exiccat quod in ipſam deſcendendo ab Apenninis alpibus peruenit, quamobrem impetu ſuo radios ſolis ad terram deprimit nec eos exhalare permittit hi autem cum ad terram reflectuntur magis calefaciunt & exiccant, cum autem è Flamminia diſcedit ad Apenninum aſcendit quo fit vt radij ſolares facilius exhalare poſſint nec ad terram reflectuntur ideoque non ita valenter calefacere & exiccare valeat.

Digitized by Google

Quęcumque autem vrbes ventis patent qui inter æſtiuos & hyemales ſolis ortus ſunt & quæcũque his ex oppoſito ſunt ſitę de ipſis ſic ſe res habet, quęcũ que quidem ad orientem ſolem vergunt has ſalubriores eſſe illis quę Septentrionem ſpectant veriſimile eſt & his quę calidis expoſitę ſunt & ſi ſtadium interſit, Etenim primum quidem calorem & frigus magis moderata habent, deinde aquas omnes quæ verſus orientem ſolem ſunt, pellucidas bene olentes & molles eſſe atque amabiles in hac vrbe innaſci neceſſe eſt, ſol enim oriens & illuminans illas corrigit, nam matutinam horam plurimum ipſe aer vndiq; continet & hominum ſpecies probe coloratę & magis floridę ſunt niſi aliquis alius morbus vetet, & ſplendidę vocis homines ſunt & excandeſcentia intelligentiaq; meliores quam Boreales, ſiquidem & alia quę in ipſa gignuntur pręſtantiora ſunt, & vrbs quæ ita ſita eſt veri maxime aſſimilatur ſecundum caloris & frigoris mediocritatem, & morbi pauciores & leuiores fiunt, ſimileſq; ſunt morbis qui in vrbibus fiunt quę calidis ventis expoſitæ ſunt, & mulieres illic valde ſunt fœcundæ ac facile pariunt & de his quidem res hoc pacto ſe habet.

Cum Hypp. in tex. illo cui hic præſens tex. continuatur dixerit de illis vrbibus quæ ventis frigidis & ſiccis patent, nũc de illis dicere aggreditur quæ oriẽtem & occidentem ſolem ſpectant & eas quæ orientalibus vẽtis expoſitæ ſunt, illis quæ ad Boream verſus & iis etiam quæ Auſtrum verſus ſitæ ſunt ſalubriores eſſe affirmat, ita enim verba illa Hypp. interpręto r & his quæ calidis expoſitæ ſunt ventis ſcilicet calidis vt ſunt Auſtri, hæ enim ſi vel ſtadium inter eas interſit dummodo ad Auſtrum vergant non ita ſalubres ſunt vt eæ quæ orien tem ſolem ſpectant. Verum quia tres orientes ſunt æſtiuus ſcilicet æquinoctialis & hybernus, eas vrbes omnes quæ inter æſtiuum & hybernum orientẽ ſitæ ſunt, iis quæ Boream & Auſtrum ſpectant ſalubriores eſſe Hypp. affirmat, quam ſententiam his rationibus probat, & enim calorem magis mode ratum habent quam eę quę Auſtrum & Boream ſpectãt, nam vrbes illæ quæ ad Auſtrum inclinant calidiores ſunt iis quæ orientem ſolem ſpectant, eæ autem quæ ad Boream vergunt nimio gelu rigent, nam latitudo multo magis quam longitudo regiones calidas & frigidas facit, inſuper vrbes illas quę inter æſtiuum & hybernum ſolis ortum ſitæ ſunt, cetęris ſalu briores eſſe alia ratione probat, quoniam aquę quæ in illis erumpunt pellucidas, bene olentes, molles atque amabiles eſſe neceſſe eſt, pellucidas quidem ideſt claras & limpidas, be

ne

ne olentes autem aquas illas ab Hypp.appellari crediderim, eas quæ nullum odorem habent, quemadmodum nos aquas illas quę nullum ſaporem habent dulces appellare conſueuimus, molles autem eas aquas dicit Hypp. quæ crudæ non ſunt ſed leues & cito calefiunt & frigefiunt niſi enim ipſę cito calefierent & frigefierent,durę & indomitæ nō autem molles eſſent, amabiles vero ideſt guſtui gratę & demum dulces, quod ipſe hac ratione probat, ſol enim cū oritur ſtatim ipſas illuminat & corrigit ideſt ſua caliditate earū frigus moderat ac temperat illaſque attenuat & leuiores facit, nam ſol à ſui ortu vſque ad meridianum circulum terrā ſemper magis calefacit,quoniam tunc eius radij dum terram verberant angulos rectos vel rectis ſimiles facit, quamobrem frigiditatem aquæ vt dictum eſt moderare ac temperare valet & aerem in mnibus ſui partibus temperatum facere & inquit Hypp.aerē illum in omnibus ſui partibus plurimum matutinum tempus habere,quia aer ille non ſemper temperatus eſt,nam ſummo mane cum ſol oritur,aer temperato frigidior eſt,cum autem ſol ad meridianū vel propè ipſum peruenit aer calidior eſt quam ſit aer temperatus,quo fit vt harum vrbium incolæ bene colorati & floridi ſint, colore ſcilicet inter album & rubeum quem roſeum appellare poſſumus,nam cum regio temperata ſit homines quoq; temperatos facit, ſiquidem & quæ in loco ſunt ipſi loco ſimilia eſſe oportet quod locus ea conſeruare debet, quia igitur homines boni temperamenti ſunt ideo bonum colorem & roſeum habent, color enim humorum qui in corporibus hominum ſunt certiſſimum indicium eſſe Galen. etiam in commentario tertij aphoriſ. primę ſectionis affirmat, Id tamen quod regio ipſa ſuapte natura facere valet bonum, ſcilicet colorem ſuorū incolarum, aliquis morbus quo aliquis ex his habitatoribus fortaſſe laborat impedire poteſt, quod de morbis longis non autem de breuibus & acutis Hypp. dixiſſe credo, nam morbi breues & acuti cito finiuntur, quamobrem cū ipſi ſalubres ſint corpora quæ illi vexarunt cito in naturalem ſtatum reuertuntur & colorem ſuum recuperant, ſplendidas quoque voces ideſt ſonoras claras & ſuaues hos homines habere Hypp. affirmat quoniam

niam inſtrumēta quibus ipſi vocem ædunt bene formata nec cruditatibus aut ex cremētis referta habent,neque ita iracundi & excandeſcentes ſunt vt hi qui boreales regiones habitāt quos moribus potius feris quam manſuetis eſſe paulò ſupra probaui, animi enim mores temperamentum corporis ſequi Gal. in lib. quod animi mores temperamentum corporis ſequantur manifeſte demonſtrat, cum igitur hi qui Boreales regiones incolunt calidiores ſint quam illi qui orientales regiones habitant,nil mirum ſi iracundiores etiam ſunt illis qui vrbes incolunt quę inter æſtiuum orientem & hybernum ſitę ſunt, prudentiores quoque hi iidem homines & mente melius apti ſunt quam Boreales, nā bonitati temperamenti prudentia & mens comitantur vt Gal. eo loco cuius teſtimonio nunc vſus ſum opt. docet, & Ariſt. 2. de anima molles carne, bene aptos mente eſſe affirmat,quod carnis mollities temperamentum bonū eſſe indicat, cū ergo orientales homines meliori temperamento ſint quam Boreales qui calidiores ſunt quam eſſe oporteat, ideo prudentiores & mente melius apti moribuſque humanioribus & magis manſuetis quam Boreales ſunt, Hypp. autem homines orientales borealibus meliores eſſe hoc vno ſigno probat, quod omnia alia quæ in orientalibus regionibus naſcuntur meliora & præſtantiora ſunt iis quæ in locis borealibus gignūtur,huiuſque ſigni cauſam adfert,quod harum regionum cœlum veri ſimillimum eſt,calorem enim & frigus moderata habent vt ver, ea autem quæ in loco aliquo ſunt ipſi loco qui ipſa continet ſimilia eſſe oportet,quamobrem ſi locus veri ſimilis eſt & temperatus,ea etiā quæ ab ipſo continentur temperata & bona eſſe neceſſe eſt,& ſic admirabili quadam breuitate orientales homines borealibus meliores eſſe demonſtrauit, idem etiam temperamentum orientalium regionum cauſa eſt vt morbi qui in illis oriuntur pauciores ac leuiores quam illi qui in Borealibus regionibus fiunt & ſimiliores illis morbis qui in regionibus fiunt quæ calidis ventis expoſitæ ſunt quam iis qui in regionibus borealibus naſcuntur,quia orientalium regionum temperatura ſimilior eſt temperaturę regionum quæ calidis ventis expoſitæ ſunt quam temperaturę borealium regionum,

mulie-

mulieres autẽ orientales fœcundæ ſunt & facile pariunt, quoniam inſtrumenta quæ generationi inſeruiunt temperata & bene formata habent, & ſanguine abundãt, ſi quidem ſanguis in regionibus temporibuſq; temperatis viget, quoniam ipſe quoque temperatus eſt eo modo quo ſuperius dixi, & de his regionibus quæ ventis orientalibus patent res hoc modo ſe habet vt hic Hypp. dicit.

Quęcumque autem occidentem verſus poſitę ipſęq; à ventis qui ab oriente ſpirant tectę ſunt, & calidi venti frigidiq; ab vrſis præterfluunt, has vrbes in ſitu morboſiſſimo ſitas eſſe neceſſe eſt, primum enim ea de cauſa aquę limpidę non ſunt quoniam aer matutinam horam quam plurimum continet, qui aquę immixtus ſplendorem eius obſcurat, ſol enim antequam ſupra eleuetur non illuſtrat, æſtate autem mane quidem aurę frigidę flant & rores cadunt, deinceps vero ſol occidens quam maxime homines conficit, quamobrem & pallidos & imbecilles omniumque morborum participes eſſe veriſimile eſt, nulla enim pars morborum qui prædicti ſunt ab ipſis ſecernitur, grauiq; voce & raucos eſſe credibile eſt propter aerem, quoniam illic impurus ac morbidus vt plurimum eſt, Etenim à Borealibus ventis non admodum expurgatur, venti enim non durant, & qui durant & ipſis adſunt aquoſiſſimi ſunt, quoniam venti occidentales ſimiles ſunt autumno, ſine talis vrbis ſitus maxime iuxta diei mutationes, quoniam multum medium eſt matutini & veſpertini. De ventis quidem qui vtiles & qui inutiles ſunt ſic ſe res habet.

In tex. illo qui hunc proxime antecedit Hypp. propoſuit velle ſe dicere de vrbibus illis quæ ventis orientalibus & occidentalibus patent, cum igitur dixiſſet de illis regionibus quæ ventis calidis & orientalibus expoſitæ ſunt, nunc tranſit ad eas quæ ventis frigidis & occidentalibus patent, & inquit eas vrbes quæ occidentem verſus ſitę & à ventis qui ab oriente ſpirant tectæ ſunt ita vt calidis ventis qui à meridie & à frigidis qui ab vrſis flant non pateant, ſed ambo hi venti iuxta ipſas ſpirant & præter eas fluunt, in ſitu morboſiſſimo neceſſario eſſe, primo quod harum regionum aquæ limpidę non ſunt quamobrem nec leues, eadem enim cauſa quę ipſas turbidas eas quoque graues efficit, illas turbidas facit aer qui tardiſſime à ſole illuſtratur, cum hæ aquę occidentem ſolem ſpectent, quamobrem vapores craſſi & nubiloſi qui noctu gignuntur & ipſi admiſcentur illum craſſiorem & turbidiorem faciunt, quoniam à ſole non reſoluuntur neque atte-

nuantur, hic itaque aer aquis immixtus eas obſcurat craſſioreſque & grauiores reddit, quod Hypp. ſignificauit cum dixit aerem matutinam horam quam plurimum continet, ideſt multo tempore obſcurus & frigidus durat, quoniam ſol ante quam in altum tollatur cœlum illud illuſtrare non valet, quod ad illas regiones tarde perueniat, & cum iam propè meridianum acceſſit, præterea æſtate mane auræ frigidæ flant & rores cadunt quæ etiam aerem ſua frigiditate craſſiorem & turbidiorem efficiunt præſertim cum a ſole rores in vapores reſoluuntur qui aeri primum deinde aquis etiam immixti earum claritatem & ſplendorem obſcurant, ſed cur dicit Hyp. æſtate in his regionibus mane frigidas auras flare & rores cadere? an quia ſol Hyberno tempore tantam vim non habet vt ventos vel auras in regionibus occidentalibus concitare valeat, tranquillitas enim duabus de cauſis fit, à nimia caliditate ſcilicet quæ exhalationes & fumos conſumit, vel à nimia frigiditate quæ ipſa extinguit, rores vero æſtate in his regionibus cadunt quoniam vapores qui in illis attolluntur à frigiditate cœli quod à calore qui eos eleuauit derelinquuntur in paruas aquę guttas conuertuntur & rores faciunt vt bene Ariſt. 2. metheor. probat. Sed cum Hypp. in tex. illo cui hic continuatur regiones occidentales ventis frigidis patere dicat, arbitrari videtur occidentales regiones orientalibus frigidiores eſſe quod etiam Ariſt. 2. metheor. affirmat, cum dicit ventos qui ab oriente flant calidiores eſſe ventis qui ab occidente ſpirant, quoniam orientales partes occidentalibus calidiores ſunt & huius rei hanc cauſam adfert, ſolem ſcilicet diutius ſupra orientalem plagam immorari quam ſupra occidētalem, quomodo autem hoc fieri poſſit modo videre opus eſt. Auer. igitur in paraphraſi ſua in illum librum duas rationes adfert quare ſol diutius ſupra orientalem partem quam ſupra occidentalem ſtet & eas calidiores quam occidentales efficiat, è quibus prima eſt hæc, ſol oriens ſtatim terram orientalem radiis ſuis verberat & angulos rectos vel rectis ſimiles facit, quare refractio radiorum eius vſque dum ad meridianum circulum peruenit valida eſt, quo fit vt pars orientalis fortiter calefiat, at pars occidentalis paulatim à ſole calefit &
poſt quam

poſt quam pars eius quæ meridiano circulo vicina eſt quæ prius frigida erat tepefacta & deinde calefacta fuerit, quoniã non fit tranſitus à vehementi frigiditate ad vehementem caliditatem niſi per medium, & ideo poſt hyemem ſtatim non aduenit æſtas ſed poſt hyemem antequam æſtas aduenit medium eſt ver, & ſi in quibuſdam annis poſt frigus calor immenſus ſtatim venit, anni illi morbiferi & peſtilẽtes ſunt, cum igitur ſol in meridiano exiſtẽs calidiſſimus ſit occidentalem plagam quæ meridiano vicinior eſt primum & deinde alias calefacit ſed non ita intẽſe vt orientales partes calefaciebat, quoniam antequam eas calefecerit aliquas earum pertranſiit & ideo eas ita intenſe calefacere non valet vt orientales partes calefecerat, alia eius ratio eſt, in cœlo pars dextra & pars ſinixtra eſt, ſol in parte dextra cœli validior eſt quam in ſinixtra ſicuti pars dextra animãtis fortior quam ſinixtra eſt, cum ergo ſol eſt in oriẽte in dextra cœli parte eſt, & ideo motus eius eſt validior quam cum in occidẽte eſt, tunc enim ſol eſt in ſinixtra cœli parte, cum ergo ſolis motus cum ipſe in oriẽte eſt validior ſit quam cũ ipſe eſt in occidẽte & refractio radiorum eius validior quoque ſit cum ille in oriente quam in occidente eſt vt Auer. in prima ſua ratione probauit, nil mirum ſi orientalem plagam quam occidentalem magis calefacit, ſiquidem non ſolum ſol ſed omnes aliæ ſtellæ motu ſuo & radiorum ſuorum refractione calorem faciunt. His duabus rationibus cum Auer. ſententiam ſuam non ſatis comprobaſſe arbitraretur inquit, cauſam cur partes orientales occidentalibus calidiores ſint eſſe, quod ſol diutius immoratur ſupra orientalem terram quam ſupra occidentalem, nam ſol duabus horis antequam adſinientem circulum perueniat oriẽtalem plagam illuſtrat & calefacit, quoniam adſinientem circulum adſcendit, ſed poſtquam occidit, occidentalem plagam calefacere non poteſt, nam cum ſol occidit obſcurat & frigefacit, non autem illuſtrat & calefacit. Hęc Auer. ſententia ſtare non poteſt, nullam enim rationem habet qua demonſtrare poſſit cur ſol diutius ſupra oriẽtalem partem quã ſupra occidentalem immoretur, nam & ſi duabus horis antequam oriatur orientalem plagam illuſtrat & calefacit quo-

niam adfinientem circulum adſcendit nulla ratio videtur cur poſt quam occidit duabus horis etiam occidentalem plagam illuſtrare & calefacere nō poſſit licet deſcendat, pręſertim cū facilius ſit caliditatem quam ipſe in occidentalibus partibus impreſſit cum ſupra finientem circulum erat, conſeruare quā nouam gignere, ſicuti cum ipſe verſus finientem circulum adſcendit gignere debet quod orientales partes mane adhuc frigidæ ſunt quia nox ipſas frigefecit, quamobrem aerem mane frigidiorem ſentimus quam veſperi, ſi vero dixeris occidentales partes tardius quā orientales calefieri & paulatim quia primo tepefiunt deinde calefiunt, idem ego de orientalibus dicam eas primo tepefieri deinde à ſole calefieri, immo occidentales partes magis quam orientales à ſole calefieri videntur quod multo plures & craſſiores vapores in partibus occidentalibus quam in orientalibus attolluntur, quoniā ſol tardius ad illas peruenit quam ad occidentales, ſolis autem vis ea eſt vt primo vapores attollere non autem conſumere valeat, qui vapores cum ſolis calorem in ſe recipiunt quod craſſi ſint vehementer calefaciunt, quare hac Auer. ratione partes occidentales orientalibus calidiores eſſe probatur, illud vero quod ipſe dicit de dextro & ſinixtro cœli nihil eſt, etenim probādum erat cur motus ſolis in dextra parte cœli validior eſt quam in ſinixtra vt in animātibus probatur, quorum pars dextra calidior & validior ſinixtra eſt propter ſanguinis copiam qua pars dextra magis quam ſinixtra abundat, quod de cœlo quod corpus ſimplex eſt dici non poteſt, nec aliqua ratio apparet cur ſol dum occidentalem terram radiis ſuis verberat angulos rectos vel rectis ſimiles facere non valeat ſicuti cum orientalem ipſis ferit, & ſi aſtronomi planetas in angulo orientis validiores eſſe quam in occidente affirmant, hanc ſentētiam nulla ratione ſed ſola obſeruatione & experientia probāt, quæ qualeſcūque eæ ſint Philoſophia & Aſtronomia duę diuerſę artes ſunt & diuerſa principia habent, quare non debemus illas confundere & à principiis vnius in altera argumentari & de genere in genus tranſcendere. Alex. vero in cōmentariis ſuis in ſecundum lib. metheor. hunc locum interprętans inquit, ideo orientales regiones occidentalibus calidiores

diores eſſe quoniam cum ſol oritur ſtatim oriētalem plagam calefacit quod eā radiis ſuis ſtatim verberat qui ſero ad occidentalem plagam perueniunt & debiliter illam calefacere incipiunt,& cum ſol occidentalem terram illuſtrat & calefacit, orientalem non deſerit, ſed illam quamuis debiliter illuſtrat & calefacit, attamen quia caliditatem ſuam in parte orientali iam impreſſit ideo parua ea caliditas qua ſol cum in parte occidentali eſt oriētalem regionem calefacit,cū calorem quem dum ipſe erat in parte orientali in illa genuerat conſeruare valet quamuis nouam caliditatem in ea tūc gignere non poſſet, dicitur itaque ſol diutius ſupra orientalem regionem immorari quam ſupra occidentalem, quoniam cum ipſe ſupra finientem circulum eſt nunquam orientalem plagam pœnitus deſerit ſicuti occidentalem cum ille occidit,poſſet tamen aliquis dicere, ſol cum oritur radiis ſuis occidentalem regionem ſtatim verberat ſicuti orientalem & ideo tanto tempore ſupra occidētalem partem ſtat quanto ſupra orientalē,immo plus temporis ſupra occidētalem regionē quam ſupra orientalem ſtare videtur, quod lux eius prius in occidente quam in oriente appareat,vt hyſt.ſerui illius Tyrij manifeſte demōſtrat,cum enim interfectis dominis ſuis ſerui Tyrum occupaſſent & inter ſe conueniſſent vt ille qui primus ſtatuta die oriētem ſolem mane vidiſſet eorum rex eſſet, vnus ex illis cum omnes alij ea die mane orientem aſpicerent ipſe ſolum occidentem ſpectabat & primus omnium lucem ſolis in occidente vidit cęteriſque conſeruis ſuis oſtendidit, dico & ſi ſol ſupra occidentalem plagam æquali vel maiori tempore ſtaret ac ſupra orientalem ſtat, adhuc orientalis regio occidentali calidior eſſet, quoniam ſol cum oritur confeſtim orientalem plagam radiis ſuis verberat & illam calefacere incipit & eam calefacit quouſque ad occidentalem perueniat & bonam illius partem pertranſierit, & cum iam in occidente eſt debilis illa caliditas qua tunc orientalem partem calefacit ea eſt vt illam caliditatem quam prius in oriente genuit conſeruare valeat, cęterum cum in oriente eſt calorem in occidentali parte de integro gignere non poteſt & enim radij eius cū eò ab oriente perueniunt debiles ſunt ideoque pars orienta-

lis, occidentali calidior eſſe dicitur, quoniam plus temporis ſol eam quam occidentalem calefacit, ſiquidem cum oritur ſtatim illam calefacere incipit & ipſam calefacit quouſque meridianum circulum tranſierit, tunc enim licet debiliter orientalē regionē calefaciat impreſſam tamen prius in ea caliditatem conſeruare poteſt vt dixi & diutius ſupra orientalem partem quam ſupra occidentalem, ſolem ſtare dicimus, quoniam nūquam illam vt hanc pœnitus deſerit cum occidit quamuis lux eius in montium cacuminibus qui in occidente ſunt citius appareat quam in oriente, cum autem ſol in occidente eſt illud vehementer calefacit ſed paruo tempore quod cito occidat, nam maiorem partem occidentis pertranſiit antequā eam vehementer calefacere potuerit, auget quoque ſolis moram ſupra orientales regiones ſitus ipſius orientis, ſiquidem vt Hypp. in hoc lib. ait cum Aſiam & mores eorum qui Aſiam incolunt deſcribit, in Aſia mutationes horarum & tempeſtatum anni non ſunt ita magnæ & frequētes vt in Europa, hoc autem ideo fit quia Aſia licet non tota & oriētales partes magis æquales & vniuſmodi ſunt quam Europæ regiones ſint, nec ita vallibus, montibus, & collibus diſtinctæ vt ſunt occidentales partes, quamobrem in orientali plaga nō impeditur ſol quin ęque ſupra ipſam immorari poſſit, nec a varietate partium ſitus variatur eius mora ita vt maior ſit ſupra vnam partem quam ſupra aliam, ſi loquamur de illis orientalibus partibus de quibus hic loquitur Hypp. quæ illæ ſunt quæ inter Aeſtiuum ortum & hyemalem ſunt ſitæ, oceanus quoque orientalis cum ſol oritur confeſtim radios illius reflectit & eorum vim auget, quare orientalis plaga ab ipſis magis calefit, & hę mihi videtur cauſę quare orientales regiones calidiores occidentalibus ſint. Deinceps verò cùm ſol occidit, homines quam maxime cōficere ideſt imbecilles reddere & eorum vires reſoluere Hypp. ait, nam occidentalis plaga cum ſol ſupra ipſam immoratur vehementer caleſcit, multi enim vapores craſſi & denſi in ea ſunt vt paulò ſupra dixi, qui cum ſolis calorem ad ſe recipiunt valide calefaciunt, præſertim cū radij ſolis ab occidētali oceanò reflectātur, quamobrem calor in his regionibus multiplicatur & homines conficit,

ficit, cumque mane hæ regiones frigidæ ſint ſero autem vehe menter calidæ eas inæquales & autumno ſimiles eſſe neceſſe eſt,qui propter ſuam inæqualitatem morbiferus eſt vt Gal.in commentario ſuo in 10. aphoriſ. Hypp. tertię ſectionis affirmat. Sed cur inæqualitas tempeſtatum regiones morbiferas reddit? an quia ſicuti aeris qualitates mutantur & variantur ita animantium corpora commutantur,quoniam in vnaquaque aeris tempeſtate humores illi ſimiles gignuntur, cum igitur hæ regiones mane frigidę ſint ſero autem calidę,mane in eis pituita gignetur ſero autem bilis,qui humores à mutatione è frigido in calidum & à ventis quoque commouentur & inter ſe commiſcentur & à motu acriores fiunt & putreſcunt vel in aliquem corporis locum decumbunt & pectoris laterisque dolorem vel inteſtinorum tormina aut aliquem alium morbum faciunt,quamobrem harum regionum incolas facile in eos morbos qui prædicti ſunt incurrere neceſſe eſt, nulla enim ratione quin ipſi eos facile vexent liberari poſſunt, at vero quia aer craſſus impurus ac morbidus vocis vias obſtruit adſtringit ac inæquales facit graui voce, ideſt raucos illos eſſe neceſſe eſt, vt ipſemet Hypp. affirmat cum verba ſua interprętatur, ideo autem aer impurus ac mor bidus in illis regionibus eſt quoniam à ventis Borealibus & Auſtralibus,non expurgatur,& enim hi duo venti cœlum ma xime purgant, quoniam ab vrſa & à meridie vehementiores venti quam ab oriente & occidente ſpirant vt paulò ſupra oſtēdi,at hos ventos has regiones præterfluere & paruo tempore in illis regionibus flare in hoc tex.Hyppoc.dicit,quamobrem eas expurgare non valent,venti vero qui in illis regio nibus ſæpe & diu ſpirant occidentales ſunt quos aquoſiſſimos eſſe Hypp.in hoc loco affirmat,quoniam cum veſperi ab occidentali Oceano leniter ſpirent frigidi & humidi ſunt,vēti enim qui ab oriente & occidente flant non ita vehementer ſpirant ſicuti illi qui à meridie & ab vrſa flant vt ſuperius oſtēdi,quo fit vt vapores multi & craſſi qui in his regionibus noctu ac mane gignuntur quod ſolis radij tarde cò perueniūt conſumere non valeant,ſed tantum aliquantiſper illos agitare ſuaque frigiditate atque humiditate in pluuiam conuerte-

re, præſertim cum ſol iam ad occaſum tendit vel occidit, cœlum quoque harum regionum autumno ſimile eſſe Hypp.dicit, quia in ipſis autumnus ferè perpetuus eſt, quoniam ſatis lõgum eſt tempus quod inter matutinam & veſpertinam horam eſt, quod tempus eſt calidiſſimum, cum matutina & veſpertina hora frigidæ ſint, at animaduertere opus eſt in codicibus græcis qui ab Aldo & in illis etiam qui in Germania ab Oporino & à Frobenio impreſſi ſunt verba Hypp. ita ſcripta eſſe, quoniam venti occidentales ſimiles ſunt ſiue autumno talis vrbis ſitus maxime iuxta diei mutationes,quoniam multum medium eſt matutini & veſpertini, equibus verbis nullus ſenſus elici poteſt vt manifeſte patet, quamobrem eam vocem ἤτε quæ ſiue ſignificat male ſcriptam eſſe & ἦτε ſcribi debere arbitror & ſtatim poni poſt eas voces ſimiles ſunt autumno adeo vt verba Hypp. ita iaceant quoniam venti occidentales autumno ſimiles ſunt, & talis vrbis ſitus maxime iuxta diei mutationes, quoniam multum medium eſt matutini & veſpertini, adeo vt vox illa autumno vẽtis occidentalibus & ſitui vrbis communis ſit,quaſi Hypp.dicat vẽti occidentales & ſitus talis vrbis autumno ſimiles ſunt iuxta diei mutationes,quoniam à frigido in calidum & à calido in frigidum quod calidum ſatis lõgo tempore in ea regione durat mutationes eadem die fiunt, verum quia ſola coniectura ſcripturã aliquam mutare valde periculoſum & audacis hominis eſt, ideo ea verba Hypp. vt in codicibus grecis iacent in latinum ſermonem tranſtuli,ſi quis tamen verba Hypp.eo pacto legere velit quo ego ea legenda eſſe opinor videndum eſt quomodo venti occidentales autumno ſimiles ſint, dico igitur occidentales ventos autumno ſimiles eſſe,quoniam in his regionibus de quibus Hypp.dicit hi venti inęquales ſunt, nam primo veſpere cum flare incipiunt à regione in qua ſpirant quę tunc vi ſolis caleſcit calidi fiunt,cum autem ſol magis ad occaſum tendit vel iam occidit frigeſcunt,& ita eadem die è calido in frigidum & è frigido in calidum mutantur ideoque inæquales ſunt, quam inæqualitatem à regione quæ itidem mutatur acquirunt. Perorat demum Hypp. & de ventis qui quidem vtiles & qui inutiles hominibus sũt ſe dixiſſe inquit.

Ariſt.

Ariſt.autẽ 31. 52.& 55. problematibus 26. ſectionis Fauoniũ qui ventus occidentalis eſt omnium ventorũ ſuauiſſimũ, ſere num ac delectabile & 52.probl. illum leuiſſimum & omnium ventorum frigidiſſimum eſſe affirmat, quam ſententiam ipſe pluribus rationibus probat,è quibus prima hęc eſt,Fauonius non eſt ita calidus vt orientales venti & meridionales neque ita frigidus vt boreales venti ſunt quod ipſe inter boreales & meridionales ventos ſitus ſit quamobrem temperatus eſt, ita tamen temperatus vt temperaturam humani corporis in aliquibus primarum qualitatum excellat, ſecus enim homines ipſum non ſentirent,ſenſus enim vt opt.Ariſt.2.de anima probat ea quæ ſẽſum in primis qualitatibus excellũt ſentit,dummodo illum in aliqua primarum qualitatum ita non excellant vt corporea ſenſus inſtrumenta corrumpant, quia igitur Fauonius talis eſt ideo iucundus & ſuauis hominibus eſt. Secunda ratio qua ipſe dictum ſuum probare nititur eſt, venti tranſeunt vel in eos qui ſibi oppoſiti vel à dextris ſunt, cum igitur Fauonius poſt Boream flare incipiat Boreas in eum qui ſibi à dextris eſt tranſit,quamobrem cum hęc mutatio à ſiniſtro in dextrum ſit laudatur haud ſecus ac mite & iucũdum iuxta aſperum ac difficile, præterea vt poſt hyemem ſerenitas vt plurimum fit, ita cum poſt Boream qui ventus hyemalis eſt Fauonius flare incipiat merito ſerenus eſt, at 52. probl. cum rationem reddit quare Fauonius omnium ventorum leuiſſimus & frigidiſſimus ſit, ideo illum frigidiſſimum eſſe inquit quoniam ab Athlantico Oceano & poſt hyemem ſpirat cum ſol vires acquirere incipit, attamen non ita frigidus eſt vt Boreas,quoniam ab aqua quæ in vaporem verſa eſt non autem à niue attollitur, leuis autem & æqualis eſt quoniam nõ à montibus neque à niue quæ vi liquefiat eleuatur, ſed à pelago & per apertas planities trãſit, regiones enim quæ Boream & Auſtrum verſus ſunt ſitæ montanę ſunt & inæquales,at illę quę occidentẽ ſolem ſpectãt planę & æquales ſũt, quamobrẽ ventus per ipſas expedite tanquam per fauces quaſdã fluere poteſt. Cętęrum 55.probl.hanc eandem ſententiam aliis rationibus probat,è quibus vna hæc eſt,ideo Fauonium omniũ ventorum ſereniſſimum ac ſuauiſſimum eſſe quod calidorum

& frigidorum ventorum medius eſt, ſiquidem inter auſtrales & boreales ventos ſitus eſt, quare moderate calidus frigiduſque & tandem temperatus eſt quia naturæ vtrorumque particeps eſt, præterea Fauonius ab Auſtralibus ventis mouetur, quoniam meridionales vēti in occidentales deſinunt, ipſi vero Boreales mouent, cum ergo Fauonij meridionalium ventorum finem & Borealium principium in ſe habeant merito ſuaues eſſe videntur, nos quoque qui Aethruriam incolimus occidentales ventos ſuauiſſimos eſſe ſentimus præſertim illi qui Piſanos colles habitant in quibus æſtate leues venti occidentales ſpirant quos vulgus Imbattos appellat, qui ſuauiſſimi & ſaluberrimi ſunt, verum ad eam Aethrurię plagam quæ orientem verſus ſita eſt niſi concitatiores ſint non perueniūt, attamen ſi quando vehementius ſpirant ita vt ad eam perueniant ſuauiſſimi & ſaluberrimi ſunt. Dico itaque Ariſt. Fauonium ventum ſuauiſſimum ſereniſſimum ac ſaluberrimum eſſe rationibus ſuis opt. probare ſi qualitates & vires quas à ſuo principio habet conſiderauerimus, at Hypp. ventos occidentales aquoſiſſimos & autumno ſimiles eſſe affirmat in eo loco de quo ipſe loquitur videlicet in regionibus illis quæ à ventis orientalibus tectæ ſunt neque à Borealibus ventis aut Auſtralibus expurgantur, nam cum Fauonij in eis per flatum nō habeant ſi quidem ipſę ab orientalibus ventis tectę ſunt vt dixi nec borealibus vel Auſtralibus ventis patent Fauonij in illis extinguntur & in pluuiam mutantur & inæquales fiunt vt paulò ſupra oſtendi, venti enim à regionibus per quas ſpirant varias & diuerſas vires & qualitates ſumunt. Cętęrum cum aer elementum quoddam ſit quod hominum corpora ambit locus ipſorum eſt, quare ea conſeruare debet, id autem duobus modis facit videlicet cum ſuis qualitatibus eorum corpora fouet cumque reſpiratione innatum eorum calorem ventilat & auget illumque à fuliginoſis excrementis expurgat, ac ſpiritus qui continue conſumuntur inſtaurat vt in lib. de vſu reſpirationis Gal. docet, hos autem vſus omnes purus aer opt. præſtare poteſt vt primo de ſanitate tuenda Gal. demonſtrat, illum autem aerem purum voco, cui vapores craſſi turbidi caliginoſi putridi vel peſtilentes admixti nō ſint, nam ſi vapo-

ſi vapores clari tenues ſicci ac bene olentes aeri admixti fuerint ipſe purus quoque dicetur. Auer. autem 2.colliget cap. 19. inquit fieri non poſſe vt vitales ſpiritus ex aere quem inſpiramus regenerentur, quoniam illud quod mixtum eſt è re ſimplici neque nutriri neque inſtaurari poteſt, fieri enim poſſet ſi animalia è re ſimplici nutrirentur vt eſſet aliquod animal quod ex vno elemento componeretur, ſiquidem ex iiſdem nutrimur è quibus conſtamus, at hominum corpora ex vno tantum elemento conſtare non poſſe Hypp. in lib. de natura humana & Gal. in primo lib. de elementis opt. probant, præterea cum in dextro cordis ventriculo animalium, quæ reſpirant purus ac tenuis ſanguis ſit è quo vitales ſpiritus gigni poſſunt nulla videtur cauſa cur extrinſeca materia vt aer eſt, naturæ opus ſit è qua ſpiritus inſtaurẽtur, dico igitur ex aere ſpiritus gigni vt eo loco cuius teſtimonio paulò ſupra vſus ſum Gal. affirmat & Auer. rationibus ita reſpondeo, negando ſi ſpiritus ex aere gignuntur animans aliquod ex vno elemento fieri poſſe, nam totum animalis corpus è quatuor elementis conſtat & ideo è mixtis quæ ex iiſdem conſtant nutritur, hoc tamen nõ tollit quin aliqua animalis pars ita ſuapte natura alicui elemento ſimilis ſit vt ex ipſo inſtaurari poſſit vt ſpiritus eſt qui & qualitatibus & ſubſtantia ita aeri ſimilis eſt vt facultate ſpiritualium membrorum ex aere nutriri poſſit, aer enim tenuis calidus & humidus eſt vt etiam ſpiritus ipſi ſunt. Cum autem Auer. dicebat in dextro cordis ventriculo animalium quæ reſpirant ſanguis tenuis ac purus eſt è quo ſpiritus gigni poſſunt, ideo extrinſeca materia naturę opus non eſt reſpondeo, ſagacem naturam cum videret ad hoc vt animal ſeruaretur & viueret ſpiritus maxime neceſſarios eſſe, nõ vnã & ſolam materiã ſed duas è quibus ſpiritus gignerentur præparaſſe, ne ſi quando altera earum propter ægritudinem vel quamcumque aliam cauſam ad tot taleſque ſpiritus gignendos quot & quibus ad animantis vitam tuendam opus eſt nõ ſufficeret, animal ſpirituum defectu vel malignitate periret, aer igitur animantia fouet quod locus illorum ſit & innatum calorem vẽtilat & auget à fuliginoſiſque excrementis ipſum expurgat & ex eo ſpiritus qui calidi innati primum ſubiectũ

ſunt

ſunt gignuntur & inſtaurantur, quia igitur purus, hos omnes vſus opt. præſtare poteſt ideo omnibus temperamentis ætatibus ſexubuſque idoneus eſt vt primo de tuenda ſanitate Gal. demonſtrat, nam quod purus & tenuis ſit ſpiritus non inficit illoſque opt. expurgat & illi qui ex ipſo gignuntur clari & puri ſunt, ex aere enim caliginoſo & obſcuro turbidi & caliginoſi ſpiritus gignuntur vt Gal. in commētario 8. tex. primi libri de morbis vulgaribus opt. probat, illum autem aerem purum dico non eum qui exquiſite purus eſt, ſed illum cui vapores craſſi nebuloſi putridi & caliginoſi admixti non ſint, media enim hæc elementa vt aer & aqua ſunt nec etiam terra hæc quam calcamus exquiſite pura non ſunt, quod autem ad reliquas cœli qualitates attinet aliis corporibus alię aeris qualitates idoneæ ſunt, ſicciora namque corpora humidius, humidiora ſiccius, calidiora frigidius, frigidiora calidius cœlum deſiderant, tēperatus vero aer omnibus corporibus idoneus eſt, veri enim eſt ſimilis quod ſaluberrimum omnium anni temporum eſſe quod temperatum ſit nono aphoriſ. tertię ſectionis & ſecundo de morbis vulgaribus ſectione prima Hyppoc. dixit, temperatis vero corporibus debilibuſque aptiſsimus eſt, quod illis ſimilis ſit, hęc autem minime alterat agitatque, temperatum vero aerem atque temperata corpora ea dico non illa quæ exquiſitę temperata ſunt ſed illa quæ alicuius è primis qualitatibus aliquanto magis quam reliquarum participant, quæ primo de ſanitate tuenda temperata dici debere Gal. quoque affirmat. Sed qua nam ratione hunc aerem cognoſcemus? à ſitu eius loci cuius cœli naturam explorare volumus & à natura multitudineque incolarum qui eum locum habitant, nam ſi vrbs illa cuius cœlum exploramus in celſo colle ſit adeo vt vapores & fumi qui è terra attolluntur antequam ad illum perueniant reſoluti vel ſaltem attenuati & clarificati fuerint, nec ita collis ille ſit æditus vt ventoſus & procelloſus ſit vel nubes in eo cōtinuæ ſint quod alij montes ſupra ipſum ſtent qui loci perflatum ita impediant vt venti eo in loco extinguantur, pręterea collis ille arboribus, fruticibus, herbis, plantiſque pręſertim odoriferis cultus conſituſque ſit & oriētalibus ventis pateat nec pro

pe

pe lacus,paludes,ſtagna,vel antra, aut ſpecus à quibus putri-di ac nebuloſi fumi exhalent,nec propè fauces alicuius anguſtæ vallis à qua vehemens ventus ſpiret nec ipſa ſoli pateat ſitus ſit,huius loci cœlum purum,ſalubre ac temperatum erit, quod ſi propè mare 30. ſtadiis ſitus ſit vt collem Tabiam 4. methodi ſitum eſſe Gal.ſcribit ad huc aer eius loci magis temperatus erit,nam æſtate leues venti à mari ſpirant qui cœlum frigidius & ſuauius reddũt,hyeme vero quod radij ſolis à mari terram verſus reflectuntur aer calidior fit & à ſitu loci hoc pacto aer ſalubris ab in ſalubri dignoſcitur. Ab incolis vero ſi multi pueruli multique ſenes in eo loco ſint,& ſi bene colorati ac quadrati incolę & mulieres fœcundæ ſint & facile pariant, pręterea ſi habitatores eius loci cuius cœli naturam inquirimus vel propè ipſum ſunt tot non ſint vt excrementa & ſuperfluitates quas ipſi gignunt à ſole, ventis,cloacis, foſſiſq; expurgari poſſint, hac enim de cauſa in magnis vrbib. vt Lutetiæ Pariſiorum Conſtantinopoli & Alexandriæ & vbi numeroſus exercitus diu morã traxerit ſemper peſtis eſt & hac ratione ab habitatoribus aer ſalubris ab inſalubri & graui dignoſcitur.

CAPVT TERTIVM.

DE reliquis autem aquis enarrare volo, quę morbiferę & quę ſaluberrimę ſunt & quot mala ab aquis fieri probabile eſt, & quot bona, magnam enim partem ad ſanitatem conferunt.

Hypp.cum hoc tertium caput incipit de reliquis aquis vel le ſe enarrare dicit, quoniam magnam partem ad ſanitatem conferunt quod multa bona & multa mala ab aquis fieri probabile ſit & inquit velle ſe dicere de reliquis aquis haud ſecus ac ſi ſuperius de aliquibus aquis dixiſſet de quibuſdam vero dicere omiſiſſet,cum tamen ipſe ſecundo cap.huius libri de omnibus aquis dixiſſet & in primo, medicum cum ad aliquam vrbem peruenit quam non nouit quibus nam aquis incolæ vtuntur an crudis & paluſtribus vel mollibus vel ſalſis aut i s quæ ex ſublimibus & petroſis locis ſcaturiunt, conſiderare debere affirmauit. Ianus Cornarius doctus ſanè & accuratus

curatus vir Hyppoc.interprȩs neſcio qua ratione motus eam vocem de reliquis ommiſit & verba Hypp.ita in latinum ſermonem tranſtulit, cȩtȩrum de aquis deinceps narrare volo, cum tamen in codicibus græcis qui ab Aldo & in illis quoq; qui Baſileȩ impreſſi ſunt ea vox deinceps non legatur ſed Hypp. ſcriptura ita iaceat περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ὑδάτων βούλομαι διηγήσασθαι, dico itaque Hypp. dixiſſe hic velle ſe de reliquis aquis dicere, quoniā in locis quos paulò ſupra citaui Hypp. de aquis dixit quȩ in illis locis de quibus ibi loquebatur erū punt non autem de aquis ſimpliciter & abſolute, hic autem de aquis ſimpliciter & abſolute narrare vult, & ideo inquit velle ſe narrare de reliquis aquis, ſuper erat enim loqui de aquis abſolute paluſtribus vel lacuſtribus aut fontium, prout paluſtres lacuſtres vel fontanæ ſunt non autem vt in terra erumpunt quæ orientem vel occidentem ſolem meridiem vel Boreā verſus ſitæ ſint, ſed vti dixi vt ſimpliciter paluſtres lacuſtres vel fontanæ ſunt quoquo verſus eæ ſint ſitȩ, aquas autem plurimum ad ſanitatem conferre neque hic neque in primo neque in ſecundo cap. etiam probauit, id enim vt ex ſe notum reliquit. ſi vero aliquis diceret hanc expoſitionem huius vocis de *reliquis* ordinem docendi quo Hyppoc. vtitur malum reddere, nam prius de aquis vt paluſtres lacuſtres vel fontanæ ſimpliciter & abſolute ei agendum erat quam de aquis paluſtribus lacuſtribus & fontanis quæ in aliquo loco oriuntur ita enim ordo ipſius ab iis quȩ communia ſunt incœpiſſet & deinde ad ea quæ magis ſunt in parte veniſſet qui rectus docendi modus eſſe videtur, primum dico bonum docendi ordinem non ſemper ab iis quæ communia ſunt incipere, ſæpius namque ea quæ ſunt communia difficiliora ſunt iis quȩ in parte exiſtunt, cōmunia enim à ſenſu magis diſtant quam ea quȩ ſunt in parte, & ideo illis difficiliora ſunt ſed ordine doctrinæ ſemper à facilioribus inchoare oportet, cȩtȩrum Hyppoc. non ideo de paluſtribus lacuſtribus & fontanis aquis quæ in aliquo loco oriūtur prius egit quod eæ faciliores cognitu ſint aquis ſimpliciter & abſolute paluſtribus lacuſtribus & fontanis, ſed cum ipſe ſibi propoſuiſſet in hoc libro agere de locis quod ea quȩ ab ipſis cōtinētur maxime afficere

re poſſunt,de aere autem vt locus eſt de aqua vero vt ad ſalubritatem loci maxime confert,ideo cũ ſuperius de locis ageret de aquis etiam quæ in locis oriuntur ipſi neceſſario agendum fuit, deinde vero vt tractatus de aquis perfectus foret de ipſis egit vt paluſtres, pluuiales, lacuſtres,fontanæ,fluuialeſque ſimpliciter & abſolute ſunt, quoniã eæ ad ſanitatẽ maxime cõferunt & multos morbos vt ipſe dicit facere poſſunt.

Quæcumque igitur paluſtres & ſtagnantes ac lacuſtres ſunt, has æſtate quidem calidas & craſſas atque olentes eſſe neceſſe eſt, tanquam eę quæ effluentes non ſunt, ſed aqua pluuia ſemper noua infertur & ſol vrit, quare decolores, malę & bilioſę hyeme vero à niue & glacie durę frigidę, ac turbidę neceſſario ſunt adeo vt pituitoſiſſimę & raucoſiſſimę ſint.

Aquæ omnes vt ſuperius dixi vel ſunt naturales vel artificiales vel partim naturales partim vero artificiales, naturales quidem ſunt pluuiales,fontanæ,lacuſtres & pluuiatiles,artificiales autem ſunt eæ quæ ex niue aut glacię fiunt & illæ etiam quę è lignis & plantis extrahuntur,partim naturales & partim artificiales ſunt aquæ ciſternarum & puteorum fontium etiam quę per canales aliquò deducuntur, cum igitur Hypp. in vniuerſum de aquis dicere ſtatuiſſet, ex artificialibus eas quæ è lignis & plantis igne extrahuntur pœnitus omiſit,quoniã eas non nouit,de illis autem quę ex niue & glacie fiũt dixit,de naturalibus vero omnibus egit, eas vero quæ partim naturales partim vero artificiales ſunt non tractauit, quoniam earum bõnitas & malitia ab iis quę ipſe de naturalibus & artificialibus dixit facile cognoſci poſſunt,inquit igitur è naturalibus aquis paluſtres,ſtagnantes, & lacuſtres malas eſſe,quod craſſæ atque male olentes ſint,quia non fluunt, nec mouentur ſed ſtagnant, quamobrem ſol eas æſtate vrit & calidas facit, earumque tenuiores partes conſumit, quare eę craſſę fiunt,& cum ipſis aqua pluuialis multa admixta ſit quę mala eſt vt ipſe paulò inferius probabit & præ calore ſolis ferè putreſcant, ideoque male olent & quia craſſæ ſunt & pluuialis aqua eis admiſcetur turbidę ſunt bilioſęque, quoniam acriores à calore ſolis fiunt,cuius vi etiam putreſcunt vt paulò ſupra dixi, quapropter æſtate quidem illas malas eſſe neceſſe eſt, hyeme quoque malę ſunt ſed alia ratione, nam præ

cœli

cœli frigiditate niue & glacie dureſcunt ac frigeſiunt turbidæque redduntur quoniam craſſeſcunt,glacies enim vt paulò inferius Hypp.probabit aquam craſſiorem facit, quamobrem cum eæ duræ ac frigidæ ſint difficulter à calido innato vincuntur humorque ipſis ſimilis pituita ſcilicet gignitur,homines quoq; raucos reddunt quod inſtrumenta vocis vt frigidæ adſtringunt & anguſta faciunt & quia difficulter ab innato calido vincuntur inęquales humores ex ipſis gignuntur & organa vocis aſpera faciũt è quibus raucedo fit, & demum paluſtres, lacuſtres, & ſtagnantes aquæ à tribus cauſis malę fiunt, ab immobilitate ab admixtione aquæ pluuiatilis & ab aere qui circa ipſas eſt,inquit deinde Hypp.

Bibentibus vero lienes quidem ſemper magnos & obſtructos ventreſque duros,tenues & calidos,humeros vero clauiculas & os extenuari,nam carnes in lienem conliqueſcunt, quamobrem graciles ſunt, voraces autem ſiticuloſoſque tales eſſe, atque ventres ſuperiores & inferiores ſicciſſimos habere, adeo vt valentioribus medicamentis egeant,& hic quidem morbus ipſis hyeme & ęſtate peculiaris eſt , præterea hydropes plurimi & lęthaliſſimi fiunt.

Cum Hypp.ſuperius dixerit velle ſe de aquis dicere quoniam plurimum ad ſanitatem cõferunt & multa mala faciũt, nunc mala illa dicere incipit quę paluſtres & ſtagnantes aquę iis qui eas bibunt facere ſoleant, & inquit homines illos qui prædictas aquas bibunt lienes magnos & obſtructos habere, ſiquidem hæ aquæ craſſæ ſunt vt paulò ſupra probaui, quare cum vnà cum melancholico ſanguine ad lienem qui ſanguinem illum ad ſe trahit perueniant in eoque recipiãtur, quod viſcus ſpongioſum ac laxum ſit facile illud implent & obſtruunt,nec à liene expelli poſſunt quod aquæ quæ vnà cum melancholico ſanguine quem lien vt proprium nutrimẽtum appetit in liene recipiuntur craſſæ & durę ſint ideoque expelli non poſſunt à liene, præſertim qui vim expultricem debilem habet quod laxus & ſpongioſus ſit vti dixi, ventres vero inferiores dico duros, tenues, & calidos habent, ventres igitur duobus modis duri dici poſſunt vel quod tactui reſiſtant & ſi leuiter percutiuntur veluti timpanus quidam ſonent,vel ſi pauca ſicca & dura reddant, dico itaque illos qui ſtagnantes & paluſtres aquas bibunt vtroque modo vẽtres duros habere

bere quod hæ aquæ craſſę ſunt & hyeme frigidæ, quare multi humores crudi multique flatus ex ipſis gignuntur qui ventres duros primò modo faciunt, at vero quia hæ aquę hyeme frigidiſſimæ ſunt aluum adſtringunt qua de cauſa feces in ea diu retinentur paucæque durę & ſiccæ ab aluo redduntur, tenues vero horum hominum ventres ſunt quia non nutriuntur, hæ enim aquæ alimentum cui admiſcentur vitiant, quapropter ventres eo probe nutricari nō poſſunt, præſertim cū hæ aquæ vias per quas nutrimētum illud qualecumq; ipſum ſit ad ventrem venire debet oppilent, calidi autem eorumdē hominum ventres ſunt nō calido naturali ſed acri & igneo vt calor febrilis eſt, quoniā vētres vti dixi obſtructi sūt nec perflatum habent, quare calor augetur, nam humores cum perflatum non habent putreſcunt & ideo acris & mordax calor in ipſis accenditur, qui ipſorum ventres calidos facit, humeros etiam clauiculas & faciem eos qui prædictas aquas bibunt tenues habere neceſſe eſt, & hac voce *humeros* dorſum totum, hac autem *clauiculas* pectus totum Hyppoc. ſignificare credo, hæc enim membra bibentibus paluſtres & ſtagnantes aquas macra & tenuia neceſſario fiunt, quoniā carnes inquit Hypp. in lienem conliqueſcunt, alimentum enim humore melancholico multiſque cruditatibus refertum habent vt paulò ſupra dixi, quare dorſum ac pectus illud non attrahunt nec ſibi applicant, quapropter ipſa macra fiunt, pręſertim cum calor ipſorum præ ſiccitate acris & mordax ſit vt paulò ſupra dixi, quamobrem ſubſtantiam ipſorum conliquat, quæ ita conliquata vnà cum alimento quod ipſis idoneum non eſt in lienē vt in debile membrū fertur & ipſum inuplet & obſtruit & circa ipſum ſtat, id quod Hypp. ſignificauit cum dixit ideo hos homines graciles eſſe quod carnes in lienem conliqueſcunt, alimentum vero ideo ab humore melancholico in ipſis non expurgatur, quod lien qui ipſum expurgare debet à multitudine & craſſitie humorum qui in illo ſunt obſtructus & debilitatus eſt, voraces autem & ſiticuloſos hos homines eſſe par eſt, quia prę copia crudorum humorum qui circa os ventriculi ſunt cuius vſus eſt alimentum appetere, appetitus non naturalis nec verus in ipſis fit, fames.n.ex frigido oritur quod

os

os ventriculi adſtringit,cęterum cum fames naturalis eſt, ventriculus eſt vacuus ideoque rectæ eius fibrę contrahuntur atque os ventriculi adſtringũt illudque humidum alibile quod in ipſo eſt ab eo ſugunt, quamobrem bene dicebat Ariſtot.2. de anima fames eſt appetitus calidi & ſicci, quoniam ventriculi fibræ humidum illud alibile quod calidum eſt ab ore vẽtriculi ſugunt, quare ipſum frigeſit & ideo calidum appetit, ſiccum autem non abſolute ſed conferendo ipſum cum humido illo quod ſitis concupiſcit, & quia calidum illud quod fames expetit ſolidum eſt non autem fluidum vt eſt illud quod ſitis cupit, at cum humores craſſi & frigidi circa os ventriculi ſunt,& ſi ventriculus vacuus non eſt & fibræ eius os ventriculi non adſtringunt, attamen frigidum illud humorum qui circa ipſum ſunt id adſtringit & illud humidum alibile quod in eo eſt ab eo exprimit ac famem illam quæ præter naturam eſt efficit,ea autem eſt quam hi homines habent quę ipſos voraces reddit,ſiticuloſi vero hi iidem homines ſunt eadem ratione qua hydropes ſitiunt, quoniam membra non nutriuntur ideoque ſicceſcunt quare humiditatẽ appetunt & ſitiunt, ventres quoque tam ſupernos quam infernos ſicciſſimos habent,adeo vt ſi quando ipſorum aluum ducere opus ſit valentioribus medicamentis vti cogantur, cuius affectus rationem paulò ſupra in hoc eodem tex.adduxi,hoc vnum in pręſentia addam, Hypp. cum dicit ventres ſuperiores ſignificare cauitates illas quę ſupra ſeptum tranſuerſum ſunt vt caput & pectus, cum autem ipſe dicit vẽtres inferiores, ipſe cauitates eas quę ſub ſepto tranſuerſo ſunt vt abdomen & ſumen indicare. Cętęrũ quia morbi quos hucuſq; Hypp. hos homines vexare affirmauit facilius hyeme quã ęſtate prędictas aquas bibentes inuadunt, ideo ipſe inquit duritiẽ ventris & ſiccitatẽ ita æſtate vt hyeme ipſos male habere, cur autem hyeme horum hominum ventres duri & ſicci ſint ſuperius probaui, at æſtate alia de cauſa aluus eorum ſicca eſt & difficulter ac parum reddit, quoniam humorum qui in ea ſunt tenuiores partes à calore ſolis in halitum digeruntur,quamobrem eę ipſorum partes quæ in aluo remanent terreſtres & veluti gipſeę fiunt à ſoliſque calore ad cutim trahuntur ideoq; pauca & dura æſtate

aluus

aluus reddit, at quia mala quibus hos homines hucuſque laborare dixit facillime hydropes eoſque lęthales faciunt, ideo Hypp. intulit in his regionibus multos ac lęthaliſſimos hydropes fieri, nam excrementa multa craſſa & frigida gignuntur vt ſuperius oſtenſum eſt quæ iecur refrigerant & valde obſtruunt, quare hydropes multi ac lęthaliſſimi fiunt, quod Hypp. vt per ſe ſatis notum probare ommiſit.

Aeſtate autem tormina multa & inteſtinorum leuitates ac febres quartanæ longę inuadunt, hi vero morbi cum producuntur tales naturas ad hydropem dacunt & interimunt, & hęc quidem ipſis æſtate fiunt.

Animaduertendum eſt in omnibus codicibus græcis impreſſis principium huius tex. ita legi το γὰρ θερος &c. & vocē illam γὰρ gręcis ſignificare enim, verum hoc in loco ea dictio γὰρ enim nullo pacto ſignificare poteſt, quoniam illa quæ in hoc loco continentur non reddunt cauſam vel rationem eorum quæ in tex. 10. qui hunc proxime anteceſſere dicta ſunt; Ideo dictionem γὰρ legendam eſſe γὰρ ἀντὶ του δὲ credo quæ vox græcis ſignificat autē & ſæpius in authoribus græcis γὰρ ἀντὶ του δὲ & δὲ ἀντὶ του γὰρ legitur. Cum igitur Hypp. in tex. qui hunc proxime antecedit de morbis qui eos qui paluſtres aquas bibunt ſemper vexant dixiſſet, in hoc tex. ad eos venit qui has eaſdem aquas bibentes æſtate inuadunt, dicitque tormina multa, inteſtinorum leuitates ac febres quartanas longas hos homines male habere, è quibus tormina multa fiunt, quoniam hæ aquæ in inteſtinis putreſcunt & acriores fiunt, cumque craſſę ſint hærent tunicis inteſtinorum & illas exulcerant, quamobrem tormina fiunt, putreſcunt autem hę aquę quod pluuialibus & aliis aquis admixtæ & craſſæ ſunt, ideo ab innato inteſtinorum calore coqui non poſſunt, quapropter ipſę putreſcunt, tunc enim putredo fit cum humidum à calido vinci non poteſt vt 4. meth. Auer. probauit, leuitates autem inteſtinorum ideo fiunt quod hæ aquæ pituitoſiſſimæ ſunt vt ſuperius Hypp. affirmauit, quæ pituita ſtomachi & inteſtinorū mēbranas relaxat quo fit vt ſuperfluitates & humores in illis retineri nequeant quare aluus liquida ſępius quam ex conſuetudine fertur, id autem inteſtinorum leuitas eſt, cęterum cum æſtate pauca pituita gignatur hyeme vero multa le-

H uitas

uitas vero inteſtinorum à pituita fiat videtur potius ea hyeme quam æſtate fieri debere, attamen Hypp. inter morbos qui pa luſtres aquas bibentes æſtate vexãt eam enumerat, hoc autem ipſe ideo facit quoniam & ſi pituita plurima hyeme gignitur, calore tamen æſtatis liqueſcit vt cęteri humores quoq; lique fiunt & extenuantur, inteſtina etiam ab eodem calore dilatan tur, quapropter humores facilius fluunt & aluus liquida fit, bi lis vero quæ in æſtate multa gignitur bili admiſcetur & aluũ protirat, quibus de cauſis hi homines leuitate inteſtinorum æſtate laborant, & febribus quartanis lõgis, nam cum humor melancholicus à liene nõ purgetur, quoniam ipſe obſtructus, ac plenus eſt vt paulò ſupra Hypp. affirmauit, ipſe per corpus fertur & vnà cum pituita qua horum hominũ corpora abundant à calore æſtatis incenditur & quartanas febres facit, & eas quidem longas quoniam humores è quibus hæ quartanę fiunt craſſi & viſcidi ſunt, ſiquidem à calore æſtatis liquefieri non potuerunt, ſed inflãmari tantũ & aduri. Sed huic ſentẽtiæ repugnare videntur Hypp. & Gal. 25. aphoriſ. ſecundæ ſectionis qui dicũt æſtiuas quartanas breues eſſe, quoniã humores ſuperflui funduntur & per totũ corpus ferũtur & à calore ſolis in halitum facile digeruntur & euacuantur, quare noxiis humoribus qui quartanam faciebant cito euacuatis quartana breui finitur, nec ſolum quartana, verum etiam omnes alij morbi hac ratione æſtate breues ſunt, dico æſtiuas quartanas quantum ad anni tempus ſpectat breues eſſe ea ratione quam Gal. in commentario eius aphoriſ. quem nunc recitaui affirmat, verum quartanæ quibus bibentes paluſtres aquas æſtate laborant longæ ſunt, quod humores ex quibus ipſæ fiunt multi & craſſi ſint, quamobrem à calore ſolis vix longo tempore diſſlari queunt & ideo eas longas eſſe Hypp. in hoc loco dixit & ſi æſtate fiunt, qui morbi cum producuntur hos homines ad hydropem ducunt, quod Hyppoc. dictum de febribus quartanis ac inteſtinorum leuitatibus intelligere oportet, nõ autem de torminibus, quoniam tormina interimunt non autem ad hydropem ducunt, niſi interdum ex torminibus inteſtinorum leuitas oriatur quæ cum hominem traxerit tãdem in hydropem deſinit. Id demum de quartanis dicam quod

Aetius

Digitized by Google

Aetius quinto libro ſe legiſſe in lib. Hypp. de ſeptimanis dicit, quem librum ego nunquam vidi, videlicet fieri non poſſe neque fuiſſe nec vnquam futurum eſſe vt aliquis homo bis quartana febre corripiatus, & verba Hypp. quæ in eo libro legi affirmat recitat, ea autem hęc ſunt, λέγει δὲ οὕτως. πρῶτον μὲν τῷ τετάρτῳ πυρετῷ δὶς ωὐτὸς ἄνθρωπος. οὔτε ἁλίσκεται. οὔτε αλωκεα πού. οὔτε τοῦ λοιποῦ ἁλώσεται. ἢν ἅπαξ ὑγιὴς γένηται δια τό δε. κατὰ τὴν ἰδίαν ἑκάστου τῶν ἀνθρώπων φύσιν. καὶ τὴν ἡλικίην τὴν ἀκμαστικὴν, γίγνεται ἀνάγκη. ἀκμάζουσαν γὰρ τὴν φυσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τεταρταίῳ ἁλίσκεται πυρετῷ. παρελθούσης δὲ τῆς ἀκμῆς, ἀπολελῦσθαι καὶ τοῦ τεταρταίου καὶ τῆς λήψιος. quæ verba in Romanum ſermonem ita transferre poſſumus. dicit autem ſic, primum quidem quartana febre idem homo bis neque corripitur nec vnquam correptus eſt, neque de cętero corripietur ſi ſemel ſanus fiat propter hoc, iuxta propriam vniuſcuiuſque hominum naturam & vigentem ætatem neceſſario fit, vigentem.n. naturam hominis in hoc tempore quartana febre corripitur, cum autem vigor ætatis tranſierit, exolui à febre & ab eius inuaſione, vbi animaduertendum eſt verbum illud κατὰ in græcis verbis quod nos trãſtulimus in hoc verbum iuxta bis debere legi videlicet κατὰ τὴν ἰδίαν &c. & cũ dicit ἀκμάζουσαν γὰρ quaſi dicat κατὰ ἀκμάζουσαν γὰρ &c. niſi mendum ſit in ſcriptura & pro ἁλίσκεται legendum ſit ἁλίσκεσθαι, ita & in latinis verbis legẽdum eſt iuxta propriam vniuſcuiuſque hominis naturam & rurſus iuxta vigentem.n. naturam hominis &c. ſecus enim verborum ſtructura non bene iaceret vt manifeſte apparet. Verum Ioan. Frenellius vir ſanè doctus & accuratus ſecundo libro de abditis rerum cauſis vnum tantum hominem bis quartana febre laborantem ſe vidiſſe affirmat, ego quoque cum iam medendi facultatem ferè 40. annis exercuerim vnum hominẽ 30. annos natum frigidi & ſicci temperamenti bis ſpatio trium annorum quartana febre correptum alterum vero itidem bis quartana laboraſſe vidi. Crediderim ego verba Hypp. quę Aetius recitat de quartana exquiſita intelligenda eſſe, quæ ex ſolo & puro humore melancholico fit, qui humor frigidus & ſiccus eſt veluti lapis quidam vel teſta aut os quoddam quæ omnia diffi-

culter & paulatim incenduntur, ac neceſſe eſt vt quartana exquiſita fiat ac multum humorē melācholicum genitum eſſe, quare opus eſt vt ratio ante actæ vitæ, naturale temperamentum, ætas, anni tempus & tempeſtas omnia idonea fuerint humori melancholico gignendo vt Gal. 2. de differentiis febriū opt. docet, Hyppoc. quoque in verbis illis quæ Aetius recitat idem ſignificare videtur cum iuxta propriam vniuſcuiuſque naturam & vigentē ętatem fieri inquit, trāſacta autem vigente ætate ſi propter quartanam homo ſanus fiat, à quartana & eius inuaſione liberabitur niſi quartana in alium morbū tranſierit videlicet in lienis vel iecinoris tumorem non enim amplius ab ea corripietur quod in quartana nihil fumidum vel ſemicombuſtum relinquitur vt neque in lapidibus vel teſtis aut oſſibus cum incenduntur vt in loco cuius teſtimonio paulo ante vſus ſum Gal. affirmat, & ideo antequā tantus humor melancholicus gignatur vt ex eo quartanam exquiſitā rurſus fieri poſſit iam ætatis vigor pertranſiit, tuncque innatus calor imbecillior factus eſt quam tantum humorem melancholicum gignere poſſit vt exquiſitam quartanam facere valeat, nam cum humor melancholicus fex ſanguinis ſit, cineri proportione reſpōdet, & quemadmodum ſi multa cinis fieri debet vehementi & magno igne opus eſt, ita ſi multa ſanguinis fex gigni debet oportet vt multus ſanguis gignatur, hic aūt gigni non poteſt niſi calor innatus plurimus & acrior ſit, cęterum cum ipſe vt paulò ſupra dixi cum ætatis vigor iam pertranſiit imbecillis ſit non ſolum multum humorem melancholicum gignere ſed neque ipſum incendere valet, at quartanę illæ quæ in pueritia & adoleſcentia & demum ante vigoris ætatem fiunt exquiſitæ quartanæ non ſunt, quoniam eæ ætates tanto humori melancholico gignendo idoneę non ſunt vt quartana exquiſita ex eo fieri poſſit, ideo homines ipſis quamuis raro bis corripiuntur, quoniam in his ætatibus tantus humor melancholicus difficulter gignitur vt ex illo quartana etiā ſpuria fieri poſſit & hæc ſunt quæ de hoc probl. obſcuro ſanè ac difficili probabiliter dici poſſe mihi viſa ſūt.

Hyeme autem iunioribus quidem pulmonis inflammationes & furioſi morbi, ſenioribus vero propter ventris duritiem ardentes febres.

Cum

Digitized by Google

Cum Hyppoc.in eo tex.qui hunc proxime antecedit de iis morbis dixerit qui æſtate paluſtres & lacuſtres aquas bibentes inuadunt,nunc tranſit ad eos morbos qui hos eoſdem homines hyeme vexant, & inquit hi homines ſi iuniores fuerint facillime pulmonum inflammatione hyeme laborant, nam cum inflammatio calidus affectus ſit facilius iuniores qui calidi quam ſeniores qui frigidi ſunt inuadunt, ſed cur magis hyeme quam aliis anni temporibus pulmonum inflammatio iuuenes male habet? Gal. in commentario 23. aphoriſ. tertię ſectionis inquit ideo hyeme pulmonũ inflammationes fieri, quoniam inſtrumenta reſpirationis à frigore maxime lędũtur, ſiquidem ea vt reliquas corporis partes ita obtegere non poſſumus vt frigus non ſentiant,neque reſpirationẽ cohibere aut aliter reſpirare poſſumus quam nunc reſpiramus. Cętęrum & ſi frigiditas reſpirationis inſtrumenta lędit quonam modo inflammationem qui calidus affectus eſt facere poteſt? dico hyemis frigiditatem hos morbos facere poſſe conſtringendo & ſpiritualium membrorum quæ calidiſſima ſunt in iuuenibus præſertim perflatum prohibendo, quamobrem illorum membrorum calor ita augetur vt pulmonem inflammare valeat, ſpongioſam enim ſubſtantiam habet & ideo facillime fluxiones & calorem in ſe recipit illumque ſuo continuo motu auget, inſania quoque iuuenes,paluſtres ac lacuſtres aquas bibẽtes hyeme laborare Hypp.dicit eadem ratione,nam cum hæc corpora vt ſuperius Hypp.dixit humoribus melancholicis abundent, nec perflatum hyeme propter aeris frigiditatem habere poſſint calor eorum ita augetur vt ipſos furioſos faciat. Verum cur Hypp.2. aphoriſ.tertiæ ſectionis furores & atras biles inter morbos qui vere fieri ſolent enumerat? reſpondeo ideo Hyppoc. furores & atras biles inter morbos qui vere fiunt eo in loco enumerare, quoniam illo tẽpore anni humores omnes mouentur, quare nil mirum ſi ea corpora quę humoribus melancholicis & acribus abundant cum ipſi mouentur in furorem incidunt, at hic cum de corporibus loquatur quæ multos craſſos ac viſcidos humores viſceraque obſtructa habent, quare verſus inferiores corporis partes humores moueri non poſſunt hyeme furoribus iu-

uenes affligi dicit, nam cum ab hyemis frigiditate vt dixi perflatus corporis impediatur,calor in materia illa craſſa viſcida ac denſa ita augetur vt cum non poſſit ad inferiores corporis partes moueri propter viſcerum oppilationem ad caput fertur illoſque furioſos reddit. Seniores vero ardentibus febribus hyeme propter vētris duritiem laborare dicit,quia feces diu in ipſis retinentur quod aluus nihil vel parū reddit,quod excrementa ſiue melancholica ſiue pituitoſa flauæque bili ad mixta diutiuſque in ventre quam oportebat retenta, ideoq; ſicca ſunt nec perflatum hyeme habere poſſunt,quamobrem putreſcunt ardentemque febrem faciunt in ſenibus,non autē in iuuenibus quoniam hi expultricem facultatem vehementiorem quam illi nec aluum ita adſtrictam ſiccamq; vt ſenes habent. Cęterum Hypp. 14.aphoriſ.primæ ſectionis dicit,ſenes quod frigidi ſunt acutis febribus nō laborare vel raro vt adoleſcentes, at hic ſenes ardentibus febribus quę acutiſſimæ ſunt affligi affirmat. An quia ſenes quantum ad ætatē ſpectat acutis febribus nō vexari vel raro ibi dicit, at hic nō dicit ſimpliciter ſenes ardentes febres inuadere, ſed ſenes qui paluſtres ac lacuſtres aquas bibunt, ideoque aluum adſtrictam & ſiccam habent,pluribus excrementis referti ſunt quam iuuenes qui facultates expultricem & concoctricem valentiores quam ſenes habent, quamobrem & ſi paluſtres ac lacuſtres aquas bibunt vt ſenes, minus tamen quam ipſi ardentibus febribus hyeme laborant. Sed rurſus quęreret aliquis cur Hyppoc. de hyeme & æſtate ſolum mentionem fecerit, ver autem & autumnum ommiſerit, an quod Hyppoc. in hoc loco de morbis agit qui bibentes paluſtres & lacuſtres aquas affligunt vt ab ipſis aquis primo fiunt, non autem ab anni temporibus,adeo vt anni tempora manifeſtent & moueant morbos quos aquæ illæ faciunt, non autem primo illos faciant, ideo non ita exacte de temporibus anni dixit vt tertia ſectione aphoriſſ. præſertim cum veris prima pars hyemi,vltima vero autumno ſimilis ſit, prima vero pars autumni æſtati, vltima autem hyemi aſſimiletur,ideoque morbos manifeſtare ac mouere poſſunt ſimiles illis quos hyems & æſtas mouent & manifeſtant,non autem primo faciunt & hac eadem ra-

tione

tione hic de iuuentute & ſenectute tantum meminit & paulò inferius de infantia & ætate conſtituta, exquiſitam autem ætatum diuiſionem quam tertia aphoriſſ. ſectione fecit hic ommiſit.

Mulieribus vero humores innaſcuntur & alba pituita, vixque concipiunt & difficulter pariunt, & infantes magnos ac tumidos deinde propter alimenta tabeſcentes & mali habitus fiunt, purgatioque commoda poſt partum mulieribus non prouenit.

Cum Hypp. in tex. qui hunc proxime antecedit de morbis qui iuniores & ſeniores viros ſtagnantes aquas bibentes vexant dixiſſet, nũc ad eos morbos tranſit qui mulieres has eaſdem aquas bibentes affligunt, tumoreſque ipſis innaſci dicit, quamobrem animaduertendum eſt Hyppoc. hac græca voce οἰδήματα omnem tumorem præter naturam ſignificare quicumque is ſit, Gal. vero & alij iuniores medici hac eadem voce non quemcumque tumorem præter naturam ſignificant, ſed eos tumores præter naturam qui è pituita fiunt & molles ac laxi ſunt, quamobrem cum hic Hyppoc. dicit has mulieres œdemata inuadere ego tranſtuli eam in tumores quoniam Hypp. ea voce nõ ſolos pituitoſos laxos ac molles ſignificare voluit ſed quemcũque tumorẽ qui ex humoribus pituitoſis craſſis ac viſcidis fit, hę. n. mulieres quę ſtagnantes aquas bibunt cum viris frigidiores ſint multo magis humoribus pituitoſis craſſis & frigidis refertæ ſunt quam viri, albam quoque pituitam illis innaſci Hypp. in hoc tex. affirmat, quibus verbis illud aquę intercutis genus quod græci λευκοφλεγματίαν dicunt ſignificare videtur, cum corpus inęquale eſt, tumoribus aliter aliterque per totum orientibus, nam cũ aquas bibant quæ craſſæ ac durę ſunt eæque vna cum alimento per totum corpus ferantur id pituita & craſſo pituitoſoque ſanguine implent quod ab innato calido non coquitur, vixque concipiunt, cuius affectus rationem reddunt Hypp. & Gal. 5. ſectione aphoriſſ. aphoriſ. 62. in quo Hypp. dicit quæcumque vteros frigidos & ſpiſſos habent non concipiunt, nec vllam rationẽ reddit cur mulieres quæ hos vteros habent non concipiant, at Gal. in commentario eius aphoriſ. dictum Hyppoc. illuſtrans inquit, has mulieres ideo non concipere quod ora

miliari illo calore vteri qui eos continet ita fouentur & ad concoquendum alimentum ita iuuantur vt non tabeſcāt nec mali habitus fiant, at poſt quam æditi ſunt ab illo calore deſti tuti tabeſcunt maliquc habitus fiunt vt Hypp. dicit præ alimenti malitia, quę etiam cauſa fuit, vt Hypp. eos dum oriuntur tumidos eſſe dixerit, quod malo alimento etiam in vtero matris alti ſint, pręterea commodas purgationes poſt partū his mulieribus non prouenire Hypp. aſſerit, quod ora vaſorum vteri adſtricta ſint quod vteri earum præ frigiditate ſpiſſi ac duri ſint, quamobrem per ea purgationes commode prouenire non valent, præſertim cum ipſa propter eorum anguſtiam facile obſtruantur.

Puerulis vero herniæ plurimum fiunt, & viris varices ac vlcera in cruribus quapropter tales naturę longeuę eſſe non poſſunt, ſed antequam tempus adueniat ſeneſcunt.

Cum Hypp. dixiſſet de morbis qui iuuenes ſenes & mulieres paluſtres & ſtagnantes aquas bibētes inuadunt, nunc tranſit ad morbos qui viros & puerulos ex his mulieribus naſcentes affligunt, ac puerulos plurimum hernias, viros autem varices & crurum vlcera pati dicit, puerulos vero herniæ male habent, quia pituita referta ſunt vt ſuperius dixi, quare peritonęi hoſtia per quæ vaſa ſeminaria in teſtes deſcendunt relaxantur quo fit vt humores vel inteſtina in ſcrotum deſcendant, interdumque hi humores ipſi ſcroto adherent & ſpongioſa quædam caro fiunt, ſicque pueruli inhernias incidunt, viri autem crurū vlceribus & varicibus afficiuntur, quod multi humoris melancholici corpora eorum plena ſint, qui cum à liene quod obſtructus eſt purgari non poteſt, in crura deſcendit quia grauis eſt & crura ſuo frequenti motu humores ad ſe alliciunt, qui ſi acriores fuerint & bili admixti vlcera, ſi vero craſſi varices faciunt, hos homines denique longę vitæ eſſe non poſſe quaſi perorans Hypp. dicit, ſed cito ſeneſcere quod dictum non ad puerulos qui hernias nec ad viros qui varices & crurum vlcera patiuntur non eſt referēdum, ſed ad omnes homines & mulieres qui paluſtres, lacuſtres, & ſtagnā tes aquas bibunt, ac ſi Hypp. dixiſſet omnes homines qui prędictas aquas bibunt cito ſeneſcuntnec diu viuunt, quoniam

ex his aquis multa excrementa in eorum corporibus gignuntur, ea autem corpora quę multis ſuperfluitatibus referta sũt, nec ſana nec longęua eſſe poſſe ſuperius probaui.

Mulieres etiam concepiſſe opinantur & quando partus adeſt ventris plenitudo deiicitur, id autem fit ab aqua cum vteri aqua inter cute laborant, & has quidem aquas ad omnem rem inutiles eſſe arbitror.

Poſtquam Hyppoc. in tex. qui hunc proxime antecedit de morbis dixit, qui puerulos & viros qui ſtagnantes aquas bibunt vexare ſolent, & omnes has naturas ſiue pueri ſiue viri ſeu ſenes vel mulieres fuerint non poſſe longęuos eſſe ſed antequam ſenij tempus adueniat ſeneſcere affirmauit, nunc ad morbum quendam qui has eaſdem mulieres infeſtare cõſueuit, reuertitur. Non negarim Hypp. in hoc libro longe meliorem ordinem quam illum qui in eo eſt præſertim in hoc tertio cap. deſiderari poſſe, quod eadem librariorum incuria eueniſſe credo qua bona huius libri pars in lib. Hypp. de vulneribus capitis importata eſt, cęterum quia in codicibus Germanis & in iis etiam quos Aldus impreſſit, hic ordo ſeruatur nec aliquem alium codicem antiqum ſcriptum adhuc inuenire potui in quo ſcriptura aliter iaceat, ideo hunc ordinem qui in impreſſis codicibus legitur qualiſcumque ipſe ſit obſeruabo, præſertim cum magnorum virorum libros ſola coniectura emendare nimis periculoſum & audax mihi videatur, inquit igitur Hypp. prędictas mulieres ſepe ſe concepiſſe opinari, & cum tempus pariendi adeſt tumor ventris deiicitur, quod fit quoniam earum vterus aqua inter cute laborat, quę aqua vel inflatum reſoluitur qui per ſedem emittitur vel aqua remanet quod craſſior ſit & mingitur quamobrem ventris plenitudo deiicitur, earum vero vterus ideo aqua inter cute laborat quod vterus reliqui corporis temperamento ſimilis eſt vt paulò ſupra probaui, corpora vero hominum qui ſtagnantes aquas bibunt frigida & humida ac multis excrementis referta ſunt, at affectus ille qui aqua intercus dicitur nil aliud eſt niſi multitudo humorum qui craſſi & frigidi sũt, qui ex ſtagnantibus aquis quas ipſi bibunt gignuntur, ſiquidem ipſę duræ craſſę & frigidæ ſunt vt ſuperius dixit Hypp. Illud autem animaduertendum eſt cur ventris tumor cũ tem

pus

pus partus aduenerit deiiciatur, partus enim naturæ opus eſt ideoque certis tẽporibus ſtatuto ordine ac propriis legibus à natura fit, verum tumor ventris prędictarum mulierum opus naturę non eſt ſed affectus quidam præter naturam, quare nõ videtur vt ipſe vſque ad tempus partus durare debeat & dein definiri, dico primum affectus quoque præter naturam vt morbi ſunt certis & ſtatutis diebus ac propriis naturæ legibus moueri & finiri vt bonæ & perfectæ criſes demonſtrant, quæ quarto vel ſeptimo vel 14. die ſiunt vt Gal. primo de criſibus & in libris de diebus decretoriis probat, quęcumque ſit ea cauſa quę his diebus hos motus facit, qui motus cum boni ſint & ſi morbi naturales non ſunt attamen ſunt naturales facultati expultrici eius qui hos morbos patitur, cęterum cum hi motus iuxta naturæ leges non ſunt tunc malæ criſes fiunt quæ etiam certis & ſtatutis diebus fiunt vt ea criſis plerumq; eſt quæ ſexta die fit, verum cum hic affectus de quo Hypp. in hoc loco dicit aqua intercus ipſius vteri ſit, qui morbus ſuapte natura lõgus eſt, ideo vſq; ad tempus partus durat quod eo tẽpore vterus ad partũ ſecundas & alias mẽbranas expellendas quæ ipſum grauant mouetur, nã pituita quæ in eo eſt ipſum grauat & tempus quo vterus mouetur vt onera ipſum grauantia expellat iam propè eſt, ideo nil mirum ſi tunc ad pituitam expellendam quæ ipſum grauat inſurgit, & vt partus qui naturalis affectus eſt aliquando citius aliquando tardius fit, multo magis pituita qui vtero naturalis non eſt nunc citius nunc tardius à natura expellitur dummodo tempus pariendi propè ſit, Hyppoc. demum perorat & inquit has ſtagnantes aquas nulli rei idoneas eſſe vt ſunt aquæ illæ de quibus paulò inferius ipſe dicet quæ & ſi malę attamen alicui rei ſunt.

Secundę vero quarum fontes è petris fuerint, crudas enim illas eſſe neceſſe eſt, vel illic vbi calidæ aquę ſunt, vel ferrum gignitur aut æs aut argentum vel aurum aut ſulphur aut alumen vel bitumen aut nitrum, hęc enim omnia à vi caloris fiunt, non igitur è tali terra bonæ aquę erumpunt ſed durę ac æſtuoſę quę & difficulter vrinantur & alui deiectioni contrarię ſunt.

Perſeuerat Hypp. in enumerandis malis aquis è quibus ſtagnantes aquas primum locum tenere in tex. qui hunc proxime

me antecedit multis rationibus probauit, nunc autem ſecundum locum tenere ait aquas fontium qui è petris ſcaturiunt, has autem malas eſſe probat quod eas crudas eſſe neceſſe eſt, nam eius loci naturam è quo oriuntur neceſſario ſapiunt, qui cum durus & frigidus ſit, aquas etiam quę ex eo oriuntur duras & frigidas neceſſario facit, ita vt gignendis calculis idoneæ ſint, & difficulter præcordia pertranſeant, multaque pituita ex ipſis fiat, quod difficulter ab innato calore vincantur, malas quoque aquas illas eſſe affirmat quæ propè calidas aquas naſcuntur, & ſi eæ aquæ calidæ medicamentoſæ non ſunt, malę etiam aquæ illæ ſunt quę è terra ſcaturiunt vbi ferrum, æs, argentum, aurum, ſulphur, vitrum, alumen, vel bitumen fit, quæ ideo male ab Hyppoc. dicuntur, quoniam omnia hæc metalla vi caloris fiunt, quamobrem è tali terra aquæ bonæ non erumpunt ſed durę & æſtuoſę, qua de cauſa difficulter minguntur & alui deiectioni contrariæ ſunt, animaduertendum tamen eſt quaſdam aquas calidas ſolum eſſe & ſponte naſci nullius autem medicamenti qualitatem præſeferre, quas medicamentorum quæ ſanitati tuēdæ idonea ſunt fines non excedere primo de tuenda ſanitate Gal. affirmat, alię vero calidæ ſunt ſponteque naſcuntur & medicamenti alicuius vel metalli veluti nitri, bituminis aut argenti naturā ſapiunt, quas omnes malas eſſe in hoc loco Hyppoc. dicit, nec ſolum ipſas verum etiam illas quæ in eodem loco erumpunt vbi hæ medicamentoſæ aquæ oriuntur, malas quoque etiam aquas illas Hypp. affirmat quæ eo in loco erumpunt vbi ferrum æs atque bitumen vel alia metalla & medicamenta naſcuntur, ferrum enim & æs atque omnia alia metalla & medicamenta quę in hoc loco Hypp. enumerat, ideo malæ ſunt quod hæc omnia vi caloris fieri Hypp. dicit, nam aquæ illæ quæ calidæ ſolū ſunt vel è loco vicino illi è quò hæ calidæ aquæ naſcuntur erumpunt, vi caloris calidæ ſunt, qui tenuiores partes illarum aquarum in halitum digerit, quamobrem terreſtres & craſſiores illarum partes remanent metallique illius vel medicamenti quo terra illa particeps eſt naturam ſapiunt, quapropter è tali terra bonæ aquę naſci non poſſunt ſed duræ quia craſſę & terreſtres ſunt & æſtuoſę natura ſi frigidæ ſunt adſtrin-

adſtringunt & difficulter ac tarde præcordia pertranſeunt, ſi vero calidę & medicamentoſæ fuerint igneum calorẽ in prę-cordiis gignũt ac tarde & difficulter ab innato calore vincuntur, quapropter æſtum & inquietudinem in animali gignunt difficulterq; minguntur vel quod adſtringunt quia frigidæ sũt vel quia craſſę & terreſtres ſunt tarde vrinarios meatus pertranſeunt, deiectionique cõtrarię ſunt quod nimis inteſtina calefaciunt & exiccant. Longum & ſuperfluum quoque mihi viſum eſt metallorũ ortum & naturam hoc in loco tractare, nam hoc munus philoſophorũ eſt, nobis vero vt me dicis ſatis ſit ſcire omnia hæc vi caloris fieri quod neque philoſophi negabunt, ideoque omnes has aquas malas nec potui idoneas eſſe Hypp. dicit.

Optimę autem ſunt quę è ſublimibus regionibus & terreſtribus tumulis fluunt, hæ enim & dulces & albę ſunt, vinique parum ferre valent, hyeme vero calidæ, æſtate autem frigidę ſunt, ſic enim è profundiſſimis fontibus exiſtũt, maxime autem eę laudandę ſunt quę ad ſolis ortum preſertim æſtiuum fluunt, hæs namque ſplendidiores, bene olentes & leues eſſe neceſſe eſt.

Poſtquam Hypp. de malis aquis dixit ac de morbis qui eas aquas bibentes vexant, nunc ad optimas tranſit & inquit eas opt. eſſe quæ è ſublimibus regionibus terreſtribuſque tumulis fluunt, quas ideo opt. eſſe affirmat quoniam eę albæ ac dulces ſunt vinique parum ferre valent, hyemeque calidę æſtate vero frigidæ ſunt quod ideo ipſis accidere ait quod è profundiſſimis fontibus ſunt, & ex iis quæ prædictas qualitates habent illas maxime laudandas eſſe Hypp. affirmat quæ ad ſolis ortum præſertim æſtiuum fluunt, quas aliis bonis aquis longe meliores eſſe dicit, quod reliquis ſplendidiores bene olentes & leues ſunt. Animaduertẽdum itaque eſt has aquas quas ipſe opt. eſſe dicit dulces & albas eſſe, quare autem aquę bonæ dulces dicantur ſuperius dixi, cum autem albas eſſe affirmat illas pellucidas eſſe ſignificat, cum autem ipſe ait has aquas parum vini ferre nil aliud dicit quam parum vini eas ſibi ſimiles facere & in ſubſtantiam ſuam illas pœnitus ferè conuertere, haud ſecus ac nos dicimus lene vinum illud eſſe quod in aqua minime valet quod aquæ parum facillime vinum illud afficiat & in naturam ſuam ferè conuertat. Cum au-

tem Hypp. hic dicit has aquas è fontibus fluunt qui ortum ſolis ſpectant bene olentes eſſe, eas nullum odorẽ habere ſignificat adeo vt neque ſulphur neque bitumen nec aliud medicamentum oleant, ſed ſine aliqua manifeſta qualitate ſint vt alibi ipſe dixit ἀποιότατον ὕδωρ opt. aquam eſſe vt ego paulò ſupra dixi. Cęterum hic dubitare aliquis poſſet quod ego paulò ſupra dixi aquarum arte carentium eam optimam eſſe quæ leuiſſima eſt, leuiſſimam autem illam eſſe quæ ex æthere & à nube non continua fit nec procelloſa eſt, deinde illã quæ cum tonitruo vel fulgure deſcendit, at Hypp. in hoc loco illam quę è fontibus qui in regionibus ſublimibus & terreſtribus collibus erumpit opt. aquam eſſe affirmat, dico Hyppoc. cum aquam quæ ex æthere eſt opt. eſſe dicit, eam ex omnibus aquis quę arte carent opt. eſſe affirmat, hic vero non de omnibus aquis quæ arte carent ſed de fontanis ſolum loquitur, è quibus eas opt. eſſe affirmat quæ è fontibus fluunt qui in regionibus ſublimibus & terreſtribus collibus ſunt, præſertim ſi ad æſtiuum ſolis ortum fluant, fontanas vero aquas quæ è ſublimibus regionibus & terreſtribus tumulis fluunt æſtiuumque ſolis ortum ſpectant, ideo opt. eſſe Hypp. dicit quoniam cæteris aquis ſplendidiores, bene olentes & leues ſunt, quoniam vapores è quibus hæ aquæ gignuntur in ſublimibus regionibus puriores ac leuiores ſunt quam illi qui è campeſtribus & planis locis attollũtur, nec ab illis cum terreſtres ſint cruditatem vel duritiem aliquam accipere poſſunt, ſi vero hæ regiones terreſtreſque tumuli ortum ſolis præſertim æſtiuum ſpectent, adhuc longe puriores leuiores ac melius olentes cætæris aquis à calore ſolis fiunt, nam regiones illæ quæ orientem ſolem ſpectant cęteris regionibus calidiores ac lucidiores ſunt vt paulò ſupra probaui, indicium bonitatis harum aquarum eſt, illas æſtate frigidas, hyeme vero calidas eſſe quod è profundiſſimis fontibus fluunt, ideo iure quæreret aliquis qua nam ratione fieri poſſit vt aquæ quæ è profundiſſimis fontibus ſcaturiunt hyeme calidæ æſtate vero frigidæ ſint, & cur hæ eędem aquæ cęteris præſtantiores ſint, dico has aquas quæ è profundiſſimis fontibus ſcaturiunt hyeme calidas, æſtate vero frigidas eſſe vt in hoc loco Hypp. di-

cit

cit propter antiperiſtaſin, quamobrem vt hæc melius intelligantur aliqua de antiperiſtaſi breuibus dicere opus eſt, antipariſtaſis ergo circum obſiſtentia quædam eſt calidi circa frigidum & frigidi circa calidum, hāc autem nullam eſſe Gal. 3. de ſimplicium medicamentorum facultatibus affirmauit, puteales vero & fontanas aquas æſtate frigidas quod corpora noſtra calida ſint hyeme vero calidas videri quia corpora noſtra frigida ſunt, haud ſecus ac lotium quod cum in balneo ſumus frigidum ſentimus quod corpus noſtrum à balneo calefactum eſt, cum autem extra balneum ſumus ipſum calidū videtur, quoniam corpus noſtrum iam frigefactum eſt, quod caliditas qua à balneo affectum erat iā deferbuerit. Hęc ſententia partim vera partim autem falſa eſt, nam cum corpus noſtrum ex calefactum eſt, ea quæ ad ipſum admouentur frigida videri, cum autem ipſum refrigeratum eſt ea quæ illud tangunt calida ei videri veriſſimum eſt, vt experientia ipſa docet, cęterum puteorum & fontium aquas ſi bonæ fuerint æſtate frigidas, hyeme vero calidas non eſſe ſed videri ſolum, hoc falſiſſimum eſt, nam ſummo mane ac noctu cumque quieuerimus corpus noſtrum non ita caleſcit vt ea quæ vere frigida non ſunt frigida ſentiat, quemadmodum lotia quæ frigida non ſunt in balneo frigida ſentit quod à balneo ex calefactū eſt, itidem hyeme ſaltem cum ad ignem acceſſerimus corpus noſtrum adeo non friget vt ea quę vere calida non ſunt calida ſentire debeat, attamen tunc temporis fontanas ac puteales aquas bonas, tepidas ſentimus, pręterea Gal. ſibi ipſi ſatis conſtare non videtur, nam in commentario 15. aphoriſ. primę ſectionis cum rationem reddit quare ventres hyeme & vere calidiſſimi ſunt eos hyeme calidiſſimos eſſe inquit quoniā calor cœli ipſum ambientis frigiditatem refugiēs in intimas corporis partes ſe recipit, æſtate vero in ambientis aeris calorem veluti in ſibi ſimilem ſe diffundit, ideoque intimę animantium partes hyeme calidæ, æſtate vero frigidæ ſunt, hac eadem ratione ego dicam intimas terrę partes æſtate frigidas, hyeme vero calidas eſſe, fonteſque & puteos quæ ex intimis terræ partibus naſcuntur hyeme calida, æſtate vero frigida eſſe, ſed quomodo nam hæc antiperiſtaſis calidi & fri-

gidi

Digitized by Google

gidi ſit? non enim calidum in locum frigidi & frigidum in lo cum calidi ſuccedit, accidens enim ex vno ſubiecto in aliud migraret quod fieri non poſſe philoſophi firmiſſimis argumentis demonſtrant, An calidum quod in profundis terræ partibus eſt in ſe colligitur quod terræ ſuperficies à frigiditate cœli quod eam ambit dēſa ac dura reddatur, quamobrē calor ipſe cum perflatum habere non poſſit in ſe colligitur & multiplicatur & aquas quæ in eo loco gignuntur calefacit, æſtate vero quia a calore ſolis terrę ſuperficies extenuatur ac rareſit, ideo calor qui in terræ viſceribus eſt perflatum habet & in calorem ſolis veluti in ſibi ſimilem diffunditur vt dictū eſt, quamobrem intimæ terræ partes frigidæ fiunt & aquas quę inde oriuntur frigefaciunt. Sed qua nam ratione calor qui in terrę viſceribus includitur aquas calefaciat æſtate vero cum perflatum habet ipſas frigefaciat Hypp. in libro de natura pueri apertiſſime declarat, inquit enim hyeme à frigore cœli & ab aqua quæ pluit quę propter aeris frigiditatem hyeme quam æſtate craſſior & grauior eſt, terram conſtipatam & conſtrictā eſſe, at omnia quæ cōſtipata ſunt ſi humida fuerint facillime caleſcunt vt pelles & cerealia ſemina indicant, quę ſi humida fuerint & conſtringantur ac conſtipentur facillime & vehementer calent, adeo vt pelliceas veſtes dum conſtipatæ & conſtrictæ fuerint quaſi ab igne combuſtas ſe vidiſſe eo in lib. Hyppoc. affirmet, quod ideo fit quia vapores illi qui ex humiditate quæ in illis corporibus eſt attolluntur perſpiratū non habent, nec frigiditatem quæ calorem illorum corporū attemperet propter terræ conſtipationem recipere non valent, idem quoque in profundioribus terræ partibus hyeme fit, nam cum extimæ terræ partes à cœli frigiditate & ab humiditate pluuiali conſtrictę ac conſtipatæ ſint ſpiritus qui à profundis partibus terrę eleuatur perflatum non habent nec frigus admittere queunt propter ſuperficiei terrę denſitatem vehementer caleſiunt & cum vltra eadem de cauſa progredi non poſſint retrocedunt & in aquā calidam mutātur quapropter fontes maiorem aquę copiā emittunt & putei plus aquæ hyeme quam æſtate in ſe ipſis habent & eam quidem calidiorem vt dictū eſt, æſtate vero fontes & putei pauciorem ac frigidiorem

gidiorem

Digitized by Google

gidiorem aquam habent quam hyeme, quod terra vi caloris rarefacta & attenuata eſt ſol autem ab humiditate terrę (nam ſemper in ea humiditas eſt) vapores attrahit qui per raritatem terrę tranſire poſſunt & humor qui in ea eſt deorſum ſua pte natura mouetur motuq; ſuo ventum concitat, qui deinde terram & aquam frigefacit, ideoque fontes & putei minorem aquæ copiam & frigidiorem æſtate quã hyeme habent. Quod res ita ſe habeat Hypp. hoc experimento probat, ſi quis vtrem aqua pœnitus impleat deinde acu vel aliquo tenui ſtilo ipsũ per foret & vtrem ſuſpẽdat nil aliud niſi aqua ex vtre exibit, quoniam ille plenus eſt nec aqua moueri poteſt ita vt ſpiritum concitare valeat, ſin autem vter pœnitus aqua plenus non ſit adeo vt aqua moueri poſſit, tunc ſpiritum gignet qui per foramẽ illud exibit, ita res ſe habet in terra hyeme & æſtate, nam hyeme terra à cœli frigore & à pluuia conſtricta eſt, ideo humor qui in ea continetur per flatum nõ habet nec moueri & motu ſuo ſpiritũ gignere poteſt, æſtate vero quia à calore cœli terra attenuata & rarefacta eſt, humor qui eſt in ea perflatũ habet & moueri & motu ſuo ſpiritum gignere poteſt, qui deinde terrã & aquam frigefacit, nam ventus ab aqua vel niue vel ab aliquo alio humore ſemper eleuatur vt ſuperius probaui, ex aquis igitur quæ æſtate frigidę, hyeme vero calidæ ſunt eas maxime laudandas eſſe Hyppoc. dicit quæ verſus æſtiuum ſolis ortum fluunt, has namque bene olentes, leues cęteriſque ſplendidiores eſſe neceſſe eſt, quę vero aquę leues & bene olentes ſint ſuperius dixi, eæ vero aquę quæ oriẽtem ſolem ſpectãt, ideo bene olentes, leues cęteriſque ſplẽdidiores ſunt, quod reliquis magis attenuatæ & rarefactę ſint, ſol enim orientales regiones magis quam occidentales calefacit vt ſuperius probaui. Sed cur hæ aquę quę è profundiſſimis fontibus oriuntur cęteris leuiores ac ſplendidiores & bene olentes ſunt? An quod hę aquę à cœli iniuriis minus lęduntur propter loci profunditatem è quo oriuntur, nec vapores illi è quibus hę aquę gignuntur nec aquę ipſę craſſis & terreſtribus vaporibus & fumis qui in aere ſunt admiſcentur? Cęterum ſi è fontanis aquis eæ bonę ſunt quę hyeme calent æſtate vero frigent cur Galen. decimo de morbis curandis dicit.

Sed qualem ea quæ fontana vocatur quę & frigoris quod ferit & teporis qui reſoluit in medio eſt, docet enim ibi medicos quanam ratione ægros qui imbecilles ſunt & hectica febre laborant frigida perfundere debent. An Gal.eo in loco de frigiditate illa loquitur quam fontanę aquę medio vere habent? nam eo tempore fontanæ aquę ita frigidę ſunt vt. Gal.ait,hyeme vero calidiores,æſtate vero frigidiores quam medio vere ſunt.

Quęcumque autem ſalſæ indomitæ & crudę ſunt ad bibendum omnino non ſunt bonæ, quędam autem naturę & nonnulli morbi ſunt quibus hæ aquę ſunt idoneæ de quibus ſtatim dicam, de ipſis vero ſic ſe res habet.

Poſtquam Hyppoc.de opt. aqua,dixit nunc de aquis ſalſis, crudis,& indomitis ſermonem reaſſumit,quoniam hæ omnino inutiles non ſunt vt paluſtres & lacuſtres aquæ,ſed quibuſdam naturis & nonnullis morbis idoneæ ſunt, ideo Hypp.ait velle ſe de illis dicere quomodo de ipſis res ſe habeat,verum priuſquam de his indomitis aquis agat, nonnulla de bonis aquis repetit & inquit.

Quarumcumque quidem fontes ad ortus ſolis ſe habent,hæ quidem optimę ipſę ſemetipſis ſunt, ſecundę vero ab illis ſunt quarum fontes medium locum inter eſtiuos ſolis ortus & occaſus ſpectant, tertium vero locum illę obtinent quarum fontes mediam regionem inter occaſus eſtiuos & hybernos ſpectant, peximę vero eę ſunt, quarum fontes ex eo loco prorumpunt,qui ad meridiem & mediũ hyemalis ortus & occaſus ſunt, & hæ quidem quę ad meridiẽ ſunt ſitę valde malæ,eę autem quę ad Boream meliores ſunt, his vero ſic vti decet.

Antequam Hypp. ad dicendum adgrediatur de vſu ſalſarum & crudarum aquarum perorationem quãdam bonarum & malarum aquarum facit & inquit eas aquas opt. eſſe quarum fontes ſolis ortus ſpectant, cur autem hę aquę opt. ſint ſuperius dixi, ſed verba Hyppoc. conſiderare oportet, ait enim *quarumcumque fontes ad ortus ſolis ſe habent hæ quidem opt. ipſę ſemetipſis ſunt*, quid nam his verbis Hyppoc.ſignificare voluerit & qua de cauſa has aquas opt. eſſe ſimpliciter non dixit, crediderim ego Hyppoc. his verbis ſignificare voluiſſe omnes aquas quarum fontes orientem ſolem ſpectant opt. eſſe, ſi cum aquis quarum fontes ad alias cœli regiones vergunt conferantur,at ex iis quæ è fontibus fluunt qui ad orientem ſolem ſunt ſiti eas opt. eſſe aliis quæ è fontibus manant,

qui

qui æſtiuum ſolis ortum ſpectant, aliis dico qui è fontibus fluunt qui ad hybernum, vernum, vel autumnalem ſolis ortum vergunt, & ideo dixit illas aquas ſemetipſis opt. eſſe, quod omnes orientem ſolem ſpectant, ideoque eędem ſunt & opt. ſed differunt quia ex his vt dixi eæ adhuc magis opt. ſunt vt ita loquar quæ æſtiuum ſolis ortum ſpectant, quamobrem dixit ipſas ſemetipſis opt. eſſe. Secundum locum bonitatis eas aquas Hypp.obtinere affirmat quarum fontes medium locum inter æſtiuum ſolis ortum & occaſum ſpectant, præſertim ſi ad orientem vergant, ea enim ratione quà aquæ illę quarum fontes ęſtiuum ſolis ortum ſpectāt optimę ſunt, hac eadem illę quarum fontes medium locum inter æſtiuum ſolis ortum & occaſum ſpectant, ſecundum bonitatis locum obtinent. Tertium vero bonitatis gradum tenent eæ quorum fontes medium locum inter æſtiuum & hybernum ſolis occaſum ſpectant, nam ſatis à ſole calefieri & attenuari poſſunt, quapropter illæ ſatis lenes, purę & ſplendidæ ſunt, ſiquidem ſol in æſtiuo occaſu neq; in media regione inter æſtiuum occaſum & hybernum ita debilis non eſt ſicuti in hyberno occaſu, quamobrem aquę illę quarum fontes hybernum occaſum ſpectant crudiores, craſſiores, ac frigidiores ſunt quam opus eſt. Peximę autem ſunt eæ quarum fontes meridiem & medium locum inter hybernum ortum & occaſum ſpectant, vbi animaduertendum eſt mendum eſſe in codicibus gręcis qui ab Aldo & Germanis excuſſi ſunt & in latinis quoque qui eā ſcripturam ſequti ſunt, in græcis enim tex. hic ita legitur φαυλοτατα δὲ τὰ πρὸς τὸν νότον καὶ τὰ μεταξὺ θερινῆς ἀνατολῆς καὶ δύσιος, quæ verba ſi in latinum ſermonem transferantur hoc ſignificant, peximę vero ſunt quę ad meridiem & mèdium locum æſtiui ortus & occaſus, ſed hęc ſententia ſtare non poteſt, nam Hypp. in hoc eodem tex. eas aquas laudat quarum fontes ad medium locum inter æſtiuum ſolis ortum & occaſum vergunt quamobrem ea vox θερινῆς χειμερινῆς legi debet & ex his aquis eę quę meridiem ſpectant valde malę quę vero ad Boream vergunt meliores ſunt. Cętęrum rationem inueſtigare oportet curaquę quę meridiem ſpectant peximę, illę vero quę ad Boream vergunt & ſi bonę non ſunt, ſaltem il-

lis quę meridiem ſpectant minus malę ſint, pręſertim cum ſuperius dixerim, ideo aquas quę ad orientem ſolem vergunt cęteris aquis meliores eſſe quod à ſole attenuantur & expurgantur, quoniam ſol cum oritur & ad medium cœlum mouetur valentior ſit quam cum ad occaſum tendit, modo nulli dubium eſt ſolem in meridie valētiſſimum eſſe, ideoq; aquæ illę quę eā cœli plagā ſpectant lōge magis attenuari & expurgari à ſole poſſe videntur quā eę quę ad borealē cœli regionem vergunt quod à ſole magis remotę ſint, ideoque longe peiores quam eę quę meridiem ſpectant eſſe debere. An hoc ſit propter humidum temperamentum & craſſitiem aeris qui in meridionali plaga eſt à qua aquę illę quę meridiē ſpectant craſſiores turbidiores & grauiores fiunt quam opus eſt, & licet calor ſolis valētior ſit in illis partibus quā in borealibus regionibus, attamen humiditas illius cœli lōge magis incraſſare ac turbare aquas illas poteſt quā ſolis calor eas attenuare & expurgare valeat, vapores etiā qui è cauernis terrę attolluntur è quibus fontes fiunt eius partis cœli quam ſpectant naturam ſapiunt & ideo ipſi quoque craſſiores ac turbidiores ſunt, quapropter ex ipſis aquę illis ſimiles gignuntur, qua ratione ductus Hypp. 5. aphoriſ. tertiæ ſectionis dixit Auſtri auditum hebetantes, caliginoſi, caput grauantes, pigri, diſſoluentes &c. at aquę illę quæ ad Boream vergunt quoniam aer qui in ea regione eſt ſiccus puruſque eſt quod à ventis agitatur, ideo aquę illę quę eam cœli plagam ſpectant ab aere non inficiuntur, vapores etiam qui è cauernis terræ eius regionis attolluntur ſubtiles & puri ſunt, quamobrem aquę illæ quæ ex ipſis gignuntur ſubtiliores & puriores quam meridionales ſunt & ab aere ſeptentrionali frigido & ſicco expurgantur & attenuantur, licet propter illius cœli frigiditatem crudiores ſint quam opt. aquę ſunt, hiſque omnibus aquis de quibus Hypp. hucuſque dixit hoc pacto vti debemus quem ipſe inferius dicet.

Qui ſanus eſt & bene valet nullum diſcrimen facere, ſed ſemper eam quæ adeſt bibere, quicumque vero morbi cauſa vtiliſſimam bibere vult, is ita faciens maxime ſanitatem aſſequetur.

Cum Hyppoc. de aquarum vſu vt medicus eſt dicere velit

medici

mēdici autem non ſolum aquarum vſum ſed cętera omnia vt humano corpori idonea vel inutilia ſunt conſiderāt, ideo ab humanorum corporum diuerſitate diuerſos vſus aquarum modos nobis tradere aggreditur & inquit, eum qui ſanus eſt ac bene valēs quamcūque bibere debere dicit dummodo ea paluſtris, lacuſtris, medicamentoſa, nec graue olens ſit, quod etiam Cornelij Celſi placitum fuit non ſolum de aquæ vſu ſed etiam de cętęris omnibus quæ ſanitati tuendæ idonea ſūt cum inquit, ſanus homo qui & bene valet & ſuæ ſpōtis eſt nullis obligare ſe legibus debet, cuius ſententiæ duæ rationes ſunt è quibus vnam idemmet Cornelius in fine prædicti capitis adducit cum ait, Hæc firmis ſeruanda ſunt cauendumque ne in ſecunda valetudine aduerſę pręſidia conſumātur, quod fieret ſi homo ſanus & bene valens vſum alicuius aquæ fugeret qua populus vtatur, alia ratio ſumitur à Galen. in commentario 51. aphoriſ. ſecundæ ſectionis cum ipſe exponit vltima verba illius aphor. videlicet oportet igitur ad inſueta permutari, quod ipſe fieri debere affirmat quod omnēs homines repentinis & inopinatis rerum ſortibus ſubiiciuntur, ne igitur ſi quando repente in aliquod nobis inſuetum incidamus magnopere offendamur, ſatius eſt non ſemper vniformen victus rationem ſeruare, ſed non nunquam ad ea quæ contraria ſunt illis quibus aſſueuimus tranſeundum eſt, ſi igitur vni & eidem aquæ ſemper aſſueſcemus, neceſſitas vero interdum nos cogat aliam aquam bibere quæ non ita bona ſit vt illa eſt cui aſſueuimus, ab huiuſmodi aquę potu facile lederemur, vt igitur hoc periculum declinemus Hypp. iubet ſanum hominem qui & bene valet quamcumque aquam quæ neque paluſtris nec medicamentoſa vel graue olens ſit bibere, quicumque vero morbo aliquo vexatur, aquam quæ illi morbo contraria ſit bibere debet, quod ſi fecerit facillime ſanitatem conſequetur, deinde exemplis ſententiam ſuam declarat & inquit.

Quicumque ventres duros habent & ad hoc vt comburantur apti ſunt, his dulciſſimæ, leuiſſimę, & ſplendidiſſimę aquę conferunt, quorum autem alui molles, humidę, ac pituitoſę ſunt his duriſſimę crudiſſimę atque ſub ſalſę idoneę ſunt ita enim maxime exiccabuntur.

Eos qui aliquo morbo laborant aquas quæ morbo illi cõtrariæ ſunt bibere debere, exemplo eorum qui aluos duras habent Hypp. declarat, alui autem duræ dicuntur eę quæ parum & difficulter reddunt, cuius mali cauſa eſt quod hi homines eas nimis calidas & ſiccas habent, quamobrem ea quæ in aluum deſcendunt diutius in ea retinentur quam opus eſt comburunturque ac nimis ſicca fiunt, quapropter difficulter redduntur paucaque quod cõburantur, iis dulciſſimas ſplendidiſſimas ac leuiſſimas aquas bibere expedit, quam ſententiam paulò inferius firmis rationibus Hypp. firmabit, deinde exemplo eorum qui aluos molles, humidas, ac pituitoſas habent hanc eandem ſententiam confirmat & inquit, illos qui aluos habent humidas molles ac pituitoſas duriſſimas, crudiſſimas & ſubſalſas aquas bibere debere, nã cum horum hominũ alui humidæ nimis ſint à prædictis aquis maxime exiccabuntur, at quæ nam ſint aquę duriſſimę & crudiſsimę paulo ſupra dixi, quomodo autem hę alui à prędictis aquis maxime exiccentur ipſe paulò inferius dicet, inquit igitur.

Quęcumque enim ad hoc vt concoquantur idoneę & opportunę ſunt, has & ventrem ſoluere ac maxime liquefacere veriſimile eſt, quęcumque vero duræ crudæ & incoctibiles ſunt, hę maxime ventrem ſupprimunt & ſiccant.

Nunc Hypp. probare aggreditur cur ij qui ventres duros habent aquas puras limpidas ac leues, hi vero qui ventres humidos ac pituitoſos habẽt crudas duras & incoctibiles aquas bibere debeant, hoc autem ideo fieri debere Hypp. affirmat, quod aquæ illę quæ purę ideoque ſplendidiſſimæ ac leuiſſimæ & dulciſſimę ſunt cito præcordia tranſeunt aluumque humectant & infrigidant, quamobrem aluus excrementa facilius reddit quod in ea non multum morentur & exiccentur, quapropter illis qui ventres duros & calidos habent idoneæ ſunt, at his qui ventrem mollem pituitoſum & humidũ habẽt aquæ crudiſſimę duriſſimæ atque ſubſalſę concoctu quæ difficiles idoneæ ſunt, quoniam hę ventrem maxime ſiſtũt quod frigidę duræque ſunt, quapropter magnam moram in ventriculo trahunt illumque infrigidant & conſtringunt & ita ventrem ſiſtunt, vbi animaduertendum eſt in græcis codicibus qui ab Aldo & à Germanis quoque excuſi ſunt hunc tex. ita

legi ὁκόσα δὲ ἐστιν ἀτέραμνα καὶ σκληρὰ καὶ ἥκιστα ἕψειν ἀγαθά, quæ verba ſi in latinum ſermonem transferantur ita ſonant. Quęcumque vero crudę duræ & minime coctu bonæ &c.at in quibuſdam huius libri correctionibus quæ ad me Patauio miſſæ ſunt illa verba καὶ ἥκιστα ἕψειν ἀγαθα ita leguntur ἄψανα, quod verbum incoctiles ſignificat, quam ſcripturam ego magis probo, præterea in impreſſis codicibus. ταῦτα ἐξινίουσι μᾶλλον τὰς κοιλίας quę verba ſi quis verbum verbo reddere voluerit ſignificant hæ magis aluum ſiſtunt, at in illis eiſdem correctionibus illa vox μᾶλλον μάλιστα legitur quæ maxime ſignificat & & hanc ſcripturam magis approbo, ſubſalſæ vero quia reficcant & conſtringunt vt ſalitæ carnes indicāt quę ſe ipſis cum ſalitæ non erant duriores & ſicciores ſunt, ideo ventrem ſiſtũt & dicit ſubſalſas & non ſalſas, quoniam aquæ illæ quæ ſalſæ ſunt vt marina aqua potui idoneæ non ſunt, ſubſalſæ vero bibi poſſunt, nec quiſquā Hypp. reprehendat quod ipſe exēplis ſententiam ſuā comprobauerit, quia exēplis aliquid probare oratorũ propriũ eſt non aũt demonſtrantiũ vt Hypp. eſt, nam ipſe exemplis ſententiam ſuam declarare non autem probare voluit, quod etiā ij qui demonſtrāt faciunt, ſententiā vero ſuā pronunciato illo medicorũ probat videlicet cōtraria cōtrariis curantur, cum igitur ij qui ventres duros habent mollientibus egeant, qui vero humidos ſiccātibus, ideo illi aquas ventrem mollientes hi vero ventrem ſiccantes bibere debent quod etiam obſeruari debet ab omnibus illis qui non bene valent vel aliquo morbo laborent videlicet vt aquas ſuę malę valetudini vel morbo illi quo vexantur contrarias bibant.

Sed enim falluntur homines circa ſalſas aquas propter imperitiam ſanè, & quoniam illis alui deiectionem moliri opinantur, hę vero alui egeſtioni maxime aduerſantur, crudę enim & incoctibiles ſunt, quare aluus ab ipſis potius ſtringitur quam molliatur et de fontanis quidem aquis hoc pacto ſe res habet.

Quoniam nos ſępius medicamentoſis aquis quę ſalſę ſunt alui deiectionem petimus, ideo non nulli has aquas ſuapte natura aluum ſoluere opinantur, Hypp. illos qui ita exiſtimant reprehendit & inquit has aquas quod crudæ & incoctibiles ſunt ideo alui ægeſtioni maxime aduerſari, nam vt ſuperius probaui crudæ aquæ & incoctibiles aluum ſtringunt, non au-

tem molliunt, has vero aquas incoctibiles eſſe earum natura oſtendit, quoniã medicamentoſæ ſunt, & inquit homines circa has aquas propter imperitiam falli quia experientia non nouerunt has aquas aluum ſtringere, preterea falsò etiam opinantur has aquas aluum mollire quod falſum eſſe ſuperius oſtẽdi, ſi vero alui deiectionem his aquis interdum petimus, hoc non fit quod ſuapte natura hę aquę aluum ſoluant ſed quantitate, nam magnam harum aquarum quantitatem potui damus, tum etiam quia expultricem facultatem concitãt quæ ita concitata excrementa expellit, id quod piper etiam vel aliquod aliud cõdimentum vel acre medicamentum pręſtaret. Sed verba Hypp. conſiderare opus eſt, primo enim dicit ſalſas aquas alui egeſtioni maxime aduerſari, pauló vero poſt eas potius ventrem ſtringere quam mollire affirmat qua ſi alui deiectioni non maxime aduerſentur ſed potius ipſum ſtringant quam molliant nec magnopere ipſum ſtringant ſed leuiter & ita parum alui deiectioni aduerſentur non autem maxime vt ipſe prius dixerat. An cum Hyppoc. dicit ſalſas aquas alui egeſtioni maxime aduerſari ſententiam ſuam de aquis ſalſis circa alui deiectionem profert? cum autem deinde ipſe dicit has aquas ventrem potius ſtringere quam ſoluere, loquitur illis qui aquas ſalſas ventrem ſoluere opinabantur, & ait tantum abeſt vt hę aquæ ventrem ſoluant vt vos dicitis vt potius ipſę ventrem ſtringant quam ſoluant, & de fontanis aquis hæc ſufficiant.

CAPVT QVARTVM.

DE pluuialibus vero & quęcumque à niue fiunt quomodo ſe habeant dicam. Aquę quidem igitur pluuiales leuiſſimę, dulciſſimę, tenuiſſimę ac ſplendidiſſimę ſunt, primum enim ſol quod tenuiſſimum ac leuiſſimum aquę eſt ſurſum tollit & abripit.

Cum Hyppoc. de fontanis aquis dixerit nunc ad pluuiales aquas & ad eas quæ ex niue & glacie fiunt tranſit, & primum de pluuialibus dicit, Hypp. igitur pluuiales aquas leuiſſimas, dulciſſimas, tenuiſſimas atque ſplendidiſſimas eſſe affirmat, quid autem vnaquæque harũ vocum ſignificet ſuperius declaraui,

claraui,ideo autẽ pluuiales aquas,tales eſſe Hypp.dicit,quod ſol vi ſua tenuiſsimas aquarum partes quæ vapores ſunt in ſublime tollit & cum eas vſque ad mediam aeris regionem attraxit hi vapores pluuia fiunt, cum igitur pluuiales aquæ ex tenuiſsimis ac leuiſsimis aquarum partibus quæ in terra & circa terram ſunt, fiant,ideo tenuiſſimę leuiſsimę ac ſplendidiſsimę aliarum aquarum ſunt, quam ſententiam & ſi Hypp. de omnibus pluuialibus aquis ferat,ea tamẽ maxime vera eſt de illis pluuialibus aquis quæ ex Aethere ſunt & è nube non continua nec procelloſæ ſunt vt paulò ſupra dixi & inferius manifeſte apparebit, vt igitur illa quæ de his aquis ab Hypp. dicuntur melius intelligantur, primum quid nam pluuia, & nix ſint & quomodo gignuntur ſcire oportet. Ab aqua igitur quæ circa terram vt oceanus & in terra eſt vt flumina lacuſque ſunt, ſol dum per obliquum circulum mouetur multos vapores attollit qui cum ad mediam aeris regionem perueniunt quæ frigida eſt, quod radij ſolis cum à terra repelluntur eo non perueniãt,hi vapores in nubem deinde in aquã coguntur propter loci illius frigiditatem, & quod ſolis caliditas quæ vapores illos eleuauit nonnullos ex ipſis derelinquat & in ſuperiorem regionem euaporet,partim vero à frigiditate loci extinguatur, & ita in aquam coacti in terram deſcendunt & fiunt pluuia quæ vt dixi in loco predicto gignitur. Nix autem ex his iiſdem vaporibus ex quibus pluuia & in eodem loco in quo pluuia gignitur,ſed à maiori frigiditate quam ea eſt quæ pluuiam facit, quamobrem ante quam nubes in aquam tranſeat congelatur & nix fit,quapropter in frigidis regionibus & hyeme plures & frequẽtiores niues fiunt quam in calidioribus locis & cęterris anni tẽporibus, vt Ariſt. primo metheor. opt.docet.

Manifeſtum autem hoc mare facit, quod quidem enim ipſius ſalſum eſt pra craſſitie & grauedine relinquitur & fit ſal, tenuiſſimum vero, ſol propter leuitatem ſurſum tollit, tale autem non ſolum à ſtagnantibus aquis abripit, verum etiam & à mari & ex omnibus in quibus aliquod humidum ineſt, ineſt autem in omnibus rebus & ex ipſis hominibus tenuiſſimum ac leuiſſimum humoris educit.

Solem ex aquis tenuiſſimas partes educere maris & hominum

num inductione Hypp. probat, quod mare ideo ſalſum eſſe aſ firmat quod craſſior & grauior ipſius pars præ eius grauedine craſsitie quę à ſole in ſublime nō attollatur ſed relinquatur & fiat ſal, nam ſal terrenæ grauiſque ſubſtantiæ eſt vt Gal. 4. de ſimplicium medicamentorum facultatibus opt. demonſtrauit, at tenuiſsimę eius aquæ partes à calore ſolis ſurſum abripiuntur quod calidum omne ſuapte natura ea corpora quæ diuerſorum generum ſunt ab inuicem ſeparet, vt ea quæ eiuſdem generis ſunt ſimul congreget vt experiētia ipſa nos docet, videmus enim cum vi caloris res corrumpūtur ea quę diuerſi generis ſunt ab inuicem ſeparari, quæ vero ſunt eiuſdem generis congregari, vt in lignis quæ vruntur præſertim viridibus fieri videmus, nam tenuiores humoris earum partes in fumum conuertuntur, craſsiores vero ebulliunt & in cinerem delabuntur, cum ergo aquæ omnes ex diuerſis partibus ſint compoſitę, nam quædam ex ipſis tenues quædam vero craſſę ſunt, tenues à craſsioribus calore ſolis ſeparantur ſubtilianturquę & vapores fiunt qui cum leues ſint ſurſum adſcendunt & in pluuiam conuertuntur eo modo quem paulò ſupra dixi, quod non ſolum in ſtagnantibus & marittimis aquis quæ locum non mutant ideoque facilius calorem ſolis in ſe recipiunt, efficit, verum etiam in omnibus illis rebus in quibus aliquid humoris eſt qui omnibus rebus ineſt, & ex ipſis hominibus quoque quod tenuiſsimum & leuiſsimum humoris in ipſis eſt, educit.

Huius rei certum ſignum eſt, cum homo pallio coopertus ſub ſole vadat vel ſedeat, quaſcumque quidem corporis partes ſol reſpicit hę vtique non ſudant, ſol enim quicquid ſudoris prę apparet abripit, quęcumque vero à veſte vel ab aliqua alia re coopertę ſunt, ſudant, educitur enim ac vim patitur à ſole ſudor, ſeruatur autem à tegmine, adeo vt à ſole non tollatur, quando autem ad vmbram peruenerit ſudor à toto corpore ſimiliter effluit, non enim amplius ſol illuſtrat.

Eam ſententiæ ſuę partem quę obſcurior videbatur, ſolem ſcilicet ab hominibus quicquid humoris quod in ipſis tenuiſſimum eſt educere certo ac vero ſigno Hypp. probat videlicet, ſi homines nudi ſub ſole vadunt vel ſedent non ſudant, ſi vero veſtibus contecti ſub ſole iterfaciunt vel ſedent, ſudant,

itidem

itidem ſi poſtquam ſub ſole ambulauerint ad vmbram peruenerint tunc eorum corpora ſudore madent, quæ vt melius intelligantur quid nam ſudor ſit, ſcire opus eſt, ſudor igitur ſeroſum excrementum eſt quo natura ad cibum ad mẽbra deferendum vtitur, quod poſtquam munere ſuo functum eſt veluti excrementum per molliora membra actum quę eius violento fluxui cedunt, expellitur, præſertim ſi à vehementi ſpiritu maiore impetu irruẽte vt plerumque euenit impellitur, vt in curſu fit & cum corpus ab igne vel ab aliqua alia cauſa vehementius incaleſcit vt Gal. 1. de tuenda ſanitate & in libro de palpitatione, tremore & conuulſione opt. docet, cum igitur homo ſub ſole nudus iter facit vel ſedet ſeroſus ille humor à vehementi calore ſolis per mollia membra impulſus à vi eius caloris cõſumitur & in halitum ſoluitur, quamobrem homo non ſudat, cum vero homo veſtibus contectus ſub ſole ambulat vel ſedet, ſudat, quoniam & ſi ſeroſus humor à ſole nimis calefiat, vis ſolis à veſtimentis impeditur ne ſeroſum illum humorem qui per mollia membra actus à calore expellitur in halitum reſoluat, ſi quis vero nudus ſub ſole ambulet deinde ad vmbram peruenerit & in ea aliquantiſper moretur, ſudat, quoniam ſeroſus ille humor per membra actus ab vmbrę frigiditate conſeruatur ne in halitum reſoluatur, ſed humor remaneat ſudorque fiat, quamobrem Ariſt. 6. probl. primi ſecti; dicebat, eos qui ſe lucta exercent ſi aliquantiſper à lucta quieſcant magis ſudare quam ſi continue luctentur, & hac ratione Hyppoc. optime probauit ſolem ab hominibus, id quod humoris in ipſis tenuiſsimũ ac leuiſsimũ eſt educere.

Propter hęc autem & ex omnibus aquis hę citiſſime putreſcunt, & imber malũ odorẽ habet, quod ex plurimis aquis coacervatus & cõmixtus eſt, adeo vt citiſſime putreſcat, prętereа autem ad hęc poſtquam abreptus & in ſublime elatus eſt & circumfertur aerique commiſcetur, quod quidem ipſius turbidum & obſcurum eſt excernitur ac digeritur aerque & nebula fit, quod autem ipſius tenuiſſimum leuiſſimumque eſt à ſole accenditur & concoquitur relinquiturque ac dulceſcit, fiunt autem & alia omnia quę coquntur ſubinde dulcia.

Dixerat paulò ſupra Hypp. aquam pluuialem leuiſsimam, dulciſsimam, tenuiſsimam, ac ſplendidiſsimam eſſe, ne quis

igitur

igitur eam omni mendo carere arbitraretur, ideo nunc mala illa quæ pluuialis aqua habet enumerat, & quanam ratione illa corrigere valeamus docet, quamobrem animaduertendũ eſt eam pluuialem aquã quæ ex æthere eſt & à nube non continua nec procelloſa eſt leuiſſimam eſſe & omni malo carere, de qua paulò ſupra dixi, alias vero pluuiales aquas omnes aliquod mendum habere, è quibus primum illud eſſe Hypp. dicit, eas citiſſime putreſcere, ſcire igitur oportet duas eſſe cauſas cur aquæ pluuiales citiſsime putreſcant, è quibus prima eſt ſubſtantiæ earum tenuitas quę etiam cauſa eſt vt illæ aquę leuiſſimę ſint citoque caleſiant & frigeſiant & demum vt cito alterentur vt paulò ſupra dixi, quamobrem ipſę citiſſime putreſcunt, & hęc illarum promptitudo ad hoc vt facillime hæ aquæ putreſcant laudanda eſt & aquæ bonitatem indicat vt bene Auicen. in cap. de diſpoſitionibus aquarum dixit, altera vero cauſa eſt cur pluuialis aqua citiſſime putreſcat & male oleat, videlicet eam ex plurimis ac diuerſis vaporibus & fumis qui è terra & è diuerſis aquis à ſole attollũtur coaceruatam & commixtam eſſe, ideoque facillime putreſcere, nam putredo mixtorum corporũ affectus eſt, & hoc pluuiali aquæ vitio datur, quapropter Hypp. in hoc tex. dixit propter hæc aũt ea aqua putreſcit, videlicet quia leuiſſima & tenuiſſima eſt vt ſuperius ipſe dixit & propter ea quæ inferius in hoc tex. ab eo dicuntur videlicet aquã pluuialẽ ex variis & diuerſis corporibus inuicẽ coaceruatis & cõmixtis cõponi, adeo vt citiſſime putreſcat, ideoq; illa vox propter hæc referẽda eſt tam ad ea quæ ſuperius dicta sũt quã ad ea quę inferius in hoc tex. ab Hypp. dicũtur. Aliam cauſam deinde Hypp. adfert quare pluuiales aquæ tenues ſint, videlicet quia concoctæ & dulces sũt quod hac ratione probat, è vaporibus ac fumis qui è terra à ſole attolluntur quicquid craſſum & obſcurum eſt excernitur ac ſegregatur à tenuioribus & clarioribus eorum corporum partibus & aer ac nebula fit, quod autem ipſorum tenue ac limpidum eſt ſurſum remanet à ſoleque accenditur & concoquitur dulceque fit, quoniam omnia quę concoquntur dulceſcunt, vbi animaduertendum eſt Hypp. dicere quicquid è vaporibus ac fumis qui à ſole è terra attolluntur craſſum &

obſcu-

obſcurum eſt excerni & terram verſus vt graue ferri & aerem fieri videlicet aerem craſſum turbidum & obſcurum, nam antiqui aerem purum ac ſerenum æthera, caliginoſum vero & opacum, aerem vocare conſueuerunt vt Gal. 19. tex. 4. commentarij in librum Hypp. de morbis vulgaribus Homeri teſtimonium adducens affirmauit, hancque prædictorum corporum craſſiorem partem non ſolum aerem turbidum obſcurũ & craſſum, verum etiã nebulam fieri Hypp. dicit, eſt enim nebula vt Ariſt. primo metheorologicorum docet nubes ſterilis, quoniam decidit à nube illa quæ in pluuiam concreſcit ideoque eam ſerenitatis indicium eſſe ibidem dicit, leuiſſimã autem ac tenuiſsimam partem vaporum & exhalationum à ſole in ſuperiore parte relinqui nec decidere ſed ab ipſo accendi ac concoqui ideoque dulceſcere, quod ipſe inductione probat nam cætera omnia quę concoquntur dulciora ideſt ſuauiora ac ſapidiora fiunt, nam hoc verbum dulceſcere vel dulce fieri hoc ſignificare intelligere debemus vt ſuperius dixi cum cauſam cur aqua bona dulcis diceretur reddidimus. Cum igitur aquæ pluuiales ex tenuioribus & clarioribus partibus eorum corporum quæ è terra a ſole attolluntur quæ cęteris magis coctę ſunt gignantur, ideo tenuiſſimę leuiſſimę ac iucundiſſimę omnium ſunt & facile his de cauſis putreſcunt.

Quouſque quidem igitur diſperſum fuerit & non dum coactum ſublime fertur, quando autem collectum & à ventis qui ſibi ipſis de repente aduerſantur in vnum coaceruatum fuerit ea parte qua plurimum coaceruatum fuerit, decidit.

Cum Hypp. ſuperius dixerit pluuialem aquam leuiſſimam eſſe ac quam citiſſime putreſcere malumque odorem habere, nunc ad oſtendendum quomodo pluuia fiat tranſit, vt clarius appareat cur hæc aqua cito putreſcat malumque odorẽ habeat, inquit igitur pluuiam hoc pacto fieri, quando vapores & fumi qui à ſole è terra attolluntur diſperſi manent, nec in vnum coguntur tunc ſemper in ſublime feruntur, quando autem eò peruenerint vt in vnum cogãtur à ventis qui de repente ſibi ipſis aduerſantur tunc grauiores facti ad terram feruntur, ab ea parte præſertim in qua plurimũ coaceruati fuerint ideſt maxima pars eorum in vnum coacta & maxime coa

ceruat

ceruat fuerit, cogitur autem à ventis propter eorum naturalem frigiditatem & propter impetum quo ſibi ipſis ex aduerſo occurrunt. Ariſt.autem primo metheor.vt ſuperius enarraui pluuiam fieri dicit quod ſol & alia cœleſtia corpora, ſua caliditate vapores & exhalationes è terra attollunt quæ corpora cum à terra longe remota ſunt à calore cœleſtium corporum qui ſurſum euolat derelinquntur, ille autẽ qui in vaporibus illis remanet à frigiditate loci extinguitur & ita fit nubes & pluuia, quamobrem manifeſte patet iuxta Ariſt.ſententiam ventos ad pluuię generationem non eſſe neceſſarios, Hypp. vero tunc pluuiam fieri dicit cum venti ſibi ipſis de repente aduerſantur & vapores in vnum cogunt. An Ariſt.quanam ratione pluuia abſolute fiat docere voluit? ad cuius generationem non opus eſt ventis quamuis venti vt ſua frigiditate vapores magis in vnum cogant ad hoc vt pluuia gignatur interdum requirantur, Hypp.vero non quomodo pluuia ſimpliciter fiat docere voluit ſed quam ipſe 19.tex.6.libri de morbis vulgaribus procelloſam appellauit eamq; malam eſſe dixit, hæc autem ſemper ventis & illis quidem vehementibus fit quod ex tex.qui hunc proxime ſequitur manifeſte apparet, nam huiuſmodi aqua maxime correctione eget ad hoc vt bona fiat quemadmodum cum tex. illum exponam certo videbitur.

Tunc enim hoc magis fieri probabile eſt, cum à vento qui ſtabilitatem non habet nubes concitatæ ſunt, & progredientes ſtatim cõtrarius ventus & aliæ nubes repercuſſerint, hic quidem prima eius pars cogitur, quæ vero poſterius ſunt inferuntur & ita craſſeſcunt atque nigreſcunt & in vnum coaceruantur & præ grauitate decidunt & imbres fiunt, & has quidem aquas optimas eſſe veriſimile eſt, cæterum eas decoquere & defecare opus eſt, ſin minus malum odorem habent & raucedines graueſque voces proſtare.

Cum Hypp.ſuperius dixerit tunc pluuiam fieri cum vapores qui è terra à ſole attolluntur à contrariis ventis in vnum coacti fuerint, nunc quomodo id fiat docere & id quod dixerat illuſtrare adgreditur & inquit, tunc probabile eſſe hanc procelloſam aquam maxime fieri cum à vento qui ſtabilitatem non habet ſed ſemper mouetur nubes impelluntur, quæ dum progrediuntur aliis nubibus quæ à ventis impelluntur

qui

qui ventis contrariis ſunt qui priores impellebāt, occurrunt, Tuncque primæ nubium partes commiſcentur atque coaceruantur, poſteriores vero earumdem partes prioribus inferuntur omneſque craſſeſcunt ac nigreſcunt & præ grauitate decidunt imbreſque & procelloſæ pluuiæ fiunt, nec ſolum craſſeſcere has nubes Hypp. adfirmat ſed etiā nigreſcere vel nigras fieri vt earum craſſitiem ac denſitatem magis ſignificet, nam nubium nigredo ab earum magna craſsitie & condenſatione fit, ſicuti albedo ab earum tenuitate, nam ſi nubes ſubtilis tenuis ac rara fuerit, ſolis radios intra ſe recipit & ſplendida ac alba fit, ſi vero nimis craſſa & denſa fuerit ſolis radij eam penetrare non valent & ita illa nigra & obſcura fit vt Galen. in commentario 8. tex. primi de morbis vulgaribus adfirmāt; & has aquas opt. eſſe credendum eſt Hypp. dicit ſi decoquantur & coctione defecentur, niſi autem coquantur purgenturque malum odorem habēt & raucedines graueſque & aſperas voces faciunt, ideo autem male olent quia ex pluribus vaporibus fiunt qui à corporibus quæ contrariam naturam & contrarias qualitates habent attolluntur & ideo facile corrumpuntur maleque olent, raucedines vero graueſque & aſperas voces faciunt eadem de cauſa qua ſuperius dixi malas & paluſtres aquas hos eoſdem affectus gignere. Cęterum de hac ſentētia aliquis dubitaret videlicet aquam coctione meliorē fieri ſicuti nonnulli medici dubitarunt vt in capite illo quod de diſpoſitionibus aquarum inſcribitur Auicen. refert, nam ſi aqua decoquatur tenuiores partes ipſius in halitum digeruntur, quamobrem tantum abeſt vt aqua cum decoquitur ſubtilior ac leuior fiat ideoque melior vt etiam craſſior grauiorq; reddatur, quod eius tenuiores partes vt dixi in halitum coctione reſolutæ ſint, præſertim cum idem Hypp. paulò inferius aquas quę ex niue & glacie fiūt eo nomine damnet quod quicquid in ipſis tenue leue ac ſplendidum eſt vi frigoris ab ipſis expreſſum ſit, graue autem turbidum & craſſum in illis remanſerit, idem aquis quæ coctæ ſunt vſu venire aliquis dicet, videlicet ab ipſis vi caloris quicquid leue ac tenue erat in halitū reſolutum eſſe, ſicuti niui & glaciei vi frigoris vſu venit & aquis quæ ex illis fiunt, nam quicquid in ipſis leue ac

tenue

tenue erat vi caloris in halitum reſolutum eſt,craſſum vero & terrenum in illis remanſit. An ratio in aqua quæ ex niue & glacie fit diuerſa eſt ab ea quæ in aqua cocta eſt? nam aqua cum cocta eſt tenuior ſplẽdidiorque fit quam eſſet antequam coqueretur, nam calidũ ſuapte natura ſubtiliare & attenuare corpora aptum natum eſt & corpuſcula illa quæ ipſi antequã coqueretur admixta erant vi caloris ab ea ſeparantur & in vaſis fundum deſcendunt,quoniam calidi proprium eſt corpora quæ diuerſorum generum ſunt ſeparare, & quia aqua cum cocta eſt tenuior eſt vt dixi quã eſſet antequam coqueretur, ideo corpuſcula illa aquam ſcindere poſſunt & fundum vaſis petere quod prius facere non poterant,quia cum minima eſſent aquæ craſſitiem ſcindere non poterant & in fundum deſcendere ſed ipſi aquæ admiſcebantur.At vero quia aqua corpus ferè ſimplex eſt,ideo partes ipſius quæ reſoluuntur ſimiles ſunt illis quę remanent,nec eſt inter ipſas quo ad tenuitatem & craſſitiem magna differentia, præſertim cum illæ quæ reſoluuntur paucę ſint & quæ remanent ſubtiliores à coctura ſint factæ,nam frigiditas quæ aquam craſſiorem facit ab ea remota eſt,at in aqua quæ ex glacie & niue fit ſecus ſe res habet vt in expoſitione tex. qui hunc proxime ſubſequitur manifeſte videbimus.

Quę vero è niue vel glacie fiunt malæ ſunt omnes, quando enim ſemel congelatę fuerint non amplius in priſtinam naturam reducuntur, ſed quod quidem ipſarum ſplendidum leue ac dulce eſt excernitur & corrumpitur,quod autem turbidiſſimum & grauiſſimum eſt, relinquitur, id autem ſic cognoueris, ſi enim vis quando hyems eſt vaſculum in quo certa menſura aquam infuſeris ſubdio ponere vt maxime congeletur, deinde poſtridie in teporem inferre vbi congelata maxime ſoluatur, cum vero ſoluta fuerit aquam rurſus metiri, illam pauciorem multò inuenies, hoc certa nota eſt quicquid leuiſſimum ac tenuiſſimum eſt à congelatione exiccari atq; corrumpi non grauiſſimum & craſſiſſimum, non enim poteſt, ita igitur has aquas quę ex niue & chryſtallo fiunt & quę has conſequntur ad omnia peximas eſſe. De pluuialibus quidem igitur aquis & de his quę ex niue & criſtallis fiunt ſic ſe res habet.

Vt ea quæ in hoc tex.ab Hypp.dicuntur melius intelligere poſſimus,vidẽdum eſt quid nã ſint nix & glacies,eſt igitur nix nubes congelata à nimia frigiditate ante quã nubes in aquam

conuerſa

conuerſa ſit vt Ariſt.primo metheor.doctiſſime oſtendit,glacies vero congelatio eſt frigidi & humidi à ſuperabundanti frigiditate vt idem Ariſt.2.de ortu & obitu docet. Inquit igitur Hypp.aquas quæ ex niue & glacie fiunt omnes malas eſſe quod hac ratione probat, aquæ illæ quæ ex glacie fiunt cum glacies liquefit nunquam in priſtinam naturam reſtituuntur, quoniam à vehemētia frigoris tenuiores partes aquæ ab ipſis expreſſæ ſunt,craſſiores vero & terrenę remāſerunt & eę quidem frigidæ ideo durę & crudę sūt nec cito calefieri poſſunt, quod autem ita ſe res habeat Hypp.experimēto probat, dicit enim ſi quis aquam aliqua certa menſura metiatur & eam tanto tēpore in vaſea liquo ſub dio ſtare permiſerit vt congeletur, deinde illā in aliquem calidum locum reponat donec ea liqueſcat,nūquam eā cum liquefacta fuerit eiuſdem quātitates inueniet eſſe cuius erat antequā congelaretur,quod ideo accidit quia tenuiores ac leuiores illius aquæ partes vi frigoris ab ipſa expreſſæ ſunt, nam craſſiores & terrenę ipſius partes præ ſua craſſitie à frigore exprimi non poſſunt, cum frigus ſuapte natura condenſet & in vnum corpora alienę naturæ cogat,eæ vero quę ex niue fiunt licet nix nubes congelata ſit antequam in aquam mutetur, eadem cauſa crudæ & craſſę ſunt,quoniamà vehementia frigoris tenuiores partes nubis ab ea expreſſæ ſunt, craſſiores vero remāſerunt, quamobrem aquę illæ quæ ex niue & glacie fiunt peximę ſunt nec potui idoneæ,quoniam terrenę craſſę & crudæ ſunt,quod aquę coctę non euenit,ea namque à calore ſubtiliata & extenuata eſt, eæ vero quæ ex niue & glacie fiunt à frigore conſtipatę & cōdenſatæ ſunt, id enim proprium frigoris eſt vt ſuperius dixi, & inquit Hypp. aquas omnes quæ ex niue & glacie fiunt malas eſſe & eas quæ has cōſequntur ideſt quæ illis ſimiles ſunt vt paluſtres aquę & fontanæ quædam quæ crudæ & terrenæ ſunt vt ſuperius demonſtraui, dicitque aquas quæ ex niue & chriſtallo fiunt non autem ex glacie quamobrem vulgarem illam opinionem hoc in loco probare videtur quæ chriſtallū glaciem eſſe affirmat, quod verum non eſt vt illi qui in alpibus quæ Italiam à Germania dirimunt chriſtallum fodiunt affirmant, nam illud metallūm quoddam eſſe & ſuas venas

habere vt cętera metalla habent autumant,& ita de pluuialibus aquis & de iis quæ ex niue & glacie fiunt res ſe habet.

CAPVT QVINTVM.

CALCVLO autem maxime homines laborant & à renum morbis & vrinæ ſtillicidio coxarumque doloribus capiuntur, & hernię fiunt cum omnigenas aquas bibunt & è magnis fluminibus in quæ alia flumina ingrediuntur & è palude in quam fluxus multi & varij perueniunt,& quicumque aquis tranſlatitiis vtuntur quæ per longum non autem breue ſpacium ducuntur, non enim fieri poteſt vt alia aqua alię aſſimiletur, ſed hæ quidem dulces ſunt hæ vero ſalſę & aluminoſę,alię autem à calidis fluunt,cum autem hę inſimul commiſcentur interſeſè diſſident & ſemper valentiſſima vincit, ſuperat autem non ſemper eadem ſed aliàs alia.

Poſtquam Hypp. de pluuialibus aquis dixit,eaſque decoctione egere nos docuit eo quod ex variis & diuerſis corporibus compoſitæ ſint,ideoq; facile putreſcunt & niſi coquantur male olent, nunc ad enumerandum morbos illos adgreditur quos huiuſmodi aquæ illis qui eas bibunt faciũt & qua nam ratione illos faciant oſtendit,& inquit eos qui has aquas bibunt calculo & renum morbis coxarumque doloribus & vrinę ſtillicidio vexari,herniaſque ipſis fieri,quoniam huiuſmodi aquæ à calore naturali difficulter vinci poſſunt, quamobrem multæ cruditates gignuntur à quibus hi morbi fiunt vt ſuperius Hypp. probauit, at cur huiuſmodi aquæ quæ ex pluribus aquis & corporibus fiunt difficulter à calido innato vinci poſſint inferius in vltima huius tex. parte Hypp. dicet, & ex his aquis quas ipſę omnigenas appellat dicit eſſe aquas magnorum fluminum in quæ alia flumina ingrediuntur,& paludum ad quas multi fluxus & varij perueniunt ideſt in quas plures aquæ quæ ex diuerſis locis fluunt, ingrediuntur, ſed huic ſententiæ Hypp. contraria videtur aqua Nili quæ potui idonea & ſaluberrima ab omnibus exiſtimatur, quamobrem cũ Auguſtus in AEgypto eſſet & milites de vini caritate apud ipſum quærerentur ipſis reſpondit Nilum habetis & vinum quæritis? Aetius quoque Nili aquam omnibus virtutibus exornatam eſſe affirmat citoque præcordia pertranſire, concoctioni ac digeſtioni vtilem potuique idoneam eſſe & cor-

pora

pora bene colorata facere & tamen Nilus magnus fluuius eſt & in eum multæ aliæ aquæ & alia magna flumina ingrediuntur. An ideo Nili aqua bona eſt quod Nilus ex altiſſimis mõtibus fontem habet & ex alto deſcendit, ac per terras puras & calidiſſimas regiones tranſit & longo terrarum ſpacio currit? quamobrem & à ſole & à longo curſu tenuis & clara redditur, nec per magnas vrbes & magna oppida tranſit, qua de cauſa excrementa non recipit quæ ipſum inficere valeant, nec ſatis in hoc loco mirari poſſum quoſdam doctiſſimos ſanè & accuratos viros qui ſcriptis ſuis aquam Tyberis ſupra omnes alias aquas vt ſaluberrimam laudant his rationibus adducti, primo quia ea difficulter putrefit, ſecundo quod clara eſt, tertio quod in Tyberim metallicę aquæ nonnullę ingrediuntur quæ ipſius aquam tenuiorem ac ſubtiliorem faciunt, quarto aquam Tyberis opt. eſſe affirmant quod fons ipſius magnus eſt & ex alto ſaſſo deſcendit, quinto quia in Tyberim multa alia flumina ingrediuntur quæ minora Tyberi ſunt, quamobrem ipſe eorum veluti caput eſt & ea in ſuam naturam facile mutare poteſt, & poteſt ſententia hæc confirmari authoritate Pauli Tertij Pontificis Maximi viri ſapiẽtiſſimi qui quocumque iret eò aquam Tyberis vehi iubebat, quod nullam aliam aquam bibere niſi Tyberinam volebat. Hæc ſententia ſtare non poteſt, nam aquæ illæ ab Hypp. præ cęteris laudantur quæ arte carent & iure quidem, nam eę quæ arte quapiam bonę fiunt nunquam ita bonę ſunt vt eę quæ ſuapte natura ſunt bonę, at aqua Tyberis ad hoc vt potui idonea ſit arte eget, nam eam aliquanto tempore in vaſis ſeruare oportet vt clareſcat, præterea non quocunque anni tempore nec ex quacumque Tyberis parte eam haurire opus eſt, ſed ſtatis & certis temporibus & ex quibuſdam determinatis locis vt etiã ipſi fatentur qui eam omnium aquarum præſtantiſſimam eſſe affirmant, præterea vix fieri poſſe videtur quin tanta excrementorum copia quæ è cloacis & aliis pene infinitis ſpurciſſimis & impuris ac fœtentibus locis in Tyberim inuehuntur aliqua mala qualitate eius aquam afficiant, Tyberis præterea nunquam clarus eſt, quamobrem antiquitus Albula dictus fuit, quod nulla alia ratione fieri poteſt niſi quia aqua illa ſua

Digitized by Google

pte natura cœnoſa & lutulẽta eſt, quamobrem vix bona fieri poſſe videtur, præterea in Tyberim multa, ac magna flumina ingrediuntur, at horũ fluminũ aquæ in quę alia flumina ingrediuntur eo nomine ab Hypp. in hoc tex. damnãtur quod nunquã hæ aquæ aſſimilari ſibi inuicẽ poſſint, ſed modo vna modo alia cęteras ſuperat, quamobrẽ fieri non põt quin hæ aquę aliquã inſignẽ qualitatẽ nõ habeant quod bonitati aquæ contrariũ eſt, nam ea opt. aqua eſt quę nullã inſignẽ qualitatẽ habet, ſed ἀποιότατον à græcis dicitur. Multę quoque metallicę aquæ quæ in Tyberim ingrediũtur eã malã eſſe faciunt quod illã medicamẽtoſam reddũt, à quibus arte aliqua purgari nõ poteſt, nam quemadmodum ſola natura corpora vere miſcet ita etiam ſola mixta corpora ab inuicem ſegregat, præſertim aquas, nam cũ aquæ omnes humidæ ſint ita bene aqua aquæ miſcetur vt nulla arte vna aqua ab alia ſegregari poſſit, ſed huic rationi reſpondere conãtur dicuntque metallicas aquas quæ in Tyberim ingrediuntur eius aquam ſalubriorem facere, nam eam magis attenuantem & calidiorem reddũt & ideo ſalubriorem, ſiquidem excrementa ſubtiliat & vias per quas ipſa expelli debent latiores aperit, quo fit vt facilius à natura expelli poſſint. An hoc falſum eſt omnes metallicas aquas quæ Tyberinæ aquę admiſcentur eam calidiorem & ſubtiliorem facere, nam aqua Anienis quæ in Tyberim ingreditur lapidem illum qui Romæ vulgo Triuertinus dicitur gignit, at lapides ab aquis nullo alio pacto gignuntur niſi quod craſſæ & terrenæ ſunt, excremẽta etiã fœtida cœnũ & lutum quæ in Tyberim inuehuntur nunquã eius aquã ſubtiliorẽ facere poſſunt, ſi vero aliquæ metallicę aquæ quę in Tyberim feruntur eius aquam calidiorẽ ac tenuiorem facere valeãt, non ob hoc eius aqua optima dici debet, nam aliud eſt aquam conſiderare vt nutrimenti vehiculum quoddam eſt & potui idoneam & aliud illam conſiderare vt medicamẽtum quoddam quod calefacere & attenuare valeat, ſi igitur hoc modo aquam Tyberis cõſiderauerimus dico facile fieri poſſe eam quibuſdam temperamentis quæ multis craſſis & viſcidis excrementis referta ſunt vt quendam medicamentoſum cibum ſalubrem eſſe, non tamen hac de cauſa opt. dici debet quod manifeſtas

quali-

qualitates medicamentoſas habet quod aquæ bonitati vt dixi repugnat, & Hypp. in hoc libro huiuſmodi medicamentoſas aquas morbos multos gignere affirmat quos etiam vt ſuperius vidimus enumerat, & ſi quibuſdam temperamentis eas ſalubres eſſe autumat, ſi vero aqua Tyberis optima eſſet vt ipſi dicunt cum populus Romanus apud Auguſtum de caritate vini quærebatur non reſpondiſſet ſatis pro viſum eſſe à genero ſuo Agrippa ne ſitirent, nam Agrippa maxima cura & diligentia multas aquas Romam produxerat, quod facere nõ opus fuiſſet ſi Tyberis aqua opt. fuiſſet vt iſti dicunt, nec Gal. in commentario 10. tex. quarti ſui commentarij in ſex. librum Hyppoc. de morbis vulgaribus nunquam Romam ab elegantia & multitudine fontium laudaſſet ſi aqua Tyberis eo tempore potui idonea fuiſſet & opt. Cęterum quia non ſolum ſententiam ſuam rationibus firmare verum etiam rationibus quæ eam deſtruere videntur reſpondere opus eſt, ideo primæ eorum rationi reſpondeo & dico tantum abeſſe vt difficulter putreſieri bonitatis aquæ indicium ſit vt illa eo nomine maxime damnanda videatur, nam ſi aqua difficillime putreſit difficillime etiam alterabitur, nam corruptionẽ, putredinem & generationẽ ſemper alteratio antecedit, ſi quid igitur difficillime putreſit difficillime etiam alterabitur, ſi igitur aqua Tyberis difficulter putreſit difficulter quoque alterabitur & à calore innato difficulter vincetur, quare præcordia tarde pertranſibit cruditates gignet & omnes eos morbos faciet quos Hypp. ſuperius malas aquas facere dixit, & licet nutrimenta quædam facile alterentur & in eius corporis quod nutriũt ſubſtantiã mutentur, quædam vero propter & facilem alterationem prius putreſiunt quam in ſubſtantiam eius corporis quod nutriunt mutẽtur vt fugaces fructus omnes & nonnulla alia nutrimenta, quamobrem non videtur vt facile alterari bonitatis aquæ quæ nutrimentum quoddam eſt, ſignum ſit, quod ea ante quam in corpus diſtribuatur propter facilem alterationem putreſieri poteſt, dico nutrimenta illa quę facile alterantur & concoquntur, ideo priuſquam putreſiant in ſubſtantiam eius corporis quod nutriunt mutari, quod modicam habent humiditatem quæ facile à calore in-

Digitized by Google

nato vincitur & corpori quod nutritur priuſquã putrefiat aſſimilatur,hęc tamẽ niſi calor innatus ea cito ſuperaret, quod facile alterantur niſi à calore innato regerentur facile quoq; putreſcerent, at fugaces fructus quia multam habent humiditatem, ideo à calore innato animantis regi nec vinci facilę poſſunt,ideoq; putrefiũt,nam ad hoc vt putredo fiat opus eſt, vt id quod pati deberet ſuperet illud qđ agere debet, modo agẽs calidum eſt,patiens vero humidũ vt bene Auer.in primo cõmẽtario ſuo in 4. lib.metheor. Ariſt.animaduertit,ſciendũ tamen eſt licet calidum innatum ipſius nutrimẽti in proprio humido corrumpatur à calore corporis quod nutritur & ipſum ambit, non tamen ob hoc dicendum eſt nutrimentum putrefieri, nam quod à calore innato animantis regitur ac ſuperatur in nobiliorem ſubſtantiam mutatur quam eſſet ſubſtantia ipſius antequam in ſubſtantiam animantis mutaretur, ſed tunc putrefieri diceretur ſi in ignobiliorem ſubſtantiam mutaretur quam eſſet propria ipſius ſubſtantia antequam alterari cœpiſſet, vt ſi in elementa quæ ipſum componebant reſolueretur, vel in aliquem aliam ſubſtantiam mutaretur quæ diuerſa eſſet à ſubſtantia corporis illius cuius calidum ipſum nutrimentum circũdabat & regebat, vt fit cum vermes in cadauere vel etiam in corpore viuentis animalis oriuntur vt pediculi & alia quædam his ſimilia,nec illud quod Galen. dicit perpetuum eſt videlicet putredinem eſſe corruptionem cum fœtore, nam multa putrefiunt quę non fœtent vt quercus putrida, ligna ſicca, immo nonnulla ſunt quæ dum putrefiunt optimum odorem habent vt moſcus ille orientalis qui nil aliud eſt quam pus abſceſſus cuiuſdam animalis quod in iis regionibus degit, verum quia à primo meo propoſito orationem ſatis deflexi,ideo quaſi perorãs dico aquam Tyberinam non putrefieri,potius malę aquę quam bonæ ſignum eſſe,prçſertim cum illi qui hanc aquam tantopere laudant dicant, omne quod putrefit ſuæ putrefactionis cauſam in ſe habere, quod dupliciter intelligi poteſt, nam ſi habere in ſe putrefactionis cauſam intelligitur aliquid ſuã ſubſtantiam, ita tenuẽ habere vt facillime alterari poſſit, ideoque facile putrefieri hoc in aqua laudãdum eſt, at id aquæ Tyberis non ineſſe etiã

qui

qui eam laudant dicunt, nam ipſam difficillime putrefieri affirmant, ſi verò putredinis ſuæ principium in ſe habere ita intelligitur vt illud quod putreſcit ex pluribus & diuerſis corporibus commixtum ſit, ideoque naturæ mixtorum corporum quorum putredo proprius eſt affectus ſimile ſit, hoc aquæ vitio dandum eſt, & Tyberinę aquę competit,& ideo facillime putrefieri deberet, ſed non putrefit quod à ſulphure, alumine & aliis metallis quæ in ea ſunt conſeruatur, at aquæ illę quæ metalla in ſe habent vel à locis è quibus metalla excauantur erumpunt merito ab Hypp. in hoc libro damnãtur, nec verũ eſt ſulphureas aquas ſulphur ſemper olere, in Aemilia enim propè vicum illum qui à diua Sophia nominatur, eſt quidam torrens cuius aqua frigida, limpida & clara eſt nec ſulphur aut aliquid aliud olet, attamen ij qui eam guſtant illam maxime ſulphuream eſſe ſentiunt, quod hac de cauſa fieri poſſe videtur,quod locus à quo aqua illa ſulphur ſumit lõge diſtet ab eo vbi ea aqua ſulphur non olet, adeo vt tenuiores ſulphuris partes in quibus odor conſiſtit iam euanuerint, craſſiores vero in quibus ſapor eſt in aqua remanſerint, falsũ eſt etiam alumen aquam Tyberis ita claram reddere poſſe ſicuti eſt, cum aliquanto tempore in vaſibus illis quæ vulgo vettinas dicunt aliquo tempore manſit quod aqua Tyberis elemẽtum purum eſt, ideoque alumen eam ita claram facere non poteſt ſicuti ea corpora quæ ex pluribus componuntur clara facit, immo aqua Tyberis corpus quoddam eſt quod ex cœno,luto, multis ac variis excrementis,metallis & plurimis ac diuerſis aquis quę ſibi inuicem commiſcentur compoſitũ eſt,quamobrem ab alumine clarior fieri poteſt ſicuti cętera corpora quæ ex pluribus & diuerſis corporibus componuntur, ideoque vt aluminoſa damnari poteſt, hæc enim humida aluminoſa ſi bibantur corporibus hominum maxime obſunt vt vina quæ in agro Piſtorienſi naſcuntur oſtendunt, Piſtorienſes enim vt ſua vina ęſtate à putredine tuerentur alumine olim condiebant, at poſtquam longo vſu ea ſibi obeſſe cognouerunt hoc vini condimentum pœnitus ommiſere & aliis modis vinorum ſuorum cõſeruationem moliere.Iniuſte quoque Gal. ipſum damnare videtur veluti eum qui ſibi non

conſtet, quoniam in compoſitione medicamenti illius quod διὰ χοδίων appellat cuius compoſitionẽ ipſe docet ſecũdo cap. 6. libri de compoſitione medicamentorum ſecundum locos inquit ipſe, Gal. veluti ſignum bonitatis aquæ pluuiæ ponens ipſam difficulter putrefieri, cum alibi ſexcentis in locis contrarium dixerit, fallitur bonus hic vir, quoniam Gal. nõ dicit difficulter putrefieri bonitatis aquę pluuialis ſignum eſſe, ſed ideo pluuialem aquam in illud medicamentum ingredi vt ipſum putredini minus obnoxiũ ſit, quod ipſi pluuialis aqua præſtat quoniam adſtringens quodpiam in ſe habet, ſi igitur pluuialis aqua adſtringens eſt & ideo putredini minus obnoxia, non erit opt. nam ea aqua opt. eſt quę nullam manifeſtam qualitatem in ſe habet quam græci ἀποιότατον ὕδωρ dicunt, nõ eſſe ergo putredini obnoxiã bonitatis aquæ pluuialis ſignum non eſt, vt bonus hic vir alio quin doctus & eruditus Gal. eo in loco dixiſſe affirmat, ſed dixit Gal. aquam pluuialem putredini obnoxiam non eſſe quod in ſe adſtringens quoddam habet & loquitur Gal. de mala aqua quæ procelloſa eſt & à nube continua, quare craſſæ ſubſtantiæ eſt & multi terreni fumi ipſi admiſcentur, qua de cauſa adſtringens eſt & interdum ſalſa vt Ariſt. primo metheor. adfirmat. Cum autem aduerſarij dicunt ideo aquam Tyberis bonam immo opt. eſſe quia clara eſt, ſi dicunt aquam Tyberis claram eſſe cum è flumine hauritur hoc falſiſſimum eſt, nam viſu cognoſcitur eam eſſe turbidam, ſi vero hi dicunt aquam Tyberis eſſe claram poſtquam in vaſis aliquot diebus manſit, hoc verum eſt, cęterum non dicendum eſt ob hoc aquam Tyberinam eſſe opt. nam arte & pręparatione clara fit, at aqua optima ſuapte natura non pręparatione aut arte aliqua clara eſſe debet, nec verum eſt quod ipſi aſſerunt paucas eſſe aquas illas quę ad hoc vt bonæ ſint aliqua pręparatione non egeant, nã aqua quæ ex Aethere eſt de qua ſuperius dixi nulla arte pręparatur & ferè infiniti ſunt fontes quorum aquę ſuapte natura abſque aliqua arte vel pręparatione optimę ſunt. Contra tertiam vero ipſorum rationem qua dicebant aquam Tyberis ideo optimam eſſe quod multæ metallicę aquę in Tyberim ingrediuntur quæ eius aquam calidiorẽ ac tenuiorem faciunt, ſuperius dixi quę

dicere

dicere opus erat,nunc hæc addã,è multis aquis quæ in Tyberim ingrediũtur nõ omnes eius aquã tenuiorem & calidiorẽ facere poſſe,nam ex Anienis aqua quę in Tyberim ingreditur lapis ille gignitur qui Romę vulgò Triuertinus dicitur,at lapides ex materia craſſa,viſcida, & terrena, gignuntur, quamobrem hęc aqua Tyberinam tenuiorem nec calidiorem facere valebit, quemadmodum nec cœnum nec lutum & infinita penè excrementa quę in flumen illud inuehuntur eam tenuare poterunt, cum craſſa & terrena ferè omnia ſint. At negant aduerſarij materialem cauſam calculi in animantibus eſſe humorem craſſum viſcidum & terrenum,nam hi humores quod craſſi viſcidi & terreni ſint à facultate animantis expultrice per aluum expelli & purgari, adeo vt ad renes & veſicã peruenire non poſſint, adeo vt ex ipſis calculi gignantur, primo dicimus in tranſmittẽdis humoribus naturam admirabilem eſſe, vt indicant ſanguinis craſſiſſimi tranſmiſſio ad nutrienda oſſa & cartilagines qui terrenam ac duriſſimam oſſium & cartilaginum ſubſtantiam penetrant, prętcrea tranſmiſsio humoris qui lateris dolorem facit qui membranas lateris penetrat & ad pulmonem peruenit & per aſperam arteriam expuitur, nil mirum igitur ſi terreſtres & craſsiores nutrimẽti & aquę partes ad renes & veſicam ab expultrice facultate tranſmittuntur, præſertim cum à renum & veſicę caliditate cò attrahantur,& ſua debilitate præ nimia calida intemperie fluxiones alliciant,quæ ſemper facillime in debiles locos feruntur, illud quoque quod ipſe dicit mirum videtur videlicet ea medicamenta quæ ſumuntur ad purgandos renes & veſicam craſſę ac turbidæ ſubſtantiæ eſſe, nam medicamenta omnia quæ renes & veſicam purgant tenuiſsimarum partium ſunt vt indicant medicamenta illa quæ ipſe enumerat vt ſententiã ſuam probet ſcilicet ius cicerum rubeorum, reſina terebinthina, & limonum ſuccus, quę omnia abſtergunt & tenuiſsimarum partium ſunt, cęterum & ſi dederimus ex iis quę craſſæ & terrenæ ſubſtantię ſunt calculos non gigni, non hoc tamẽ probari poteſt aquam Tyberinam opt.eſſe vt ille ait, nam vel aqua Tyberis has partes terrenas & craſſas habet vel non, ſi igitur aqua Tyberis has partes craſſas & terrenas habet & ſi

calculi

calculi ex ea non gignantur, bona nedum opt.non eſt, ſi vero has partes non habet, ex craſsis & terrenis calculũ gigni non poſſe demonſtrandum non eſt vt Aquam Tyberis optimam eſſe probaretur. Cum vero quarto loco ipſi dicunt aquam Tyberis ideo opt.eſſe quod fons ipſius magnus eſt & ex alto ſaſſo fluit,dico falſum eſſe fontem qui Tyberis principium eſt magnum eſſe & ex alto ac viuo ſaxo fluere mõtemque in quo hic fons erũpit natura altum eſſe vt Tyrrhenũ mare & Adriaticus ſinus inde videantur,immo mõs in quo principiũ Tyberis eſt ſatis eſt humilis & Tyberis principiũ duo sũt fontes & exiles quidẽ nõ magni qui ſub duobus paruis arboribus qui caſtaneas gignunt erumpunt, vt egomet anno à ſeruatore noſtro concepto 1564. vidi cum eò vna cum magno Tuſcorum Duce Coſmo Mediceo veniſſem, fallitur quoque huius ſententiæ author cum dicit Tyberim & Arnum ex eodem monte videlicet è monte quem Verniæ dicunt oriri, neuter enim horum fluuiorum è monte Vernię oritur,ſed Tyberis principium ſuum habet propè vicum quendam qui vulgo le balze dicitur,qui à Verniæ monte multum diſtat,Arnus vero à mõte alio oritur qui à monte illo è quo fluit Tyberis triginta milliaribus diſtat, & longe maior eſt fons ille è quo Arnus oritur quam illi duo fontes ſint qui Tyberis principium ſunt, & multo altior eſt mons in quo Arnus oritur quam ſit ille in quo Tyberis erumpit,preterea Arnus è viuo ſaxo oritur non autem Tyberis, hoc tamen vitio potius quam bonitati aquæ dandum eſt, ſiquidem aquæ omnes quæ è ſaxo oriuntur vel ſupra ſaxa fluunt lapidis naturam ſapiunt, ideoque crudæ & graues ſunt. At contra quintam eorum rationem dico,illos nulla ratione probare Tyberim ita eſſe veluti caput eorũ fluminum quæ in ipſum ingrediuntur vt vi ſua facile illa in naturam ſuam mutare poſsit, immo hoc fieri nõ poſſe videtur, nam Anienis & Nar & nonnulla alia flumina quæ Tyberi admiſcentur magna ſunt, adeo vt nõ facile ab aqua Tyberis vinci & in naturam ſuam mutari queant, præſertim cum ex his aquis vna non ſit ſemper aliis validior ſed modo vna modo alia, cuius varietatis multæ cauſæ eſſe poſſunt vt paulò ſupra Hypp.probauit, quare potius verendum eſt ne horum flumi-

num

rium aquę inter ſe perpetuò diſsideant, à quo diſsidio hi morbi fiant quos ſuperius Hypp. enumerauit, & ſi Paulus Tertius Pont. Max. aquam Tyberis quocunque ibat ſecum vehi iubebat, hoc ideo faciebat quia prudentiſsimus ille vir periculoſiſsimum eſſe ſenibus conſuetudinem mutare nouerat, nam conſuetos cibos & potus etiam ſi mali ſint homines facile ferre, inſuetos vero etiam ſi boni ſint moleſte ferre, ſecundo de ratione victus in morbis acutis tex. 33. Hypp. dicit, & Gal. in commentario eius tex. conſuetudinem maxime poſſe & repentinam eius mutationem corpora non parum offendere affirmat, quia igitur ille Tyberis aquam ferè ſemper biberat ne conſuetudinem illam in ſenectute mutaret & ad alias aquas tranſiret quamuis Tyberina meliores eſſent, eam ſecum portari volebat, immo eę ſunt conſuetudinis vires vt illis qui in graui loco degere conſueuerunt tranſitus in ſalubrem periculoſus ſit & ſi ex eo graui loco in quo diu vixere diſcedunt cum in grauem illum locum redeunt ſaluber & iucundus reditus ille ipſis ſit. Noui ego nobilem quendam virum Florentinum qui Liburni vbi graue cœlum eſt diu vixerat, deinde Piſas ſe contulerat vbi cœlum non ita graue ſicuti Liburni eſt, cum Lyburnum redibat hũc reditum maxime ſibi conferre percipiebat, & 90. annos vixit & adhuc viuit, notum eſt etiam mulierem quandam veneno olim nutritam eſſe, quod paulatim eò nutrimento aſſueuiſſet. Turcę quoque opium abſque aliqua noxa deuorant quod ipſi aſſueuerint, non immerito igitur Quintus Curtius hyſt. nobiliſsimus ſcriptor cõſuetudinem natura potentiorem eſſe dixit. Id tamen lectores moneo, nolle me affirmare Tyberis aquam malam pœnitus vel peximam eſſe, ſed eam non eſſe omnium aquarum pręſtantiſsimam vt hi dicunt, ſed plurimorum fontium aquas & eas quæ ex Aethere ſunt de quibus ſuperius dixi aqua Tyberis longe meliores eſſe.

Et venti huic quidem Boreas huic autem Auſter vim prębent & de aliis eadem ratio eſt, talibus igitur in vaſis lutum & arenam ſubſidere neceſſe eſt & ab his cum bibuntur prædicti morbi fiunt.

Cum ſuperius Hypp. dixiſſet aquas fluminum in quæ alia flumina ingrediuntur & paludum in quas multę alię aquæ in

fluunt

fluunt malas eſſe, quod ſimiles ſibi ipſis eſſe non poſſunt ſed modo vna modo alia cęteras propter diuerſas cauſas ſuperat, nunc nō nullas earū cauſarū quæ aquis robur & imbecilli tatē addere poſſunt, enumerat, vt ſententia ſua clarior fiat, & hę ſunt vēti, è quibus Boream & Auſtrum nominat, quoniam hi cęteris ventis vehementiores ſunt, venti igitur vim & robur aquis addere & ab ipſis demere valent, quoniam ſi natura aquis ſimiles ſunt ipſæ quę his ventis expoſitæ fuerint, earum vim venti augebunt, ſin verò ipſis aquis diſſimiles ſint nec illæ iis ventis pateant vim ab ipſis dement, at ſi vēti aquis ſimiles vel diſſimiles fuerint, aquæ autem illis ventis minime pateant, illarum vim minus frāgere vel augere poterunt, nam ſi aquæ aluminoſę ſalſæ vel crudæ fuerint & borealibus ventis pateant, ſi quidem hi ſapores è ſubſtantia terrena & ſicca fiunt, à borealibus ventis qui ſuapte natura frigefaciunt & exiccant earum vires ab ipſis augebuntur, ſi vero auſtris expoſitæ fuerint qui ſuapte natura calefaciunt & humefaciunt, hi ſapores frangentur, ſi autem hæ aquæ dulces fuerint & à calidis locis fluant Auſtriſque pateant ab hoc vento qui calidus & humidus eſt hę qualitates augebuntur, à borea vero ſi ipſi expoſitæ fuerint frangentur, & quod de Borea Auſtroquę Hypp. dicit de omnibus aliis ventis intelligi debet ſi ſimiles vel diſſimiles qualitatibus aquarum fuerint & ſi ipſis aquę pateant vel non. Pręterea alio quoque nomine hę aquę ab Hyppoc. damnantur, quod ſi in aliquo vaſe reponuntur lutum & arena quæ ipſis commixta erant ſubſident, & ideo prauę ſunt & prædictos morbos facere poſſunt. Cum vero fluunt & inter ſe diſſident lutum & arena cum in minimas partes diuiſa ſint propter illam aquarum commotionem ac diſſidium non ſubſident, ſed per ipſam aquarum ſubſtantiam diſperduntur ſparguntúrque, cum verò in vaſe reponuntur commotio illa & diſſidium finiuntur & arenæ & luti minimę illę partes vniuntur & quod corpora grauia & terrena ſunt in vaſis fundum deſcendunt.

Quod autem non omnibus deinceps dicam, quorumcumque quidem aluus pulchre fluens ac ſana, & veſica non feruida neque veſicę collum valde obſtructum eſt, hi quidem facile mingunt & in veſica nihil condenſatur, quorumcumque

rumcumque autem aluus feruida fuerit & veſicã idem pati neceſſe eſt, quando enim magis quam pro natura incaluerit collum ipſius, inflammatur.

Ne quis crederet has aquas quæ ex pluribus aquis commixtę ſunt nulli rei idoneas ſed omnibus noxias eſſe & morbos quos Hyppoc. prædixit omnibus facere, ideo ipſe inquit has aquas morbos quidẽ qui paulo ante dicti ſunt facere ſed non omnibus, nam illis qui aluum pulchre fluentem habent, ideſt qui excrementa ſua facile reddat ideoque nimis ſiccus non fuerit ſed ſanus ideſt tẽperate humidus, nec veſicam feruidam neque eius collum valde obſtructum habeant, hi facile mingunt neque in veſica aliquid condenſatur, quamobrem hę aquę calidę aluminoſę & ſalſę licet calidæ ſint, ventrem & renes ita calefacere non poſſunt, vt inflammentur & calculi in ipſis gignantur vel ardore vrinæ vexentur, excrementa.n. in his membris non congregantur nec condenſantur quod facile hi homines mingunt, qua de cauſa ipſi etiam hernia nõ laborant nec veſicę collum ipſis obſtruitur, hic animaduertendum eſt in codicibus gręcis qui à Germanis excuſi ſunt & in Aldinis, quoque hæc pars tex. *μήδ ὁ στόμαχος τῆς κύστιος ξυμπέπρακται λίην* quam partem latinus interpręs in Romanum ſermonem ita transfert, neque ſtomachus veſicę valde coardeſcit, at in quibuſdam emendationibus quæ ad me miſſæ fuerunt illud verbum *ξυμπέπρακται* legitur *συμπέφρακται* quam dictionem ego latine reddidi valde obſtructum eſt, nam quia excrementa in his hominibus neque in aluo neque in veſica retinentur ſed minguntur, ideo veſicæ collum ipſis obſtrui non poteſt, at cum aluus feruida fuerit veſica quoque idem patitur, quamobrem vrina commode reddi non poteſt quod collũ veſicæ inflammatione obſideatur, nec aluus etiam a caliditate nimis exiccata commode deficere valet, nam ſiccitas retentioni non autem euacuationi idonea eſt, quare excrementa illa quę retinentur morbos illos quos Hyppoc. dicit his qui prędictas aquas bibunt facere poſſunt, nam prædictæ aquę horum morborum cauſas alui ſcilicet veſicę & renum caliditatem & ſiccitatem augent.

Cum autem hec patiatur vrinam non reddit ſed in ſe ipſo concoquit & comburit & quod quidem ipſius tenuiſſimum eſt excernitur & quod puriſſimum,

progre-

progreditur & emingitur, quod autem craſſiſſimum ac turbidiſſimum eſt cogitur atque compingitur & primum quidem paruum deinde maius fit, cum enim ab vrina volutatur quodcumque craſſum coagmentatum fuerit ad ſe ipſum coaptat, & ita augetur & concalleſcit & quando mingit ab vrina impulſum veſicę collo adhęret ac lotij expulſionem prohibet & dolorem vehementē prębet, quamobrem pueri qui calculo laborant pudenda trahunt ac terunt, eo enim loco ipſis cauſa mictus eſſe videtur.

Cum in tex. illo qui hunc proxime antecedit Hypp. dixerit eos qui aluum ſiccam habent & calidam ab aquis calidis, dulcibus, ſalſis & aluminoſis lędi, quoniam veſica & eius collum à caliditate & ſiccitate harum aquarum ipſis inflamman tur, quare morbis qui ab ipſo prædicti fuerunt facile laborāt, in hoc tex. quomodo id fiat nos docet & inquit morbos quos ipſe prædixerat has aquas facere illis hominibus qui aluū & veſicam calidam & ſiccam habent ideo fieri quia cum veſica ipſiuſque collum inflammata ſint vrinę tranſitus impeditur ita vt in veſica vrina remaneat ibique aduratur ac veluti later quidam coquatur, quamobrem quicquid vrinę tenuiſſimum ac puriſſimum eſt excernitur quod per veſicę collum tranſit & emingitur, quod autem vrinæ craſſiſſimum & turbidiſſimū eſt in veſica retinetur & vt dictum eſt comburitur & veluti later quidam coquitur cogiturque & condenſatur, & primo quidem id paruum eſt deinde paulatim hac de cauſa maius fit, quod ab vrinę tenuiore ac puriore parte quæ mingitur volutatur eiuſque partes ſibi ipſis coaptantur & applicantur & ita quotidie in ſpeciem tophi maius fit & concalleſcit, quamobrem cum vrinę tranſitui in collo veſicę ſe opponat quia ab vrina impellitur mictum prohibet & dolorem vehementem concitat, quod eam actionem impedit, præterea etiam ſæpiſſime vlcus in veſicę collo facit craſſum illud excrementum quod in ſpeciem tophi creuit vt dictū eſt ſi aſperum fuerit quod etiam dolorem auget, quo fit vt pueri calculoſi pudendum trahant ac terant, quoniam exiſtimant cauſam mictionis ideſt cauſam quę actionem illam impedit in pene ipſo eſſe & præſertim in eius ſuprema parte quæ exquiſitum ſenſum habet, & ideo noxam illam pruritumq; ac dolorem quæ in collo veſicæ ſunt magis ſentit quam collum ipſum quod

primo

primo læditur, quia ſenſum non ita exquiſitum habet ſicuti ſuprema pars penis habet.

Certa autem nota vt res ita ſe habeat eſt, lotium enim ſplendidiſſimum mingunt qui calculo laborant, quoniam quod craſſiſſimum & bilioſiſſimum eius eſt remanet & cogitur, plerique igitur hoc pacto calculo laborant.

Pleriſque eo modo quo dictum eſt calculum gigni certiſſimo ſigno Hypp. probat, videlicet quod calculoſi ſplendidiſſimum lotium mingunt, quod ideo fit quia ea pars lotij quæ craſſa bilioſa ideſt aduſta turbidaque eſt in veſica remanet, tenuis vero clara & pura mingitur, nã ſi vrinæ craſſiores & turbidiores partes mingerentur, vrina craſſa ac turbida mingeretur, at quia eæ in veſica remanent, tenuiores vero puriores & clariores minguntur, ideo calculo ſi ſplendidiſſimũ & clariſſimum meiunt. Animaduertendum hoc in loco eſt in codicibus græcis, qui à Germanis & ab Aldo quoque impreſſi ſunt tex. hunc ita legi, *τεκμήριον δὲ ὅτι οὕτως ἔχει, τὸ γὰρ οὖρον λαμπρότατον οὐρέουσιν οἱ λιθιῶντες. πρὸς τὸν γινόμενον ὀῤῥὸν*, videlicet, ſignum autem vt res ita ſe habeat hoc eſt, vrinam ſplendidiſſimam calculoſi mingunt ad ſeri ſimilitudinẽ, & hanc ſcripturã latinus interpręs probat, at in antiquiſſimo codice manu ſcripto è quo emendationes quædam vt dixi ad me miſſæ ſunt, eæ dictiones *πρὸς τὸν γινόμενον ὀῤῥὸν* non leguntur, quę latinus interpręs in latinum ſermonem transfert ad ſeri ſimilitudinem, melius itaque videtur eas dictiones non legere, quoniam ſerum non ita ſplendidum clarum ac limpidum eſt vt ſunt lotia eorum qui calculo laborant.

Fit quoque pueris & ex lacte niſi ſalubre ſed nimis calidum & bilioſum fuerit, ventrem enim & veſicam percalefacit, quapropter lotium dum comburitur hęc patitur.

Nequis crederet homines eo pacto quo dixi à ſolo prædictarum aquarum potu calculoſos fieri, ideo Hypp. in hoc tex. dicit puerulos & infantes qui lacte veſcuntur & ſi aquam nõ bibunt, attamen ex prauo lacte quod ab vberibus nutricum ſugunt calculoſos fieri, nam ſi lac nimis calidum & bilioſum fuerit, pueruli ventrem & veſicam per calefacit, quę membra cum percalefacta ſunt vrinam comburunt quæ dum combuſta eſt mala quæ ſupra Hypp. retulit, patitur eo modo quem

in tex.qui hunc proxime antecedit ipſe dixit.

Et dico puerulis vinum quam aquoſiſſimum dare ſatius eſſe,minus enim venas comburit & areſacit.

Cum ſuperius Hypp. dixerit ex lacte in ſalubri ac bilioſo puerulis calculos gigni, in hoc tex. hoc documentum tradit, videlicet longe melius eſſe puerulis vinum quam aquoſiſſimum potui dare quam permittere vt lac nimis calidum & bilioſum ab vberibus nutricum ſugant, quam ſententiam ipſe hac ratione probat, nam vinum aquoſum ideſt tenue,album, ſplendidum & quod in aqua minime valet quod vinum latini lene appellant,minus quam lac nimis calidum & bilioſum venas calefaciat & cõburat,et enim & ſi vinum ſuapte natura calidius quam lac ſit, attamen quia vinum illud quod Hypp. puerulis potui dandum eſſe præcipit lacte tenuius eſt, ideo citius per renes & veſicam tranſit, quamobrem hæc membra inflammare non valet vt lac bilioſum veluti nimis calidum quod eo vino longe craſſius eſt, quapropter ægrius per renes & veſicam tranſit & in illis membris diutius immoratur quam prædictum vinum, illaque membra magis inflammare valet & calculum gignere.

Muliebribus vero pudendis nõ ſimiliter fit, collum enim veſicæ breue eſt & latum, quare vrina facile compellitur,neque enim manu vt maſculus pudendum terunt, nec veſicæ collum tangitur, in pudendis enim perforatæ ſunt,viri autem non recta ſunt perforati, & quod vrinę meatus lati ſunt & plus bibunt quam pueri. De iis quidem igitur ſic ſe res habet aut his quam proxime.

In hoc tex. Hypp.rationem reddit cur muliebria pudenda non afficiantur vt pudenda maſculorum, ideſt cur mulieres dum calculoſæ ſunt vel vrinæ difficultatem patiuntur pudenda non terunt nec trahunt vt maſculi faciunt,& hoc fieri dicit eo quod mulierum vrinarij meatus & veſicæ collum breue eſt & latum, quamobrem vrina facile & cito à natura impellitur, nec diu in illis membris moratur,neque collum veſicæ ab vrina vndique tãgitur quod latum & recta perforatum ſit, quapropter vrina in membro illo nullum triſtem ſenſum facit qui in ſuprema pudendi parte ſentiatur ea de cauſa quam ſuperius dixi, cum igitur nullum triſtem ſenſum percipiant, pudenda ſua vt viri non terunt nec trahunt,& enim viri in illis

lis membris recta perforati non ſunt vt anatomia nos docet, præterea mulierum vrinæ meatus lati ſunt vt dixi ipſæque pluſquam pueri bibunt, ideoque facilius quam pueruli meiunt, poſtremo Hypp. perorat & de prædictis aquis ita rem ſe habere vt dixit vel quam proxime his quæ dixit affirmat, vbi animaduertendum eſt in omnibus codicibus græcis qui impreſsi ſunt tex. hunc ita legi ἐς γὰρ τὰ αἰδοῖα ξυντέτρηνται καὶ διότι οἱ οὐρηθῆρες εἰσὶν εὐρέες, quę verba ſi in latinum ſermonem transferantur hoc ſignificant videlicet, ad pudenda enim perforati ſunt & quia meatus ſunt lati, & hanc lectionem latinus interpręs probat, at in emendationibus illis quas ad me miſſas fuiſſe pluries dixi tex. hic ita legitur ἐς γὰρ τὰ αἰδοῖα ξυντέτρηνται οἱ δὲ ἄνδρες οὐκ εὐθὺς τέτρηνται καὶ διότι, &c. quæ verba ſi verbum verbo reddatur ſignificant, in pudendis enim perforatæ ſunt, viri autem non recta ſunt perforati, quam ſcripturam ego magis probo quam primam. Illud quoque notandum eſt iuniorem quędam doctum ſanè & accuratum virum qui in hunc librum commentaria ædidit, vocem illam πίνουσι legere οὐραίνουσι, nam mulieres propter canalium amplitudinem atque mollitiem difficilius vrinam retinent, & noctu ſæpius in lecto mingunt quam viri, quæ ſententia & ſi vera eſt, tamen cum in omnibus codicibus impreſsis πίνουσι non autem οὐραίνουσι legatur nimis periculoſum videtur ſola coniectura locum aliquem emendare, præſertim cum ſi legatur πίνουσι ſententia etiam vera ſit, videlicet mulieres quod plus bibunt plus & facilius meiere quam pueri mingant.

CAPVT SEXTVM.

D*E annis vero ſic quis conſiderans dignoſcat qualis nam annus futurus ſit morbidus vel ſalubris.*

Cum Hypp. hucuſque de aquis & de vrbium ac regionum ſitu dixerit, videlicet quæ nam vrbes & regiones bene quę vero male poſitæ ſint, nunc ad docendum nos tranſit de anni tempeſtatibus quæ ad aerem pertinent, vt ab his ſignis quæ ipſe nobis tradet qui nam annus ſalubris qui vero in ſalubris futurus ſit cognoſcere valeamus, & primum in hoc tex. vtili-

tatem proponit quam ex hoc tractatu habere poſſumus, videlicet iis ſignis quę in hac libri parte ipſe nobis tradet cognoſcere vt dixi an ſalubris vel in ſalubris annus futurus ſit. Sed animaduertendum eſt in omnibus codicibus græcis qui impreſsi ſunt primam huius tex. partem legi περὶ δ' ἐτῶν ideſt de annis, in nonnullis vero codicibus manuſcriptis hęc eadem pars legitur περὶ δ' ὡραίων, ideſt de tempeſtatibus, nam tempeſtates, aeris qualitates quædam ſunt quę ſalubritatis & in ſalubritatis anni ſunt cauſæ, ideoque Hypp. in toto hoc cap. de variis anni tempeſtatibus agit vt de iis à quibus annus ſalubris vel morboſus fit & ab ipſis etiam anni ſalubritatem vel in ſalubritatem dignoſcere poſſumus, vtroque tamen modo hęc pars legi poteſt, nam ſi legamus de annis non ideo caput hoc de annis inſcribendum eſt quod in eo de anni qualitatibus agatur, ſed quia in eo quæritur ipſius ſalubritas & in ſalubritas quæ per tempeſtates dignoſcuntur, ſi vero hęc pars ita legatur de tempeſtatibus bene ſe ſcriptura habebit, quoniam de iis ipſis in hoc cap. agitur. Id quoque notandum eſt duobus in locis de anni temporibus Hypp. agere videlicet in hoc libro & tertio ſecto aphoriſſ. nõ eſt autem dicendũ in his duobus locis eodem modo & propter eãdem cauſam Hypp. de anni tempeſtatibus agere, hoc enim ſapientię ac prudentię tanti viri vt Hypp. fuit non conuenit, nec etiam dicendum eſt alterum ex his libris non eſſe Hypp. nam & hic liber & tertium aphoriſſ. ſectum legittimi Hypp. libri ſunt, an Hypp. in tertio aphoriſſ. ſecto de tempeſtatibus egit vt ſciremus à tempeſtatibus pręcognoſcere non ſolum morbos qui futuri ſunt, ſed etiam ipſorum finem longitudinem & breuitatem & ea quę in ipſis eueniunt cognoſcere? pręterea etiam vt ea quę à vi morbi ab iis quę à tempeſtatibus in morbis fiunt diſcernere poſſemus, hic vero de anni conſtitutionibus egit vt morbos quos in vna quaque regione, temperamento & ętate eæ facere poſſent nos doceret, vel Hypp. breues quaſdam & vniuerſales regulas totius medicinę nobis tradere voluit artis longitudini conſulens quas ex pluribus & variis obſernationibus quas ipſe circa ægros fecerat & ex multis experimẽtis & rationibus atque ex iis de quib. alibi particulatim dixerat

in illum aphoriſſ.librum congeſsit, in hoc autē libro de tempeſtatibus & morbis quos ipſę facere conſueuerunt particulatim egit, & ideo bis de eadem rè fruſtra non dixit quod finis ipſius in his duobus libris diuerſus ſit.

Siquidem enim cum ſydera occidunt & oriuntur, ſigna ſecundum rationem fiant, & in autumno pluat, hyems moderata nec valde tranquilla ſit, neque opportunitatem frigore excellat, & vere, atque æſtate tempeſtiuæ aquę fiant, ita annum ſaluberrimum eſſe veriſimile eſt.

Quia rectum ſui ipſius & obliqui iudex eſt, ideo Hypp. primum nobis ſigna illa tradit quibus rectum annum ſaluberrimum ſcilicet dignoſcere valeamus, cum enim hunc cognoue rimus reliquos annos qui a temperato diſcedunt facilius cognoſcemus, inquit igitur ſi cum aſtra oriuntur & occidunt ſigna ſecundum rationem fiant, vbi animaduertendū eſt Hyppoc. ab ortu & occaſu ſtellarum anni partes ſumere videlicet ver, æſtatem, autumnum, & hyemem, quod Hypp. fecit vt tractatus omnibus gentibus communis eſſet, nam ſydera & ſtellæ omnibus gentibus licet diuerſis diebus & menſibus oriuntur & occidunt, quamobrem menſes variis & diuerſis gentibus varij & diuerſi ſunt vt Gal. in ſecundo commentario ſuo in primum librum Hypp. de morbis vulgaribus bene animad uertit, quæ igitur ſunt ſigna quæ cum ſydera oriuntur & occidunt ſecundum rationem fieri debere Hypp. dixit? ea quæ ipſe ſtatim narrat videlicet vt in autumno moderate pluat, tunc enim ſiccitas eius tēporis à pluuia temperabitur, quamobrem ea anni pars ſalubris erit, hyems vero moderate frigida & humida ſit ita vt eius frigus nimis non excellat, nec nimis tranquilla & ſerena ſit, quoniam ſi nimis tranquilla & ſerena eſſet à natura hyemis quę frigida & humida eſt diſcederet, græce vox illa εὔδιος quam ego in latinum ſermonē tranſtuli *tranquilla*, iunior quidam doctus ſanè & accuratus vir *ſiccam* ſignificare dixit hac ratione motus, quod Hypp. nil aliud in hoc loco demonſtrare velit niſi ſi hyemem moderate frigidam & humidam eſſe oportere, at huic naturæ ſiccitas repugnat, ideo eam valde ſiccam eſſe non debere Hypp. affirmauit. Hæc ſententia primū huius vocis ſignificationi repugnat, nullus enim gręcus author hanc vocem εὔδιος ſiccum

ſignificare dixit, deinde eam vocem interponere non oportebat cum Hyppoc. dixerit hyemem moderate & temperate frigidam eſſe debere, nam ſi moderata eſſe debet nunquam nimis ſicca erit, ſed ideo dixit Hypp. non opus eſſe vt hyems nimis tranquilla ſit, quoniam in ea pluere & Boream qui ventus vehemens eſt ſpirare debet, quę omnia cœli tranquillitatem impediunt, & niſi fiant, hyems ſecundum naturam non erit. Vere autem & æſtate tempeſtiuæ aquæ fiant ideſt non frequẽtes, nec procelloſę aut vehementes & nimis longę, quoniã hoc pacto ver naturam ſuam ſeruabit quod temperatum eſſe debet vel vt ſuperius dixi moderate calidum & humidũ, feruor autem æſtatis à tempeſtiua pluuia moderabitur, quę ſi fiant annum ſaluberrimum fore ſperandum eſt; nam ita mutationes vnius temporis anni in aliud ſenſim & non confertim fient vt Gal. in primo commẽtario in primum librum Hypp. de morbis vulgaribus non longe à principio dicit, quæ mutationes morbos non faciunt, ſed eæ quę magnæ ſunt morbos potiſſimum faciunt vt Gal. in cõmentario primo primi aphoriſ. tertij ſecti affirmat. Sed cur Hyppoc. dixit ſiquidem ſigna ſecundum rationem fiant cum ſydera oriuntur & occidunt, cum ea quę in hoc tex. Hypp. enumerat ortus & occaſus ſyderum effectus ſint? an quod ſigna præſertim propria, eorum quorum ſunt ſigna effectus ſunt? ideo tempeſtates quas hic ipſe enumerat ſigna ab eo dicuntur, quia ortus & occaſus ſyderum effectus ſunt, præterea cum anni tempora ita ſe habẽt ſecundum naturam ſunt, ideoque nullum malignum ſydus vel ſtellam cum his qui anni tempora diſtingunt oriri vel occidere indicant. Sed cum Hypp. dixerit, cum ſydera oriuntur & occidunt de quo nam ortu vel occaſu dixit? nam ortus & occaſus multipliciter dicuntur, an de mundano? tunc enim anni temporum vnius ad aliud tranſitus fit cum ſydera mundane oriuntur & occidũt, & hic annus temperatus quem Hypp. in hoc loco deſcribit eſt ille idem annus quem ipſe 8. aphoriſ. tertij ſecti conſtans tempus vel conſtantem annum appellat vt Gal. in commentario illius aphoriſ. dicit & eorum quæ Hypp. in hoc loco dicit teſtimonio vtitur.

Si vero

Si vero hyems quidem ſqualida & aquilonaris, ver autẽ pluuium & Auſtrale fuerit, æſtatem febriculoſam eſſe & lippitudines gignere neceſſe eſt, quando enim æſtus repente ſuccedat, & terra à vernis imbribus & ab Auſtro humida ſit, calorẽ duplicari neceſſe eſt, & à terra quę calida eſt & humida, & à ſole qui adurit, & inteſtina hominibus nõ dum confirmata ſunt, neque cerebrum reſiccatum, non enim fieri poteſt vt vere tali exiſtente corpus & caro flaccida non ſint, adeo vt acutiſſime febres omnibus ſuperueniant, & inteſtinorum tormina pituitoſis maxime fieri veriſimile eſt, & mulieribus & natura humidioribus.

Cum Hyppoc. in tex. qui hunc proxime antecedit de anno conſtante & temperato nos docuerit, nunc tranſit ad annos inconſtantes qui à temperato recedunt, & incipit ab eo anno qui hyemẽ aquilonarem & ſiccam, ver autem pluuium & auſtrale habet quæ ita intelligenda ſunt vt hyems ſiccior & magis borealis, ver autem magis pluuium & auſtrale ſit quam hyems & ver anni temperati, & inquit in hac anni cõſtitutione febres multas fore, at in vltima huius tex. parte & 11. aph. tertij ſecti eas acutas quoque futuras eſſe, nec ſolum febres acutas, verum etiam lippitudines fore affirmauit, quorũ mor borum cauſam hanc eſſe dixit, quod humana corpora nimio humore referta ſint propter auſtralem & pluuiam veris tempeſtatem, terra quoque eadem de cauſa madida eſt, cum igitur hominum corpora ita ſe habent ad putredniem præparata ſunt, nam vt ſuperius dixi propter nimiam humiditatem putredo fit, calor vero æſtatis duplicatur, nam id anni tempus ſuapte natura calidum & ſiccum eſt, ſed in hac tempeſtate duplicatur, quod terra madẽs eſt & propter ſolis calorem feruet, & à feruore illo caliditas & æſtus augentur, quamobrem putridæ febres fiunt, lippitudines quoque homines vexant, & enim cum cerebrum ſuapte natura humidum ſit, ab hyemis tempeſtate quæ frigida eſt ad huc humidius efficitur, nec à vere propter humidam & auſtralem eius conſtitutionẽ reſiccatur, quapropter cum humidum illud ab æſtatis calore fundatur, in oculos defluit & lippitudines facit, ideo autem in oculos hi humores decumbunt quod oculi membrum laxum ſint quod facile fluxiones recipere & ſuo continuo motu eas ad ſe allicere poteſt, quibuſdam exceptis quibus oculi præualidi ſunt vt Gal. in commentario 11. aphoriſ. tertij ſecti

 ani-

animaduertit,cum autem inteſtina propter nimiam veris humiditatem in æſtate confirmata non ſint ſed flaccida vt cerebrum & caro,ideo inteſtinorum tormina fiunt,nam humores qui a feruore æſtatis acriores facti ſunt in inteſtina feruntur quod confirmata non ſunt & ea abradunt & prædictum morbum gignunt, ſi quis vero cauſam ſcire deſiderat cur in hac conſtitutione hyeme nec vere hi morbi non fiant ſed æſtate is commentarium Gal.in 11. aphoriſ. tertij ſecti legat, ibi enim Gal.cur hyeme nec vere ſed æſtate quę his duobus anni temporibus ſuccedit hi morbi fiant rationē reddit,nam acta agerem ſi ea quæ ibi Galen.optime dicit,hoc in loco ambitioſius recenſerem, manifeſtum quoque eſt cur hic & 11.aphoriſ.tertij ſecti Hypp.dicat hos morbos mulieres,pituitoſos & demū natura humidiores vexare, nimia enim humiditas huius cœli conſtitutionis hos morbos facit, quibus hi qui etiam ſuapte natura humidi ſunt magis periclitantur, illud vero animaduertere opus eſt in omnibus græcis codicibus impreſſis legi *ὑγροτάτοισιν* quæ vox *humidiſsimis* ſignificat, at in emendationibus illis de quibus ſæpius dixi legitur *ὑγροτέροισιν* quæ dictio *humidioribus* ſignificat, & hāc ſcripturam latinus interpręs probat, quæ etiam melior mihi videtur, nam & ſi corpora in prædicta tempeſtate humidiſſima nō ſint ſed humidiora temperatis,iis morbis qui prædicti ſunt æſtate neceſſario laborabunt. Illud quoque conſiderandum eſt qua nam ratione in hoc loco Hypp. dicat propter nimiam humiditatem acutiſſimas febres fieri, at 16. aphoriſ.tertij ſecti dixit morbi in pluuiarum multitudine magna ex parte fiunt, febres longę &c. An in 16.aphoriſ.pluuias & humiditatem longarum febrium efficientes cauſas eſſe, hic vero nimiam humiditatem non efficientem cauſam acutarum febrium ſed materialem,efficientem vero cauſam harum febrium æſtuum nimiumque æſtatis feruorem eſſe dicit. De hac etiam Hypp.ſententia dubitandū videtur,nam hi morbi qui in æſtate fiunt quam hyems frigida & ſicca, ver autem humidum & auſtrale anteceſſit, ambæ hæ cōſtitutiones hyemis ſcilicet & veris horum morborum cauſæ eſſe debent, ſecus autem fruſtra & hic & in 11.aphoriſ.tertij ſecti frigida & ſicca hyemis tempeſtas ab Hyppoc.poneretur,

tur,

tur, at qua nam ratione hyems frigida & ſicca morbos qui à nimia humiditate fiunt gignere poteſt? pręſertim cum Hypp. 5. aphoriſ. tertij ſecti dicat, ſi aquilonia conſtitutio fuerit tuſſes, fauces, alui duræ &c. quos morbos omnes à ſiccitate eius tempeſtatis Galen. in commentario eius aphoriſ. fieri probat, 17. quoque aphoriſ. eius ſecti Hypp. dicit, quotidianæ autem conſtitutiones aquilonię quidem corpora denſant &c. & Gal. in commentario eius aphoriſ. aquilonem ſua frigiditate & ſiccitate omnes corporis ſuperfluitates conſumere & omnibus inſtrumentis robur addere dicit, quod ea ſua frigiditate & ſiccitate ſtringat, denſet & in vnum cogat, quo fit vt corpora firma & robuſta ſint. An hyems nimia ſui frigiditate in ambitu corporis humiditatem auget? quamobrem defluxiones à capite & ſomni longiſſimi hyeme fiunt vt idem Hypp. 15. aphoriſ. primi ſecti dicit, & pituita multa hyeme hac de cauſa gignitur vt Hypp. in lib. de natura humana dixit, & cum borealis ille ventus vehemens ſit habitum corporis eius frigiditas penetrat & humiditatem auget, & hoc pacto hyems borealis & frigida quamuis alioquin ſalubris vt in prædictis locis Hypp. dicit ad morborum qui prædicti ſunt ortum qui ex nimia humiditate fiunt conferre poteſt.

Et ſi quidem circa canis ortum pluuia & procella ſuccedant, & venti anniuerſarij flauerint, vt deſinant ſpes eſt, atque autumnus ſalubris, ſit, ſin minus pueri & mulieres morte periclitantur, minime vero ſenes, & iis qui ſeruantur in quartanam terminari & ex quartanis in aquam intercutem.

Cum Hypp. morbos illos qui æſtate fiunt quando hyems borealis ac frigida, ver autē pluuioſum & auſtrale fuerit enumeraſſet, nunc tranſit ad ſigna quibus cognoſcere valeamus quando hi morbi deſinere & quando vel ipſimet vel cum in alios morbos mutantur homines tollere debeant & inquit, ſi circa ortum canis plucrit & anniuerſarij venti vehementius ſpirent, tunc morbos illos ceſſare debere ſperandum eſt, nam pluuia æſtatis feruorem extinguet, venti autem anniuerſarij ſua frigiditate & ſiccitate eundem feruorem obtundent & nimiam terræ corporumque humiditatem conſument, & enim ſi abſque ventis plueret, feruor quidem ęſtatis obtunderetur, at nimius terræ ac corporum humor qui putredinis materia

eſt remaneret, quapropter morbi illi non deſinerent, itidem ſi venti flarent, nec plueret nimia humiditas conſumeretur, at æſtatis feruor non ita extingueretur vt morbi illi ceſſarent. Sed notandum eſt Hyppoc. dicere ſi pluuia & procella fuerit quibus verbis ſignificare videtur pluuiam vnà cum vehemĕtibus ventis fieri oportere, nam procella vt ſuperius dixi impetuoſus ventus eſt, quæ ideo fieri opus eſt ne pluuia ſola corporum ac terræ humorem multiplicet, nam venti ſuo motu & impetu ſemper exiccant, ideoque vna cum pluuia ſpirare debent, at vero quia anniuerſarij venti vnà cum pluuia raro ſpirant, ſunt enim natura boreæ ſimiles & ad obtundendum æſtatis feruorem & nimium terræ corporumque humorem ſiccandum opportuni ſunt, ideo ipſe poſt quam pluuiam & procellam fieri opus eſſe dixit his verbis ſubiecit, & anniuerſarij vĕti flauerint, ſcilicet vt poſt pluuiam & procellas anniuerſarij venti ſpirent, niſi autem hæc fiant pueri & mulieres morte periclitabuntur, quod humiditate abundent, ſenes vero minime quod frigidi & ſicci ſint, pueri igitur & mulieres ab his morbis tollentur, ſi qui vero ex ipſis ſeruabuntur in quartanas febres incident & è quartanis in aquam inter cutĕ, in quartanas autem hi morbi deſinĕt, quod à febre & ab æſtu tenuiores humorum partes conſumptę ſint, craſſiores vero remanſerint, è quibus quartanę fieri conſueuerunt, in aquam vero inter cutem è quartanis incident, quod calor naturalis iecinoris ita à febre & ab æſtatis feruore debilitatus ſit, vt aquam non autem ſanguinem gignat & aquam inter cutem faciat, quod peximum & lęthaliſſimum hydropis genus eſt, ſi quidem præ ſiccitate quæ humores conſumere ſolet ad eam imbecillitatem iecur redactum ſit vt aquam gignat. Id autem ſciendum eſt tempeſtatem quam Hypp. in hoc loco prędictos morbos facere dixit eam in omni regione eoſdem morbos facere poſſe, ſed maxime & longe magis lęthales in locis calidis & humidis, minime vero & ſalubriores in locis frigidis & ſiccis in quibus calor & humor ægrius augentur, in reliquis vero facilius vel difficilius & minus vel magis lęthales fiunt, vt calidis & humidis locis ſimiliores vel diſſimiliores fuerint.

Si autem

Si autem hyems auſtralis & pluuia & tranquilla fuerit, ver autem aquilonare, ſqualidum & procelloſum, primum quidem mulieres quę prægnantes fuerint & tempus partus ipſis aduenerit, vere ab ortum facturas, quæcumque vero pepererint imbecilles & morbidos parere, adeo vt vel ſtatim pereant vel tenues & imbecilles, ac morbidi exiſtentes viuant. Hęc quidem mulieribus, reliquis vero inteſtinorum tormina, ſiccas lippitudines, nonnulliſque à capite in pulmonem defluxiones.

In hoc tex.Hypp.duas aeris conſtitutiones tractat quę contrariæ ſunt illis de quibus ipſe in tex.qui hunc proxime antecedit dixerat vt bene Gal.in commentario ſuo in 12.aphoriſ. Hypp.tertij ſecti animaduertit,nam in tex.qui hunc proxime antecedit morbos enarrauit quos hyems ſqualida & aquilonaris, ver autem pluuioſum & auſtrale, æſtate faciunt, in hoc autem tex.morbos illos tractat quos hyems pluuioſa auſtralis & tranquilla, ver autem ſqualidum aquilonare & procelloſum vere ipſo facere conſueuerunt & inqnit, ſi hyems pluuia, tranquilla & auſtralis, ver autem aquilonare ſqualidum & procelloſum fuerit, primum mulieres grauidas cum tempus partus aduenerit ab ortum facere neceſſe eſt, & niſi ab ortum fecerint ſed bene pepererint, pueros imbecilles, morbidos ac tenues neceſſario ædent, adeo vt vel ſtatim moriantur vel imbecilles & morbidi viuant,& hæc mulieribus in his tēpeſtatibus vere euenient, reliquos vero inteſtinorum tormina, ſiccæ lippitudines, nonnullos vero deſtillationes à capite in pulmonem vexabunt,vbi animaduertendum eſt Hyppoc.cum in hoc tex. prædictos morbos qui in his tempeſtatibus vere fiunt enumerat, nullum verbum interponere à quo hæc omnia quæ ipſe enumerat regantur, videlicet neceſſe eſt vel credibile eſt aut aliquam aliam talem vocem, hoc enim ipſe ideo fecit quoniam hęc omnia quæ ille in hoc tex.narrat ad illas duas dictiones videlicet *neceſſe eſt* quas ille in tex. qui hunc proxime antecedit, poſuerat, referri vult, præterea notandum eſt iuniores quoſdam vocem illam *tranquilla* ex hoc loco ex pungere velle & non nullas rationes adducunt quæ nō admodum validę ſunt vt eam vocem *tranquilla* ex pungendam eſſe probent, ego autem cum in omnibus græcis codicibus impreſſis eam inuenerim tum etiam in 12. aphoriſ. tertij ſecti

in

in quo Hypp.has eaſdem tempeſtates tractat eam vocem ponat & Gal. in commẽtario ſuo in illum aphoriſ.eam exponat, illam hoc in loco legendam eſſe omnino cenſeo, illud quoq; conſiderare opus eſt qua nam ratione hyems auſtralis & tranquilla eſſe poſſit, ſi quidem ea vox auſtralis ſignificare videtur vt meridionales venti in ea anni parte ſpirent, quod ſi fiat quomodo tranquilla eſſe poterit? & tamen non ſolum hic verum etiam tertio de morbis vulgaribus cum de toto anno peſtilenti Hypp.loqueretur,dixit annus auſtrinus pluuius à ventis in totum ſilens. An hyems auſtrina & tranquilla eſſe poteſt?nam temperamentum idem habere valet quod Auſter habet videlicet calidum & humidum & ſi Auſter non ſpiret, vt bene Galen. oſtendit in commentario ſuo in tertium librum Hypp.de morbis vulgaribus cum prædictum tex. exponeret. Cur autem in his duabus tempeſtatibus non nulli è morbis quos Hypp.in hoc tex. enumerat mulieres vere inuadant Galen. in commentario ſuo in 12. aphoriſ. opt. probat & ab eo horum morborum cauſę & rationes cur ipſi fiant in de petere opus eſt.

Pituitoſis quidem igitur & mulieribus inteſtinorum tormina fieri veriſimile eſt,quod propter naturę humiditatem à cerebro pituita defluit,bilioſis vero propter carnis caliditatem & ſiccitatem lippitudines ſiccas,valde autem ſenibus propter venarum raritatem & colliquationem, deſtillationes, adeo vt nonnulli quidem ac tutum phrenitide pereant, nonnullis vero dextra aut ſinixtra parte neruorum reſolutio fiat, hyeme enim auſtrali & calida exiſtente corpus non confirmatur, vere autem ſqualido frigido & boreali ſuccedente, quando cerebrum à grauedine & raucedines ſimul purgari & diſſolui oportebat, tunc cogitur & confirmatur, quapropter æſtate æſtu ac mutatione ſuperueniente hos morbos irruere, & inteſtinorum leuitates & aquæ inter cutes his morbis deſinentibus ſuccedunt,& enim ventres non facile reſiccantur.

In hoc tex.Hypp. rationem reddit cur morbi illi quos ipſe enumeraui in prædictis tempeſtatibus fiant, vbi animaduertere opus eſt Hypp. in hoc tex. rationem non reddere cur his tempeſtatibus mulieres facile ab ortum faciant vel ſi pariunt partus imbecilles ædunt,qui ſtatim cum nati ſunt moriuntur vel tenues ac morbidi viuunt, quod qua ratione Hypp. fecerit dicere non habeo vt Gal.quoque in commentario 14.aph. tertij ſecti dicit,ſe non poſſe dicere cur Hypp.cum multę alię

cœli

Digitized by Google

cœli tempeſtates ſint de tribus tantum dixerit, vel Hyppoc. huius effectus cauſam tacuit quia ſolæ hę tempeſtates mulieribus ab ortus cauſę non ſunt, ſed opus eſt aliqua occaſione propterquam ipſę ab ortum faciant, quamobrem in aphor. prædicto ipſe dixit in his tempeſtatibus mulieres à quacũque occaſione quamuis lęui abortire, quaſi non ſolæ hę tempeſtates ab ortum faciant, ſed aliqua occaſione quamuis leui vt dixi opus ſit ad hoc vt ipſę ab ortum faciant, cętęri autẽ morbi de quibus in tex. qui hunc proxime antecedit Hypp. dixit à ſolis his conſtitutionibus abſque aliqua alia cauſa fieri poſſunt, ideoque ipſe rationem adducit cur in his tempeſtatibus hi morbi fiant, Galen. quoque in commẽtario prędicti aphor. probabilem & manifeſtam rationem adducit cur in his tempeſtatibus mulieres facile ab ortum faciant, quam vnuſquiſq; per ſe ipſum conſiderare poteſt, cętęrum & ſi ſola tempeſtas ab ortus cauſa nõ eſt, ſed aliqua alia occaſione eſt opus vt ab ortus fiat, hoc quod infantes ſcilicet cũ in lucem æduntur vel moriuntur vel valetudinarij viuant à ſolis his tempeſtatibus fit, & tamen neq; hoc in loco neque in 12. aphoriſ. tertij ſecti huius effectus nullam rationem adfert. An Hypp. nullam huius effectum rationem adducit, quod breuitati ſtuduerit neq; otioſis agricolis & tardis ingeniis ſed ſollicitis & induſtriis ſemina ſeruit, qui à ſeipſis aliqua inuenirẽt? ideo nobis qui eius doctrinam ſectamur huius effectus rationem inueniendam reliquit vt Gal. ſæpius dixit, ideo ego huius effectus aliquam ſaltem probabilem cauſam inuenire pro viribus conabor, dico igitur puerulos qui in prædictis tempeſtatibus oriuntur ſtatim perire, quia prę nimia hyemis humiditate nimis humidi sũt & ideo debiles, quamobrem mutationem illam ab vtero matris in lucem ferre non poſſunt, præſertim cum veris tẽpeſtas vehemẽs ſit propter procellas & boreales vẽtos qui vehemẽtes ſunt, & ideo ac tutum moriuntur, & hac eadẽ ratione in his tempeſtatibus mulieres ab ortum faciunt, quia ligamenta quæ partum ſubſtinent præ nimia humiditate hyemis nimis humidi ac flaccidi ſint, ideo concuſſionem illam & impetum ventorum pati non poſſunt & partum ſubſtinere, quapropter partus concidit & ab ortus fit, illi autem pueruli qui ſta-

tim

tim non moriuntur tenues, imbecilles, ac morbidi viuunt, quod nimis humidi ſint ea de cauſa quã nunc dixi, ideo à quacumque aeris mutatione afficiuntur & morbidi fiunt, imbecilles autem & tenues quod non bene nutriantur propter caloris innati debilitatem quam à nimia humiditate ipſe contraxit, quamobrem maior nutrimenti pars in excrementa mutatur, calor enim innatus ſi nimis humidus ſit excremẽtoſus eſt, præterea notandum eſt ex his morbis quos in his tempeſtatibus Hypp. fieri dixit quoſdam vere fieri quoſdam autem & vere & æſtate quæ ipſi veri ſuccedit, ideo igitur mulieribus ac pituitoſis inteſtinorum tormina Hypp. fieri dixit, quia à capite in inteſtina ſalſa pituita defluit, nam humiditas quæ in capite multiplicatur cũ ipſum ſuapte natura humidũ ſit à cœli humiditate augetur & calefit fitque pituita ſalſa & in inteſtina decumbit eaque abradit & inteſtinorũ tormina facit, vt bene Gal. hanc Hypp. rationem in commentarium 12. aphoriſ. tertij ſecti transferens animaduertit, bilioſos vero ſiccę lippitudines inuadũt, quod caro ipſorum calida & ſicca humores qui ad oculum feruntur effluere non ſinit, nam ſiccitas pręſertim ea quæ caliditati iungitur corpora duriora efficit, addit Gal. in commentario ſuo in prædictum aphoriſ. aeris frigiditatem quæ oculos conſtringit humorum ex oculis effluxum impedire. Valde ſenes autem deſtillationes vexare Hyppoc. ait propter venarum raritatem & colliquationẽ, adeo vt quidam ex ipſis ſtatim phrenitide pereant, alij vero dextrę vel ſinixtrę partis neruorum reſolutione laborẽt, nam venę ſenum propter ſenectutem flaccidę ſũt, ſenectus enim veluti marceſcens planta eſt, quapropter earũ partes ſimul contineri non poſſunt, & ideo rarę & conliquatę dicuntur, præſertim cum à calida & humida hyemis tempeſtate adhuc humidiores, magis flaccidæ ac conliquatę factæ ſint, quamobrem hyemis humiditatem intra ſe recipere non autem confirmari potuerũt, cum ver deinde frigidum & boreale ſucceſſerit quod humiditates illas comprimendo expreſſit, deſtillationes concitatę ſunt quę ſenes ac tutum interfecere, ſi igitur per phrenitidem exquiſitam phrenitidem intelligamus ea morbus quidẽ acutus eſt qui cito interimit ſed non ſtatim vt gręca vox ἐξαίφνης ſigni-

Digitized by Google

ſignificare videtur, ideo ea dictio, *cito* interpretanda eſt, vel per phrenitidē deſtillationē quæ ſtatim homines tollere poſſit vt apoplexia facit, intelligere oportet, præterea cum vere quādo grauedines & raucedines à calore & tepore eius temporis anni ſanari & conſumi deberent, à frigiditate & ſiccitate quæ illi tempori præter naturam eſt corpus conſtringitur, non ſolum vere propter expreſſionem prædicti morbi fiunt ſed æſtate quæ veri ſuccedit propter repentinam à frigido in calidum mutationem hi morbi irruunt, quoniam humores qui in corporibus hominum incluſi ſunt incenduntur & conliquantur, quare non ſolum prædicti morbi homines male habent, ſed inteſtinorum leuitates, ex quibus aqua intercus oritur præ nimio humore qui difficulter reſiccari poteſt, & quod calor naturalis à nimio alui fluore debilitatur & quod ad deſidendū ſæpius quam opus eſt ſurgere oportet.

Si vero æſtas pluuia & Auſtrina fuerit & autumnus, hyemem morboſam eſſe neceſſe eſt, & iis qui quadrageſimum annum egere ardentes febres fieri probabile eſt, bilioſis vero, lateris dolores & pulmonum inflammationes.

Vnam tempeſtatem in hoc loco Hypp. tractat quę duobus anni temporibus æſtati ſcilicet & autumno communis eſt, videlicet ſi vtrumque horum temporū humidum & auſtrale ſit, quæ cōſtitutiones ambobus his temporibus præter naturam ſunt, nam æſtas calida & ſicca eſſe debet, autumnus vero frigidus & ſiccus, hyemē quæ his duobus anni temporibus ſuccedit morboſam fore Hypp. dicit, & morbos quos hę autumni & æſtatis conſtitutiones & quibus hominibus facere conſueuerunt enarrat, ſed animaduertendum eſt has autumni & æſtatis tempeſtates de quibus Hypp. in hoc loco dicit tertio ſecto aphoriſ. ab Hypp. nō recenſeri, quod propter idem breuitatis ſtudium de quo paulò ſupra dixi ab eo factum eſſe credo, nam cum in libris aphoriſſ. quaſdam breues & vniuerſales regulas nobis tradere voluerit, ex iis quæ ipſe in eo libro de anni temporibus dicit, facile quos nam morbos hæ duæ tēpeſtates de quibus ipſe in hoc loco agit facere poſſint coniectari poſſumus, at cum in hoc libro de aere particulatim ſibi agendum eſſe propoſuiſſet, copioſius de cœli tempeſtatibus dicere voluit, inquit igitur ſi autumnus & æſtas pluuio-

Digitized by Google

ſa & auſtralia fuerint, hyemem quæ huic autumno ſuccedit morboſam fore, ita vt ij qui quadrageſimum annum egere ardētibus febribus laborabunt, bilioſos vero lateris dolores & pulmonum inflammationes vexabunt, ſed cum æſtas & autumnus pluuioſa & auſtralia fuerint, cur morbi illi qui in his cœli conſtitutionibus fiunt hyeme, non autem æſtate & autumno Hypp. fieri dicit? An quod corpora æſtate & autumno perflatũ habent quo fit vt humores difficulter putreſcant? præterea æſtatis feruor & autumni ſiccitas à pluuia obtunduntur, adeo vt inflãmationes concitare non valeant, at hyeme cum propter naturalem cœli frigiditatem corpora conſtringantur, humores perflatum non habent, ideoque putreſcunt & ardentes febres faciunt, eas ardentes ſcilicet quæ ex ſalſa pituita fiunt, nam cum corpora propter prædictas cœli tempeſtates pituita abundent, & cum perflatum nõ habeat incaleſcit fitque ſalſa & putreſcit. Sed cur ij qui quadrageſimum annum excedunt in prædictis cœli conſtitutionibus ardente febre laborant? An Hypp. his verbis eos qui in primo ſenio ſunt ſignificare voluit? hi enim calidum innatum non ita feruidum habent vt iuuenes, ideoque plus pituitę gignũt quam iuuenes, neque innatum calorem ita imbecillẽ habent quin pituitam illam qua abundant inflammare non valeant & ardentem febrem facere, cum eorum corpora perflatum non habent, bilioſi vero hyeme quæ huic æſtati ſuccedit & huic autumno lateris dolore & pulmonum inflammatione laborant, quod bile abundent quæ tenuis & calida eſt, ideoque exiles venas quę in latere ſunt pertranſire poteſt & lateris dolorem facere, cumque perflatum non habet ſtatim putrefit & pulmonum inflammationes concitat, quod hoc membrum laxum & ſpongioſum ſit & facile fluxus in ſe recipiat & ſuo continuo motu eos ad ſe alliciat.

Si autem æſtas ſqualida & aquilonaris ſit, autumnus vero pluuius & auſtralis, hyeme capitis dolores & cerebri corruptiones fieri probabile eſt, & pręterea raucedines & grauedines, non nullis vero tabes.

Proſequitur Hypp. enarrare morbos quos conſtitutiones temporum anni quæ præter naturam ſunt facere conſueuerunt, & ait ſi vero æſtas ſicca & aquilonia fuerit, autumnus au

tem

tem pluuius & auſtralis, hyeme quæ his duobus anni temporibus ſuccedit capitis dolores & cerebri corruptiones fore probabile eſt, & præterea raucedines, grauedines, tuſſes & non nullis tabes quoque, cauſas autem cur in his tempeſtatibus hi morbi quos Hypp. in hoc loco narrat fiant Gal. in commẽtario decimi tertij aphoriſ. tertij ſecti adducit, quas ſi quis ſcire deſiderat eum commentarium legat, non nullos vero in his tempeſtatibus tabidos fieri dicit, quod rarius in his tempeſtatibus hic morbus fiat quam alij quos hic Hypp. numerat, ideoque dicit *non nullis* vel quibuſdam, hi autem hoc morbo corripiuntur qui facile in hũc morbum incidere poſſunt, ſunt autem hi illi de quibus tertio de morbis vulgarib. Hypp. dicit tex. 70. Genus erat Tabidorum glabrum, ſubalbum, pituitoſum, ſubrubicundum, cęſium, leucophlegmatię, ac quibus ſcapulę in morem alarum prominebant, mulierſque, hos autẽ homines qui ſcapulas in morem alarum prominentes habent 6. de morbis vulgaribus tex. 18. Hypp. πτερυγόδας ideſt alatos appellauit & hi omnes tabi patẽt, animaduertẽdũ eſt in omnibus codicibus gręcis qui impreſſi sũt & 13. aphor. tertij ſecti etiam legi ἐνίοις δὲ καὶ φθίσιας, quę verba ſi verbum verbo reddatur ſignificãt, nõ nullis vero & tabes, at in emẽdationibus illis de quibus ſæpius dixi nõ φθίσιας legitur ſed φύσιας quæ dictio flatus ſignificat, ſi igitur hanc ſcripturã probauerimus, ideo in his tẽpeſtatibus flatus fieri dicendũ eſt, quod corpora humore multo referta ſint, qui ab hyemis frigiditate in corporibus clauditur & hac de cauſa incaleſcit & flatus gignit, nec ſolũ hos affectus in his tẽpeſtatibus homines vexare dicit, ſed etiam cerebri corruptiones gręce σφακέλους, ſignificat autem hæc vox σφακέλος corruptionem quacunque de cauſa ea fiat vt Gal. in libro illo quem de expoſitione linguarum Hypp. inſcribit affirmat, fit autẽ hic morbus à nimio humore qui in capite clauditur nec perflatũ habet propter hyemis frigiditatem, quamobrẽ putreſcit & acrior fit cerebrique ſubſtantiam corrumpit. Illud autem mirum videtur quod in expoſitione 13. aphoriſ. tertij ſecti Gal. dicit, videlicet Hyppoc. in hoc libro nullam harum tempeſtatũ de quibus in hoc tex. Hypp. loquitur mentionem facere, cum tamen in omnibus

bus codicibus græcis qui impreſſi ſunt & in iis quoque qui ſunt manuſcripti hę tempeſtates legantur. An in codicibus illis quos Gal.habuit hic tex.ſcriptus non erat? nam Hypp.libri vt in tertio commentario in tertium librum Hyppoc. de morbis vulgaribus in expoſitione 4. tex. Gal. dicit Hyppoc. libri infęlices fuere, quidam enim ex ipſis diſſipati ſunt, alij vero aliquid ſcriptis Hypp.adiectum habent, quamobrem facile fieri potuit vt exemplar quod Gal. habuit hoc tex. careret, vel cum Gal.cõmentaria in Hypp.aphoriſſ.ſcripſit admodum iuuenis erat, eaque fecit nõ vt illa æderet ſed vt ſe exerceret vt ipſemet in tractatu de propriis libris affirmat, quare fortaſſe negligentius hunc librum legerat & has tempeſtates de quibus in hoc tex.Hyppoc. dicit non animaduertit, vel earum oblitus eſt. Illud quoque notandum eſt in omnibus codicibus græcis qui impreſſi ſunt hæc verba legi videlicet *ἦν δὲ ὁ χειμὼν βόρειος γένηται καὶ ξυρὸς τὸ δὲ ἦρ νότιον καὶ ἐπόμβον κατὰ τὸ θέρος ὀφθάλμιαι γίνονται ἰσχυραὶ, τοῖσι δὲ παισὶ, καὶ γινεξὶν πυρετοὶ* quæ verba ſi verbum verbo reddatur hoc ſignificant videlicet, ſi vero hyems borealis & ſicca ſit, ver autem auſtrale & pluuium, æſtate lippitudines validæ, pueris vero & mulieribus febres fiunt, quæ verba manifeſtiſſime ſuperflua ſunt, paulo enim ſupra Hyppoc.de his tempeſtatibus copioſe egit quamobrem latinus interpręs ea non exponit.

Si vero Borealis & inaquoſus & neque ſub Canem neque poſt Arcturum pluuius ſit, pituitoſis quidem & natura humidis & mulieribus maxime confert, hoc autem bilioſis inimiciſſimum eſt, valde namque reſiccantur, & lippitudines ſiccę & febres acutę & non nullis diuturnę, & inſanię ipſis fiunt, & enim quicquid bilis humidiſſimum & aquoſiſſimum eſt digeritur, craſſiſſimum vero & acerrimum relinquitur, & ſanguinis ſimiliter, & repente hi morbi ipſis fiunt, pituitoſis vero omnia hæc auxilio ſunt, reſiccantur enim & in hyemem perueniunt non humectati ſed reſiccati.

In hoc tex. Hyppoc. morbos illos enarrat qui in autumno aquilonari & inaquoſo qui æſtati eiuſdem temperamenti ſuccedat fieri conſueuerunt, adeo vt temperamentum æſtatis de quo in tex.qui hunc proxime antecedit Hyppoc.dixit, in hoc tex.idem eſſe intelligendum ſit, vt manifeſte declarant verba illa neque ſub Canem pluuius ſit, & enim cum Canis media

ferè

ferè ęſtate oriatur principium eſt eius partis anni quam gręci ὤραν appellant de qua ſuperius dixi, neque poſt arcturũ quando autumni principium eſt pluat, quamobrem tota anni tempeſtas à medio æſtatis vſque ad autumni principium ſqualida & ſicca ſit, quædam corpora bene, quædam vero male ſe habebunt, Eſt autem Arcturus ſydus quoddam & ſtella quæ in cauda maioris vrſę poſita eſt, ſydus vero, Bootes, Arctophilax & Arcturus dicitur, & in ſeptentrionali circulo ſitum eſt, at in hoc loco cũ poſt Arcturum Hypp. dicit, ſydus ipſum intelligere debemus, pituitoſa corpora igitur & natura humentia vt mulieres ſunt in hac cœli conſtitutione bene ſe habebunt, dixitque Hypp. pituitoſa corpora & natura humentia, quoniam pituitoſa corpora dici poſſunt ea quæ multis pituitoſis excremẽtis referta ſunt & ſi humidi natura non ſint, vt corpora ſenum quæ frigida & ſicca ſunt & multis pituitoſis excrementis abundant, dicuntur autem corpora humida ea quæ temperamentum humidum habent & ſi pituitoſis excrementis referta non ſunt, vt mulierum corpora, in hac cœli tẽpeſtate igitur omnia hęc corpora bene ſe habebunt, quod nimius humor qui in ipſis eſt & ſubſtantia quoque illorum quæ humidior eſt temperata reſiccantur & ad hyemem non humecta ſed reſiccata perueniunt, quapropter non periclitantur ne cum à frigiditate hyemis corpora adſtricta ſunt, humores qui intra corpus ſunt incluſi cum perflatum non habeant putreſcant, vel alios morbos faciant quod ipſorum corpora vt dixi reſiccata ſint. Billioſis vero hæc anni tempeſtas infeſtiſſima eſt, valde enim reſiccantur, quamobrem ſiccis lippitudinibus, acutis febribus & diuturnis quoque, non nulli eorum & inſania laborant. Sed qua nam ratione bilioſa corpora ab his morbis infeſtantur? quoniam ſanguinis biliſque tenuiores ac humidiores partes conſumũtur, remanent autẽ eę quæ terrenę & craſſę ſunt ac lippitudines ſiccas febreſq; acutas cum inflammantur faciunt, non nullos vero diuturnę febres ideſt quartanæ male habent, nam quartana ex aduſtis humoribus fit, ſed multo plures acutę febres & ſiccę lippitudines quam diuturnę febres bilioſos homines vexãt, nam bilis humor tenuis eſt ideoque difficulter ad eam craſſitiem redi-

gi poteſt vt ex ea quartanæ febres & inſania fiant,nam hi morbi ex craſſiſſimis humoribus fiunt. Animaduertere oportet vltima huius tex. verba in codicibus græcis impreſſis ita legi ἀποξηραίνονται γὰρ καὶ ἐς τὸν χειμῶνα ἀφικνέονται ὑπ᾽ ἄλλων τ᾽ ἐς ἄλλα ἀναξηραινόμενοι quæ verba ſi verbum verbo reddatur hęc ſignificant, videlicet exiccantur enim & ad hyemem perueniunt ab aliis in alia reſiccati, ſi igitur hanc ſcripturam probauerimus dicendum eſt hanc cœli tempeſtatem pituitoſis idoneam eſſe quod ab aliis ideſt à caliditate & ſiccitate æſtatis in aliam caliditatem & ſiccitatem autumni ſcilicet ad hyemem reſiccati perueniunt. At in emendationibus illis de quibus pluries dixi ea verba ὑπ᾽ ἄλλων τ᾽ ἐς ἄλλα non leguntur ſed pro illis hæc vox legitur οὐ πλαδῶντες ἀλλὰ videlicet non humectati,ſed reſiccati ad hyemem perueniunt, quam ſcripturam latinus interpręs probat & melior videtur.

Si quis igitur ſecundum hęc contemplabitur & conſiderabit, plurima eorum quę à mutationibus futura ſunt pręcognoſcet.

Cum quaſdam è cœli tempeſtatibus & morbos quos ipſę facere ſolent Hyppoc.enumeraſſet,nunc perorat & ait,ſi quis hac methodo & via cœli tempeſtates contemplabitur & conſiderabit, morbos qui à mutationibus fieri conſueuerunt pręcognoſcet, illoſque prædicere poterit, viderat enim Hypp. vt Gal.in commentario 14.aphoriſ.tertij fecit affirmat,ſe non omnes cœli tempeſtates enarraſſe ſed minimam eorum partem, ex iis tamen quę ipſe de illis dixit quos morbos reliquę facturę ſint præcognoſcere atque prædicere poterit,quod ſibi gloriæ & ægrotis vtilitati erit, quoniam audentius medico ſe committent,quamobrem Hypp.texx.primo & ſecundo prognoſticorum nihil perinde medico conducere quam vt prudentem ſe pręſtet dicit, ſi enim ægris pręterita & pręſentia quæ æger omiſit & futura prædixerit, nihil quod ęgris vſui fuerit ignorare putabitur, quo fiet vt audentius homines medico ſe committant.

Maxime vero maximas horarum mutationes cauere oportet, neque medicamentum libenter dare, neque ea quę circa ventrem ſunt vrere vel ſecare antequam decem dies vel etiam plures prætereant, maxime vero ſunt decem.

Cum

Cum de variis cœli tempeſtatibus Hypp. dixerit, nunc quaſdam obſeruationes nos docet quas magnæ cœli mutationes deſiderant, & inquit nos magnas cœli mutationes cauere debere videlicet ſolſtitia & æquinoctia, præterea etiam magnas aeris mutationes quæ in cęteris anni partibus fiunt, vt cum ſubitus trãſitus à magno frigore in magnum calorem fit vel è conuerſo, ſed qua nam ratione hæc medicos obſeruare oportet? ita vt medicamentum purgans hominibus facile non exhibeant, neque membra quæ circa ventres ſunt vrant vel ſecent, nam omne medicamentum purgãs calidum & venenoſum eſt, ideoq; his anni temporibus nõ eſt exhibendum vt paulò inferius probabo, in locis vero qui circa ventres ſunt principia membra continentur vt iecur, cor, & cerebrum, quamobrem nec vri nec ſecari his temporibus debent. Sed cur prædictis temporibus omnia hæc quæ Hyppoc. dicit facere nõ oportet? quod his temporibus magnæ cœli mutationes fiunt quæ omnes periculoſę ſunt, à purgantibus medicamẽtis & abuſtionibus atque ſectionibus magnę corporum mutationes fiunt, quæ ſi addantur illis aeris mutationibus à quibus etiam corpora noſtra alterantur, nimis hominum corpora periclitarentur, vt Hypp. 51. aphoriſ. tertij ſecti & Gal. etiam in commentario in eundem aphoriſ. dixere. Præterea à propria natura corpora dimouere difficile ac periculoſum eſt, ſed in antedictis horarum mutationibus corpora à propria natura remouentur, ideo aliis mutationibus non ſunt vexanda ne periculum augeatur. Corpora autem noſtra in his cœli mutationibus à natura ſua dimoueri manifeſtum eſt, nã circa ęquinoctium hominum corpora frigiditati aſſueta ſunt & ad calidum mutantur, at circa ſolſtitium æſtiuum corpora humana moderatę caliditati aſſueta ſunt & ad magnũ æſtum tranſeunt, at conſuetudo acquiſitia quædam natura eſt vt Galen. antiquorum teſtimonio vſus tertio de ſimplicium medicamentorum facultatibus, ſecundo de motu maſculorum, & in commentario in eum librum Hypp. qui de iis quæ in medica trina fiunt inſcribitur, affirmat, Quintus Curtius quoque conſuetudinem natura potentiorem eſſe dixit.

Et periculoſiſſima ambo ſolſtitia ſunt, & magis ęſtiuum, & quę exiſtimantur eſſe ambo equinoctia, magis vero autumnalia.

Comparat Hyppoc. in hoc tex. anni tempora ad inuicem & inquit, ex his anni temporibus ambo ſolſtitia periculoſa, ſed longe periculoſius eſſe æſtiuum ſolſtitium quam brumam, tūc enim nimio humore quem corpora hominum hyeme genuere ipſa referta ſunt qui vere quod temperatum eſt digeri non potuit, qui facile ab eius temporis feruore incendi & moueri ac febres alioſque morbos facere poteſt, ex æquinoctiis vero autumnale longe periculoſius eſt quam vernum, nam autumnale corpora debiliora excipit quam vernum, æſtas enim corpora ſuo nimio feruore debilitat, hyems vero corpora firmat, quamobrem vernum æquinoctium corpora firmiora excipit quam autumnale, quæ ideo morbis minus patent, quò ſit vt vernum æquinoctium minus periculoſum ſit quam autumnale, præterea autumnus inæqualis eſt & mane ac veſperi frigus, meridie vero æſtus eſt, quæ inęqualitas morbos facere conſueuit, multi etiam humores bilioſi in æſtate geniti sūt, qui propter autumni veſpertinam & matutinam frigiditatē perflatū habere non poſſunt, ſed intra corpus clauduntur & inflammantur & multos morbos facere poſſunt, at vere cum ipſum temperatum ſit humores perflatum habent, ideoque difficulter incenduntur, præſertim cum frigidi ſint quod hyeme ſint geniti, corpora quoque firma ſunt, ideoque morbis minus ſunt obnoxia, ea autem verba tex. conſideranda ſunt videlicet & quæ exiſtimantur eſſe ambo æquinoctia, quę ita interprętari oportet, videlicet & ambo ęquinoctia quę periculoſa eſſe exiſtimantur, magis vero periculoſa ſunt autumnalia æquinoctia quam verna.

Aſtrorum vero ortus obſeruare opus eſt & maxime Canis, deinde Arcturi atque pleiadum occaſum, morbi enim in illis diebus maxime iudicantur, & hi quidem interficiunt, hi vero finiuntur, alia vero omnia ad aliam formam & ad aliam conditionem tranſeunt, circa quidem hęc ſic ſe res habet.

Superius Hyppocr. præceperat vt anni temporum principia & fines obſeruaremus, nunc docet nos qua ratione hæc anni temporum principia & fines cognoſcere valeamus, & inquit nos ea dignoſcere debere ab obſeruatione mundani

ortus

ortus & mundani occaſus ſtellarum & ſyderum videlicet Canis & Arcturi mundanum ortum, vergiliarum autem mundanum ortum & occaſum obſeruando, nam cum mundane vergiliæ oriuntur æſtatis principium eſt, cum aũt canis mundane oritur eius anni pars quam græci ὀπώραν appellant medium eſt & oporæ principium, tuncque maximi æſtus ſunt, cum aũt Arcturus ſiue Bootes ſiue Arctophilax mũdane oritur autumni principium eſt, cum autem Vergiliæ mundane occidunt hyems incipit vt Gal. in commentario in 14. aphor. tertij ſecti & in commentario ſuo primo in primum librum Hypp. de morbis vulgaribus affirmat. De his ſyderibus & ſtellis & quando Florentiæ mundane oriuntur abunde ſuperius dixi, nam circa principia & fines temporum anni pleriq; morbi iudicantur, & ſi ſalubres ſint finiuntur, ſi vero lęthales homines tollunt, quidam autem niſi finiuntur vel interficiunt ad aliam formam tranſeunt, nã erraticæ febres & longæ tranſeunt ad quartanas, & morbi ſi mitiores fuerint in meliorem ſtatum mutantur licet non deſinant, ſi vero maligniores ad peiorem ſtatum tranſeunt, quoniam vt tempora anni mutantur, ita animantium corpora ab eadem anni temporum mutatione alterantur & longe magis ægra corpora quam ſana quod ſanis imbecilliora ſint.

CAPVT SEPTIMVM.

VOLO *autem de Aſia & de Europa dicere vt differunt inter ſe in omnibus, & de gentium figuris quid ab inuicem diſtant, & nihil inuicem ſimiles ſunt.*

E tribus habitabilis terræ partibus Aſia ſcilicet Europa & Aphrica de duabus videlicet Aſia & Europa velle ſe dicere Hypp. in principio huius capitis proponit, quod de locis in hoc libro ipſi agendum eſt, quamobrem prius in vniuerſum de locis ipſis dixit vt ventis patent & cœli plagas ſpectant, nunc autem vnum locum & vnam prouinciam cum alia confert, vt oſtendat ea in quibus ab inuicem differunt & quę nam ex ipſis aliis præſtet, nihil autem de Aphrica dicit vel quod Europa oriundus erat licet Aſiam incoleret, nam in Coo in-

ſula natus erat, quæ inter Aſię inſulas numeratur quod in Icario mari ſita eſt, & Europam & Aſiã peregrinatus erat, quamobrem harum prouinciarum naturam, ſitus, hominum mores & eorum temperamenta nouerat, nõ autem Aphricę, ipſe autem de iis quæ comperta habebat tantum agere voluit vt in tex. qui huic proxime ſuccedit ipſemet affirmat, vel etiam quod ex his quę ipſę de iis duabus prouinciis dixit ea quę ad Aphricam pertinent intelligi poſſunt, aut idem de hoc dicere poſſumus quod Galen. in commentario ſuo in 14. aphoriſ. tertij ſecti dicit, cum quærit cur Hypp. in eo lib. de paucis admodum cœli tempeſtatibus dixerit cum plurimę ſint *dicere non habeo*, Aſiam igitur ab Europa Tanais fluuius & Męotis palus, ab Aphrica vero Nilus fluuius vel vt Ptolęmeo placet Arabicus ſinus diſterminat, Europam vero ab Aphrica mare mediterraneum diuidit, quia igitur medicus omnia ea quæ tractat in hominum ſanitatem veluti in finem ſuum dirigit, quam moliri nequit niſi prius hominum naturam nouerit, ideo Hypp. dicit velle ſe de harum prouinciarum differentiis dicere, nam vt paulò inferius ipſe probabit diuerſitas prouinciarum, hominum quoquę diuerſas naturas & diuerſa temperamenta facit, præſertim ſi nihil ſimile inter ſe habeant, de quibus ſe maxime agere velle ipſe dicit.

De omnibus quidem igitur longus eſſet ſermo, quapropter de maximis, & de iis quę plurimum differunt vt ſe habere mihi videntur dico.

Cum in tex. qui hunc proxime antecedit Hyppoc. dixiſſet, velle ſe de Aſia & de Europa dicere vt vna ab alia differt & de gentium figuris quid ab inuicem diſtent & nullo pacto ſimiles ſunt, quoniam hę duæ prouinciæ plurimas & magnas regiones continent, è quibus quædã maxime differunt, quędam vero parum, & ex illis quædam magnæ regiones non nullæ vero paruæ ſunt, ſi quis de omnibus particulatim agere vellet in immenſum oratio excreſceret, ideo Hypp. in hoc tex. dicit vt lõgitudinem vitet de iis quæ maxima in his duabus regionibus ſunt & de illis quæ in ipſis ſunt ac plurimum inter ſe differũt velle ſe dicere vt ſibi ſe habere videntur, ideſt quænam diuerſitatis illius cauſę ſunt vt ipſe arbitratur, quod breuitatis ſtudium fortaſſe cauſa etiam fuit vt ipſe de Aphrica

ca

ea nihil dixerit, ſed ex iis quæ ipſe de Aſia & Europa dixit ea etiā quę ad Aphricā pertinēt intelligi voluit vt ſuperius dixi.

Aſiam ab Europa plurimum diſtare dico in omnium naturis, & eorum quę è terra oriuntur & hominum, nam multo pulchriora & maiora omnia in Aſia fiunt, regioque regione mitior, & hominum genera magis manſueta & benefica.

Cum Hyppoc. de Aſia & de Europa velle ſe dicere propoſuiſſet, in quibus hę duæ prouinciæ ab inuicem differunt, nūc illas ad inuicem comparat & inquit Aſiam Europam plurimum in omnibus ſuperare, nam omnia ea quę è terra naſcuntur lōge pulchriora & maiora in Aſia quam in Europa fiunt, homines quoq; maiores & pulchriores in Aſia quā in Europa ſunt, Aſiatica quoque regio mitior & tēperatior quam Europęa eſt, & hominum genera quæ in Aſia ſunt magis manſueta & benefica ſunt quam Europęa. Sed hic animaduertendum eſt in omnibus codicibus græcis qui impreſſi ſunt vltima huius tex. verba ita legi καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων ἠπιώτερα καὶ ἐνεργότερα, quæ verba ſi verbum verbo reddatur ſignificant, & hominum genera manſuetiora & ſtrenuiora vel elaboratiora vel cultiora, at in emendationibus illis de quibus iam pluries dixi vltima huius tex. vox non ἐνεργότερα, ſed ἐυεργετικώτερα legitur quę vox magis benefica ſignificat, quę lectio magis probāda videtur, ſiquidem paulò inferius Aſiaticos molles non autem ſtrenuos eſſe Hypp. dicit. Id quoque notandum eſt, ea quę hic Hypp. dicit non de tota Aſia intelligenda eſſe, ſed de quadam eius parte de qua Hypp. ipſe paulò inferius dicet quęnam ea ſit.

Cauſa autem horum, temperatura horarum, quoniam in medio orientis ſolis ad auroram ſita eſt, à frigore longius, incrementum verò & manſuetudinem maxime omnium prębet, quando nihil violenter ſuperat, ſed omnibus æqualitas pręeſt,

Cum in tex. qui hunc proxime antecedit Hypp. probaſſet Aſiam longe meliorem regionem eſſe, Europa, quod omnia ea quæ è terra gignuntur multo maiora & pulchriora ſunt iis quę in Europa oriuntur, & homines quoque Aſiatici benigniores & manſuetiores ſunt hominibus Europęis, nunc rationem reddit cur hęc omnia in Aſia pulchriora ac meliora

ſint iis quę in Europa naſcuntur,& inquit, hæc id eo fieri quia Aſia magis temperata quam Europa eſt,quod autem Aſia magis quam Europa temperata ſit à ſitu Aſiæ probat, nam Aſia orientem ſolem reſpicit vernum ſcilicet qui inter æſtiuum & hybernum medius eſt, etenim inter ſitum Aſiæ & orientem ſolem nihil eſt medium,quod impedire poſſit quin ſol ſtatim cum exoritur Aſiam non illuſtret, nec ſolum cum ſol oritur Aſiam illuminat, ſed cum primo luceſcere incipit Aſia clarificatur, quapropter Hypp. dixit Aſiam in medio orientis ſolis ad Auroram ſitam eſſe, ideoque etiam lõge à frigore,ideſt temperatam eſſe, mentionemque frigoris tantum fecit,quoniam & ſi ea regio temperata eſt, attamen calor magis quam frigus in ea viget licet nõ multum calor frigus in ea ſuperet, quia igitur Aſia magis quam Europa temperata eſt, ideo ea quæ in Aſia gignuntur magis temperata ſunt quam ea quę in Europa naſcuntur, nam locus & ea quæ in loco degunt proportione ſibi reſpondent, cum igitur ea quæ in Aſia fiunt magis tẽperata ſint quam ea quæ in Europa oriuntur,ideo Aſiatica Europeis maiora & pulchriora ſunt, nam temperatura ad pulchritudinem & incrementum rerum maxime confert, temperata enim corpora omnes ſuas operationes ſine culpa habent, quamobrem & maxime creſcere & pulchriora fieri poſſunt,nam vt in ventriculo vſu venit ſcilicet vt ventriculus frigidus melius quam calidus appetat, attamen male concoquit & eam actionem vitiatam habet, quamobrem corpus nõ bene nutriri poteſt, quod ſuccus qui in eo gignitur è quò corpus nutriri debet non bene coctus eſt, calidus autem ſtomachus & ſi melius cõcoquit quam frigidus peius tamen quam frigidus appetit,& eam actionem inculpatam non habet, temperans vero licet peius quam frigidus appetat nec ita bene vt calidus coquat,tamen & appetitum & coctionem inculpatas habet,& ideo ſuccus qui in eo gignitur corpus optime nutrire poteſt,ita cętera omnia quæ temperata ſunt licet ab iis quę à temperatura recedunt in aliquibus ſuperentur, attamen nõ ita ab illis ſuperantur quin actiones ſuas inculpatas non habeant vt ea quæ à temperatura recedunt, quæ & ſi temperata corpora in aliquibus ſuperẽt reliquas ſuas actiones ſine culpa

non

non habent,quamobrem merito dixit Hypp.æqualitatem ad incrementũ maxime conferre, & quia ipſe in hoc loco non loquitur de exquiſita ęqualitate ideo dixit,æqualitatẽ ad incrementum maxime conferre cum vnũ cętera violenter non excellit & ſuperat,hęc eadem cauſa temperamentum ſcilicet homines manſuetos & benignos facit,ſiquidem in temperata regione temperati homines gignuntur,ideoque manſueti,ac benigni,ſiquidem animi mores corporis temperamẽtum comitantur,vt in libello illo quod animi mores corporis temperamenta comitantur Gal. optime probat,cum ergo in Aſia temperata hominum corpora ſint, ipſi quoque temperantes erũt & propterea manſueti ac benigni.

Habet autem per Aſiam non vbique ſimiliter,ſed quicquid regionis in medio calidi & frigidi ſitum eſt,hoc fructuoſiſſimũ & arboribus refertiſſimum ac maxime tranquillum eſt, & optimis aquis vtitur, tum iis quę ex ęthere tum iis quæ è terra ſunt, non enim à calido valde exuritur nec à ſqualoribus & aquarum inopia reſiccatur, nec violatur à frigore.

Superius dixi Hypp.non affirmare totã Aſiam Europa fœliciorem eſſe, ſed intelligendum eſſe illum de quadam Aſiæ parte hanc ſententiam ferre, id quod ex his verbis quæ ipſe ſtatim ſubdit manifeſte intelligi poteſt, inquit enim rem non ſimiliter ſe habere vt ipſe dixit in vniuerſa Aſia,ſed in ea illius regionis parte quę in medio calidi & frigidi eſt,hæc enim fructuoſiſſima arboribus ac plantis refertiſſima & maxime tranquilla eſt. At quę nã Aſię pars hęc eſt?ea per quam quartum Clima tranſit vel Zona illa quæ per Cnidum & Coum inſulã trãſit,& per loca illa quę his Inſulis & Rhodo vicina ſunt,nec multum ab ipſis Auſtrum vel Boream verſus recedũt vt Gal. in cõmentario ſuo in 14.aphoriſ.tertij ſecti affirmat,diciturq; hoc Clima vel Zona pararellus per Rhodum quod per Rhodum Inſulam tranſit. Hæc itaq; regio temperata eſt, ideoque vt ſuperius Hyppoc.probauit longe abundantior ac fœlicior Europa eſt,quoniã neque à cœli feruore neq; à ſqualore exuritur ac reſiccatur & aquis abũdat, nec à frigore violatur,nec ſolum hæc regio cœli tepore fouetur verum etiam optimis aquis vtitur tum pluuiis tum iis etiam quæ è terra ſcaturiunt vt fontanæ aquæ ſunt,nam in his regionibus tempeſtiuæ plu-

uiæ

uiæ nec nimis largę nec procelloſæ fiũt, fontanas vero aquas quę orientem ſolem ſpectant opt. eſſe ſuperius Hypp. probauit, ideo autem in hac regione hæc omnia quæ Hyppoc. dicit, fiunt, quoniam ea temperata eſt vt ſuperius Hypp. dixit. Animaduertere autem oportet in omnibus codicibus gręcis impreſſis hæc verba huius tex. ita legi ἄυτη μὲν ἐυκαρποτάτη ἐστιν ἐυδενδροτάτη καὶ ἐυδιεστάτη καὶ ὕδασι μάλιστα κέχρηται quę verba ſi in latinũ ſermonem transferantur ſignificant, hęc quidem fructuoſiſſima eſt & arboribus refertiſſima ac maxime tranquilla & aquis maxime vtitur, at in emendationibus quę ad me Patauio miſſæ fuere vltima horum verborum ita leguntur καὶ ὕδασι καλλίστοις κέχρηται, quę verba ſi verbum verbo reddatur ſignificant, & optimis aquis vtitur, quam ſcripturam ego magis probo. Pręterea in omnibus codicibus græcis qui impreſſi ſunt hæc verba huius tex. ita leguntur ὄυτε ὑπὸ ἀυχμῶν, καὶ ἀνυδρίης αναξηραίνεται ὄυτε ὑπὸ ψύχεως βεβιασμένη, quæ verba ſignificant, nec à ſqualoribus & aquarum penuria reſiccatur neque violatur à frigore, at in prædictis emendationibus vltima verba ita leguntur ὄυτε ὑπὸ ψύχεως πέπτεται, quę verba ſignificant neque à frigore coquitur ideſt adeo reſiccatur vt à vi frigoris omnis humor ab ea exprimatur, quæ ſcripturæ ambæ probari poſſunt mihi vero prima ſcriptura magis probatur.

Et auſtrale ac madidum eſt à multis imbribus & à niue, horarioſque fructus multos inibi fieri veriſimile eſt, quicumque è ſeminibus & quaſcumque plantas terra ipſa porrigit quarum fructibus homines vtuntur, cum eas domeſticas faciunt & tranſplantata.

Cum Hypp. dixiſſet hanc Aſiæ partem quam ipſe tantopere laudat temperatę caliditatis, ſiccitatis, frigiditatis eſſe, nullam autem mentionem humiditatis feciſſet in hoc tex. rationem reddit cur hæc regio moderate humida ſit, & ait duabus de cauſis eam temperatę humiditatis eſſe, è quibus vna eſt, quod ipſa ab Auſtris perflatur qui vẽtus humidus eſt vt experientia docet & ex 5. aphoriſ. tertij ſecti colligitur & Galen. in commentario ſuo in illum aphoriſ. opt. probat, ideo autem Auſtris hæc regio perflatur, quod à meridie boream verſus non multum recedit, altera eſt quia hæc Aſiæ pars à multis im-

imbribus & à niue humectatur, nam quemadmodum hæc regio ab Auſtro Boream verſus non multum recedit, ita à Borea Auſtrum verſus non tantum recedit quin in ea commode & pluere & ningere & à temperata pluuia & niue terra madefieri non poſſit, cum igitur ea humida ſit, fruges vero & legumina, plantę quoque tum ſylueſtres tum domeſticæ, & earum fructus humido alantur, multas plantas multoſque fructus ac plurima cerealia ſemina in hac regione fieri neceſſe eſt, nam omnia hæc ſicuti animantia ab iiſdem rebus nutriuntur ex quibus etiam gignuntur.

Iumenta quoque quę nutriuntur bene degere veriſimile eſt, & maxime ſepiſſimeque parere & optime nutricari, hominesque bene nutritos & formâ pulcherrimos & magnitudine maximos, & formis atque magnitudinibus minime differre, & regionem hanc veri natura & moderatione proximam eſſe probabile eſt.

Eadem ratione qua hæc Aſiæ pars cerealibus omnibus ſeminibus fugacibuſque fructibus abundat videlicet quia temperata eſt, iumenta quoque quæ in ea nutriuntur bene degere, ideſt maxima, ſana & magna eſſe veriſimile eſt, ſæpiſſimeque parere partuſque optime educare, homines quoque hac eadem de cauſa bene nutritos ideſt quadratos & maximos formaque pulcherrimos eſſe, nec magnitudine ab inuicem differentes, & cum Hyppoc. hic dicit homines maximos eſſe, dictum ſuum intelligendum eſt vt homines maximi ſint ſecundum vnamquamque dimenſionem longitudinem ſcilicet latitudinem & profunditatem, nam ſi vna dimenſio alias nimis ſuperaret pulcherrimi eſſe non poſſent, vt ſi longiſſimi ac tenuiſſimi, vel breuiſſimi & craſſiſſimi eſſent, cætęrum ſi ſecundum vnamquamque dimenſionem magni ſunt pulcherrimi eſſe poſſunt, ſi partes corporis eorum proportione ſibi reſpondeant & debitos ſibi colores habeant, nec multum magnitudine & figura inter ſe differre poſſunt, ſiquidem actiones eorum ſimiles ſunt, quia omnes ſunt ſine culpa quod à tẽperata natura fiũt, quæ omnes actiones inculpatas habet vt dixi, quia igitur ortus ipſorum à natura temperata eſt, ideo ſibi inuicem ſimiles gignuntur, ſecus enim ſi nimis ab inuicem differrent opus eſſet vt in aliquibus membris vitium haberẽt

quo

quo à temperatis differrent; vel vt homines in hac regione temperati non eſſent quod in regione temperata fieri nõ poſſe ſuperius probaui, ſæpiſſimeque eius regionis pecora parere, partuſque bene educare credendum eſt, ſiquidem alimentis abundant & bene nutriuntur, quamobrem ſemen copioſum habent, & cum actiones omnes inculpatas habeãt eorum mulieres facile cõcipere & bene parere partuſque optime nutricari neceſſe eſt. Animaduertendum hic quoque eſt in codicibus gręcis impreſſis hęc verba tex. ita legi τίκτειν τὲ πυκνότατα, καὶ ἐκτρέφειν κάλλιϛα quę verba ſignificant ſepiſſimeque parere & optime alere, at in prędictis emẽdationibus legitur ἐυτρέφειν quod ſignificat bene alere, ambę hę ſcripturę probari poſſunt, ſed ſi legamus ἐυτρέφειν quod ſignificat bene alere male videtur poni dictio illa κάλλιϛα, nam tunc verba Hyppoc. ſignificarent bene alere optime, quod in congruum videtur, ideo prima ſcriptura magis probanda eſt. Demum Hypp. perorat & inquit hanc regionem natura & moderatione veri quód eo modo quo ſuperius dixi temperatum eſt, ſimilem eſſe, cum orientem ſolem ſpectet nec ad Auſtrum vel Boream nimis vergat & animantia omnia ac plantæ in ea bene ſe habeant.

Fortitudinem vero, non defatigari, laborum patientiam, & iracundiam nequaquam tali naturę innaſci poteſt, neque indigenam neque alienigenam, ſed voluptatem obtinere, quapropter multiformes ferarum partus gignuntur. De Aegyptiis igitur & Aphris res ita ſe habere mihi videtur.

Corporum temperaturis animi mores comitantur, vt ſuperius ex Gal. dixi, cum igitur Aſiatici corpora bene temperata habeant, ideo mores quoque bonos & inculpatos neceſſariò babent, quapropter neque nimis audaces neque indefeſſi & iracundi ſunt, quoniam ſicuti eorum corpora ita temperata ſunt vt vna qualitas, alias non multum ſuperet, ita mores eorum moderati non autem egregij ſunt, ſiue ipſi Aſiatici & indigenę ſint ſiue alienigenę qui tamen Aſiam incolant, & hucuſque circa ipſorum mores bene res haberet, cętęrum voluptas ad quam cœli clementia & rerũ copia illos inuitant, eorum animos obtinet, eoſque molles delicatiores & timidiores efficit quam opus eſt. Adde eorum inſtituta & viuendi ra-

tionem quæ eos timidos ac molles facere apta nata ſunt vt inferius Hypp. probabit, quo fit vt ferę diuerſorum generum à vehementi voluptate concitatę ſimul concumbant & multiformes partus ædant, & illud idem voluptatis vehementia in Aſia facit quod in Aphrica aquarum penuria, qua fit vt circa flumina, varia ferarum genera conueniant ſimulque concumbant variaſque partuum figuras ædant, vnde vulgare illud ac tritum prouerbium eſt Aphricam ſemper aliquid noui afferre, quod in Lybia hoc frequentius quam in Aſia fiat ratione iam dicta. Subdit deinde Hypp. de Aegyptiis & Afris rem ita ſe habere ſibi videri, ac ſi in principio huius capitis de Aegypto ac Lybia ſibi dicendum eſſe propoſuiſſet, vel in hoc capite de Aegypto ac Lybia eorumque populis dixiſſet, cum de his ne verbum quidem dixerit, nec poſſunt hæc verba accomodari capiti illi quod huic proxime ſuccedit ac ſi hæc verba principium illius capitis eſſent, iiſque verbis ipſe proponeret ea de quibus in illo capite dicere vellet, nam in eo capite de Aſia dicere proſequitur, præterea cum Hypp. proponit ea de quibus in aliquo capite agere vult non ita loquitur, ſed hoc modo dicit videlicet, volo autem de Aſia dicere, cum autem iam egit de iis de quibus agere voluit ipſe dicere conſueuit, & de iis res ita ſe habet, vt dixit cum de fontanis aquis egerat. Multa à nonnullis de hac re dicuntur & multo plura fortaſſe dici poſſent, quæ mihi veriſimilia non videntur, ideo dico eodem malo librorum Hypp. fato de quo ſuperius ex Galen. dixi hæc verba quæ Hypp. non ſunt in hunc librum irrepſiſſe, ſed alicuius verba ſunt qui illa inter Hypp. verba interpoſuit veluti gloſſam quandam qua ſignificare bonus ille vir voluerit iiſdem rationibus & cauſis quas Hyppoc. dixit in Aſia effectus illos facere, iiſdem inquam poſſe de Aegypto & Aphrica dici effectus illos Aſiaticis ſimiles qui in illis duabus prouinciis fiunt fieri poſſe.

CAPVT OCTAVVM.

D*E iis vero qui ad dextram hyberni ortus ſolis vſque ad Mæotidem paludem ſunt, hic.n. Europę & Aſię terminus eſt, ſic de ipſis res ſe habet.*

Cum

Cum Hypp. de ea parte Aſiæ quę temperata eſt & vernum orientem ſpectat, dixiſſet, nunc ad dicendum aggreditur de illa Aſiæ, parte quæ à temperata ſeptentrionem verſus recedit,& inquit eam ad dextram hyberni ortus ſolis eſſe,hybernus ortus ſolis iis qui ſeptentrionalem plagam incolunt meridiem verſus eſt, ſi igitur hi populi in Boreali plaga degunt hybernus ſolis ortus in meridionali plaga eſt, quomodo igitur ad dextrã hyberni ortus erunt? ſi occidentẽ ſolẽ ſpectent, ad ſinixtram ſuam meridiem vbi hybernus ſolis ortus eſt, ad dextram vero borealem plagam habebunt? in qua omnes illi qui à temperata Zona boream verſus recedunt, habitant vſq; ad Tanaim & ad Mœotidem paludem qui Aſiæ & Europæ fines ſunt, inquit igitur Hypp. hos populos ad dextram Hyberni ortus eſſe quia habent illum in ſinixtra ſui parte,& cum ab eo diſcedunt Boream verſus vbi habitant dextrorſum procedunt, de his populis igitur rem ita ſe habere Hyppoc.dicit vt ipſe inferius declarabit.

Hæ autem gentes,hic ipſę à ſe ipſis magis differunt quam eę quę pręnarratę ſunt, propter horarum mutationes regioniſque naturam.

Cum de iis qui temperatam Aſiæ partem incolunt Hypp. dixiſſet ac deinde propoſuiſſet velle ſe de ea Aſiæ parte dicere quæ à temperata Boream verſus recedit, nunc differentiam narrat quæ eſt inter incolas temperatæ partis Aſiæ & illos qui Aſiam habitant quæ ad Boream vergit vſque ad paludem Mœotidem, & inquit has gentes quæ hanc regionem obtinent longe magis inter ſe differre quam illæ quæ temperatam Aſię partem habitant, quam differentiam frequentiores ac maiores cœli mutationes & varia natura ipſius regionis faciunt, nam longe magis diuerſæ ſunt & variæ inter ſe partes huius ſeptentrionalis partis Aſiæ quam ſint partes Aſiæ moderatæ, præterea longe magis frequentes ac vehementes aeris mutationes ſunt in hac Boreali Aſia quam in media ac temperata, quæ cauſę differentiarum ſunt quæ inter incolas huius regionis exiſtunt, quare autem cœli mutationes frequentes & magnę regioniſque inęqualitas diuerſitatem hominum ipſorumque figurarum & morum faciant paulò inferius Hyppoc. demonſtrabit.

Habet

Habet autem & circa terram ſimiliter, quę & circa alios homines, vbicumque enim horę maximas mutationes ac frequentiſſimas faciunt ibi regio aſperrima & maxime inęqualis eſt, monteſque plurimos & aſperos & planicies ac prata eſſe inuenies, vbi vero horæ non magnopere differunt, ibi regio maxime æqualis eſt, ſic vero & circa homines res ſe habet ſi quis animaduertere vult, quędam enim naturę montibus ſiluoſis & ſiticuloſis, nonnulli vero ſubtilibus & aquoſis, quædam vero pinguioribus & paluſtribus, alię autem planiciebus nudis ac ſiccis ſimiles, horę enim quę formę naturam mutant differentes ſunt; ſi vero à ſe ipſis diuerſę ſunt, differentię quoque plures formarum fiunt.

Cum in tex. qui hunc proxime antecedit Hyppoc. dixiſſet aſiaticos homines qui Borealem Aſię partem incolunt magis à ſe ipſis differre quam illi qui temperatã ac mediam eius prouincię partẽ habitant & huius differentię cauſam eſſe horarum anni mutationes & regionis naturam, nunc ad hoc probandum aggreditur, & primo ſupponit rem circa terrã & homines ſimiliter ſe habere, nam & terram & homines à cœli magnis mutationibus afficiuntur, & ait rem circa terram & circa alios homines ſimiliter ſe habere, ideſt circa homines alios ab illis qui regionem temperatam incolunt de qua ipſe paulò ſupra dixit, & quamuis illi qui temperatam regionem habitant à regionis natura & eius aere afficiãtur, tamen quia regio æqualis eſt & cœli mutationes paruę ac rarę, ideo magnas incolarum differentias non faciunt, minuſque apparent effectus illi quos regio & cœlum efficiunt quam in regionibus quę à temperata recedunt. Ea vero quę circa terram ſunt ſimiliter ſe habere iis quę ſunt circa homines experiẽtia Hyppoc. probat, vbicumque enim magnę & frequentes cœli mutationes fiunt ibi regiones aſperrimę & inęquales ſunt, nam in ipſis montes ſunt plurimi & aſperrimi, planitieſque & prata, vbi vero anni tempeſtates non magnopere differunt, regiones quoque maxime æquales ſunt, quamobrem magnę ac frequentes cœli mutationes regiones inęquales faciunt, at regiones inęquales, homines quoque inter ſe differentes reddunt, quapropter homines qui montes habitant aſperi, ſicci & feri ſunt, & ita mõtibus ſiluoſis & ſiticuloſis natura ſimiles exiſtunt, alij vero graciles & humidi ſunt ſicuti regio quam ipſi incolunt tenuis & aquoſa eſt, nonnulli vero obęſi & tu-

midi

midi ſunt quod regio quam ipſi habitant paluſtris & craſſa exiſtit, alij autem ſicci ſunt quod ſiccas & nudas planities habitant, quamobrem regiones homines afficiunt & ſibi ſimiles illos reddunt, ambo autem ideſt regionem & homines magnæ & frequentes cœli mutationes mutant, quæ quoniam diuerſæ inter ſe ſunt ideo magnarum quoque hominum & regionum differentias & inęqualitates faciunt, at quanam ratione id faciant paulò inferius Hyppoc. probabit vt ſuperius dixi.

Et gentes quæcumque parum inter ſe differunt ommittam, quæ vero multum natura vel inſtitutis de ipſis dicam vt ſe habent, & primum de iis qui longa capita habent, nulla enim gens eſt quæ capita his ſimilia habeant, nam principio inſtitutum longitudinis capitis maxima cauſa fuit, nunc autem & natura inſtituto ſuffragatur, & enim longiſſima capita habentes generoſiſſimos exiſtimant.

Quia horarum mutationes terrę & hominum differentias magnę quidem & frequentes magnas mutationes, paruæ autem paruas mutationes faciunt, ideo Hypp. breuitati ſtudens inquit, velle ſe gentes illas quę parum inter ſe differunt ommittere, de iis vero quæ inſtitutis & natura multum inter ſe diſtant vt ſe habeant ideſt cauſam cur ita differentes ſint ſe dicturum eſſe promittit, è quibus primum ipſe de his qui longa capita habent qui græcis μακρο κέφαλοι dicuntur velle ſe agere dicit, nam huius gentis capita ab aliorum hominum capitibus magnopere differunt, adeo vt nulla gens ſit inquit Hypp. qui capita huius gentis capitibus ſimilia habeant, longiſſima enim capita habent, eoſque nobiliſſimos eſſe arbitrantur quibus longiſſimum caput eſt, quò fit vt arte & inſtituto quodam ſtatim cum infans naſcebatur ligamentis quibuſdā de quibus in tex. qui huic proxime ſuccedit Hypp. dicet caput ei longiſſimum facere nitebantur, quo factum eſt vt natura paulò poſt capita longiſſima iis qui naſcebantur etiā abſq; arte faceret. Macrocephali igitur Themiſcyram regionem incolunt quę Cappadocię pars eſt vt Plinius 4. cap. ſexti libri naturalis hyſt. & Ptolęmeus in prima Aſię, Tabula affirmant, hodie vero hæc Cappadocię pars Siniro dicitur, animaduertendum tamen eſt hanc vocem Themiſcyram non ſolum regionem

Digitized by Google

gionem quę Cappadocię pars eſt ſignificare, ſed etiam oppidum quoddam quod in Cappadocia ſitum eſt vt idem Plinius tertio cap.6.libri naturalis hyſt. dicit.

De inſtituto autem ſic ſe res habet, cum puerulus natus eſt caput ipſius quod adhuc molle ac tenerum eſt ſtatim manibus effingunt & in longum augeri cogunt, ligamenta & idonea artificia adhibentes, à quibus rotundum capitis vitiatur, longitudo vero augetur. Sic primo inſtitutum operatum eſt vt vi talis natura fieret.

Quia in tex. qui hunc proxime antecedit ideo Macrocephalos longiſſima capita habere Hypp. dixerat, quod hi qui longiſſima capita habēt nobiliſſimi ab illis exiſtimantur, quā obrem eos primo inſtitutis curaſſe vt homines longiſſima capita haberēt, in hoc tex. qua nam ratione inſtitutis capita longa fierent oſtendit, & inquit cum pueruli naſcūtur, capita eorum quæ tenera & mollia ſunt ſtatim manibus in longum effingunt ac ligamenta quędā & machinamenta adhibent quibus rotunditas capitis vitiatur, longitudo autem augetur, ſicque inſtiturum primo effecit vt vi talis natura capitis fieret. Vbi animaduertendum eſt in omnibus impreſſis gręcis codicibus ſic legi ἀυτὸς τὴν ἀρχὴν ὁ νόμος κατεργάσατο quę verba ſi in latinum ſermonem transferantur ſignificant, ipſum inſtitutum primo effecit, at in emendationibus prędictis legitur οὕτως τὴν ἀρχὴν ὁ νόμος κατεργαγάσατο, quę verba ſignificāt ſic primo inſtitutum effecit, quam ſcripturam ego magis probo, nam cum Hypp. narraſſet modū quo hęc gens capita puerulorum cum nuper nati ſunt longa efficerent, ſtatim infert, ſic inſtitutum effecit &c. Præterea vltima huius tex. verba in codicibus gręcis qui impreſſi ſunt ita leguntur ὥστε τοιαύτην τὴν φύσιν γενέσθαι, quę verba ſignificant vt talis natura fieret, verum in ſępius prædictis emendationibus ita legitur ὥστε ὑπὸ βίης τοιάυτην τὴν φύσιν γενέσθαι, quę verba ſignificant vt vi talis natura fieret, quæ ſcriptura magis probanda videtur, nam à principio capita ita formata non erant, ſed à manuum & machinarum vi ita longa facta fuere.

Tempore vero procedente naturalia facta ſunt, adeo vt inſtitutum non amplius cogat.

Digitized by Google

Dixerat ſuperius Hypp. velle ſe de gentibus dicere quæ in ſtitutis vel natura multum inter ſe differunt, cũ igitur de Macrocephalis dixiſſet quod capita habeant diuerſa à capitibus aliarum gentium adeo vt nulla gens ſit quę capita Macrocephalis ſimilia habeant & oſtendit quomodo inſtituto longa capita fiant, nunc tranſit ad oſtendendum qua de cauſa temporis progreſſu abſque machinamentorum vi Macrocephali cum naſcuntur longa capita habeant & inquit.

Genitura enim ab omnibus corporis partibus venit, à ſalubribus ſalubria à morbidis morbida, ſi igitur ex caluis calui & ex Cæſiis Cęſii & ex deprauatis deprauati plerumque fiunt, & circa alias ſpecies eadem ratio quid prohibet ex Macrocephalis Macrocephalos gigni?

In tex. qui hunc proxime antecedit Macrocephalos iam ſine machinis & arte Macrocephalos naſci Hypp. dixit, at in hoc tex. rationem reddit cur Macrocephali naturaliter ideſt ſine aliqua arte Macrocephali naſcuntur, ideoque hoc fieri dicit quoniam genitura ab omnibus corporis animantium partibus ſecedit, à ſalubribus quidem ſalubris à morbidis vero morbida, quod autem res ita ſe habeat experimẽtis Hypp. probat, & inquit ex caluis calui fiunt & ex cęſiis cæſij, eſt autem cæſius color oculorum, dicunturque cæſij oculi noctuarum & leonum & demum ex deprauatis deprauatos fieri plerumque videmus, nam opera & effectus naturales plerumque fiunt, quod non ſolum in his quæ Hypp. narrat fieri videmus, ſed etiam in omnibus aliis qualitatibus, vt filij parentibus ſimiles oriantur, quod nulla alia ratione fieri poſſe videtur, niſi quia genitura ab illis partibus parentum ſecedit quæ his qualitatibus affectę ſunt, quamobrem nil mirum ſi ex Macrocephalis Macrocephali naſcuntur quod pars ſeminis à capite parentum quod ita affectũ eſt ſecedat, nec ſolum filij parentibus ſimiles oriuntur in iis quę à natura parentibus inſunt, ſed etiam in illis quæ parentes extrinſecus habent vt in Macrocephalis fieri videmus, qui cum ab arte non à natura primum Macrocephali facti ſint, filios poſtea abſque aliqua arte Macrocephalos gignunt, præterea ij qui in aliquo membro cicatricem vel maculam habent filios quoque habẽtes in eodem membro in quo pater cicatricem habebat cicatricem vel ma

culam

Digitized by Google

culam patris cicatrici vel maculæ ſimilem gignere, quod ea de cauſa fit quam dixi, ſcilicet quod genitura à ſingulis corporum animãtium partibus ſecedat, quam opinionem Ariſt. 15. probl. quarti ſecti habere videtur. Si igitur verba Hypp. quæ in hoc loco ab eo dicuntur & Ariſt. in prædicto probl. ita intelligamus vt ab vnaquaque corporis animantium parte, pars ſeminis actu ſecedat primum Ariſt. ſibi ipſi non conſtat nam cap. 18. primi libri de generatione animalium firmiſſimis argumentis hanc ſententiam Ariſt. reprobat, quibus argumentis reſpondere opus eſt illi qui hanc ſententiam tueri velit, quod mihi difficillimum videtur, quæ argumenta ſi quis videre vult cap. prædictum legat, non enim illa in hunc locum transferre volui ne librum è libro facere videar, ſed ad prædictum locum lectorem remitto, ideo crediderim verba quæ Hypp. in hoc loco dicit & Ariſt. in 15. probl. ita interprætanda eſſe, vt ſemen ab omnibus corporis animantiũ partibus ſecedere dicatur quod in eo rationes omnium mẽbrorum animalis in potentia ſunt, quoniam ſemen eſt vtile excrementum totius alimenti animalium. At vero quia Ariſtot. problemata ſcripſit nobilibus ac militibus Alex. ideo vſus eſt eo modo loquendi, quia ea opinio ſcilicet vt ſemen ab omnibus corporis animantiũ partibus ſecederet antiqua & peruolgata erat, ideo vt facilius ab omnibus intelligeretur, eo modo loquendi vſus eſt, qui etiam eſt verus ſi prædicto modo intelligatur.

In præſentia vero non amplius vt prius ſimiliter fiunt, inſtitutum enim propter hominum negligentiam non amplius præualet. De his quidem igitur res ſic ſe habere mihi videtur.

Cum ex Macrocephalis Macrocephalos gigni Hypp. probaſſet, quia hoc primũ nõ à natura ſed ab arte fiebat, qui effectus propter conſuetudinem ad naturalem effectum tranſibat, tempore autem Hypp. populi illi non ita lõgis capitibus oriebantur vt prius, ideo Hypp. quaſi tacitæ obiectioni reſpondens ait eius regionis homines non ita longis capitibus eſſe vt prius erant, quoniam inſtitutum illud manibus effingendi ac ligandi capita vt longiora fierent propter hominum negligentiam ommiſſum eſt, & ſoli naturæ relinquitur vt ca-

pita effingat,cum autem è duobus quæ capita longa efficiunt inſtituto ſcilicet & natura alterum videlicet inſtitutum quod primum capitis longitudinem effecit derelictum ſit, nil mirum ſi eius regionis incolæ capita non ita longa habent vti prius habebant. Vbi animaduertendum eſt artem inſtituta & conſuetudinem naturam non mutare ſed eã afficere & ornare, numquam enim ars vel conſuetudo vel inſtitutum facient vt homo equs fiat vel planta animans, ſed ſi res ſoli naturæ relinquatur rudes & agreſtes effectus faciet,ſi vero arte, conſuetudine ac bonis inſtitutis res naturales excolantur,animantium & plantarum corpora vegetiora,animi vero longe manſuetiores fiunt, plantæ quoque ſi colantur magis fructiferę eorũque fructus maiores atq; ſuauiores fiunt quã eſſent niſi cultę fuiſſent, quamobrẽ antiqui poetę cum Pan rudem illum deum fingebant naturam intelligebant, cum autem Mercurium omnium ornamentorum deum deſcribebant artem ſignificabant, quæ naturæ ipſius ornamentum eſt, quapropter & ſi homines naturaliter non ita longis capitibus oriantur vt Macrocephali oriuntur, attamen ab arte inſtituto & conſuetudine caput ita afficitur vt deinde etiam ſine arte longius fiat quam capita aliorum hominum ſint, caput tamen eſt & vſum capitis parteſque habet. Deinde Hypp. quia ſermonem ſuum ad alios homines dirigere volebat,ideo perorat & inquit de iis ideſt de Macrocephalis rem ita ſe habere ſibi videri vt dixit.

De illis vero qui circa Phaſim habitant, regio illa paluſtris & calida & aquoſa & denſa eſt, imbreſque illic toto anni tempore multi ac vehementes fiunt,vitaque hominibus in paludibus eſt, domiciliaque lignea & arundinea in aquis fabricata habent, nec multa deambulatione per vrbem & emporium vtuntur, ſed nauiculis ex vno ligno confectis ſurſum ac deorſum peraauigant, aquęductus enim multi ſunt.

Cum Hypp. de Macrocephalis egiſſet,qui capitis figura ab aliis hominibus longe differunt vt dictum eſt, nunc ad eos tranſit qui circa phaſim fluuium habitãt,qui inferiorem Colchidis partem interluit maximumque flumen eſt vt ex Plinij quarto cap. ſexti libri hyſt.naturalis colligitur, & Strabo ſecundo libro ſuæ geographiæ affirmat, huius enim regionis

incolæ

incolæ Macrocephalis vicini ſunt, & ab aliis hominibus moribus, totius corporis habitu ac voce longe diſtant, cuius differentiæ regionis qualitas ac ſitus incolarumque victus cauſa eſt, inquit igitur regionem hanc paluſtrem, calidam, aquoſam, denſam ideſt multis arboribus refertam eſſe, totoque anno ſæpiſſime ac large in ea pluere, & hæc de qualitatibus ac ſitu regionis quæ quales homines faciant paulò poſt Hypp. dicet, nunc vero de ratione victus horum hominum Hyppoc. agit, & ait huius regionis habitatores vitam in paludibus degere in quibus tabernacula & domicilia lignea & arundinea conſtruunt quas habitant, præterea nulla ferè exercitatione vtuntur, nec per vrbes & emporia deambulant, ſed nauiculis quibuſdam ex vnico ligno fabrefactis totam regionē pernauigant, quod commode facere poſſunt, ſiquidem regio paluſtris & aquoſa eſt, quamobrem aquas quocumque volunt facile deriuare poſſunt, & multos aqueductus facere per quos nauiculis totam regionem commode permeare valent.

Aquas vero calidas & ſtagnantes bibunt, quę à ſole putreſiunt & ab imbribus augentur, ipſeque Phaſis omnium fluminum ſtagnantiſſimus, ac lentiſſime currens eſt.

Cum Hypp. in tex. qui hunc proxime antecedit victum eorum qui circa Phaſim fluuium habitant quo ad motū & quietem enarraſſet, nunc proſequitur eorumdem victum enarrare quoad aquas quas ipſi bibunt, & ait ipſos ſtagnantes & calidas aquas bibere, calidas quidem æſtate quod à ſole caleſiunt, & putreſcunt, ab imbribus vero augentur, nam cum regio illa aquoſa & paluſtris ſit, eius incolæ iis aquis abundant, præſertim cum Phaſis flumen lentiſſimo curſu currat ad eo vt ſtare videatur, & eius aqua ferè ſtagnans ſit quæ aquæ quid pręſtare poſſint ſuperius vidimus.

Et fructus qui illic naſcuntur omnes inſalubres & molles imperfectique propter magnam aquę copiam ſunt, quapropter non coquntur, aerque multus ab aquis regionem obtinet.

Quoniam fructuum qualitates regionis temperamentum indicant & homines ipſis veſcuntur, ideo ad eorum victum pertinent, hac de cauſa Hypp. in hoc tex. de fructibus agit & inquit fructus omnes qui in regione naſcūtur quæ circa Pha-

ſim flumen ſita eſt inſalubres & molles ideſt flaccidos & inſipidos imperfectoſque eſſe ideſt qui numquam perfecte maturantur,& licet omnes fugaces fructus de quibus hic Hypp.loquitur mali ſucci ſint vt ſecundo de alimentis Gal. probauit, attamen hi qui in prędicta regione naſcuntur longe peiores, inſalubrioreſque ſunt illis qui in aliis regionibus oriuntur, eo quod propter aquæ copiā ea regio nimis humida ſit, adeo vt calor naturalis plantarum nimium illum humorem coquere & in fructuum alimentum mutare non valeat,quò fit vt ipſi flaccidi inſipidi ac numquam perfecte maturi ſint, præſertim cum vapores multi & craſſi qui à paluſtribus illis àquis attolluntur aerem eius regionis caliginoſum & craſſum reddant, qui difficulter à ſole calefieri & expurgari poteſt,& ideo plantarum humiditatem auget,quę omnes effectus quos Hypp.in hoc loco narrat in plantis eorumque fructibus facere valet. Verum ſi ſapor humidi eſt vt ſecundo de anima Ariſt.probauit quomodo ergo humor fructus inſipidos reddit? an ſapor humidi cocti & maturi eſt non autem crudi & aquoſi? vt eſt humor fructuum qui in hac regione oriuntur, qui cum multus & aquoſus ſit à calore coqui non poteſt vt dictum eſt, vel cum Ariſt. dicit ſaporem humidi eſſe, dictum eius ita interprętari opus eſt videlicet ad hoc vt aliqua res actu ſapida fiat eam humefacere oportet in quem vſum nobis natura ſaliuā dedit, haud ſecus ac videmus dum fullones pannum in aqua purgant pannum illud aquam colore ſuo afficere, ita corpus ſiccum ſi ſapidum fieri debet, opus eſt vt ſaliuam quæ illud humectat ſapore ſuo afficiat & ita ſapor eius ſentiatur,non autem opus eſt vt corpus illud humidum ſit, cū videamus multa ſicca corpora vt aromata omnia ſunt, quæ ſūt ſapidiſſima. Superius Homeri & Gal. teſtimonius vſus demonſtraui antiquos cum aerem dicebant caliginoſum,turbidum & craſſum ſignificare,cum autem clarum,tenuem & ſerenum ſignificare volebant Aethera dicebant, cum igitur Hypp.hic dicat aerq; multus &c. craſſum & caliginoſum aerem ſignificat. Animaduertendum eſt in codicibus græcis qui impreſſi ſunt legi καὶ ποιγενομένοι αὐτέοι &c. quæ verba ſignificant fructus ipſi qui fiunt, at in multoties dictis emendationibus non αὐτέοι legi

quæ

quæ vox ipſi ſignificat ſed αὐτόθι quæ vox illic ſignificat quæ lectio melior videtur eamque latinus interpręs probat.

Propter has ſanè cauſas, ſpecies ab aliis hominibus diuerſas Phaſiani habent, magnitudinibus enim magni craſſitudinibus vero valde craſſi, articulumque nullum euidens neque venam & colorem ſub pallidum habent vt illi qui morbo regio detinentur.

Propoſuerat ſuperius Hypp. velle ſe de magnis hominum differentiis qui Aſiam incolunt dicere, quas differentias ratio victus qua ipſi vtuntur & temperamētum regionis quam ipſi habitant facere conſueuerunt, hucuſque de temperamento regionis quam Phaſiani incolunt & de ratione victus qua ipſi vtuntur Hypp. dixit, præſertim de aquis quas ipſi bibunt ac de exercitatione, eoſque raro & parum ſe exercere & paluſtres aquas bibere affirmauit, nunc ad dicendum aggreditur quas nam corporum formas hæc duo faciant, & inquit Phaſianorum corpora magna & craſſa eſſe, obtuſoſque & obſcuros articulos ac venas habere, coloreque ſub pallido eſſe vt illi ſunt qui regio morbo laborant, quæ omnia in ipſis à nimio humore fiunt quò corpora eorum abundant, ſiquidem eius regionis aer craſſus & nubiloſus eſt vt vidimus, regio autem aquoſa, quæ duo humorem multiplicare apta nata ſunt, cum autem non exerceantur calor naturalis eorum non ventilatur nec excitatur, quamobrem nimium illum humorem in halitum digerere vel in ſanguinem mutare non valet, quo fit vt ipſe concreſcat & pinguedo fiat, à quà articuli & venæ obſcuræ redduntur, eorumque color ſub pallidus fit quod meatus illi per quos ſanguis à bile expurgari deberet à cruditatibus obſtructi ſunt quo fit vt bilis in totum corporis habitum pituitæ admixta redundet & colorem ſub pallidum faciat, qui color paleę eſt, ſimiliſque colori illi quem ij habent qui regio morbo laborant. Animaduertendum tamen eſt hunc locum aliter in codicibus græcis impreſſis legi & aliter in prædictis correctionibus, in codicibus enim impreſſis legitur χροιὴν ὠχρὴν ἔχωυσι quę verba ſignificant colorem pallidum habent, at in prædictis correctionibus legitur χροιὴν ὕπωχρον ἔχουσιν, quæ verba ſignificant colorem ſubpallidum habent, quæ lectio mihi magis placet, nam pallidus co-

lor albus eſt, ſubpallidus vero color eſt ex albo & flauo mixtus, res tamen parui refert.

Grauiſſimeque omnium hominum loquntur, cum cœlo non ſereno vtantur, ſed auſtrino & turbido.

Superius, cum Hypp. de paluſtribus aquis dixit, eos qui illas bibunt grauiter loqui affirmauit, cuius rei cauſam nos ibi reddidimus, eodem igitur pacto quo aqua paluſtris aer quoque turbidus craſſuſque vocem grauem facit, cum igitur Phaſiani paluſtres aquas bibant & ſub cœlo turbido & craſſo degant, nil mirum ſi grauiſſime omnium hominum loquntur, cum duæ cauſæ, quæ vocis grauitatem facere valent in ipſis ſimul coeant. Illud ſcire opus eſt locum illum dupliciter legi videlicet ἤγι χρούμενοι οὐ λαμπρῷ ἀλλὰ χλυώδητέ καὶ διερῷ, quæ verba ſignificant cum cœlo non ſereno vtantur ſed pulueruIento vel lanuginoſo & humido vel ſereno, nam ambo hæc ſignificat vox illa διερῷ, alio modo legitur videlicet νοτώδη καὶ θολερῷ, quæ verba ſignificant auſtrino & turbido, quam lectionem magis probo quod ab Aequiuoco longius diſtat.

Adfatigandumque corpore ignauiores natura ſunt, annique tempora ad æſtum & frigus non multum mutantur, venti quoque multi Auſtrales præter vnum indigenam, hic vero interdum vehemens difficilis & calidus ſpirat & Cen. bona hunc ventum nominant, Boreas autem non valde ad illos peruenit, cum autem ſpirat imbecillis ac lenis eſt. De natura quidem & differentia & forma eorum qui in Aſia & Europa ſunt ſic habet.

Proſequitur Hypp. in hoc tex. de moribus Phaſianorum nos docere cum ſuperius de corporum figura & de eorum hominum voce dixerit, & inquit eos non admodum ad labores promptos eſſe, quod ibi tempora anni non multum mutantur, adeo vt vnum aliis multo calidius vel frigidius ſit, cur autem hæc horarum anni æqualitas homines ſegnes & ignauos faciat paulò inferius Hypp. probabit. Preterea alia cauſa eſt quæ eius regionis incolas pigros facit, hęc autem eſt Auſtri qui in ea regione ſæpius ſpirant, qui humidi ſunt vt Hypp. 5. aphoriſ. tertij ſecti probauit, hi enim eius regionis cœlum humefaciunt, quod deinde homines humectat ac ſegnes facit, præſertim cum illum non vehementer flare probabile

babile ſit, nam ſtatim Hypp. ſubdit Auſtros multos flare, ſed vnum eius regionis indigenam calidum ac violentum & difficilem ſpirare, adeo vt vehementiam huius vnius venti quem Cenchona Phaſiani appellant propriam eſſe Hypp. voluerit, ſed qui nam hic ventus ſit & vnde ſpiret nihil Hypp. dicit, Auſtralis neque Borealis eſſe non poteſt, nam Boreas raro & imbecillis ac lenis ad eam regionem peruenit, à ſitu tamen regionis argumentari poſſumus ventum hunc occidentalem eſſe, nam regio hæc ab orientalibus ventis à montibus qui ipſi ab oriente ſunt defenditur, occidentalibus autem ventis patet quos calidos eſſe Hypp. affirmat, quod ideo fieri credo quod vehementes ſint & ſua vehementia humiditatem cœli eius regionis calefaciat & ferè incendat, cum eam conſumere nequeat quod craſſa multa & denſa ſit. Perorat demum Hyppoc. & inquit de natura forma & differentia illorum qui Aſiam & Europam incolunt rem ita ſe habere vt ipſe dixit.

CAPVT NONVM.

DE timiditate vero & mollitie hominum, quoniam rei bellicę Aſiatici Europeis magis ignari ſunt moribuſque manſuetiores, anni tempora maximę cauſę, magnas mutationes neque ad calidum, neque ad frigidum facientes, veri ſimiles ſunt.

Cum ſuperius Hypp. dixiſſet illos qui temperatam Aſiæ partem incolunt quod voluptatibus dediti ſint ignauos eſſe, eos vero qui circa Phaſim fluuium habitant propter regionis naturam quam incolunt & propter victus rationem qua ipſi vtuntur pigros & imbelles eſſe, ne quis crederet eos qui mediam Aſiæ partem habitant, ideo timidos & ſegnes eſſe quia voluptatibus dediti ſunt regioniſque naturam nihil ad hoc conferre, ideo in præſentia oſtendit eos nō ſolum à voluptatibus verumetiam à natura regionis quam incolũt tales fieri. De Macrocephalorum vero moribus nihil dixit, quoniam eorum mores ab aliorum hominum moribus non multum differunt, ipſe autem non de omnibus Aſiaticorum hominum differentiis velle ſe dicere affirmauit, ſed de illis differentiis quæ maxime ſunt inter Aſiaticos homines & Europęos & inter

ter ipſos Aſiaticos inter ſeſe quibus differentiis ab aliis hominibus ipſi differunt, quamobrem de macrocephalorum capitis figura ſolum dixit, quoniã illa ipſorum propria eſt ipſaq; ab omnibus aliis hominibus differunt, hac de cauſa etiam de his tribus Aſiæ populis dixit, reliquos vero tacuit quod non admodum inter ſeſe & ab Europęis hominibus differant, inquit igitur Aſiaticos homines timidos ac molles eſſe, reique bellicę magis ignaros moribuſque manſuetiores Europęis eſſe, quod in temperata Aſiæ parte anni tempora à frigido ad calidum neque à calido ad frigidum neque ab humido ad ſiccum neque à ſicco ad humidum magnas mutationes non faciunt, ſed ſibi ipſis & veri vt ipſe ſuperius dixit ſimiles ſunt, cur autem cœli mutationes ſi paruę homines timidos ac ſegnes ſi vero magnę fuerint homines feros iracundos audaceſque faciant paulò inferius ipſe dicet.

Non enim animi perculſiones fiunt, neque corporis validus tranſitus, à quibus excandeſcentiam exaſperari probabile eſt, cogitationiſque & iracundiæ, magis participes eſſe quam ii qui in eodem ſtatu ſemper ſunt.

Ideo inquit Hypp. cum anni tempora magnas mutationes neque ad calidum neque ad frigidum non faciunt, homines timidi imbelles ac manſueti ſunt, quia tunc animi perculſiones ipſis non fiunt, neque excandeſcentia exaſperatur neque cogitationis & iracundiæ participes ſunt, neque validus corporis tranſitus fit, quoniam in eodẽ ſtatu ſemper permanent, at illi qui regionem incolunt in quibus primarum qualitatum magnæ mutationes in aere fiunt & excandeſcentia exaſperatur & iracundiæ & cogitationis magis participes ſunt, cur autem hęc fiant in tex. qui huic proxime ſuccedit videbimus, in hoc loco autem animaduertendum eſt Hypp. dicere homines qui regionem habitant in quibus magnæ cœli mutationes fiunt cogitationis & iracundiæ magis participes eſſe, nam cum ira ſit accenſio ſanguinis circa cor própter appetitum recontriſtationis magis hic ſanguis accenditur in iis regionibus quam in illis in quibus magnę aeris mutationes nõ fiunt, ideoque magis illi quam hi iracundi ſunt, cum igitur in iracũdia ſanguis circa cor accẽdatur eo quod illi qui iraſcuntur recontriſtationem appetant ideſt vt triſtitiam & ægritudinem

dinem

dinem illam quam ex iniuria quę illis in lata fuerit concepere in alium reponant, appetitus vero nõ ſit niſi earum rerum quæ cognoſcuntur, neceſſe eſt eos qui ad iram prompti ſunt, promptos quoque eſſe ad cogitationem & conſiderationem triſtitiæ & ægritudinis quam ipſi ex iniuria quæ ipſis in lata fuerit concepere, quamobrem Hypp. recte dixit eos qui regiones habitant in quibus magnę cœli mutationes fiunt cogitationis & iracundiæ magis participes eſſe, cogitationis inquit ideſt triſtitiæ quam ex in lata ſibi ipſis iniuria in ſe concepere, eamque in alium reponere cupiunt, qua de cauſa ſanguis circa cor ipſis acccenditur, cumque habitatores regionum in quibus magnę aeris mutationes non fiunt animi perculſiones nõ fiant validus quoque corporis tranſitus à calido ad frigidum & à frigido ad calidum neque ab humido ad ſiccum & è conuerſo non fit, nam eadem cauſa vt videbimus animum perculit & corpus mutat. Varie autem hic tex. legitur nam primo hæc pars tex. ἀφ᾽ ὅτων εἰκός &c. in impreſſis codicibus ita vt nunc dixi legitur, ſignificant autem hæc verba â quibuſcumque veriſimile &c. alio pacto legitur videlicet ἀφ᾽ ὧν εἰκός &c. quæ verba ſignificant à quibus veriſimile &c. quæ lectio magis probatur, quoniam iis quæ prius Hypp. dixit melius reſpondet, dixerat enim Hypp. in regionibus in quibus magnæ cœli mutationes non fiunt neque animi perculſiones neque corporis validos tranſitus fieri, à quibus veriſimile eſt &c. & paulò inferius in impreſſis codicibus legitur καὶ τοῦ γνώμονος καὶ θερμοῦ, quę verba ſignificant & cogitationis & calidi &c. alio modo hic locus legitur videlicet καὶ τοῦ γνώμονος καὶ θυμιάσεως, quæ verba ſignificant & cogitationis & iracundiæ &c. quę lectio mihi melior videtur licet parui referat quamlibet harum lectionum probare.

Mutationes enim omnium ſunt quę mentem hominis excitantes eam quieſcere non ſinunt, his de cauſis Aſiaticum genus molle eſſe mihi videtur.

Cum Hyppoc. paulò ſupra ſępius dixiſſet temporum anni magnas mutationes, excandeſcentiam exaſperare & homines feros facere, quod hæ mutationes animum percutiant & corpus valide mutent, nunc oſtendit modum & cauſam qua hæ mutationes prædictos effectus faciant, ſe priuſquam Hypp. ſen-

ſententiam declarem ſcire opus eſt, primam huius tex. partem dupliciter legi, nam in impreſſis codicibus gręcis legitur *αἱ γὰρ μεταβολαί εἰσὶ τῶν πάντων ἀεί τε ἐγείρουσι τὴν γνώμην τοῦ ἀνθρώπου καὶ οὐκ ἐῶσι ἀτρεμίζειν*, quæ verba ſi verbum verbo reddatur ſignificant, mutationes enim ſunt omnium ſemperque hominis mentem excitant nec ſinunt quieſcere, alio pacto legitur hæc pars tex. in prædictis correctionibus videlicet *αἱ γὰρ μεταβολαί εἰσὶ τῶν πάντων αἵ ἐπεγείρουσαι τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐῶσι ἀτρεμίζειν*, quæ verba ſignificant mutationes enim omnium ſunt quę hominũ mentes excitantes quieſcere non ſinunt, quæ lectio mihi magis placet quoniam clarior eſt, inquit igitur Hypp. magnas aeris mutationes maxime omniũ mentes hominum cõcitant, quę licet à multis aliis cauſis excitẽtur tamen à magnis cœli mutationibus pluſquã à cęteris omnibus cauſis excitantur, quo fit vt nec quieſcere nec ſtare poſſint, vt aũt Hypp. ſentẽtia melius intelligatur meminiſſe opus eſt eorum quę Gal. dicit in fine eius libri qui inſcribitur quod animi mores temperamentum corporis ſequuntur, videlicet animam ſiue mortalis ſiue immortalis ſit ſanitati corporis ancillari, cum ergo corpus mutatur animum quoq; mutari neceſſe eſt, magnę ergo aeris mutationes calorẽ naturalẽ augent, quia illum mouent, motus vero ſuapte natura calidum auget vt flammam cum ventilatur augeri videmus, ideo homines qui regiones incolunt in quibus magnæ cœli mutationes fiunt magis iracundi & feri ſunt quam illi qui temperatas regiones habitãt, quoniam eorum calor ſemper ventilatur nec vnquam quieſcit ideoque augetur, adeo vt ſanguis qui circa cor eſt ſæpe ac facile accendatur, & quia hominis anima motibus corporis vt dictum eſt ancillatur, ideo in prædictis regionibus homines feris & aſperis moribus ſunt, at vero quia in regionibus tranquillis calor non excitatur, ideo homines manſueti ac molles in illis ſunt vt flammam cum non ventilatur minui & ferè pœnitus extingui videmus, quibus de cauſis Aſiaticum hominum genus molle eſſe affirmat vt ſua fert opinio & quemadmodum rem ſic ſe habere videmus.

Et prę-

Et præterea propter leges, plurimę enim Aſię partes ſub regibus degunt, vbi autem homines ipſi ſibi ipſis principes non ſunt nec propriis legibus viuunt verum ſub dominis ſunt, ibi de hoc ipſis cura non eſt vt quomodo bella exerceant, ſed ne bellatores videantur, pericula enim ſimilia non ſunt.

Sicuti ſuperius cum de incolis temperatæ regionis Aſię & de iis qui circa Phaſim flumen habitant formas corporum ipſorum & mores non ſolum à qualitate & ſitu regionũ quas incolunt, ſed etiam à ratione victus qua ipſi vtuntur fieri demonſtrauerit, ita nunc cũ de mollitie ac timiditate Aſiaticorum hominum tractat, eas non ſolum à qualitatibus regionum quas incolunt ſed etiam à ratione vitę quam viuunt fieri oſtendit, & ait hãc hominum Aſiaticorum mollitiem ac timiditatem à legibus quoque fieri, nam ipſi vt plurimum ſub regibus viuunt quibus parent, vbi autem homines ſibi ipſis non imperant nec propriis legibus viuunt, ſed alius ipſis dominatur non curant vt fortes ac bellatores videantur, quoniam pericula ipſorum & eorum qui ipſis dominantur ſimilia non ſunt, nam longe maiora ac plura pericula illi ſubeunt quam ij qui ipſis dominantur, hi enim longe meliores ac valentiores equos æquitant quam illi qui ipſis parent, ſatellitibus ſtipati ſunt qui ipſos defendant, longe melioribus galeis loricis & ocreis muniuntur quam illi qui ipſis ſubiecti ſunt, neque in prima acie ſtant ſicut gregarij milites, quia ergo regum & populorum pericula in bello ſimilia non ſunt ſed longe plura ac maiora ſunt illa quæ populi ſubeũt quam ea quæ eorum domini adeunt, nil mirũ ſi illi qui ſub regibus viuunt timidiores ſunt illis qui liberi ac propriis legibus viuunt, nec curant vt fortes & bellatores appareant, ſed potius vt imbelles molleſque videantur vt pericula illa declinent, pręſertim cum reges in caſtris vitam illam duram & aſperam non viuant ſicuti milites viuunt, adde reges ſępiſſimę per legatos bella gerere, tuncque ipſi nullum periculum ſubeunt nec aliquo pacto laborant, ſed domi ſedent, populi vero qui in militiam proficiſcuntur laborant, pericula ſubeunt, mortem oppetunt, vitam duram aſperam & miſeram viuunt, diuitiæ autem & imperia quę regibus ſubiecti laboribus periculiſque ſuis acquiſiere omnia regum ſunt. Sed huic ſententię Hypp.

multa

multa repugnare videntur,nam Perſę ſub Cyro rege bellicoſiſſimi fuere, Aegyptij ſub Seſoſtre, Macedones ſub Philippo Amintæ & ſub Alex. Romani quoque ſub regibus ſtrenui ac bellatores fuere, Galli ſub Brenno eorum regem Romam cœpere,Vnni,Gothi,& Longobardi qui totam Italiam deuaſtarunt ac ſibi ſubiecerunt ſub regibus vixere, attamen bellicoſi, fortes & ſtrenui fuerunt. An hi populi omnes & ſi ſub regibus vixerint,conſilia,magiſtratus & collegia habebāt,adeo vt ipſorum regimen reip. potius quam regni vel principatus ſpeciem præſeferret,prędęque ſpe & quietis ducebantur quę inter milites diuidebātur,agros,villas domoſque incolarum regionum quas vincebant loco pręmij laborum ſuorum accipiebant, vbi deinde quietam vitam degebant,at Hypp.in hoc loco de his regibus ac populis nō loquitur,ſed de iis qui vulgo reges appellantur quibus cuncta redduntur, populi vero qui ipſis parent nullum honorem vel vtile in regno habent, & cum in militiam proficiſcuntur præmium nullum ſperant, vt multi reges & populi huius generis tempore Hypp.in Aſia erant, hos itaque populos timidos & imbelles neceſſario eſſe Hypp.dicit.

Hos quidem militare & fatigari veriſimile eſt, & neceſſario pro dominis mori,à filiis vxoribuſque & reliquis caris longe exiſtentes, & quęcūque vtilia & fortia operati fuerint, ab ipſis domini augentur & creſcunt, pericula vero & mortes ipſi aſſequuntur.

In tex.qui hunc proxime antecedit, ideo Aſiaticos homines imbelles Europęiſque timidiores ac molliores eſſe Hyppoc. dixit quod ſub regibus viuunt, at vero qui ſub regibus degunt pericula in bello ſubeunt nō ſimilia illis quę ſubeunt reges, nunc declarat quæ nam ſint pericula quæ ſubditi regibus in bello ſubeant & quę nam ſint pręmia quæ ipſi propter pericula & labores quos ipſi in bello ſubeunt adipiſcuntur, & inquit regibus ſubditos militare & fatigari mortemq; pro dominis oppetere & à filiis, vxoribus, cognatis & denique ab omnibus caris diſcedere cogi,nec aliud aſſequi quam pericula labores & demum mortem ipſam, cōtra reges ipſos ab iis quæ illi qui ipſis ſubditi ſunt ſtrenue & fortiter in bello egere augeri & commoda ipſis creſcere, quia igitur pericula

cula laboreſque eorum qui regibus ſubiecti ſunt longe plures maioreſque ſunt quam pericula & labores regum, præmia vero nulla, ideo nil mirum ſi Aſiatici homines cum regibus pareant ne fruſtra periclitentur imbelles, timidos ac molles ſeipſos oſtendunt magis quam reuera ipſi ſint, ceſſit enim iam in tritum ſermone prouerbium omnis labor optat pręmium.

Præterea horum hominum terram ab hoſtibus & ocio deſolari neceſſe eſt quapropter & ſi quis magnanimitas atque virilis natura ſit, animum à legibus retrahi.

Quoddam corollariũ in hoc tex. nobis Hypp. dat videlicet Aſiaticis illis qui ſub regibus degunt, ideoque timidi molles & imbelles ſunt hoc accidere vt eorum regio ab hoſtibus & ab ocio deſoletur, ab hoſtibus quidem quia cum ipſi imbelles ſint & molles audacter hoſtes eorum terram inuadunt ac deuaſtant, ab ocio autem quod præ mollitie atque ignauia in colę ipſam nõ colant neque fodiant nec arent, quo fit vt ipſa deſoletur. Infert deinde Hypp. concluſionem hanc vt ſi quis in prædicta regione natura magnanimus, fortis, ac virilis ſit à legibus quę in iis regionibus ſunt retrahitur ac demittitur, quod leges earum regionum quę regibus parent commodis vtilitatibuſque regum proſpiciant, ſubditorum vero nullam vel minimam rationem habeant. Animaduertendum eſt in omnibus græcis codicibus qui impreſſi ſunt quædam verba huius tex. ita legi ὑπό τε πολεμίων καὶ ἀργίης, quę verba ſignificant ab hoſtibus & ocio, & hanc ſcripturam ego probo, Latini vero interprętes Cornarius ſcilicet & Adrianus legunt ἀπό τε ἀπολεμίων καὶ ἀργίης, quæ verba ſignificant propter inertiam bellicam & ocium, quam lectionem ſi quis approbet hunc locum ita intelligere debet vt regio horum hominum qui ſub regibus degunt, ideoque molles & effœminati ſunt propter bellorum inertiam, & ocium relinquatur ac deſerta fiat quod eam tueri & defendere & colere nequeant.

Magnum autem horum argumentum eſt, quicunque enim in Aſia gręci vel barbari ſub dominis non viuunt, verum ſui iuris ſunt & ad ſe ipſos laborant, hi omnium bellicoſiſſimi ſunt, pericula enim propter ſeipſos ſubeunt & ipſi fortitudinis pręmia & timiditatis pœnam ſimiliter ferunt.

Aſia-

Aſiaticos homines timidos & imbelles eſſe quod ſub regibus viuant ſigno Hypp.probat,inquit enim rem Aſiaticorum ita ſe habere vt dixi indicant graci illi vel barbari qui Aſiam incolunt & liberi ſuique iuris ſunt, hi enim omnium ſunt bellicoſiſſimi, ad ſe ipſos enim laborant & propter ſe ipſos pericula ſubeunt, nam prçmia fortitudinis ac timiditatis pœnam accipiunt, illinc & prçmij certa expectatio, hinc vero pœnæ formido ad virilitatem & fortitudinem hortatur, à timiditate vero & mollitie dehortatur, reſpublicç namque fortitudinem magis quam omnes alias virtutes præmiis proſequntur vt Ariſt.5.probl.27. ſecti affirmat,& huius conſuetudinis hāc rationem adducit,ideo reſpublicas fortitudinem maxime honorare,non quod fortitudo præſtantiſſima ſit cęterarum virtutum ſed quia rebus publicis maxime neceſſaria eſt,& vnuſquiſque maxime omnium & deſiderat & magnifacit ea quibus magis indiget non autem ea quæ vere meliora cęteris ſunt, vt pauper diuitias maxime appetit, quia ipſis indiget,& æger ſanitatem deſiderat, quod ea ipſi opus ſit, quia igitur reſp.vel aliis bella inferunt vel ipſis ab aliis inferuntur, in bello autem fortitudine maxime opus eſt, ideo eam reſp. maximis præmiis & honoribus proſequntur, non quod ipſa cętęrarum virtutum princeps ſit.

Inuenies autem & Aſiaticos, ipſos à ſeipſis differentes, hos quidem meliores, hos vero magis vitioſos exiſtentes, horum autem, temporum anni mutationes cauſę ſunt vt in prioribus dixi. Et de rebus Aſiæ ſic habet.

Cum de tribus tantum Aſiæ populis Hypp.dixerit,videlicet de iis qui mediam & temperatam Aſiæ partem incolunt, de Macrocephalis & de Phaſianis, nunc in vniuerſum de omnibus Aſiæ populis agit, & inquit ex Aſiæ populis inueniri plurimos qui inter ſe lōge differūt, nam de iis qui parū inter ſe diſtāt dicere nolle prius dixerat, & ita inter ſe differunt vt alij cęteris meliores alii vero cęteris deteriores ſint,videlicet timidiores & molliores vel magis generoſi & fortiores aliis ſint, & ſic de aliis virtutibus & vitiis dicendum eſt, huiuſque diuerſitatis præcipuę cauſę ſunt magnæ temporum anni mutationes eo modo quo ſuperius dictum eſt. Vltimo Hypp. vt ſui moris eſt perorat & dicit res Aſiæ ita ſe habere vt dixit.

CAPVT

CAPVT DECIMVM.

IN *Europa gens ſcythica eſt quæ circa paludem Mœotidem habitat diffe- rens ab aliis gentibus, Sauromatæ vocantur.*

Poſtquam Hypp. de Aſiaticis hominibus dixit oſtenditq; ea quibus ipſi à ſeipſis & ab aliis hominibus maxime differũt cauſaſque earum differentiarũ demonſtrauit,nunc tranſit ad ad Europęos,è quibus primum agit de Scythis quoniam Scythæ ab aliis hominibus & à ſe ipſis plurimum differunt, omniaque declarat quibus ipſi à ſeipſis & à cęteris hominibus diſtant, dicitque in Europa gentem quandam eſſe quæ ſcythica appellatur quæ circa Mœotidem paludẽ habitat & multum ab aliis gentibus diſtat,vbi animaduertẽdum eſt hoc nomen Scytha græcis,omnibus ſeptentrionalibus populis commune eſſe,vt Strabo 11.libro ſuæ geographiæ affirmat, adeo vt Germanos Scythas quoq; dici Plinius 12.cap.4. libri hyſt. naturalis affirmet,proprie tamen Scithę à Ptolęmeo & Pomponio Mela dicuntur ij qui Aſiam extra vel intra Imaum montem incolunt, de quibus Hypp.hic non loquitur, ſed de illis qui Europam habitãt, quos Sauromatas vel Sarmatas dici ipſe affirmat, Sauromatas vero & Sarmatas eoſdem populos eſſe Plinius 12.cap.4.libri hyſt.naturalis aſſerit, eos enim quos gręci Sauromatas dicunt latini Sarmatas appellant,quãquam hoc nomen Sauromata à latinis quoque receptum ſit, quare Iuuenalis ſatyra ſecunda dixit, *Vltra Sauromatas fugere hinc libet & glacialem oceanum &c.* hodierna die Sarmatia Pollonia appellatur Mœotis vero palus Mar delle Zabache.

Horum mulieres ęquitant & ſagittant ac ex equis iaculantur & quouſq; virgines ſunt cum hoſtibus pugnant, neque earum virginitas libatur priuſquam tres hoſtes interfecerint, nec viris prius cohabitant quam legittimas hoſtias ſacrificauerint, ſi qua vero ſibi maritum ſumpſerit ab æquitatu quieſcit niſi communis exercitus neceſſitas aduenjat, dexteram autem papillam non habent, matres enim cum ipſę puellulę & infantes adhuc ſunt æneum inſtrumentum vel in hunc vſum fabricatum ignitum facientes dexterę mamillę adhibent, adeo vt eius incrementum corrumpatur, in dexterum autem humerum & brachium robur ac magnitudo dedatur.

O Superius

Superius Hypp. dixerat velle ſe de magnis differentiis quibus Aſiatici homines a ſeipſis & ab Europęis diſtant dicere, cumque de Aſiaticis dixiſſet & ad Europęos tranſiiſſet, primi Europęi de quibus ipſe tractat Scythæ ſunt, & primam differentiam qua ipſi ab aliis hominibus maxime differunt exponit eamque ab illorum mulieribus ſumit, quas equitare, ex equis iaculari ac ſagittare dicit, & quouſque virgines ſunt cum hoſtibus pugnare, nec nubere priuſquam tres hoſtes interemerint, nec viris cohabitare niſi prius legittime ſacrificauerint, & ſi qua earum ſua ſponte nupſerit à bello & æquitatu quieſcit, niſi neceſſitas cogat omnes in militiam proficiſci, ideo autẽ dum puellulę infantes ſunt, earum matres dexterã mamillam candenti ferro inurunt ne ipſa creſcat, ſed totum robur & augumentum ad dexterum humerum & brachium tranſeat vt illis duobus membris robuſtiores factæ ſagittare iaculari & tela tractare validius ac fortius valeãt, quibus verbis Hypp. Amazonas deſcribere videtur quas totũ orbẽ peraграſſe in eoque nouas vrbes, reſp. & opt. leges cõdidiſſe Diodorus Siculus, Herodotus, Iuſtinus, ac Plinius authores ſunt ad quos eos remittimus, qui pleniorem Amazonum notitiã habere deſiderant, illud tantum lectorem monebo, ſicuti duplices Scythæ ſunt Aſiatici & Europęi, Hypp. autem vt dixi hic de Scythis Europęis agit, itidem Aſiaticæ & Europeę Amazones ſunt, & de Europęis in hoc loco Hyppoc. tractat. Cauſam autem cur vſta mamilla dextera humerus & brachiũ validiora fierent Hypp. eſſe dicit, quia alimentum quod ad mamillam dexteram nutricandam à natura per venas mittitur cum membrum illud vſtum ideoque durum ac veluti callosum inuenit, per eaſdem venas ad membra illi vicina vt humerus & brachium dexterum ſunt retrocedit illaque magis alit & firmat. Quæ nam autem legittimę hoſtiæ ſunt quas Amazones immolare lege cogũtur antequam cum viris ſuis cohabitent Hypp. non dicit Plutarchus vero Athenis Amazonum ſacrificium Athenienſes facere conſueuiſſe dicit antequam Theſeo Heroum principi ſacrificarent.

De reliquorum autem Scytharum ſpecie, quoniam ipſi ſibi ipſis ſimiles ſunt & nullo pacto aliis, eadem ratio ac de Aegyptiis, eſt præterquam quod hi qui dem

dem à calido, hi vero à frigido violantur.

Ad aliam Scytharum differẽtiam Hypp. tranſit, qua illi ab aliis hominibus maxime diſtant,hæc autem eſt ipſos ſibi ipſis nullo autem pacto cæteris hominibus ſimiles eſſe, quod etiã Aegyptiis vſu venire idem Hypp.aſſerit,nam ipſi quoque ſibi ipſis ſimiles cęteris vero hominibus diſſimiles ſunt, & inquit de reliquorum Scytharum ſpecie &c. ac ſi ipſe de aliis Scythis dixiſſet quod ipſe nõ feciſſe videtur,ſed ideo hoc pacto loquitur quod de Scytharum mulieribus dixerat ideo ſtatim ſubdit de reliquorum autem Scytharum ſpecie &c. Cauſas vero cur filij parentibus & progenitoribus ſuis ſimiles vel diſſimiles ſint ſi quis ſcire cupit tertium caput 4. libri Ariſt. de generatione animalium legat in quo ipſe hanc rem doctiſſime tractat, ſuperfluum enim mihi viſum eſt cauſas quas huius ſimilitudinis & diſſimilitudinis hic author in eo cap.adducit in hunc locum transferre,illud potius conſiderandum eſt cur Hypp. dicat frigidum cauſam eſſe cur Scythæ omnes ſibi ipſis ſimiles ſint cęteris vero hominibus minimè, Aegyptij vero propter calorem itidem ſibi ipſis ſimiles cęteris vero hominibus diſſimiles ſint. An à calido & frigido licet contraria ſint iidem effectus fiunt? videmus enim à calido membra ſyderatione affici nigraque fieri, quod etiam frigus facit, nil mirum igitur ſi Scythę ſibi ipſis ſimiles propter frigus ſint & ab aliis hominibus diſtent, Aegyptij vero eodem pacto inter ſesè habeant propter calidum & ab aliis differentes ſint. Sed quomodo frigidum & calidum homines ſibi ipſis ſimiles & ab aliis diſſimiles facere poſſunt? An quod Scythia ferè ſemper æque frigida eſt, Aegyptus verò ferè ſemper æqualiter calidus? æqualitas vero ſimilitudini gignendæ idonea eſt, nã ipſa quoque ſimilitudo quædam eſt, nam æqualitas nil aliud eſt quam ſimilitudo quantitatum, at vero cum in cęteris regionibus calor & frigus non ita æqualia ſint vt in Scythia & Aegypto,ideo homines qui alias regiones incolunt non ſunt ſibi ipſis ita ſimiles vt Scythæ & Aegyptij ſunt, ideoque illis diſſimiles, quod etiam paulo inferius Hypp. melius dicit.

Deſertum vero quod Scytharum dicitur, planities eſt quę pratis abundat & nuda & moderate aquoſa eſt,magna enim flumina ſunt quæ aquas à pla-

nitiebus deriuant; in hac itaque Scythę & nomades ideſt in paſcuis degentes appellantur, quoniam domus ipſis non ſunt, ſed currus habitant, è curribus vero minimi quidem quattuor, hi vero ſex rotis conſtant, ipſi vero luto ſepti ſunt & veluti domus ſunt fabricati, hi quidem ſimplices, hi vero triplices, quapropter contra aquam & contra niuem & contra ventos validi ſunt, currus vero iumenta trahunt, hos quidem duo, hos autem tria boum paria abſq; cornibus, prę frigore nãque cornua non habent, in his quidem igitur curribus mulieres degunt, ipſi autem viri ęquis vehuntur, illos vero & oues quę ipſis ſunt & boues & equi ſequntur, in eodem autem loco tanto tempore manent quanto fœnum ipſis pecoribus ſufficit, Cum autem non amplius durat ad aliã regionem tranſeunt, illi vero coctas carnes comedunt, equinum lac bibunt, ippacem vero quod caſeus ęquinus eſt ędunt. Quę igitur ad victum ac leges eorum pertinent ſic ſe habet, & de anni temporibus ac ipſorum forma, quoniam Scytharum genus à reliquis hominibus exemptum & ſibi ipſi ſimile vt Aegyptium & minime fœcundum eſt.

Quia ſuperius Hyppoc. promiſerat eorum populorum de quibus acturus erat, formam corporis, mores animi, victuſq; rationem velle ſe dicere, cumque ſuperius de forma corporis Scytharum egerit qua ſibi ipſis ſimiles ſunt & ab aliis differunt, nunc ad victus rationẽ qua ipſi vtuntur tranſit, & quia Scythæ in deſerto quodam habitant, ideo Hypp. in hoc tex. Scytharum deſertum diligẽtiſſime deſcribit, eſt autem deſertum hoc vt in primo libro ſuæ geographiæ Strabo affirmat inter flumen Iſtrum & pontum Euxinum, eſt igitur hoc deſertum planities quædam pratis abundans, arboribus nuda, & moderate aquoſa, cuius rei Hypp. rationem reddit, & inquit ideo planitiem hanc moderate aquoſam eſſe quod magna flumina in ea ſunt quæ aquas ab hac planitie in pontum Euxinũ deducunt, nam torrentes & parua flumina lacuſque qui in ea ſunt in magna flumina influũt, hæc vero in Euxinum pontum vt dictum eſt, at hodierna die Pontus Euxinus il mar maggiore appellatur & à Turcarũ rege poſſidetur, hac igitur de cauſa planities illa moderate aquoſa remanet, in hac deſerta planitie igitur Scythæ vitam degunt, ideoque Nomades ideſt in paſcuis degentes appellantur, quoniam planities illa pratis abundat in quibus fœnum naſcitur quo pecora eorũ veſcuntur, domos nullas habent ſed currus habitant, è quibus minimos quatuor maiores vero ſex rotas habere Hypp. dicit, lutoque

eoque ſepti & obturati ſunt aduerſus cœli iniurias, & veluti domus fabricati ſunt, hi quidem vnico alij vero triplici tabulato conſtantes & ex his curribus quoſdam duo quoſdam vero tria boum paria trahunt, q... s præ frigore cornibus carere Hypp. aſſerit. Ariſt. ſecundo cap. tertij libri de partibus animalium dicit animantia omnia quæ cornua habent magna eſſe quod multum terreni elementi habent, ſecus enim magna non eſſent, quodcumque igitur huius terreni elemẽti in ipſis veluti excrementũ eſt, natura ad caput transfert exeoque dentes vel cornua gignit, quo fit vt cornigera animalia ſuperiorem maxillam ſine dentibus habeant quod terrenum illud excrementum in cornua mutetur & in ipſis alendis cõſumetur, cũ igitur materia ex qua cornua gignuntur aluntur que craſſa & terrena, cutis vero præ frigore denſa & adſtricta ſit ab illo excremento perforari non poteſt nec virtus naturalis quæ in calido ſita eſt præ nimio cœli frigore cornua formare valet, hos currus mulieres habitant, mulieres dico quæ nuptæ ſunt, nam virgines equitare, arcubus vti, iaculari que ſuperius Hypp. dixit, quod fortaſſe cauſa fuit, vt Hypp. prius de ratione victus qua Scytharum virgines vtuntur quam de ſitu Scythię de forma & victu aliorum Scytharum egerit, nam cũ ipſę nubunt cõtrario victu vtuntur ei quo vtebantur cũ virgines erant; viri autem equis vehuntur quos oues, equi, ac boues ſequntur, equos dico ideſt equorum pullos quos præ nimia eorum mollitie equitare non poſſunt, in eodemque loco tam diu permanent quam diu fœnum nutriendis pecoribus ſufficit, deinde in alium locum abeunt, coctas vero carnes elixas ſcilicet & equinum caſeum edunt & equorum lac bibũt. De forma igitur & legibus Scytharum & de anni temporibus rem ſic ſe habere Hyppoc. dicit, quoniam ab aliis hominibus Scythicum genus multum diſtat & ſibi ipſis Scythæ ſimiles ſunt vt Aegyptij quoque, minimeque fœcundum Scytharum genus eſſe Hypp. aſſerit. Cur autem Scithę minime fœcundi ſint paulo inferius videbimus.

Regioque minimas feras & numero & magnitudine nutricatur, & enim ſub ipſis vrſis & ſub ripheis montibus à quibus Boreas ſpirat ſita eſt, ſolque deſinens proximus ſit quando ad æſtiuos circulos peruenit & tunc paruo tem-

pore calefacit, nec venti qui à calidis locis flant valde eò accedunt niſi raro et imbecilles, ſed ab vrſis à niue à Chryſtallis multiſq; aquis ſemper frigidi venti ſpirant, montes .n. nunquam deſinunt, propter hæc regiones inhabitabiles ſunt.

Aliud Scythicę regionis proprium Hypp. narrat & inquit hanc regionem minimas ac pauciſſimas feras gignere & nutricari quod nimis frigida eſt, nam ſub ipſis vrſis ideſt ſub arctico vertice & ſub Ripheis montibus ſita eſt, a quibus Boreas qui frigidiſſimus eſt ſpirat, ſolque deſinens proximus illis fit cum ad æſtiuos circulos acceſſerit, & ita acceſſerit vt iam ab ipſo tropico diſcedere incipiat nec ad illum amplius accedat, quapropter ipſe Hypp. dicit ſolem deſinentem proximũ illis fieri cum ad æſtiuum circulum acceſſerit, & tunc paruo tempore calefacit, quoniam cito ab eorum verticali puncto recedit & valde oblique radiis ſuis illos ferit, & venti qui à calidis locis ſpirãt raro & imbecilles ad eos perueniunt, nam ab oriente & meridie à montibus tecta eſt qui ventos orientales & Auſtrales qui ſuapte natura calidi ſunt impediunt ne ad ipſos peruenire valeant, prætcrea multa ac magna flumina quæ ipſis ad meridiem ſunt, ventos illos qui ab ea parte quandoque ad illos perueniunt calidos eſſe non ſinunt ſed eos frigefaciunt, at venti qui à Boreali plaga & illi qui à niue glacie & multis aquis flant ibi ſemper ſpirant, quoniam montes qui Scythiam ambiunt continui ſunt & niuoſi, ideo ab illis vehementes & perpetui venti frigidi in ea ſpirant. Sed animaduertendum eſt Hypp. hic dicere ideo multos ventos frigidos ac vehementes in Scythia flare quoniam à multis aquis ſpirant, paulò vero ſupra in eo tex. qui hunc antecedit ipſe dixit Scythicam ſolitudinem moderate aquoſam eſſe. An cum Hypp. Scythicum deſertum moderate aquoſum eſſe dixit, in ipſo non multas ſtagnantes aquas vel paucos lacus eſſe intellexit, quoniam aquæ à magnis fluminibus quæ in ipſo ſunt à planitie illa in pontum Euxinum deriuantur, hoc tamen non impedit quin in ea multæ aquæ non ſint, ſiquidem in ea magna & multa flumina ſunt a quibus venti multi, vehementes ac frigidi ſpirant. Sed rurſus in hoc loco dubitari poteſt qua nam ratione frigus Scythicę regionis cauſa ſit cur ipſa paucas & minimas feras gignat, ſiquidem ab aeris frigore calor intra anima-

animalium viſcera claudatur nec perflatum habeat,quo fit vt ipſe multiplicetur & animalium corpora robuſtiora faciat gignendiſque animalibus idonea, qua de cauſa Hypp.17. aphoriſ.tertij ſecti dicebat Aquilonias conſtitutiones corpora dēſare atque contendere & bene mobilia,coloratiora & melius audientia facere,& 15.aphor.primi ſecti vētres hyeme natura calidiſſimos eſſe eadem de cauſa dixit, Gal.quoque primo de temperamentis homines qui boreales terrę regiones incolūt & ſi mollem & albam cutem habent non ob hoc frigidos eſſe dixit,quoniam ipſorum calor à cœli frigiditate ad interiores corporis partes impellitur, quapropter ipſi excandeſcentes & audaces præ calore ſunt. An non perpetuum eſt corpora calidiora gignēdis animantibus idonea eſſe? nā qui creſcunt plurimum innati calidi habent,vt Hypp.14.aphor.primi ſecti aſſerit, & tamen gignendis hominibus idonei non ſunt,iuuenes quoque & ij qui in virili ætate conſtituti ſunt ſi nimis calidi fuerint gignendis hominibus non ſunt idonei quod humor & flatus a nimio calore reſoluantur qui concubitui neceſſarij ſunt,quod antiqui poetæ ſignificarunt cum ex ſpuma genitalium membrorum cœli quæ à Saturno in mare proiecta fuerūt Venere ortam eſſe finxere, at in Scythia licet calor à frigiditate cœli ad interiores corporis partes impellatur ideoque multiplicetur, attamen quia multo humore illorum corpora abundant, humor autem ſuapte natura caloris vim obtundit ſuaque copia calorem dilūit & imbecilliorem facit & quaſi ſuffocat, ideo nil mirum ſi gignendis animalibus ineptus eſt, quamobrem in Scythia paucę ac minimę ferę hominesque minime fœcundi ſunt vt paulò ſupra in hoc eodem tex.Hypp.dixit.

Aerque multus die planities obtinet,& in humidis degunt,adeo vt hyems perpetua, æſtas vero paucis diebus & his non valida ſit, ſublimes enim planities & nudę nec montibus cinguntur ſed illic ac cliues ſub vrſis, neque ferę magnę naſcuntur ſed quę à terra cooperiri valeant, hyems enim & terrę nuditas prohibent,neque tepor neque tegmen eſt, & enim temporum anni mutationes magnę non ſunt nec validę ſed ſimiles & quæ parum mutentur, quapropter & ſpecies ipſę ſibi ipſis ſimiles ſunt, ciboque ſimili ſemper & eadem veſte ęſtate ac hyeme vtuntur,aeremque craſſum & aquoſum inſpirantes & aquas

ex niue & glaciebus bibentes & abſque labore, nõ enim fieri poteſt vt anima & corpus laborent vbi validæ mutationes non fiunt, quamobrem formæ ipſorum craſſę & carnoſę neceſſario ſunt, & articuli humidi & imbecilles, ventreſque humidiſſimi & ex omnibus ventribus inferiores, venter enim in tali regione, natura & tempeſtate reſiccari non poteſt, ſed propter pinguedinem & carnis nuditatem formæ ad inuicem ſimiles ſunt, mares maribus & fœminę fœminis, cum enim tempeſtates ſimiles nullę corruptiones neque contagiones in concretione ſeminis genitalis ſunt, niſi aliqua neceſſaria violenta fortuna vel morbus accedat.

Proſequitur Hypp. enarrare ſitum, temperamentum & tẽpeſtates Scythicę ſolitudinis, & rationem victus qua Scythę vtuntur & quaſi illuſtrat ea quæ ſuperius in tex. qui hunc proxime antecedit breuius dixerat, & inquit aerem qui deſertũ hoc obtinet die multum eſſe, ſuperius dixi antiquos cum aerem dicebant aerem craſſum nubiloſum & obſcurum ſignificare, cum vero purum, tenuem & clarum aerem indicare volebant Aethera dicebant, & ad hoc probandum Gal. teſtimonio vſus ſum, cum igitur Hypp. in hoc loco dicat aerem multum planitiem illam obtinere craſſum & nubiloſum aerem intelligit, præſertim cum dicat *multus* nam aer craſſus ſemper multus videtur & inquit hunc aerem die Scythicam planitiẽ obtinere, non quod hic idem aer noctu etiam Scythicam regionem non obtineat, ſed quia die craſſities & obſcuritas aeris magis apparet, ideo aerem craſſum die planitiem obtinere Hypp. dixit, & quia Scythę in hac planitie viuunt qui propter aeris craſſitiem & obſcuritatem humidus eſt, ideo Hypp. dixit Scythas in locis humidis degere, nam magna & multa flumina quæ in ea ſolitudine ſunt, ideo eam humidam reddũt quod multi vapores ab illis attolluntur qui craſſi ſunt & aeri admiſcẽtur illumque craſſiorem & humidiorem faciunt, cum igitur ab his vaporibus aer frigefiat & humectetur nil mirum ſi in ea regione hyems ferè perpetua eſt, æſtas vero breuis & in valida ea ratione quam in tex. qui hunc proxime antecedit Hypp. adduxit, præſertim cum planities nuda ſit nec arboribus tegatur, quamobrem hyems aſperior fit quod vehemens ventorum impetus ab arboribus non interrumpatur, nec mõtibus cingitur, non quod à montibus non circumdetur ſed

planities

planities continua ſit neque montibus interſecta in quibus ca uernæ ſint, in quibus cœli frigus homines fugere valeant, ſed planities ſublimis eſt accliuis ſcilicet, nam à meridie Boream verſus ſemper aſcẽdit vt flumina indicant quæ à Boreali eius plaga meridiem verſus in Euxinum pontum influunt, paucæ autem & paruę ferę ibi oriuntur ea ratione quam ſuperius di xi, id quod ſagax natura fecit vt eę cœli frigus in paruis fo- ueis quas in ea planitie fodere poſſunt declinare valeãt, quod nullus tepor in ea ſolitudine ſit ſed hyems ferè perpetua, ne- que aliquod tegmen quoniam terra nuda eſt, cumque anni tempeſtates ſimiles ſibi inuicem ſint ideo hominum formæ ſibi ipſis ſimiles ſunt mares maribus & fœminę fœminis, nec ſolum propter temporũ anni ſimilitudinem Scythę ſibi ipſis ſimiles ſunt. Verum quia eadem ratione victus omnes ſem- per vtuntur, vt eodem cibo iiſdemque veſtibus hyeme & ęſta te, prætèrea aerẽ craſſum & aquoſum omnes inſpirant, aquas ex niue & glacie bibunt, nec laborant, quæ omnia eos ſibi inuicem ſimiles facere poſſunt, nec laboribus & exercitationi bus deditos ipſos faciunt, quoniam in iis locis in quibus ma- gnę & frequentes cœli mutationes non ſunt, nec anima nec corpus exercentur vt ſupra probaui. Cęterum licet Hypp. Scythas ſpecie ſibi ſimiles eſſe dixerit non ob hoc dixit quæ nam eorum forma ſit, ideo nunc dicit eorum corpora craſſa & carnoſa eſſe articuloſque humidos & imbecilles ventreſq; humidiſſimos præſertim inferiores habere, quod præ cœli fe rè perpetua frigiditate reſiccari non poſſunt, cum multo hu- more abundet, propter nimiã igitur pinguedinem carniſque nuditatẽ quia omnes glabri ſunt, mares maribus fœminę ve- ro fęminis vt ſuperius dixi ſimiles ſunt, vt de Phaſianis quoq; paulò ſupra Hypp. dixit, ideo autem ſimilitudo tempeſtatum homines ſimiles facit, quia genitale ſemen non alteratur ſed in ſua natura ſemper manet, & inquit Hypp. in concretione ſeminis quoniã ſemen genitale humidum quoddã concretũ veluti oleum eſt, & cũ magnæ cœli mutationes fiũt facile cõ- tagione morbo aliquo ſcilicet vel etiã corruptione affici po- teſt quibus non periclitatur cum cœlum ſemper ſimile eſt, ni ſi aliquis magnus error in ratione victus fiat vel aliqua peſti-

lentia

lentia aerem inficiat, aut aliqua alia cauſa quę fortuito accedat & homines male habeat.

Maximum autem ſignum humiditatis proferam, multi enim Scytharum, omnes quicumque Nomades ſunt, humeros, brachia, manuum articulos, pectora, coxas, & lumbos exuſta habere inuenies, propter nullam aliam cauſam quam propter humiditatem & mollitiem, non enim arcus tendere neque humero telum iaculari pre humiditate & mollitie valent, quādo autem vruntur copia humoris articulorum conſumitur & maiora ac validiora & magis articuloſa eorum corpora fiunt.

Corpora Scytharum pinguia & craſſa eſſe præ nimio humore nec laboribus idonea certa nota in hoc tex. Hypp. probat & ait multos è Scythis Nomades vero omnes, humeros, brachia, manuum articulos, coxas, lumbos & pectora inuſta habere, quod nulla alia de cauſa faciunt niſi vt nimius ille humor quo membra eorum abundant conſumatur, ſecus autem membra mollia & ita imbecilla habent vt arcus tendere & tela torquere nequeant, cum autem inuruntur humiditas ea tollitur, quæ illorum membra debilia & mollia faciebat, quare ipſa validiora, maiora & magis articuloſa fiunt ideſt articuli eorum magis apparent, maiora autem fiunt quod melius aluntur, nam nimius ille humor innatum calidum ferè ſuffocabat, quapropter illud humorem cum nec vincere nec in ſubſtantiam membrorum quę alere debebat mutare poterat, cum autem exuſti ſunt, nimius ille humor conſumptus eſt, adeo vt ea pars humoris quæ remanſit ab innato calido vinci poſſit.

Diſtorta autem & laxa ſunt, quod faſciis non inuoluuntur vt in Aegypto, neque curant quomodo per æquitationem firmi ſint, demum vero propter ocium, mares enim quouſque æquis vehi non valent multo tempore in rheda ſedent & propter tranſmigrationes et circuitiones parum ambulant, mulierum autem formæ mirum vt diſtortę ſunt & tardę.

Aliud proprium corporum Scytharum Hypp. in hoc tex. enarrat, dicit enim Scytharum corpora retorta & laxa fieri, quod faſciis dum in cunabulis ſunt non inuoluuntur vt Aegyptij puerulos ſuos faſciis inuoluunt, quamobrem in quamcumque partem volunt libere moueri poſſunt, quo fit vt mēbra eorum quod mollia & tenella ſunt facile diſtorquantur,

præterea

præterea corpora eorum laxa fiunt, quod humores quibus ipſa abundant à faſciis non impediantur quin in quamcumq; corporis partem fluant corporaque infantium laxa & mollia faciant. Codices græci omnes habent ῥοῖκα δὲ γίνεται καὶ πλατέα. Latinus interpręs vir ſanè doctus & accuratus hæc verba ita transfert *fluida vero fiunt & lata*, quod neſcio quo pacto ſtare poſſit, nam & ſi vox illa ῥοῖκα fluida ſignificare poteſt præſertim in mulieribus numquam tamen nõ inuolui faſciis cauſa eſſe poteſt vt corpora fluida ſint, attamen Hypp. inquit cauſam cur infantium Scytharũ corpora ῥοῖκα ſint eſſe quod faſciis nõ inuoluuntur vt Aegyptij infantes ſuos inuoluunt. Laxa vero vel lata eſſe poſſunt quod faſciis non inuoluuntur, fluida vero minime ideſt vt fluoribus laborent. Aliam rationem deinde Hypp. adducit cur Scythæ membrorum diſtorſione laborent videlicet Scythas non curare dum æquitant vt bene & recte ęquis inſideant, quapropter membra eorum facile diſtorquentur quod male illorum corpora æquis inſideant & in ipſis firma non ſint. Demum Hypp. aliam rationem adducit cur Scytharum corpora laxa & mollia ſunt dicitque hæc ab ocio fieri, nam Scythę quouſque æquitare non valent in Rhedis ſedent nec omnino deambulant vel parum, nam Scythę cõtinuo ab vna regione in aliam tranſmigrant, & continuò circum eunt, quamobrem pueruli raro & parum deambulare valent, ideoque in Rhedis ocioſi degunt. Mulierum autem formę diſtortæ ſunt & tardę nam cum fœminę frigidiores & humidiores viris ſint nec faſciis inuoluuntur facilius quam mares diſtorquentur tardęque ſunt nam velocitas calidi & ſicci opera ſunt ipſę autem frigidæ ſunt & humidæ. Animaduertendum eſt in codicibus græcis impreſſis eam vocem *tardæ*, quæ græcis καὶ βραδέα dicitur non legi, ſed in prædictis correctionibus legitur & iudicio meo recte.

Ruſa vero gens Scythica eſt propter frigus, nam ſol in ipſos fortiter non incumbit, à frigore autem albedo exuritur & fit ruſa.

Aliam Scytharum differentiam qua ab aliis hominibus Scythę differunt Hyppoc. enarrat, ea vero eſt omnes Scythas rufos eſſe, & quamuis etiam inter alias gentes non nulli ſint qui capillos rufos habent, tamen nõ omnes vt Scythę rufi sũt,

eſt

Digitized by Google

eſt autem rufus capillorum color æris colori ſimilis quo fit vt hi homines qui rufam barbam habent ab antiquis ænobarbi dicantur, & quia eorum regio multo frigore riget cutis eorum mollis & alba eſt, calor enim præ frigore ad interiores corporis ſedes retrahitur, quamobrem cutis eorum mollis & alba fit vt dixi quod etiam Gal. 2. de temperamentis docet, illi autem cum è cute exire incipiunt albi eſſent, ſed quia innatum calidum cutis à frigore exprimitur pili exuruntur & rufi fiunt, qui color nigro ſimilior eſt quam albus qui nigro cõtrarius eſt, quo fit vt cum calor alicuius corporis ab eo prorſus expreſſus ſit corpus illud nigrũ fiat, haud ſecus ac ſi igne combuſtum eſſet, idem enim effectus vt ſuperius dixi nigredo ſcilicet a frigore & calido fit ſed diuerſo modo, à frigore namque expreſſione, à calido autem conſumptione & combuſtione, quamobrẽ videmus omnes herbas cum ſub terra ſtant albas eſſe vt endiuia, cicorium & multę aliæ, cum autem è terra extrema earum exeunt viridia fiunt quod illarum humor à ſole ita conſumitur & aduritur vt ex albo ad viridem tranſeat qui propè nigrum eſt, ad quem plantæ propter humidi conſumptionem & aduſtionem perueniunt vt author libri de coloribus quicumque ille fuerit optime demonſtrat.

Fieri autem non poteſt vt talis natura fœcunda ſit, neque enim viris propter naturæ humiditatem ventriſque mollitiem atque frigiditatem multus appetitus coitus fit, propter quę viros concubitus minime concupiſcere probabile eſt, præterea ab ęquis continuò fracti imbecilles ad coitum ſiunt, & hę quidem cauſę viris ſunt. Mulieribus vero carnis pinguedo & humiditas, & enim vuluę genitale ſemen amplius recipere nequeunt, neque enim menſtrua purgatio ipſis fluit vt opus eſt, ſed pauca & rara, vteríque os à pinguedine clauditur nec genitale ſemen ſuſcipit, ipſęque ocioſæ & pingues ventreſque earum frigidi & molles ſunt, & his de cauſis gens Scythica neceſſario infœcunda eſt.

Scytharum gentem infœcundam eſſe Hypp. ſuperius dixerat, id tamen non probarat, nunc autem ad id probandum aggreditur & primo cur viri ipſi infœcũdi ſint deinde hoc idem de mulieribus probat, inquit igitur viros infœcundos eſſe quod propter naturę humiditatem ventriſque mollitiem & frigiditatem concubitum non multum concupiſcũt, cum vero Hypp. in hoc loco mollitiem & frigiditatem ventris dicit

infe-

inferioris ventris mollitiem & frigiditatem intelligere debemus in quo membra illa quæ medici naturalia vocant continentur, his enim de cauſis ſcilicet propter huius ventris frigiditatem & mollitiem viri concubitũ minime appetunt, ſi quidem Veneris appetitus à calido fit, quod ideo appoſuit vt quod ſuperius in hoc eodem tex. dixerat illuſtraret videlicet Scythas infœcundos eſſe quia præ ventris mollitie & frigiditate concubitum non appetunt, nam frigiditas & humiditas quæ ventris mollitiem faciunt libidinem impediunt. Præterea quia continuò equitant franguntur & ad coitum imbecilles fiunt. Sed de hac Hypp. ſententia dubitari poſſet, quoniam videmus hominibus cum equis vehuntur genitalia calefieri & venerem concitari, quamobrem Ariſt. 11. probl. 4. ſecti querit cur hi qui continuo æquitāt libidinoſiores fiunt, & inquit hoc ideo fieri quod dum homines equitant inferiora membra eodem ferè motu mouentur quò mouentur in cō cubitu, quamobrem ea calefiunt ac dilatantur maiorque genitalis ſeminis quantitas ad pudenda deſcendit. An dictum Hyppoc. intelligendum eſt de ea æquitatione quæ nimia eſt? ideoque corpus valde debilitat & multus ſpiritus conſumit, vt etiam nimia exercitatio facit quæ corpus laxum & debile reddit, præſertim in frigidiſſima regione vt Scythia eſt, quæ frigore ſuo frigiditatem illam quæ ſpirituum conſumptionem ſequitur auget, ideoque corpus magis infirmum facit.

Huius autem rei maximam & certam notam eorum famulę faciunt, protinus enim ad virum accedunt & propter laborem carniſque exilitatem vtero concipiunt.

Scytharum fœminas non concipere, quod præ nimio ocio ac cœli frigiditate pingues ſint, ideoque coitum cum viris minime appetant, & à pinguedine os vteri ita claudatur vt genituram ſuſcipere nequeat à ſigno Hypp. probat, inquit enim Scytharum famulas quę quod perpetuò ſe exerceant ac laborant graciles & exiles eſſe, ideoque cum os vteri à pinguedine non claudatur & genitale ſemen recipere ipſumque retinere valeat prompte concipiunt, at vero quia calor innatus ab exercitatione & labore ventilatur ideoque creſcit neque ab humoris copia obtunditur & hebetatur, ideo ipſorũ ſeruæ

concu-

concubitum vehementer appetunt, quo ſigno quod ab exercitatione & gracilitate ſeruarum ſumitur concludere velle videtur Hypp. Scytharum liberas mulieres præ nimio ocio ac pinguedinis copia concubitum minime expetere & difficulter concipere ac ferè ſteriles eſſe.

CAPVT VNDECIMVM.

AMPLIVSQVE ad hęc Scytharum plurimi Eunuchi fiunt atque muliebribus muneribus funguntur & vt mulieres ſimiliter loquntur taleſque effœminati appellantur.

Aliam rationem Hypp. adfert vt Scythas infœcundos eſſe probet,hæc autem eſt ideo Scythas infœcundos eſſe quod ex ipſis plurimi Eunuchi fiunt his de cauſis quas ipſe paulò inferius dicet, plures autem eſſe modos quibus homines & cætera animantia quoque euirantur vnuſquiſque nouit,omnes vero homines qui euirantur communi nomine Eunuchi vel ſpadones dicuntur, & cum caſtrati ſunt mulieribus ſimiles fiunt, ideo ipſos effœminatos dici Hypp.aſſerit, quod autem ea animantia quę caſtrantur fœminis ſimilia fiant indicat eorum carnes molliores fieri & ſi brutorum animãtium fuerint quæ caſtrata ſint guſtui ſuauiores ſunt quam eſſent antequam caſtrata forent vt carnes boum & ſuum caſtratorum ſapidiores eſſe ſentimus quam eorum quæ caſtrata non ſunt, voceſque omnium caſtratorum magis acutæ ſunt quam illorum quæ non ſunt euirata,ſolutis etiam equis cum præ ferocitate exultãt ſi quis caſtratos equos admoueat illos neque calcibus neque morſibus petunt, quaſi illos ceu fœminas dedignentur nec cum illis certare velint, ſed facile à viris qui illis inſident ſe fręnari patiãtur, Scythas ergo qui Eunuchi ſunt quod voces cętęris acutiores habeant vt mulieres loqui Hypp. dicit, & quia fœminis ſimiles ſunt ideo effœminati vocantur, muliebribuſque muneribus funguntur, ideo autem mulieribus dum caſtrãtur Scythę cętęrique homines ſimiles fiunt, quod teſtes ad immutandum hominum & aliorum animãtium temperamentum maximam vim habeant, vt ea ſigna quæ adduxi manifeſte indicant, ſed cur teſtes hanc vim immutandi ani-

mantium

mantium temperamenta habeant Gal. in primo libro de ſemine dicit ideo maximam vim teſtibus ineſſe immutandi animantium temperamentum quod ab ipſis ad vniuerſum animalium corpus qualitas quędam mittitur qua ipſa maria vel fœminæ fiunt, haud ſecus ac à deleteriis medicamẽtis vis quędam ad vniuerſum animantis corpus mittitur quæ ipſorum temperaturam & ſubſtantiam corrumpit, quamobrem animantia quæ ſunt caſtrata neque maria neque fœminæ ſunt, quod eo membro careant quod illa maſcula vel fœminas faciebat, quod autem qualitas quædam à teſtibus ad vniuerſum animantis corpus mittatur quæ illud maſculum vel fœminam faciat, illis iiſdem ſignis probat quæ ego ſuperius in hoc eodem commentario enumeraui, ſed hęc qualitas quam a teſtibus ad vniuerſum corpus mitti Gal. aſſerit quid nam eſt? An calor quidam ipſorum teſtium proprius, caſtratorum namque animantium corpus frigidius fieri videmus, quapropter cum caſtrantur calore priuari videntur. Sed per quas vias & veluti canalia hic teſtium calor ad vniuerſum animalis corpus mittitur? vim enim mouendi & ſentiẽdi à cerebro ad vniuerſum corpus per neruos mitti videmus, quamuis ea vis qualitas quædam incorporea ſit, momento enim temporis ſtatimque ad vniuerſum corpus mittitur. An huiuſmodi calor per venas arterias & neruos quæ teſtibus inſunt ad vniuerſum corpus mittitur? nam eſſe marem vel fœminam eſt forma quædam quæ ad omnia membra pertinet, ideo per canales illos quibus principia membra vim ſuam ad corpus mittunt hic calor qui in teſtibus perfectionem ſuam acquirit ad vniuerſum corpus mittitur, inquit deinde Hypp.

Indigenę quidem cauſam deo attribuunt & hos homines venerantur at cõgenulant ſinguli ſibi ipſis timentes.

Antequam Hypp. ad reddendam veram rationem accedat cur è Scythis plurimi Eunuchi ſint quid de hac re Scytharũ vulgus exiſtimet, narrat & inquit Scythas vulgo opinari deũ ſibi ipſis huius affectus cauſam eſſe & eos qui illo laborant in deum grauiter peccaſſe, quamobrem dij ipſi eos hac pœna puniunt, qua de cauſa hos Eunuchos Scythę venerantur & colunt eorumque miſerentur ac ſibi ipſis timent ne ſi fortaſſe

impru-

Digitized by Google

imprudentes deos offenderint dij ipſi eadem pœna ſe ipſos puniant, & ita antiqui Eunuchos coluere vt eos in Perſide olim regnare ſolitos eſſe Plinius cap.quarto 14. libri naturalis hyſt. afferat.

Mihi autem ipſi hi affectus ac omnes alij diuini eſſe videntur, nulluſque alius alio diuinior neque humanior, ſed omnes diuini, vnuſquiſque autem talium naturam habet, nihilque ſine natura fit, & hic affectus quomodo fieri mihi videtur dicam.

Poſtquam Hypp. dixit Scytharum vulgus in deos referre cauſam huius mali qui Scythas vexat videlicet plurimos ex ipſis Eunuchos fieri, nunc oſtendit quomodo hęc Scytharum opinio vera & falſa eſſe poſſit, nã omnes affectus qui homines male habent diuini ſunt & à diis procedunt, quoniam à natura fiunt & vnuſquiſque eorum propriam naturam habet quæ ipſos facit, natura autem à diuina mente regitur, ideo omnes affectus diuini ſunt, quia à natura fiunt quæ à diis vt dixi regitur, quamobrem ciuis ille noſter nobiliſſimus philoſophus, doctiſſimus theologus, ac lepidiſſimus poeta canebat.

Filoſofia mi diſſe à chi l'attende,
Nota non pure in vna ſola parte,
Come natura lo ſuo corſo prende,
Dal diuino intelletto & da ſua arte.

Quia igitur omnes hi affectus licet præter naturam ſint tamen a principiis naturalibus fiunt natura autem a diis dirigitur, ideo diuini omnes dici poſſunt, à natura autem morbi fieri dicuntur non quod natura illos facere intendat, ſed quia à principiis naturalibus vt dixi fiunt, v.g. febris fit in humoribus vel ſpiritibus vel ſolidis partibus à calido quod nimis augetur, quæ omnia res naturales ſunt & principia corporis animantium, augetur autem calor à pluribus cauſis quæ omnes naturales res ſunt quæ a diis reguntur & pendent, ideoq; natura fieri dici poſſunt. Si vero quis dixerit quoſdam affectus à diis fieri ideoque diuinos eſſe, alios vero humanos eſſe quod à cauſis naturalibus & ab hominibus fiunt hoc falſiſſimum eſſe Hypp. arbitratur ea ratione quam ipſe in tex. adducit, quod nihil ſine natura fit & vnuſquiſque affectus propriam naturam habet vt morborum ſympt. quę ipſorum opera ſunt

ra ſunt

ra ſunt manifeſte indicant. Hanc ſententiam author libri de morbo ſacro quicumque ille fuerit doctus ſanè & accuratus vir optimis rationibus damnat, ad quem illos remittimus qui hanc rem ſecus ac Hyppoc.eam tractat ſcire cupiunt, ſed vulgus hominum cum aliquem vehementem morbum non nullos vexare vident ipſius cauſam ignorãtes illam in deum tanquam in illius morbi cauſam referre conſueuere,quem di cẽdi modum fortaſſe ſeptimo tex.primi præſagiorum Hypp. ſectatus eſt cum dixit *Quin etiam ſi diuinum quidpiam morbis ineſt huius quoque prouidentiam perdiſcere*, ideſt prouidentiam perdiſcere occultæ cauſæ quorundam morborum quas occultas cauſas vulgo in deum referunt diuinumque ipſum morbum appellant,mirum enim eo in loco Hypp.aerem diuinum appellare vt Gal. in commentario eius tex. aſſerit, cum nullibi aerem deum vel diuinum dicere Hypp. cõſueuerit, morbi pręterea qui ab aere fiunt non occultas ſed manifeſtas cauſas ſæpe habent vt vnuſquiſque ex tertio ſecto aphoriſſ. & ex libris de morbis vulgaribus diſcere poteſt. Cętęrum de hoc Hyppoc. dicto aliquis dubitaret videlicet nullum affectum alio humaniorem eſſe, nam Gal. in primo commentario in primum librum Hypp. de morbis popularibus quoſdam eſſe morbos dixit, qui à mala victus ratione fiunt & à gręcis σποράδες dicuntur, ſi igitur hi morbi à mala victus ratione qua homines vtuntur, fiunt ab hominibus fiunt, ideoque humaniores illis eſſe videntur qui ab aere fiunt & ἐπιδήμιοι à græcis appellantur. An neque hi morbi cęteris humaniores dici debent quoniam propriam naturam habent & à rebus naturalibus fiunt ab humoribus ſcilicet vt ἐπιδήμιοι? licet in his alteratio corporum & humorũ quæ propinqua morborum cauſa eſt ab aere fiat, in illis vero hæc eadem humorum corporumque alteratio ab hominibus fiat, ſed propter hoc homines proxima cauſa morborum non ſunt ſed longinqua ideo hi affectus cęteris humaniores dici non debent nam res à proxima cauſa non autem à longinqua nominari debent.

Propter equitationem diuturni eos articulorum affectus corripiunt, ſi quidem ex equis ſemper cruribus pendent, & his qui vehementer ægrotauerint coxendices contrahuntur, hoc autem modo ſibi ipſis medentur, quando mor-

bus incipit vtramque venam poſt aures ſecant, cum vero ſanguis effluxerit præ debilitate ſomnus eos comprehendit & dormiunt, deinde expergiſcuntur nonnulli quidem ſani exiſtentes, quidam vero minime.

Poſtquam Hypp. eorum ſententiam reprobauit qui opinabantur deos cauſas eſſe vt è Scythis plurimi Eunuchi fierent, nunc aggreditur ad docendum nos veram cauſam huius mali Scytharum, & quia Scithę diuerſorum temperamentorum ætatum & ſtudiorum ab hoc malo vexantur communem cauſam huius mali quæ tam diuerſæ naturæ homines torquet inueſtigare opus eſt, vt Gal. in commentario primo in primũ tex. primi libri de morbis vulgaribus faciendum eſſe nos docet, eſt igitur communis cauſa huius mali Scytharum curatio quædam quam ipſi adhibent articulorum doloribus quibus ipſi laborant quod continue equitant, nam cum ipſorum crura continuò ex equis pendeant humores omnes in crura decumbunt & articulorum dolores faciunt, eorumque coxendices contrahuntur quod nerui, tendines & ligamenta coxendicis humoribus illis qui in crura decumbunt impleantur veluti cordæ faciunt cum nimio humore implentur, quæ mala tempore Hypp. ab æquitatione facilius quam hodierna die fieri poterant quod eius temporis homines inſtrumento illo carebant quod ſtaffam dicimus & equitantium crura ſuffert, quamobrem cum crura equitantium ex equis pœnitus penderent fluxiones magis alliciebant quam nunc alliciant cum inſtrumentum illud habeamus quod prædictum eſt & equitantium crura ſubſtinet, vt igitur his morbis Scythę mederentur venas quæ poſt aures ſunt ſecabant & magnam ſanguinis copiam detrahebãt, quamobrem è debilitate ſomnus eos comprehendebat à quo cum expergiſcebantur non nulli ſani erant quidam vero minime, illi enim quibus ab hac ſanguinis miſſione vires ita ſupererant vt ſomno humores qui in articulis & coxendice erant in halitum digerere valerent ij ſani fiebãt, qui vero ita imbecilles erant & naturalis eorum calor ab ea ſanguinis miſſione adeo debilitabatur vt humores qui in illis membris erant conſumere non poſſet iis morbi illi non finiebantur ſed longe peius ſe habebant ac prius ſe haberent, quod innatum calidũ eorum membrorum a larga

ga illa ſanguinis detractione debilitatum, membra illa humorum fluxionibus recipiendis magis idonea reddebat.

Mihi quidem igitur in hac curatione genitura corrumpi videtur, ſunt enim iuxta aures venę quas ſi quis ſecuerit, ij quibus ſecantur ſteriles ſiunt, has igitur venas ſecare mihi videntur.

Poſtquam Hypp. curationem dixit quam Scythę articulorum & coxendicum doloribus adhibent videlicet ſectionem venarum quæ poſt aures ſunt, nunc probat hanc curationem ſterilitatis Scytharũ cauſam eſſe & ait poſt aures venas quaſdam eſſe quas ſi quis ſecuerit hominem ſterilem facit, quia ergo Scythę vt coxendicis & articulorum malis mederentur has venas ſecabant ideo ſteriles fiebant. Quod autem poſt aures venę quædam ſint quas ſi quis ſecuerit homo ſterilis fiat velut notum & ab illis philoſophis probatum qui ſemẽ à quacumque corporis parte in vaſa ſeminaria demitti opinabantur, relinquit, quam ſententiam Democritus probaſſe videtur vt ex Ariſt. 4. cap. 2. libri de generatione animalium intelligere licet, quæ opinio ab Ariſt. firmiſſimis argumentis cap. 18. primi libri de generatione animalium improbatur & quemadmodum ea vera eſſe poſſit ſuperius dixi, hoc vnum addam ſemini affinitatem magnam eſſe cum cerebro, natura enim ſeminis aquoſa eſt caloremque aduentitium habet vt cerebrum, quo fit vt à nimio cõcubitu caput & oculi præſertim maxime lędantur vt Ariſt. ipſe 5. cap. 2. libri de generatione animalium & primo & 2. & 32. problematibus quarti ſecti affirmat, & quamuis ſemen excrementum eſſe Ariſtot. 18. cap. primi libri de generatione animalium vt dixi firmiſſimis argumentis probet, attamen ipſum ab omnibus corporis partibus in vaſa ſeminaria defluere idem Ariſt. 21. probl. 4. ſecti affirmat & 5. cap. 2. libri de generatione animalium duobus experimentis probat, è quibus vnum eſt illud quo mulieres vtuntur vt cognoſcant an aliqua mulier fœcunda futura ſit nec ne, vt ſi odores qui vterum ſubeunt efferantur & anhelitum mutent, alterum vero ſi oculi aliquo colore illiniantur & oris ſaliuam tingant, nam niſi hæc fiant meatus corporis per quos excremẽtum illud ad vaſa ſeminaria tranſire debet cõfuſos obſeptos & obcęcatos eſſe ſignificatur, quamobrem

concludi poteſt ſemen excrementum eſſe quod ab omnibus corporis partibus in vaſa ſeminaria defluat,cum autem Ariſt. 8. cap. primi de generatione animalium opinionem illorum philoſophorum improbat qui opinabantur ſemen eſſe ſecretionem quamdam ab omnibus corporis partibus, intelligebat ſemen non eſſe excretionem humoris qui actu in membris contineretur ſed ipſius alimenti excrementũ quod deinde in vaſa ſeminaria deflueret, quia ergo cum venæ illæ quę magnæ eſſe videntur ſiquidem cum ſecantur largam ſanguinis copiã emittunt excrementum illud quod à cerebri alimento ſupereſt per eas venas ad vaſa ſeminaria demitti non poteſt,ideo homines ſteriles fiunt, vel quod ex his venis cum ſecantur tanta ſanguinis copia detrahitur vt cerebrum ita frigeſit præſertim in frigidiſſima regione vt Scythia eſt vt vtile illud excrementum amplius gignere non poſſit quare homines ſteriles fiunt.

Hi vero poſt hæc ex quo ad vxores accedunt nec illis ipſis vti poſſunt, primum non animaduertunt, ſed quietem habent, quando autem bis vel ter & amplius tentantibus nihil diuerſum accidit, putantes in aliquo in deum peccaſſe cui cauſam aſſignant muliebrem ſtolam induunt, mollitie ſe ipſos condemnantes, ac muliebriter viuunt & cum mulieribus ea quę & ipſę operantur.

Enarrat quid Scythę faciant poſtquam à ſomno expergiſcuntur qui poſt largam ſanguinis miſſionem eos inuaſit, & inquit illos ad vxores ſuas accedere vt illas ineant, quod ſi facere nequeunt primum non animaduertunt nec putant ſe in Eunuchos euaſiſſe, ſed poſtquam bis vel ter & amplius hoc idem tẽtarunt, nec illis aliquid diuerſum accidit ab eo quod prius acciderat ſcilicet vt quemadmodum prius cum vxoribus coire non poterant ita poſtquam pluries hoc idem tentarunt illas inire nequeunt,deos in aliqua re offendiſſe & propter deorum iram hoc malum illis eueniſſe arbitrantur, qua de cauſa ſtolam induunt & mollitiem eo pacto ſibi exprobrant, ac ſi culpa ſua quod deos lęſerint effœminati ſint facti muliebribuſque officiis funguntur, & quæ domi ſunt curant, aquam capite geſtant cęteriſque fœminarum muneribus funguntur.

Hoc

Digitized by Google

Hoc autem è Scythis diuites, non minimi ſed nobiliſſimi & qui potentiam multam habent propter equitationem patiuntur, pauperes vero minus, non enim equitant, atqui opus erat quod morbus hic cęteris diuinior eſt non ſolis Scytharum generoſiſſimis & ditiſſimis ſed omnibus ſimiliter & magis his qui pauca poſſident accidere, qui iam deos non venerantur ſiquidem dij gaudent & ab hominibus ſuſpici & pro his remunerationes referunt.

Quia tempore Hyppoc. hæc opinio inualuerat vt quidam morbi qui cęteris ſęuiores ac vehementiores ſunt à diis hominibus propter eorum ſcelera mitterentur, ideo Hypp. hanc rurſus reprobare aggreditur, & ait non plebeios pauperesq; Scythas eunuchos fieri ſed nobiles ac diuites, quod ſępius equitent quã pauperes qui prę inopia equos alere nequeunt, ſi ergo hoc malum Scythas vexat quod nimis equitãt ipſi ſibi ipſis huius morbi cauſa ſunt non autem dij, nam ſi à diis hoc malum Scythis mitteretur omnes Scythas ſimiliter vexaret vel magis pauperes quam diuites, nam diuites deos magis venerantur quod templa ipſis ædificent, plura & magnificentiora ſacrificia diis faciunt quam pauperes qui præ inopia nec templa diis ædificare nec ipſis aras erigere valent, ſi ergo dij hominum res curant vt hi qui hos morbos à diis hominibus mitti aſſerunt, opinantur & ab hominibus ſuſpici ac laudari & honorari delectantur & hac de cauſa beneficia hominibus referunt non diuitibus & nobilibus mala ſed bona mittere deberent, quod eos diuites magis quam pauperes venerentur & colant, ſi igitur Scythę ſibi ipſis huius mali cauſa ſunt non à diis ipſis mittitur vt ipſi exiſtimant.

Veriſimile enim eſt diuites quidem multa diis ſacrificare donariaque offerre & eos colere cum multas pecunias habeant, pauperes vero minus quod pecuniis non abundent, iam vero & incuſantes quod ſibi pecunias non dent, adeo vt talium peccatorum pœnas illi qui pauca poſſident magis quam diuites ferant, ſed vt & prius dixi ſacra quidem & hæc vt alia ſunt, natura vero quęlibet ſiunt, & hic morbus à tali quam dixi cauſa Scythis ſit, res autem circa alios homines ſimiliter ſe habet, vbi enim maxime & frequentiſſime equitant, illic plurimi ab articulorum & coxendicum doloribus atque podagris corripiuntur & ad concubitum imbecilles ſunt, hęc Scythis adſunt & his de cauſis omnium hominum concubitui minime idonei ſunt, & quod bracas ſemper habent & plurimum temporis equis inſident, ita vt penem manibus non contrectent, ac præ frigore & laſſitudine ſuauitatis & concubitus obliuiſcantur & nihil prius moliri quam euirari.

 Hic

Hic tex. in impreſſis codicibus legitur ὄντων χρημάτων καὶ τιμῶν, quæ verba ſignificant cum pecunias habeant & eos colere, at in correctionibus illis quarum ſæpe mentionem feci tex. hic ita legitur ὄντων χρημάτων πολλῶν καὶ τιμῶν, quæ verba ſignificant cum multas pecunias habeant & honores, ex his duabus ſcripturis prima mihi magis placet quam ſecunda, non enim video quomodo honoribus abundare poſſit eſſe cauſa vt templa ędificentur & arę diis erigantur quemadmodum pecuniis abundare, at illam vocem πολλῶν quę in in ſecunda ſcriptura legitur primæ ſcripturæ addendam eſſe putaui, quoniam multis pecuniis abundare ad templa conſtruenda & aras diis erigendas multo magis conducit quam honoribus abundare. Sed de hac Hypp. ſententia dubitaret aliquis videlicet diuites magis gratos diis eſſe debere quam pauperes, quod plura & maiora ſacrificia diis faciant quam pauperes, templa & aras ipſis erigant, dij etenim non ſolum donaria ſed primo animum & propoſitum eorum qui hoſtias offerunt reſpicere ſolent, quamobrem Neptunnus cum dormiēti Anaxagoræ apparuiſſet & ei exprobraſſet quod aquam ſolam non ecatombem ſibi ſacrificaſſet Anaxagoraſque ipſi reſpondiſſet cur me incuſas Neptunne? an quod pecunia mutuò ſumpta ciuitatem nidore non expleuerim? at pro modulo rei familiaris aquas tibi ſacrificaui, ad hoc reſponſum arridens Neptunnus viſus eſt Anaxagorę dexteram porrigere ac dicere in tuam gratiam ingentem aquarum prouentum Megarenſibus largiar, quod poſtea veniſſe affirmāt, quo ſpectro demonſtratur non hoſtias neque donaria nec templa & aras ſed animum eorum qui ſacrificant diis gratum eſſe, præſertim cum diuitiæ ſæpius ab hominibus prauis quam à ſtudioſis poſſideantur vt Ariſt. 8. probl. 29. ſecti affirmat, & in Euangelio de illo epulone legitur, qui cum ditiſſimus eſſet crudelitas & auaritia ita animum eius occuparant vt nè micas quidem panis quæ de eius menſa cadebant pauperi illi qui vlceribus ſcatebat & propè eius hoſtium ſtabat largiri vellet. An Hypp. illos diuites magis quam pauperes diis gratos eſſe dicit? qui prompte & lęto animo diis immolant araſque & templa deuoto ac puro animo adeunt, non autem ab ambitione

vel

vel timore coacti, quamobrem Zacheus ille ſeruatori noſtro gratus fuit qui è ſycomoro hilaris ac feſtinans deſcendit & ipſum in domum ſuam libenter duxit bonorumque ſuorum dimidium lęto animo pauperibus dedit & ſi quem defraudauerat quadruplum illi libēter reſtituit, qua de cauſa ſalutem domui illi ea die adlatam fuiſſe ſeruator noſter dixit, pauperes autem quos Hypp. deos incuſare dicit quod ſibi pecunias non largiantur iracundi & peruerſi pauperes ſunt, qui fortunam ſuam ferre nolunt malo illi latroni ſimiles qui cum propè dominum cruci adfixus eſſet illi maledicebat, & de iis pauperibus hic Hypp. loquitur non autem de probis pauperibus qui egeſtatem ſuam patienter tolerant vt Ennius de quo Marcus Tullius in maiore Catone dicit, *At annos ſeptuaginta natus (tot enim vixit Ennius) ita ferebat duo quę maxima putantur onera paupertatem & ſenectutem vt eis penè delectari videretur*, ſuntque hi bono illi latroni ſimiles qui de cruce cum propè dominū adfixus erat ipſum laudabat, orabat eique benedicebat, Ariſt. quoque 4. probl. 29. ſecti apud bonos homines pauperes ſæpius eſſe quam apud diuites dixit. Concludit deinde rurſus Hypp. dicēs omnia ſacra eſſe quod à natura fiunt, & hic Scytharum morbus natura fieri eo modo quo ipſe dixit videlicet à curatione illa quam ipſi articulorum doloribus adhibent, quibus propter aſſiduam equitationem ipſi laborant, proſequitur deinde Hypp. improbare eorum opinionem qui morbos quoſdam à diis hominibus mitti exiſtimabant, eam namque multi homines tempore Hypp. habebant, ideoque Hypp. illam pluribus rationibus deſtruere conatur, & ſupponendo illud quod ipſe ſuperius dixit & hi etiam affirmant qui morbos à diis hominibus mitti credunt videlicet deos ab hominibus coli ac ſuſpici gratum habere, cùm igitur diuites magis quam pauperes deos colant ac venerētur diis magis quā pauperes grati eſſe deberent, ſiquidem cum pecuniis abundent templa ſtruere plura & maiora ſacrificia facere atq; donaria ſuſpendere magis quam pauperes valent, ideo non videntur dij morbos illis mittere debere ſed pauperibus qui minus quam diuites illos colunt, at Scythis ſecus euenit, nam hoc affectum vt Eunuchi fiant diuites ac nobiles magis quam

CAPVT DVODECIMVM.

RELIQVUM vero genus quod in Europa, ipſum à ſe ipſo & magnitudine & figura diuerſum eſt propter temporum anni mutationes quæ magnæ & frequentes fiunt, & æſtus graues & hyemes pręualidæ ac imbres multi & rurſus ſqualores diuturni & venti ex quibus mutationes multas atque omnigenas veriſimile eſt ſentiri, & generationem in concretione genitalis ſeminis aliam & non eandem eidem fieri æſtate & hyberno tempore, pluuioſo & ſqualido, propterea ſpecies differunt vt puto Europæorum magis quam Aſianorum, & magnitudines ipſas à ſeipſis in vnaquaque vrbe diuerſiſſimas eſſe, formę enim plures geniturę in concretione innaſcuntur in mutationibus temporum quę frequenter fiunt quam in propinquis & ſimilibus.

Promiſerat ſuperius Hyppoc. velle ſe dicere de iis quibus Aſiatici homines ab aliis hominibus & à ſeipſis differunt, id quod ipſe præſtitit, deinde de iis quibus Europęi ab Aſiaticis & à ſeipſis diuerſi ſunt dicere aggreſſus eſt, & primũ de Scythis dixit eoſque à cęteris Europęis & forma & moribus magnopere differre oſtendit, nunc autem de cęteris omnibus Europęis ſimul dicere incipit, quod cętęri Europęi non ita à cęteris hominibus differant ſicut Scythæ, inquit igitur reliquum hominum genus poſt Scythas quod Europam incolit magnitudine & figura plurimum inter ſe differre, nec ſolum hi qui diuerſas Europę prouincias incolunt, verum etiam hi qui eaſdem vrbes habitant magnitudine & figura magnopere à ſeipſis diſſidẽt quod Scythis non vſu venit, ipſi enim licet forma & magnitudine à cętęris hominibus differãt, attamen vnus Scytha alij ſimilis eſt, cuius rei cauſam Hypp. adducens ait, hoc ideo Europęis euenire quod multę magnæ ac frequentes cœli mutationes in Europa fiunt, nam in nonnullis Europę prouinciis ſęuiſſimę hyemes ſunt, vt in Germania in nonnullis autem grauiſſimi æſtus vt in Hyſpania, interdum imbres largi, deinde ſqualores diuturni vt in Italia, & vbique in Europa frequentes vehementeſque venti ſpirant à quibus multas & omnigenas mutationes ideſt omnium generum veriſimile eſt Europęos pati, & genituram ipſam dum ſemen genitale concreſcit eiuſdem etiam hominis non eſſe eandem ideſt eaſdem qualitates non habere æſtate & hyeme pluuioſo

& ſqualido tempore, quamobrem ſpecies & magnitudines Europęorum non ſolum in diuerſis Europę prouinçiis ſed in eadem prouincia & in eadem quoque vrbe magis inter ſe diſſident quam Aſiaticorum, quod in Aſia vt ſuperius Hyppoc. oſtendit non ita magnæ & frequentes cœli mutationes ſunt vt in Europa, quapropter in hac prouincia plures geniturę qualitates ac formæ in eius concretione innaſcuntur, nam in magnis ac frequentibus aeris mutationibus plures genituræ qualitates & formæ fiunt quam in cœlo quod ſibi ipſi ſimile ſit & tempora ipſius natura ſibi propinqua ſint, ideo autem à magnis & frequentibus cœli mutationibus genitura mutatur quod ab his mutationibus humores agitantur & modo calidiores modo humidiores vel frigidiores aut ſicciores, craſſiores vel tenuiores fiunt, vt temporis mutatio à calido in frigidum vel ab humido in ſiccum aut à craſſiore in tenuius vel conuerſim fiunt, id enim quod in loco poſitum eſt quod ab eo continetur loci mutationes neceſſario ſequitur, cur autem in Europa frequentiores ac maiores cœli mutationes fiant quam in Aſia cauſa eſt quod Europę regiones ſitus magis diuerſos habent quam regiones Aſiæ, è regionibus namque Europę quaſdam planas pratis, fluminibuſque refertas videmus vt Pannonia inferior eſt quę hodie Vngaria appellatur, & Sarmatia Europęa quæ hodierna die Pollonia dicitur, alias vero montuoſas vallibuſque refertas eſſe vt Germania Gallia, atq; Italia, alias frigidiſſimas, vt tota Germania inferior peninſula Batauorum quæ hodie Holanda vocatur, & Cimbrica Cherſoneſſus quæ hodie Dania appellatur quod ſub vrſis ſitę ſunt, alias vero calidiſſimas & ſicciſſimas quod meridiem ſpectent vt Hyſpania, alias vero cęteris magis temperatas vt Italia & Achaia, quod non ita in meridiem ſpectent vt Hyſpania neq; ita ſeptentrionem verſus ſitæ ſunt vt prouinciæ illę, ſeptentrionales de quibus dixi, in eadem quoque Europæ prouincia magna cœli eadem ratione diuerſitas eſt, & enim Apulia quæ Italiæ regio eſt longe calidior ac ſiccior eſt Gallia togata & Aetruria, qua de cauſa in Europa vt dictum eſt frequentiores ac maiores cœli mutationes fiunt quam in Aſia. Sed qua ratione in vna & eadē vrbe diuerſitas ſitus ea eſſe poteſt

quæ

quæ ita magnas & frequentes cœli mutationes facere valeat, vt homines figura & magnitudine magnopere inter ſe diſſideant quod tamen Hypp. in hoc tex.aſſerit? An quia partes vnius & eiuſdem vrbis interdum maxime inter ſe differunt, aliqua enim vnius vrbis parsſub monte eſt, alia vero planitiem ſpectat vt Florentia eſt, cuius illa pars quæ meridiem ſpectat ſub ipſis montibus ſita eſt, ea vero illius pars quæ ad Boream & occidentem ſolem vergit in plano & a montibus magis remota eſt quod etiã Bononię accidit, cuius vna pars ſub montibus reliqua veró longe ab eis ſita eſt, cum igitur partium vnius & eiuſdem vrbis ſitus inter ſe multum diſſidēt nil mirum ſi corpora eorum qui vnam & eandem vrbem incolunt magnitudine & figura ab inuicem differunt, ſicut inter ſe corpora eorum hominum diſſident qui prouincias habitant quæ diuerſo modo ſitę ſunt & à variis & diuerſis morbis qui longe inter ſe differunt affliguntur, nec ſolum plures homines à cœli tempeſtatibus mutãtur, ſed vnius & eiuſdem hominis genitale ſemen alio modo ſe habebit æſtate & ſqualoribus, alio autem modo hyberno atque pluuio tempore vt bene Hyppoc. dicit, nam æſtate & ſiccitatibus ſemen craſſius erit quod tenuiores illius partes à vi caloris reſolutę ſint, pluuio autem ac hyberno tempore quod à nimio humore dilutum eſt tenuius erit. Mutatur autem genitale hominum ſemen non ſolum à magnis cœli mutationibus ſed etiam à ratione victus, nam alio modo ſe habebit genitale ſemen cum aliquis ebrius vel vinolentus Venerem exerceat, alio autem modo cum ieiunus ac ſobrius, quamobrem Ariſt. 5. probl. tertij ſecti dixit ebriorum genitale ſemen magna ex parte infœcundum eſſe, quod ab humore qui in viro eſt nimis tenue ac dilutum fiat & nono probl. quarti ſecti ieiunos celerius cõcumbere quam ſaturos affirmauit, quod meatus per quos genitale ſemen tranſire debet inaniores habent quam repleti, quod etiã Hypp. 4. tex. 6. libri de morbis vulgaribus arbitrari videtur cum dicit, labores, cibi, potus, ſomnus, res venerea, omnia moderata, nam ſi res venerea poſt labores cibos potũ & ſomnum exerceri debet manifeſtum eſt eam ieiuno ſtomacho fieri debere. animaduertendum eſt eam tex. partem in

qua

qua Hyppoc. rationem reddit cur magnę & frequentes cœli mutationes homines diuerſæ magnitudinis & figuræ facit in impreſſis codicibus ita legi αἱ γὰρ φθοραὶ πλέιονες ἐγγίνονται τοῦ γόνου &c. quę verba ſi in Romanū ſermonem transferātur ſignificant *plures namque corruptiones genitalis ſeminis innaſcūtur &c.* at in correctionibus illis de quibus pluries dixi ea pars tex. ita legitur αἱ γὰρ μορφαὶ πλέιοοες ἐγγίνονται τοῦ γόνου &c. quæ verba latina lingua ſignificant formę enim plures geniture innaſcuntur &c. quam ſcripturam ego magis probo nam magnæ & frequentes cœli mutationes non ſemper genitalis ſeminis corruptiones faciunt, ſed geniturę formę ac qualitates varię à prædictis mutationibus ſēper fiunt, & hæc Hypp.ſentētia non opponitur ſentētiæ Ariſt.quæ 3.cap. quarti libri de generatione animaliū habetur,ibi enim Ariſt.cauſas ſimilitudinis & diſſimilitudinis hominū ad varios genitalis ſeminis motus refert, eorumque motuum diuerſas ſolutiones quæ proximæ & immediatę ſimilitudinis & diſſimilitudinis cauſę ſunt, Hypp. vero ſimilitudinis & diſſimilitudinis quantitatis & figuræ hominum in varias victus rationes & cœli magnas & frequentes mutationes refert, veluti in remotas & mediatas cauſas quæ ad hos varios genitalis ſeminis motus apprime neceſſaria ſunt, quod ipſi faciendum fuit nam cum in hoc libro de aere agat ipſius vires enarrare oportuit.

Et de moribus eadem ratio, ferocitas, ſinceritas, excandeſcentiaque tali naturæ innaſcitur, animi namque percuſſiones quę frequenter fiunt mentis feritatem inducunt, lenitatem vero & manſuetudinem obſcurant, quapropter eos qui Europam incolunt meliore animo affectos eſſe puto iis qui Aſiam habitant, Etenim cum res ſemper ſimiliter ſe habet deſidia, cum autem mutatur exercitatio & corporis & animæ ineſt, & à quiete quidem & deſidia timiditas, ab exercitatione vero & laboribus magnanimitas creſcit.

Hypp.ſupra propoſuerat velle ſe de magnis differentiis dicere quibus non ſolum corporibus ſed animis quoque homines magnopere inter ſe diſſident, quapropter de corporibus moribuſque Aſiaticorū ſuperius dixit, deinde de forma moribuſque Scytharum, nunc ad mores cęterorum omnium Europeorum venit, cum de magnitudine & forma ipſorum dixerit & inquit, eandem eſſe rationem de moribus quæ de corpo-

corporibus eſt, nam ſicuti corpora eorum qui Europam inco lunt magnitudine & figura inter ſe differunt & ab Aſiaticis quoq; ita & illorum mores inter ſe & à moribus Aſianorum eadem de cauſa differunt, cœli enim mutationes frequentiores & maiores in Europa quam in Aſia fiunt, quãobrem quid nam mos ſit videre opus eſt, mos igitur eſt qualitas earũ potẽtiarum animi quæ cupientes vel deſiderantes dicũtur, nam circa honorum, voluptatum, vel pecuniarum cupiditates aut circa timorem & audaciam verſantur, quæ omnia ad prædictas animi potentias pertinent, è moribus vero quidam boni quidam vero mali ſunt, mali, animi vitia vel morbi dicuntur, boni autem duplices ſunt quidam enim a natura nobis inſiti ſunt, alij vero à philoſophia & eruditione iñ nobis fiunt vt bene Gal. 36. cap. artis medicinalis aſſerit, & quamuis mali quidam mores etiam nobis à natura inditi ſint vt in libro quod animi mores temperaturam corporis ſequantur Gal. opt. demonſtrat, attamen mali mores numquã à philoſophia & eruditione in nobis fiunt. Horum naturalium morum qui in hominibus cernuntur veſtigia quædam in animantibus quæ ratione carent videntur, vt rapacitatis in lupo, ferocitatis in tygribus, timiditatis in ceruis, fortitudinis in leonibus vt bene Ariſt. cap. primo 8. libri de hyſt. animalium animaduertit, de moribus igitur qui nobis à natura inditi ſunt in hoc loco Hypp. loquitur & inquit, eos à ſitu & natura loci quem homines incolunt variari, Europęoſque ideo iracundos, feroces ac maiore animo præditos eſſe quam Aſiatici ſint, quod in Europa frequentiores ac maiores cœli mutationes quam in Aſia fiant, frequentes autem & magnæ cœli mutationes homines feroces & animoſos faciunt corpuſque & animũ exercent mentiſque lenitatem & mãſuetudinẽ corporiſque ignauiam & deſidiam obſcurant, ex altera parte tempeſtatum ſimilitudo & trãquillitas timiditatem & deſidiam augẽt, quod mutationibus calor innatus moueatur ac ventiletur, qua de cauſa ipſe feruet, præſertim calor qui circa cor eſt, nam cor naturalis caloris fons eſt, quamobrem calor ipſe augetur corpuſque firmius redditur quam prius eſſet, audaciamque ac feritatem & bonum animum quæ calori comitantur tempeſta-

tum

rum mutatio efficit, Ariſt. quoque primo probl. 30. ſecti in hominibus mores quoſdam à natura ineſſe firmiſſimis argumentis probat, & primo probl. 14. ſecti inquirit cur homines qui loca vehementer calida vel frigida incolunt feris moribus & aſpectibus ſint, & huius effectus cauſam ad motum quem exceſſus intemperierum corpori & animę indiunt refert, vt etiã Hypp. facit, eundem vero effectum à contrariis cauſis fieri poſſe ſuperius demõſtraui, quamobrem nil mirum ſi morum & aſpectus feritas à vehementi æſtu & à maximo frigore fit & ab hoc quidem in interioribus corporis partibus calorem conſtringendo, ab illo vero acuendo ipſum & acriorem faciendo, acutum vero calorem feritatem morum facere iam dictum eſt.

Propter hoc pugnaciores ſunt hi qui Europam incolunt, & propter leges, non enim regibus ſubditi ſunt vt Aſiani. vbi enim ſub regibus degitur ibi timidiſſimos eſſe neceſſe eſſe, dictum eſt à me & prius, animi namque in ſeruitutem ducti periclitari volentes ſponte nolunt propter alienam potentiam, ij vero qui ſui iuris ſunt pro ſe ipſis pericula ſuſcipiunt, & non pro aliis volentes contendunt, & ad grauia veniunt, & eum victorię pręmia ipſi reportant, ſic leges non minimum magnanimitatem operantur. De Europa quidem igitur & Aſia in ſumma & totum ſic ſe habet.

In tex. qui hunc proxime antecedit Hypp. naturales mores eorum qui Europam incolunt enarrauit, eoſque ab Aſianorum moribus differre oſtendit, quas differẽtias regionum diuerſæ naturæ faciunt, nunc oſtendit naturales mores Europęorum à legibus & inſtitutis eius prouinciæ augeri. nam cũ Aſiatici regibus pareãt, europeis magis timidi ſunt ac minus ſtrenui, cur aũt ij qui ſub regibus viuũt timidiores ac ſegniores ſint illis qui ſui iuris ſunt ſuperius declaraũi cũ hanc eandem ſentẽtiam quam in hoc loco Hypp. repetit exponerem, quam ſentẽtiam Ariſt. quoque cap. 7. ſeptimi libri politicorũ cõprobare videtur cũ Aſianos Europęis comparat dicitque, Europęos animi ferocitate & virilitate aſiaticos ſuperare, ab iiſdem tamen arte & ingenio vinci, quo fit vt Europęi in libertate, Aſiatici vero in ſeruitute perſeuerent, nec ſolum legibus & inſtitutis naturales hominum mores augẽtur, ſed etiam ratione victus & conſuetudine cuius vires maximas eſſe ſuperius

rius

rius oſtendi. Brutorum quoque naturales mores conſuetudo auget,hæc enim cum alicui rei aſſueſcũt valde promptiora ſunt ad illud operandum quam eſſent priuſquam illi rei aſſueſcerent,quamuis natura apta nata eſſent ad illud idem faciendum, quamobrem videmus lupos cum humanis carnibus veſci cõſueſcunt longe ferociores eſſe quam eſſent antequam illis veſci aſſueti eſſent, corpora verò quæ inanimata ſunt licet millies aliquid faciant non mutantur quod mores non habent, quapropter ſi millies ſurſum lapidem moueres numquam niſi violenter ſurſum moueretur,& ſi millies lapidem remouendo prohibens deorſum moueas ſemper eadem de cauſa deorſum eodem pacto mouebitur vt bene Ariſt. 4. cap. ſecundi libri moralium ad Eudemum animaduertit, inquit deinde Hypp.

Sunt autem in Europa diuerſę nationes quę magnitudinibus,formis & fortitudinibus differunt,quæ autem eas dirimunt hęc ſunt de quibus in prioribus dictum eſt, amplius autem manifeſtius dicam.

Poſtquam Hypp.de differentiis quæ inter Aſiaticos & Europeos ſunt in vniuerſum dixit,nũc de differentiis quæ inter ipſos Europeos ſunt particulatim agit, quoniam Europęi magis inter ſe differunt quam Aſiatici vt ſuperius dixi, haud ſecus ac Gal. poſtea in libris de ſimplicium medicamentorum facultatibus fecerit, nam ipſe in prioribus libris de medicamentorum facultatibus in vniuerſum dicit;deinde ad ea quæ in parte ſunt trãſit ac de omnibus medicamentis quæ ipſe nouit diligenter agit, in Europa igitur multa hominum genera & diuerſa eſſe Hypp.dicit quę magnitudine forma & virilitate magnopere differunt, huius autem differentiæ cauſæ ſunt illæ eædem de quibus ſuperius dixit, frequentes ſcilicet & magnæ cœli mutationes propter diuerſos prouinciarum ſitus quæ in Europa ſunt, de quibus in vniuerſum ſuperius ęgit, nunc vero manifeſtius de iis cauſis velle ſe dicere autumat quod particulatim latiuſque deipſis aget.

Quicumque quidem montanam regionem aſperam & nudam & aquoſam habitant, tempeſtatumque mutationes valde differentes ipſis fiunt, hic formas magnas & ad laborem & virilitatem aptas natas eſſe veriſimile eſt,& agreſte ac ferox tales naturę non minimum habent.

Incipit

Incipit Hypp. differentias prouinciarum Europæ particulatim enarrare & inquit, Europęos illos qui montanas regiones, aſperas, nudas & aquoſas incolunt, magnaſque cœli mutationes ac valde differentes habent forma magnos, viriles, promptoſque ad labores eſſe, cum autem ipſe dicit regionem aſperam eam ſaxoſam & accliuem eſſe ſignificat, cum vero eam nudam appellat illam præ lapidum ſiccitate ac duritie arboribus ac plantis conſitam non eſſę indicat, cum igitur hæc regio alta aſpera & nuda ſit in ea magnas cœli mutationes ac frequentes fieri neceſſe eſt, nam quod alta & nuda eſt venti in ea vehementer ſpirant, nec ab arboribus & ſiluis impetus eorum frangitur, præterea eadem de cauſa ſæpius in ea neceſſario ningit, nam in montibus frequentius vingit quam in locis humilibus ac planis, quamobrem has regiones frigidas eſſe neceſſe eſt, & rurſus calidas quod radij ſolis propter terræ nuditatem & aſperitatem vehementer reflectantur, has autem magnas atque frequentes cœli mutationes promptitudinem ad labores, virilitatem, agreſtes ferinoſque mores comitari ſuperius Hypp. demonſtrauit, magnæ vere formę in hac regione ideo ſunt quod aquoſa eſt multoque humore abundat, quamobrem formatrici facultati materia non deeſt quam ipſa deinde effingere poteſt, quod corpora eorum qui hanc regionem incolũt propter magnas cœli mutationes robuſta ſint vt ſuperius oſtenſum eſt & hac de cauſa Ariſtot. 7. probl. 14. ſecti in locis æditis & apertis homines tardius ſeneſcere & conſequenter longioris vitæ eſſe dicit quam ſint homines qui loca paluſtria & caua incolunt, quod aer locorum qui æditi & aperti ſunt ſæpe mutatur quapropter non putreſcit, ſenectus vero putredo quædam eſt, at aer locorum qui caui & paluſtres ſunt ſemper manet nec mutatur ideoque facile putreſcit, præterea aer qui in altis & apertis regionibus eſt propter agitationem purus eſt, quoniam à malis vaporibus qui in eo interdum ſunt expurgatur, at in cauis & paluſtribus locis è contra ſe res habet, nam aer ibi ſtat, ideo à vaporibus qui à paludibus attolluntur afficitur nec ab ipſis expurgatur quare emarceſcit.

Quicumque

Quicumque vero concauas, paluſtres, æſtuoſas, & pratenſes regiones incolunt, & pro maiori parte ventorum calidorum quam frigidorum participãt & calidis aquis vtuntur, hi vero magni quidem non ſunt neque proceri ſed largi, carnoſi, nigris capillis & ipſi magis nigri quam albi, pituitoſi vero minus quam bilioſi, virilitatem autem & laborum patientiam in anima natura quidem non ſimiliter habent.

Poſtquam Hypp. naturas eorum enarrauit qui montanas, aſperas, nudas & aquoſas regiones habitant, in quibus cœli mutationes valde differentes fiunt, nunc ad incolas tranſit concauarum regionum pratenſiumque & æſtuoſarum quæ ventis calidis maiori ex parte patent, & calidas aquas habent quibus earum regionum habitatores vtuntur, ſunt autem hæ regiones ferè prorſus contrariæ illis de quibus in tex. qui hunc proxime antecedit Hypp. dixerat & inquit, harum regionum incolas nec magnos nec proceros eſſe ſed largos & carnoſos quod nimium illum humorem quo eorum corpora abundant natura effingere non poſſit & in altum ducere, at largos & carnoſos eſſe quoniam humor ſuapte natura in profundum & latum mouetur vt videmus flumina deorſum & in latus ſi alueus pateat à ſeipſis ſuapte natura moueri, carnoſi vero ſunt quoniã formatrix facultas licet membra recte formare & in altum erigere non poſſit carnem ſaltem gignere valet, attamen non ita valens eſt vt membra longa & procera efficere poſſit, quod à nimio regionis æſtu & calidis ventis debilitatur ac laxatur, præſertim cum calidis aquis eius habitatores vtantur. Sed qua de cauſa in his regionibus aquæ calidæ ſunt? An ab æſtu & ventis calidis eæ aquæ calefiunt? preſertim quod illæ non mouentur quod regio concaua eſt, prata quoque quę in ea regione ſunt diutius aquas in ſe continent, quapropter ab æſtu facile calefiunt. Sunt autem harum regionum incolæ magis nigri quam albi nigriſque capillis, cumque in hoc tex. Hypp. dicat harum regionum habitatores magis nigros quam albos eſſe, eos nõ omnino nigros ſed fuſcos eſſe ſignificat, qui color pullus etiam à latinis dicitur, Florentiæ vero tanè vulgò appellatur, quo colore ſunt Aphri illi qui eam Aphricę partem incolunt quę propè mediterraneum mare eſt atque orientẽ ſolem ſpectat vulgoque hi

mori bianchi Florentiæ dicuntur, eſt autem hic color ſimilis colori terræ, quamobrem antiqui in funeribus pullatis veſtibus vtebantur, fit autem hic color ex albo & nigro ſimul mixtis vt Gal.6.cap.primi libri de ſympt.cauſis affirmat, verum idem Gal.9.cap.14.libri de morbis curandis fuſcum colorem inter rubrum & nigrum medium eſſe affirmat. An cum Gal. fuſcum colorem ex albo & nigro fieri autumat, colores illos dicit ex quibus cum ſimul miſcētur fuſcus color fit, cum aũt ipſe fuſcum colorē medium eſſe inter nigrũ & rubrũ affirmat de apparētia ipſius coloris fuſci loquitur, apparet.n.fuſcus color medius inter nigrum & rubrũ colorem? ſunt ergo prædictarum regionũ incolę fuſci, quod cum ſub craſſo aere degāt, craſſum, melancholicum & atrum ſanguinem gignunt, cuius etiam tenuiores partes à calidis ventis quos ſæpius quam frigidos in illis flare Hypp.dicit & ab æſtu qui in ipſis eſt conſumuntur, ideoque ſanguis ille craſſior fit, qui deinde ad nutrienda eorum membra & ad cutim per venas à natura tranſmittitur eoſque homines fuſcos facit & hac eadem cauſa hi iidem homines nigris capillis ſunt quod ex fuliginoſo excremento capilli gignuntur quod à craſſo & melancholico ſanguine attollitur. Id tamen animaduertendum eſt hos homines licet nigris capillis ſint attamen criſpos non eſſe vt Aethiopes ſunt, ſi quidem regio humida eſt, quod concaua eſt & pratenſis, ideoque aquas diu conſeruare poteſt, quæ aerem adhuc humidiorem faciunt, præſertim cum ipſe non admodum moueri poſſit, Aethiopia vero calida ſicca & arenoſa eſt, quare homines criſpos ac nigros gignit. Sunt quoque concauarum ac pratenſium regionum incolę magis bilioſi quam pituitoſi quod æſtu & calidis ventis ſubtilior ſanguinis pars aduritur & bilis fit, nec viriles ſunt neque ad labores prompti, quod à calidis aquis quas bibunt à ventis calidis qui in illis ſpirant & ab æſtu vires eorum imbecilles fiunt, quamobrem nec labores pati nec viriles eſſe valent, quod hę virtutes ab innati calidi copia fiunt, quod in eis cauſa iam dicta debile eſt. Sunt autem prædictæ regiones æſtuoſę quod perflatum non habent quia concauæ ſunt, aer vero ipſarum craſſus & nebuloſus eſt quamobrem calor ſolis in eo multus im-

imprimitur ac retinetur & regionem feruidam & æſtuoſam facit. Animaduertendum eſt tex. hunc varie legi,& primum in codicibus græcis impreſſis ita legitur ὅυτοιδὲ μεγάλοι μὲν οὐ κἄν ἔινσαν οὔδε χανοδίαι, quæ verba ſi in Romanum ſermonem transferantur ſignificant, hi magni quidem eſſe non poſſunt neque bene compoſiti & longi, & hanc lectionem probant Ianus Cornarius & latinus interprǫs, quamuis Cornarius duo verba legat quæ latinus interprǫs non legit videlicet ac erecti, at in correctionibus illis de quibus ſæpius dixi hæc pars tex.ita legitur ὅυτοιδὲ μεγάλοι μὲν οὐχἄν ἔινσαν οὐδ᾽ εὐμήκεες, quæ verba ſi verbum verbo reddatur ſignificant, hi verò magni quidem non ſunt neque proceri,quam lectionem ego magis probo, clarior enim eſt prima,nec aliqua veluti circumlocutione eget. præterea pars ea tex. quæ huic proxime ſuccedit in impreſſis codicibus ita legitur ἐς εὖρος δὲ πεφυκότες, quæ verba ſi in latinam linguam transferantur ſignificāt, ſed in amplitudinem à natura producti, quam lectionem latinus interprǫs & Ianus Cornarius probant, at in his iiſdem correctionibus hæc pars ita legitur εὐρέες δὲ, quæ verba ſed largi ſignificant, quam lectionem ego magis probo eadem de cauſa qua & illam quæ hanc proxime antecedit magis probaui. Vltima quoque tex. pars in impreſſis codicibus ita legitur τότε ἀνδρεῖον καὶ ταλαίπωρον ἐν τῇ ψυχῇ φύσει μὲν οὐχ ἂν ὁμοίως, quę verba ſignificant virilitas autem & tollerantia non æque ipſis in anima à natura ineſt, quam lectionem latinus interprǫs & Ianus Cornarius probant, at in prædictis correctionibus omnia ſimiliter ac in impreſſis codicibus leguntur excepto vltimo tex. verbo quod in ipſis non ἐνείη ſicut in impreſſis legitur ſed ἔχοιεν quod verbum ſignificat habent, quam lectionem ego magis probo licet parui referat vtram lectionem magis probemus, quod ſi ſecundam lectionem recipiamus tex.ita legere oportet virilitatem autem & laborum patientiam in anima à natura non ſimiliter habent quod qua de cauſa fiat ſuperius dixi.

Lex autem adiecta hæc in eis operabitur, & ſiquidem flumina in regione ſint quæ ſtagnantes & pluuiam aquam inde deriuent, hi ſalubres & nitidi ſunt.

In tex. qui hunc proxime antecedit Hypp. dixerat, homines qui concauas, pratenſes ac æſtuoſas regiones incolunt, in quibus magis calidi venti quam frigidi ſpirant virili animo non eſſe neque labores tollerare poſſe nec proceros ſed carnoſos largoſque eſſe, nunc quæ nam has animi corporiſque eorum qualitates immutare valeant, enarrat & inquit, leges & inſtituta ignauiam ab animis eorum expellere in illiſque virilitatem & laborũ tollerantiam inducere poſſe, leges enim pœnæ metu malos mores coercent, quamobrem leges á malis moribus ortum habere ſiquis dixerit à vero non aberrabit, videmus enim in nonnullis vrbibus ſæpiſſime malos mores creuiſſe quos vt homines tollant leges ferunt, quæ pœna malos ciues afficiant, hominibus vero qui à malis moribus recedunt ac bene operantur præmia conſtituunt, qua de cauſa leges conſuetudinem bonam faciunt, cum primum homines à malo recedere & bonum facere cogant, conſuetudo deinde bonum habitum facit, quem cum homines habent facillime & cum magna voluptate bene operantur, quapropter ſi homines qui concauas, pratenſes & æſtuoſas regiones incolunt natura laborum tollerantes nec viriles ſunt à legibus tamen tales fieri poſſunt. Corpora vero eorum ſalubria & nitida ideſt bene colorata efficient flumina quæ in ea regione erunt quę ſtagniantes & pluuias aquas quę in ea regione ſunt quod ipſa concaua & decliuis eſt, euehunt, quamobrem cœlum tenuius ac magis purum fit quam eſſet ſi prædictę aquæ in ea perſiſterent, prǎterea à fluminibus auræ frigidæ ſemper ſpirant quæ æſtum qui regiones illas affligit frigefaciunt ac temperant, quo fit vt corpora incolarum ſalubriora ac firmiora fiant, quod naturale illorum calidum non ita in halitum digeratur ſicut digereretur ſi æſtus regionem illam affligeret, nec à frigidis ventis temperaretur. Ex quibus deprehendi poteſt oppida, vicos & vrbes illas quæ propè flumina ſitæ ſunt dummodo illa continue fluant ita vt ſtagna & paludes nullas faciant ſalubres eſſe, ſi vero ſtagna vel paludes quamuis paruas ea flumina faciãt loca illa quæ circa talia flumina ſunt in ſalubria & morbifera reddi, vt elapſis annis planitiei illi quæ propè Florentiam eſt orientem verſus & vulgo

il

il pian di Ripoli dicitur euenire vidimus, per quam cum Arnus fluuius qui Florentiã interluit late diffunderetur, quamobrem aqua ipſius in multis eius planitiei locis ſtagnaret aer ipſius morboſus factus erat & iam contagio illa aerem colliũ qui planitiem illam circumdant & amœniſſimi ſunt inficere cœperat, ſed poſt quàm Coſini Medicei primi Tuſcorum Magni ducis opera flumen illud plantis virgultis & arboribus in ea planitie conſitis & aliis obiicibus oppoſitis flumen in proprium alueum repulſum eſt & continuo rapide fluit & plius ipſius nullibi in planitie illa ſtagnat locus ille non amaqua grauis eſt licet iuxta flumen ſitus ſit.

Si vero flumina non fuerint, aquas autem puteorum ſtagnantes olidaſque biberint, tales ventri ac lieni nocuas eſſe neceſſe eſt, quicumque autem regionem altam, æqualem, ventoſam & aquoſam incolunt, formæ vtique magnæ & ſibi ipſis ſimiles, animi vero molles & manſueti illis ſint, qui vero tenuia, inaquoſa & nuda loca habitant & quę tempeſtatum mutationibus non pateant, in hac regione formas aſperas & robuſtas magiſque flauas quam nigras & mores iraſque pertinaces atque contumaces eſſe probabile eſt.

In tex. qui hunc proxime antecedit Hypp. dixerat, ſi in regionibus concauis æſtuoſis & pratenſibus quæque calidis ventis quam frigidis magis expoſitæ ſint flumina fuerint, omnia illa mala quæ in prædictis regionibus fieri conſueuerunt ceſſare, nunc autem dicit has regiones de quibus ſuperius dixit ſi fluuiis caruerint ita vt earum incolæ puteorum aquas vel ſtagnantes & olidas bibere cogantur, ipſos neceſſario lienis ventriſque morbis hac de cauſa laborare, ſuperius enim dixi qua ratione ſtagnantes & male olentes aquę corporibus hominum obſint. Cum autem Hypp. dicit puteorum aquas, eas puteorum aquas intelligit quorum fontes propè terrę ſuperficiem ſunt., adeo vt ab aeris mutationibus alterẽtur quas ipſę paulò ſupra ſublimes appellauit, multę vero ſunt puteales aquæ quę quod fontes carũ longe à terræ ſuperficie erumpunt leuiſſimę ſunt, quamobrem ab aeris mutationibus non afficiuntur, immo in nonnullis puteis ęſtate cum feruidi ęſtus ſunt aquæ creſcunt, quod prę vehementi frigiditate maior vaporum copia in aquam mutetur, vel aliunde eò fluant veluti in locum qui eos conſeruare valeat, & de his Hypp. nõ loqui-

tur, Vbi animaduertendum eſt Hypp. hic non dicere, ideo homines qui regiones concauas, æſtuoſas, calidiſque ventis magis quam frigidis expoſitas habitãt calidiſque aquis vtuntur ſi flumina deſint lienis ventriſque morbis laborare, ſuperius enim ipſe dixerat hac de cauſa hos homines non eſſe proceros ſed carnoſos nigriſque capillis & magis nigros quam albos, & ignauos, cęterum ſi prędictarum regionum incolę quę fluminibus carent aquas puteales, ſtagnãtes & olidas bibunt lienis & ventris morbis laborare, quod hæ aquæ his membris obſint, & ita cauſam quod hæc membra male ſe habeant in has malas aquas non autem in cœlum referendam eſſe Hypp. autumat. Si qui vero regionem altam æqualem, ventoſam & aquis abundantem incolunt, ij forma procera, ſibique ipſis ſimiles & molli manſuetoque animo ſunt, cumque Hypp. regionem hanc ventoſam eſſe dicit, intelligendum eſt frigidos ventos in ea flare, ſiquidem harum regionum incolæ proceri ſunt, ventos enim calidos homines magnos proceroſque facere non poſſe paulò ſupra Hypp. aſſeruit, & 5. aphoriſ. tertij ſecti Auſtrum qui ventus calidus eſt inſalubrem eſſe affirmauit, quia igitur hæc regio alta eſt ideo cœlum purum habet, quia humida quoniam aquoſa eſt & frigidi venti in ea ſpirant ideo homines magni & proceri ſunt quod calor naturalis ab æſtu nõ debilitatur, quamobrem humorem illum quo regio illa abundat formare & homines magna membra habentes gignere poteſt, at quia æqualis eſt ideo magnæ tempeſtatum mutationes in ea fieri non poſſunt, regionem autem ęqualem appello quę vel tota plana vel tota montuoſa nec vallibus diuiſa ſit, cum igitur in hac regione magnæ nec frequẽtes aeris mutationes non fiant homines ſibi ipſis ſimiles ſunt, animoq; molli & manſueto, nã ſicuti frequentes & magnæ cœli mutationes homines viriles, fortes ac audaces faciunt, ita cœli trãquillitas & quies homines molles mãſuetoſque faciunt vt ſuperius demonſtraui. Si vero regio tenuis fuerit ideſt ſterilis & macra, ſicca & nuda, nec tempeſtatum mutationibus obnoxia incolas aſperos robuſtoſque & magis flauos quam nigros moreſque eorum ac iras pertinaces atque contumaces facere probabile eſt, nam cum regio locus ſit, locus vero ea

quæ

quæ in loco ſunt conſeruare debet,neceſſe eſt vt ij qui locum aliquem habitant loco illi ſimiles ſint, quia igitur regio macra,ſicca,& nuda eſt ideſt ſiluis & arboribus carens, ideo incolas ſuos aſperos duros ac robuſtos facit, quod dura & aſpera ſit quia ſicca eſt, Cœlum quoque contumaces pertinaceſque ipſos facit & qui difficulter a ſententia ſua recedant,in iraque ſua diu permaneant, quod regio æqualis ſit nec cœli frequentibus & magnis mutationibus obnoxia. Incolæ quoque huius regionis magis flaui quam nigri erunt, at qui nam color flauus ſit ſuperius dixi, cum igitur hęc regio æqualiter calida ſit quod in ea nec frequēter nec magnopere aer mutetur, nec admodum calida & æſtuoſa ſit nam ſi talis fuiſſet id Hypp. dixiſſet vt paulò ſupra dixit cum de regionibus cōcauis ac pratenſibus egit. Verum ſicca ſit,ideo calor naturalis incolarum fuliginoſa illa excrementa quæ in ipſis gignuntur & pilos faciunt in colorem medium inter album & nigrum mutat vt flauus color eſt.

Vbi enim horarum mutationes frequentiſſimæ & ipſę à ſe ipſis plurimum differentes ſunt,illic formas,mores,& naturas magnopere diuerſas inuenies.

Superius Hypp.propoſuerat de maximis differentiis dicere quibus Aſiatici homines à ſeipſis & ab Europęis differunt id quod ipſe hucuſque fecit, & quia Europęi magis à ſe ipſis diſtant quam Aſiatici, ideo poſtea de quibuſdam Europæ prouinciis particulatim egit, quæ maxime à ſeipſis diſtāt, earumque differentias enarrauit, nunc autem Hypp. perorat & inquit in ſumma vbicumque magnæ ac frequētes cœli mutationes fuerint ibi quoq; magnas formarum, morum ac naturarum diuerſitates eſſe, ſiue hæ mutationes in Aſia ſiue in Europa fiant & ſi Aſiam cum Europa, cōferamus, ſiue Aſię & Europę prouincias ad inuicem comparauerimus, hoc perpetuum erit, vt vbi frequentes ac magnæ & inter ſe diuerſæ cœli mutationes fuerint ibi quoque magnæ animi & corporis hominum differentię ac diuerſitates erunt.

Hę quidem igitur maximę naturę differentię ſunt,deinde regio in qua quis alitur & aquę,vt plurimum enim formas & mores hominum regionis naturā comitari inuenies,vbicumque enim terra pinguis,mollis & aquoſa, & aquæ valde ſublimes ita vt æſtate calidę hyemeque frigidæ, & anni tempora male diſpo-

diſpoſita ſint, hic & homines carnoſi, male articulati, humidi & ignaui, maloque animo vt in pluribus ſunt, ſegnitieſque & ſomnolentia ipſis ineſt, ad artes quę capeſſendas craſſi non ſubtiles neque acuti.

In tex. qui hunc proxime antecedit Hypp. quaſi perorans dixit, vbi frequentiſſimę & plurimum inter ſe differentes cœli mutationes ſunt, illic quoque formas, mores, & naturas hominum plurimum differre, quam ſententiam ipſe in hoc loco confirmat & inquit, ideo in prædictis regionibus naturas hominum maxime differre quoniam hæ maximæ differentiæ ſunt naturæ, ſunt autem hæ maximæ differentiæ naturę quod hæ cœli mutationes magnæ & frequentes plurimum inter ſe differunt, ſunt etiam magnæ quia magnas hominum differentias faciunt, & longe maiores quam regiones & aquæ faciant, quoniam vehementiores ſunt ad agendum quam regionum temperamenta & aquæ, ideo manifeſtius operantur quam regiones & aquæ operentur, quamobrem Hypp. regionum temperamenta & aquas ſecundo loco hominum naturas mutare affirmat, ſenſu enim cognoſcimus formas & mores hominum regionum naturam comitari, nam regiones quæ terram pinguem ideſt fertilem habent & mollem ideſt quę facile ab humore afficiatur & lutum pingue faciat ac aquis abundet quæ ſublimes ſint ideſt quæ æſtate calidæ ſint hyeme vero frigidę quod à cœli frigore & calore frigefiant & calefiant, annique tempora male diſpoſita ſint ideſt vt naturale eorum temperamentum non ſeruent, in hoc loco homines carnoſi, infirmis articulis & humidi laborumque impatientes & vt plurimum malo animo præ nimio humore ſunt, qua ratione autem nimius humor homines carnoſos infirmis articulis, humidos ac laborum impatientes facere valeat ſuperius vidimus, verum cur homines male animatos facere poteſt? An quia ſicuti ab anima corpus afficitur ita & anima à corpore, corpus igitur nimio humore abundans humor autem caloris vim hebetat & obtundit, corpora horum hominum frigidiora fiunt quam eſſe deberent, ideo ſimplicibus moribus eſſe non poſſunt, neque alacres quod hæ qualitates à calore fiunt, qua ratione fœminas maribus infirmiores, & inneruiores 11. cap. 4. libri de hyſt. animalium Ariſt. dixit, & cap. 1. noni libri de hyſt. animalium

malium

malium fœminam magis miſericordem & ad lachrymam as propenſiorem viro, ſed magis inuidam, querulam, maledicentiorem, mordaciorem, anxiam, magis deſperantem, impudentiorem & mendaciorem mare, marem vero iuuantiorem & fortiorem fœmina eſſe, nam & in mollium genere cum ſæpia tridente icta eſt, mas fœminam adiuuat, fœmina autem mare percuſſo fugam arripit, Galen. quoque in libro quod animi mores corporis temperamentum ſequantur inquit, animam ſiue immaterialis & æterna forma ſit, ſiue materialis ac mortalis corporis ſanitati ancillari, cum igitur corpora horum hominum frigidiora ſint propter nimium humorem quam oporteat, nil mirum ſi animi quoque eorum male ſe habeant, præſertim cum anni horæ naturale temperamentum nō ſeruent, omne enim quod præter naturam eſt malum eſt corporiſque naturam & animi malam facit, & hic nimius humor eos ſomnolentos & ſegnes ad capeſſendas & exercendas artes tardos & pingui minerua, vt aiunt non autem acres & ſubtiles reddit vt ſuperius vidimus, & inquit Hypp. in prædictis regionibus homines vt plurimum non autem prorſus malo animo eſſe, nam facile fieri poteſt vt ex incolis harum regionum nonnulli philoſophia & eruditione ſe ipſos bonos & temperantes reddant. Animaduertendum eſt illam partem tex. & anni tempora male diſpoſita ſint in impreſſis codicibus gręcis ita legi videlicet καὶ τῶν ὡρέων καλῶς κέεται, quę verba ſi in latinum ſermonem transferātur ſignificant & tempora anni bene diſpoſita ſunt, & hanc ſcripturam latinus interpręs ſequitur, aliter autem hæc eadem pars legitur videlicet καὶ τῶν ὡρέων κακῶς κέεται, quæ verba ſi verbum verbo reddatur ſignificant & anni tempora male diſpoſita ſunt, quā lectionem ego magis probo, nam ea quæ bene diſpoſita ſunt ſecundum naturam exiſtunt, quæ vero ſecundum naturam ſunt bona ſunt, nec vnquam male ſed ſemper bene operātur.

Vbi autem regio nuda, bene munita, aſpera, ab hyeme preſſa, & à ſole exuſta eſt, hic ſane aſperi, fortes, articuloſi, ingenui & hirſuti incolę ſunt, & operoſitas acuta tali naturæ ineſt & vigilantia, moreſque & irę pertinaces & contumaces, feritatiſque magis quam manſuetudinis participes, & ad artes capeſſendas acutiores & circa res bellicas meliores, & alia omnia quæ è

terra

terra oriuntur terrę naturam comitari inuenies. Naturæ quidem & formę maxime contrariæ ſic ſe habent, ab his autem coniectans reliqua conſiderare non errabis.

Cum alterum ex oppoſitis iuxta alterum ponitur, ambo facilius cognoſcuntur, ideo cum Hypp. in tex. qui hunc proxime antecedit oſtendiſſet, quos nam homines faciat regio pinguis, mollis, aquoſa & quæ ſublimes aquas annique tempora male diſpoſita habet, nunc oſtendit quos nam homines regio huic contraria faciat, & inquit regionem nudam & aſperam quæ hyeme à frigore prematur & æſtate à ſole exuratur, homines aſperos fortes firmis & manifeſtis articulis, ingenuos, hyrſutos, operoſoſque, & vigilantes gignere, moreſque & iras pertinaces ac contumaces habentes, feroſque potius quam mãſuetos & ad artes capeſſendas & exercendas acutiores & ſolertiores ac bellicoſos eſſe, alia vero omnia quæ è terra oriuntur regionis naturã comitari, adeo vt aſpera ſiccaque ſint. Demum Hypp. dicit has duas regiones de quibus ipſe vltimo dixit contrarias eſſe, quas ſi quis recte conſiderauerit eas quæ inter ipſas mediæ ſunt facile cognoſcet, & quos nam homines ipſę faciant opt. ſciet, quæ nam autem regio nuda & aſpera ſit ſuperius dixi at quænam bene munita dicitur? An ea quę ventis non patet ſed mõtibus & collibus vel aliis obiicibus à ventis defenditur, adeo vt frequentes in ea cœli mutationes non ſint, quamuis in ea magnæ aeris mutationes ſint, quamobrem de regione illa de qua in hoc tex. agit, Hyppoc. dixit, eam hyeme à frigore premi, æſtate vero ab æſtu vexari, ſed cur in prædicta regione homines tales ſunt quales in ea Hypp. eſſe dicit? An homines ipſos tales fieri in ea dicendum eſt prę magna regionis ſiccitate? ea enim homines duros, iracundos, feros, & aſperos ac pertinaces facit, & ad artes capeſſendas exercendaſque acutos ac ſolertes & bellicoſos, quamobrem Heraclitus dicebat lux ſicca anima ſapientiſſima, & Gal. in libro de cognoſcendis & curandis animi peccatis opt. ingenium in ſicco temperamento eſſe, eſt autem ſolertia vt bene Ariſt. primo reſolutoriorum poſteriorum lib. affirmauit, ſubtilitas quædam medij in non perſpecto tempore ideſt velox ac ſubita medij inuentio, quo aliquid

quid probare poſſimus, vt ſi quis videat lunam ſolem verſus ſplendere ſtatim probet eam à ſole illuſtrari, ideo autem ſiccitas homines ſolertes facit quod caloris motum auget atq; velociorem facit, quapropter homines ſicci magis ſolertes & ingenioſi quam cęteri ſunt, nec ſolum hominum mores & ingenia atque corpora naturæ regionem comitantur, ſed omnia ea quæ è terra oriuntur vt arbores, plantæ, & herbæ, quod nulla alia ratione euenit, niſi quia illa quæ in loco ſunt loci naturæ ſimilia eſſe oportet, ſiquidem à loco conſeruari debent, cum igitur terra de qua hic Hypp. loquitur, nuda, aſpera, à frigore preſſa & à calore exuſta ſit, illa quoque quæ ex ea oriuntur dura, aſpera, ſicca, & ſapida ſunt, quoniam è terra quę talis eſt naſcuntur & ab ea nutriuntur, quamobrem Ariſt. 1. lib. de generatione animalium, terram quaſi fœminam & omnium matrem appellat, ſi quidem omnia in ſe ipſa gignit ac recipit, quod proprium fœminę ac matris eſſe experientia docet & idem Ariſt. eo in loco & primo œconomicorum autumat, cum ait omnem educationem natura eſſe à matre, quare & hominibus à terra quapropter omniū mater eſt, ſi quidem plantis quoque terra alimentum ſuppeditat, plantæ enim è terræ ſucco nutriuntur, quamobrem vt conceptus vtero matris hæret ab ipſoque continetur ita & plantæ omnes terræ veluti omnium matri hærent vt opt. Galen. ſecundo libro de ſemine animaduertit. Cętęrum facile aliquis dubitare poſſet de eo quod ego dixi videlicet ea quæ è ſicca terra oriuntur ſapida eſſe cum Ariſt. ſecundo de anima firmiſſimis argumentis probarit ſaporem eſſe humidi, quamobrem videtur vt res quæ è terra humida naſcuntur & ab ea aluntur ſapidiores eſſe debeant illis quæ è terra ſicca oriuntur ab illa quę nutriuntur. An ideo Ariſtot. ſaporem humidi eſſe dixit quia ad hoc vt res actu ſapida fiat eam humefacere opus eſt? ad quem vſum natura animantibus ſaliuam dedit, non autem aſſeruit res quo magis humidæ ſunt magis ſapidas eſſe, contrarium enim ſenſu comprehendimus, videlicet res quę in locis humidioribus & planis oriuntur minus ſapidas eſſe iis quæ in collibus & ſiccioribus locis naſcuntur vt fructus qui Romæ & in regionibus Romę vicinis gignuntur

mani-

manifeſte indicant, ſunt enim longe minus ſapidę illis qui in Aethruriæ collibus oriuntur, quod hi in regione ſicciori & magis ædita naſcuntur quam illi qui Romę & in locis Romę vicinis oriuntur. Animaduertendum eſt primam huius tex. partem dupliciter legi, nam in impreſſis codicibus græcis ita legitur ἐνταῦθα δὲ σκληροὺς καὶ ἰσχνοὺς &c. quę verba ſignificant hic ſanè aſperos, tenues, &c. alio modo legitur videlicet ἐνταῦθα δὲ σκληροῦς τε καὶ ἰσχυροῦς &c. quę verba ſignificant hic ſanè aſperos & fortes &c. quam lectionem ego magis probo quia magis coherere videtur his quę ſuperius ab Hyppoc. dicta ſunt cum de illis qui ſiccam montanamq; regionem incolunt loqutus eſt.

BIBLIOTECA NAZ. CENTRALE VITTORIO EMANUELE

FINIS.

BACCII BALDINII

Tractatus

DE CVCVMERIBVS.

CVM LICENTIA SVPERIORVM.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

FLORENTIAE,

Apud Bartholomaeum Sermartellium.

MDLXXXVI.

Digitized by Google

Digitized by Google

OPTIMO PRINCIPI
IOANNI MEDICEO.

BACCIVS BALDINIVS
S. D.

CVM elapſis diebus optime Princeps de fugaci illo fructu quem nos Tuſci peponem dicimus domi tuæ loqueremur, memini te me interrogaſſe an antiqui hunc fructum nouerint, & quem nam fructum ipſi cucumerem appellarent, quam rem ego diligenter animaduertendam & conſiderandam eſſe reſpondi, quapropter ego hunc libellum ſcripſi, in quo quid de hac re ſentiam demonſtro, quem tibi dicare decreui, quod cauſa fueris vt illum ſcripſerim, & quod de rerum antiquarum cognitione maxime delectaris, quem præ tua humanitate &

Digitized by Google

amore quo me'proſequeris, qualiſcumque is ſit hylari fronte ac benigno animo te acceptu-rum planè confido, quod ſi feceris poſtquam referre non poſſum ſaltem maximas habebo gratias. Vale noſtri memor.

Digitized by Google

BACCII BALDINII
TRACTATVS
DE CVCVMERIBVS.

QVONIAM cucumerum & peponum ʋſus omnibus ferè hominibus hodierna die maxime communis & vniuerſalis eſt,ideo ſcire an fructus ille quem nos hodie cucumerem appellamus, ille idem ſit quem antiqui cucumerem dicebant,& fructum illum quem nos peponem vocamus, ille idem ſit quem antiqui peponem itidem nominabant, & qui nam ſit fructus ille quem antiqui melopeponem dicebant, non inutile erit, nam ſi cucumis & pepon quos nunc habemus & cucumeres & pepones antiquorũ iidem ſunt, tutior illorũ vſus erit, cum antiquorum experimentis & authoritati innitatur, cęterum ſi cucumis & pepon antiquorum à noſtris cucumeribus & peponibus diuerſi ſunt, non errabimus qualitatibus ac ſubſtantia noſtrorum cucumerum & peponum vtẽdo pro qualitatibus & ſubſtantia cucumerum & peponum antiquorum, quod fortaſſe fieret niſi differentiam quæ inter hos fructus eſt cognoſceremus. Dico igitur hanc vocem cucumis apud antiquos ſignificare genus quoddam commune omnibus oleraceis quę cartilagine vel cute foris obducta extra terram vel ſub terra quoque creſcunt vt Plinius cap. 5. 21. libri naturalis hyſt.affirmat,quamobrem ipſe eo in loco dicit cartilaginei generis extraque terram eſt cucumis,& paulò inferius in eodem cap.ait, reliqua cartilaginum naturæ terra occultantur,& rurſus placent copioſiſſimi Aphricę,Mœſię cum magnitudine exceſſere pepones vocantur, & paulò inferius,

ecce cum maxime noua forma eorum in Campania prouenit mali cotonei effigie, forte primo natum ita audio vnum, mox ſemine ex illo genus, factum, melopepones vocant, Paulus Aegineta quoque 13.cap. primi libri cum de puerorum ſiriaſi agit ita inquit, huic morbo prodeſſe σικύου πέπωνος περικείμενον τῇ σαρκὶ δέρμα quę verba ſi in latinum ſermonem transferantur ſignificant, cucumeris peponis adiacentem carni cutem, Dioſcorides quoque cap. 127. primi libri quod caput cucumer ſatiuus inſcribit inquit, peponis caro in cibis vrinam cit ac ſi pepon cucumeris ſpecies ſit cum de eo hæc verba in cap. de cucumere dicat. Sed de hac ſententia aliquis dubitaret quod Galen. 2. de alimentorum facultatibus, quattuor cap. facit, in quorum primo de cucurbita in ſecundo autem de peponibus, in tertio vero de melopeponibus, at in quarto de cucumere agit, verū ſi cucumis genus peponis eſt, ſecus illi agendum erat, & prius de cucumere, deinde vero de cucurbita, poſtea autem de pepone & melopepone ſcribere debebat. An Gal. hunc ſcribendi ordinem ſeruauit? quia prius de illis plantis agere voluit quę hominum victui magis idoneæ ſunt, quod etiam primo de alimentis fecit, in quo cum de cerealibus ſeminibus ageret prius de illis cerealibus ſeminibus dixit quæ hominum victui magis idonea ſunt, ideo prius de melopepone, pepone & cucurbita egit quam de cucumere, cucurbita autem peponem & melopeponem hominum victui magis idonea eſſe quam cucumis ſit, verba Galen. quæ ipſe de cucumere dicit manifeſte indicant, inquit enim cucumeres concoctu difficiles eſſe, & iis qui quod belle cucumeres concoqunt, ſi illis ſe implent, longo temporis tractu ſuccum frigidum ac mediocriter craſſum inuenis coaceruari qui in ea coctione quæ in venis fit haud facile mutationem in probum ſanguinem recipiat, quinimo prauus ſuccus ex ipſis poſt longum tempus in venis colligitur qui poſtea exiguam ad putreſcendum occaſionē nactus malignas febres accēdit. Sed de hac ſententia dubitaret aliquis, nam ſi Gal. prædicta ratione prius de cucurbita, pepone & melopepone quam de cucumere egit, hac eadē de cauſa prius de melopepone quā de pepone dicere debebat, nam vt ipſe dicit melopepones minus

Digitized by Google

nus quam pepones humidi ſunt, nec adeo praui ſucci vt ſunt pepones, nec ita ſtomacho noxij neque vomitum vt illi concitant, quare victui hominum magis quam pepones idonei ſunt, ideoque prius de melopeponibus quam de peponibus agendum erat. An ideo prius de peponibus quam de melopeponibus egit? quod pepon melopeponis proximum genus eſt, vt animal rationalis animalis eſt proximum genus, & ideo in melopeponis denominatione pepon continetur, facultatibuſq; pepon ac melopepon ſatis ſimiles ſũt, de cucumere aũt quod ſupremum omnium oleraceorum genus eſt nihil dixit, quod ipſe in ſpeciebus ſuis ſit de quibus omnibus Gal. agit, genus.n.non eſt extra ſpecies. Quod autem Gal. cucumerem, cucurbitę, peponis & melopeponis & demum omnium oleraceorum ſupremũ genus eſſe arbitratus fuerit, id quod ipſe ſecundo libro de alimentis de peponibus dicit, manifeſte indicat, ait enim nam vox hæc πέπων veluti τὸ πέπανον hoc eſt maturum ſignificat, quod aliis quoque quæ mature ſcunt, conuenit, nam & racemus cum exacte maturus eſt πέπων dici poteſt, quemadmodum certè & cum non dum maturuit πέπων nominari non poteſt, nimirum quod crudus eſt & immaturus, ad eundem modum fructus omnes autumnales vt pira & cucurbitę πέπωνα, ideſt matura vocari conſueuerũt, quemadmodum & melopepon qui in ſe ipſo πέπωνα, ideſt maturum continet, vnde medici quidam non ſimpliciter eos peponas nominare voluerunt ſed totum id σικυὸ πέπωνα ideſt cucumeralem peponem nominare oportere contenderunt, quod pepon & melopepon in genere cucumerum ſint, & cucumis omnium plantarum de quibus ſupra dixi ſupremum genus ſit. Id tamen animaduertere oportet, authores ſæpius propter verborum penuriam nomine ſupremis generis aliquid vltimum genus nominare vt Gal. verba cum de pepone dicebat innuere videntur, quod huic voci cucumis vſu venit, nam nomine generis ſupremi hoc vltimum genus nominamus ideſt cucumerem proprie dictum, de quo paulò inferius dicam, quamobrem Gal. prius de cucurbita, pepone ac melopepone egit quam de cucumere, nam hac voce cucumis non genus ſupremum omnium oleraceorum, ſed

cucumerem qui poſtremum quoddam genus eſt ſignificauit, ideo vltimo loco de ipſo egit, quod victui hominum non ita idoneus eſt vt cucurbita, pepon & melopepon ſunt, quapropter cap. ſecundo ſecundi libri de alimentis dicit è cucurbitis ſemen vacuantes deinde veluti carnem ſiccantes in hyemem quidem reponunt, vtuntur autem omnes ipſa magis quam alio quouis æſculentorum fructuum, quod cęteris fructibus aridiores ac ſicciores ſint. Cucurbitarum plura genera ſunt, quædam enim rotundæ, aliæ longę atque draconis intorti figura, aliæ rotundæ ſed compreſſæ, quæ quidem & ſi vires ferè eaſdem habeant, ſaporeque inſigni careant, tamen diuerſorum generum ſunt, nam ſemina inter ſe longe diuerſa habent vt illi qui hortos colunt, oſtendunt, quamobrem non ſine admiratione legendum videtur illud quod Plinius quinto cap. 19. libri hyſt. naturalis & Columella 10. & 11. libris de re ruſtica ſcribunt. Plinius namque loco quem nunc citaui cum de cucurbita loquitur, inquit, ſemina quæ proxima collo fuerint proceras pariunt, item ab imis quattuor non comparandas ſupra dictis, quæ medio rotundas, quæ in lateribus craſſas breuioreſque, quaſi ſemina omnium cucurbitarum eadem ſint, differant autem eo quod in diuerſis locis vnius & eiuſdem cucurbitæ naſcantur, quod experimento vt dixi contrarium eſt, præterea ex ipſius Plinij verbis hęc ſententia falſa demonſtratur, inquit enim eodem in loco, ſiccantur in vmbra & cum libeat ſerere in aqua macerantur, ſi igitur antequam ſemina è cucurbita extrahantur cucurbitam ita ſiccare oportet vt ſi ſemina eius ſerere voluerimus neceſſe ſit eam prius in aqua macerare, quomodo cognoſcere poterimus quod nam ſemē collo proximum fuerit vel in imis aut in mediis cucurbitę partibus vel in eius lateribus genita ſint? cum omnia eius ſemina vt grauia in imam eius partem deſcenderit, Columella quoque decimo libro de re ruſtica de cucurbita loquens ait.

Intortus cucumis pregnanſque cucurbita ſerpit
Vna neque eſt illis facies, nam ſi tibi cordi
Longior eſt gracili capitis quæ vertice pendet
Et tenui collo ſemen lege ſiue globoſi

Cor-

Corporis: atque vtero nimium quæ vaſta humeſcit
Ventre leges medio: ſobolem dabit illa capacem
Naricie picis: aut actei mellis hymeti
Aut habilem lymphis hamulam baccho ve lagenam
Tum pueros eadem fluuiis innare docebit.

Quibus verſibus eandem opinionem habere de cucurbita quam Plinius habet, demonſtrat, quæ experimento & ratione ſuperius confutata eſt, cęterum 11. libro de re ruſtica cauſam diuerſitatis magnitudinum cucurbitarũ non ſolum ad diuerſitatem partium cucurbitarum in quibus ſemen genitum ſit, ſed etiam ad diuerſum ſitum in quo ſemina cucurbitarum ſeruntur referre videtur cũ ait aquoſis autem locis primo quoque tempore non tamen ante Kal. Martias ſemen ponendum eſt, vt deferri poſſit æquinoctio confecto, idque de media cucurbitæ parte ſemen inuerſo cacumine ponito vt fiat incrementi vaſtioris, nam ſunt ad vſum vaſorum ſatis idonę, ſicut Alexandrinę cucurbitę cum exaruerint. At ſi eſculentę merci præparabis, recto cacumine de collo cucurbitæ ſumptum, ſemen ferendum erit, quo prolixior & tenuior fructus eius enaſcatur, qui ſcilicet maius cęteris inuenit precium, quæ ſententia experimẽtis agricolarum quę ſuperius adduxi cõfutatur. Nunc ad cucumerem tranſeo, non ad cucumerẽ illum qui genus eſt peponum, melopeponum & omnium oleraceorũ quæ cartilagine vel cute foris obducta extra terrã vel ſubterra creſcunt, ſed ad cucumerem illum qui non primum ſed poſtremũ genus quoddam primi cucumeris eſt, quem fructum illũ eſſe dico, quem nos in Aethruria citriuolo dicimus, at in Gallia togata & in quibuſdam aliis Italię regionibus cedrone vel cocomero appellatur, nam Dioſcorides 155. cap. quarti libri inquit, erraticum & ſilueſtrem cucumerem ſolo fructu à ſatiuo differre, quem longis glandibus ſimilem fert, at cucumis ſatiuus fructum lõge maiorem quam ſilueſter habet, ſimilem tamen magnis glandibus, quod Plinius etiam cap. primo 20. libri hyſt. naturalis affirmat, cum ait cucumerem ſilueſtrẽ eſſe diximus multo infra magnitudinem ſatiui, præterea cucumis difficulter concoquitur, nam duram & frigidam ſubſtantiam habet, quod ſenſu percipitur, quod etiam Galen. ſecundo de

ali-

alimentis cap. de cucumere affirmat, Plinius quoque cap. 5. 21. libri hyſt. naturalis dicit viuunt hauſti in ſtomacho in poſterum diem nec perfici queunt in cibis, & paulò inferius in hoc eodem capite dicit cibis quo longiores tenuioreſque eò gratiores, quod fructui illi quem nos Tuſci citriuolo dicimus vſu venit, præterea Columella in vltima parte tertij capitis 11. libri de re ruſtica inquit cucumis & cucurbita, cum copia eſt aquæ minorē curam deſiderant, nam plurimū iuuantur humore, & paulò inferius ait aquoſis aūt locis primo quoq; tempore non tamen ante Kalendas Martias ſemen ponēdum eſt, quę prædicto fructui optime conueniunt. Se de hac ſententia aliquis dubitaret quod Virgilius quarto georgicorum dicit,

Et virides apio ripę tortuſque per herbam
Creſceret in ventrem cucumis &c.

Quod etiam Columella 10. libro rei ruſticę in carminibus dicit intortus cucumis pregnanſque cucurbita ſerpit, nam ſuperius diximus, longiores ac tenuiores cucumeres ſuauiores eſſe vt Plinius dicebat, experimento quoque cognoſcitur longos ac rectos cucumeres intortis eſſe ſuauiores, quare Virgilius eos tortos appellare non debebat, ſi quis vero diceret non nullos cucumeres tortos eſſe, ideoque eos Virgilius tortos appellaſſe, dico cucumeres illos qui torti ſunt paucos eſſe quapropter ipſos natura tortos nō eſſe, ſed aliquo accidente quod illis ſuperuenerit, nam illud ſecundum naturam maxime eſt quod vt plurimum fit, quemadmodum Ariſt. primo de generatione animalium affirmat, vnumquodque autem ab eo quod ipſi naturale eſt ideoque à fine appellandum eſſe idem Ariſt. ſecundo de anima docet, quamobrē & ſi nonnulli cucumeres torti ſunt, Virgilius oēs cucumeres tortos appellare non debebat. An Virgilius & Columella cum cucumerē tortum appellarunt, non fructum illum quem nos in Aetrhuria citriuolo dicimus intellexere, ſed totam plantam quæ humi tortuoſe ſerpit, & eius vitices verè intorti ſunt? & hæ primo è ſeminibus oriuntur, quòd etiam ferè omnibus cucumerum generibus cōmune eſt, ſcilicet vt eorū vitices intorti ſint, ſi igitur Virgilij & Columellę verba ita interprętamur, expoſitio naturæ rei conſona erit, nec ſententia noſtra de cucumere deſtruetur.

ſtruetur. Sed cur Virgilius eo in loco quem ſuperius citaui cucumeré in ventré creſcere dixit? an quia cucumeris fructus in acutũ porrigitur & in media eius parte, quã vẽtrem Virgilius appellauit craſſior eſt quam in vertice? ideoq; ipſum in ventrẽ creſcere dixit. Eſt aliud fructus genus draconis intorti figura qui lanuginoſam cuté habet, ſubſtãtia & ſapore cucumeri ſimile, quem vulgo in Aethruria Mellonẽ vocant, cui pueri è purpureo panno criſtã olim imponebãt, vt clarius draconis imaginẽ repreſentaret, & ob ipſum ęſtate curſu certabant, hũc fructũ ciuis ille noſter doctus ſanè & accuratus vir qui Dioſc. in latinũ ſermonem trãſtulit, coactum cucumeris partum eſſe dicit, fortaſſe à verbis Plinij quę ipſe quinto cap. 21. libri naturalis hyſt. dicit, in hanc ſententiã ductus, inquit. n. Plinius cum de cucumere loquitur creſcit qua cogitur forma, ſed hæc ſentẽtia experientiæ repugnat, nã propriũ ſemen à cucumeris ſemine diuersũ hic fructus habet, vt hortorũ cultores oſtẽdunt, ideo ipsũ aliud fructus genus à cucumere diuersũ eſſe hac ratione arbitramur, niſi fortaſſe huic fructui euenit quod melopeponibus accidiſſe eo in loco quẽ ſuperius citaui Plinius dicit videlicet, ecce cũ maxime noua forma eorũ in Cãpania prouenit, mali cotonei effigie, forte primo natum audio vnũ, mox ſemine ex illo genus factũ, melopepones vocãt, ita fortaſſe de hoc fructu factũ fuit, vt primo coactus cucumeris partus fuerit, mox ex eius ſemine hoc genus factũ quod à cucumere diuerſum eſt. De pepone aũt antiquorũ dubitatur qui nam fructus ipſe ſit ex iis quibus nos nunc vtimur, quidã dicunt antiquorũ peponẽ fructũ illũ eſſe quẽ nos in Aethruria Cucumerẽ, in Gallia vero togata & à Simone Sethì Anguria, à Serapione autẽ Cucumis magnus viridis dicitur, & reuera deſcriptio peponis quæ à Gal. & à Simone Sethì ponitur huic fructui cõuenire videtur, Gal. enim 2. de alimentorũ facultatibus cap. de peponibus inquit vniuerſam peponũ naturã frigidã & humidã ſed magis humidã quã frigidã eſſe, ac propter vim abſtergendi quã habet vrinã ciere, at ſemẽ lõge maiorẽ vim abſtergẽdi quã eorũ caro habeat, habere videtur, qđ etiã Simon Sethì cõfirmat & addit ipsũ tenuẽ ſubſtantiã & quę facile alteratur habere, & ſi bili admiſcetur in bilẽ, ſi vero pituitę in pitui-

tam

tam facile mutari, quæ omnia Anguriȩ optime conueniunt. Sed hæc ſententia ſtare non pōt, primo quia Gal.ſecundo de alimentorū facultatibus capite de melopeponibus ait, peponis interiorē partem quȩ ſemen continet non comedi, at eius fructus qui ab Aſtrhuſcis cucumis, & à Simone Sethì à nonnulliſque aliis vt dictū eſt anguria dicitur, idipſum caro ſcilicet quȩ ſemen cōtinet ſuauiſſimum eſt, prȩterea Simon Sethì duo capita facit, vnū de peponibus alterum vero de anguria, quod pepon & anguria duo fructus diuerſi ſunt, prȩterea Serapio lib.3.de pepone, melopepone, & citrullo agit, deinde quartū caput addit quod de melone magno viridi inſcribit in quo de anguria manifeſte agit, neq; in eo Gal.vel Dioſcoridē teſtes inducit, quorū teſtimonio in aliis tribus.ſ.in cap. de pepone, melopepone & citrullo vſus fuerat, qđ anguria vel melon magnus & viridis quȩ duo idē sūt aliud fructus genus ſit quā pepon & melopepon ſint, quod genus antiquis ignotum fuerit, qđ vt melius intelligatur quid nā hȩc vox πέπων ſignificet, multipliciter.n.dicitur, primo dicendū eſt, πέπων igitur concoctū & maturum ſignificat vt ſuperius diximus, in quo ſignificatu Hypp.22.aphor. primi ſecti & Gal.2.de alimētorū facultatib⁹ cap. de peponibus, hāc vocē accipiūt, at vero quia illa quæ cōcocta ſunt molliora sūt ac teneriora quam ea quȩ cruda sūt & acerba, ideo hȩc vox πέπων molle quoq; ac tenerū antiquis ſignificat, Florentiȩ quoq; cū aliquē ȩtate vel morbo vel curis confectū ſignificare volumus eū maturū eſſe vulgo dicimus, verū quia ea quȩ matura sūt & cocta ſapidiora ac delicatiora sūt illis quȩ cruda ſunt, hoc nomē, ſapidū & delicatū quoq; ſignificat, cȩterū quia ea quȩ cocta ſunt & matura opportuna sūt ad hoc vt colligātur & comedātur, ideo hoc idem nomē etiam opportunū ſignificat, vt apud Ariſtophanē comicū in comȩdia illa quam ipſe Equites inſcripſit manifeſte apparet, Chorus.n.eius comœdiȩ de Cleone loquens ait.

Ενδίκηγ᾽ ἐπεὶ τὰ κοινὰ πρὶν λαχῶν κατεσθίεις
κἀποσυκάξας πιέζων τοὺς ὑπευθύνους σκοπῶν
ὅστις αὐτῶν ὠμός ἐστιν, ἢ πέπων, ἢ μὴ πέπων
κἂν τιν᾽ αὐτῶν γνῷς ἀπράγμον᾽ ὄντα καὶ κεχηνότα
καταγαγὼν ἐκ Χερρονήσου διαβαλὼν ἀγκυρίσας.

Quæ

Quæ carmina ſi in latinũ ſermonẽ ſoluta oratione transferantur hoc ſignificant videlicet, iure quoniã communia priuſ quam ea ſortitus ſis comedis, & calumniaris premens, reos cõſiderans, quicumq; ipſorũ crudus vel πέπων, vel non πέπων, & ſi quem ipſorum nouiſti quietum & ſtultum, deducens ex Cherſoneſſo criminãs ſubuertis, quo in loco πέπων opportunũ ad hoc vt ſpolietur & defraudetur metaphorice ſignificat, crudum vero & nõ πέπων non aptũ & opportunum ad hoc vt defraudetur & ſubuertatur manifeſte ſignificat. Vltimo hoc nomen πέπων genus quoddã fructus ſignificat, de quo ſecundo de alimentorum facultatibus Gal. loquitur, qui fructus an ſit ille idem quem nos Aæthruſci peponẽ vocamus an aliquis alius dubiũ eſt, crediderim ego antiquorum peponẽ eſſe fructum illum quem nos Tuſci hodierna die hyemalem peponẽ vocamus, in quam ſententiã his rationibus adducor, primum quia humidior eſt cucumere antiquorum vt Gal. ſecundo de alimentorũ facultatibus cap. de cucumeribus affirmat, ſecundo quia horũ hyemalium peponũ caro in qua ſemen abſconditur non comeditur, ſed vt ſuperius dixi abiicitur quod antiquorum peponibus vſu venire ſecundo de alimentorum facultatibus cap. de melopeponibus Gal. affirmat, & licet extremo autumno vel hyeme comedãtur, attamen inter principiũ autumni & vltimam æſtatis partem colligũtur quod iam matureſcere incipiunt, quamobrem inter fugaces fructus numerari poſſunt, at vero quia eius humiditas tanta eſt vt non niſi multo temporis ſpatio perfecte concoqui poſſit, ideo in vltima autumni parte vel in hyeme comeduntur cum iam perfecte maturi ſunt, quamobrem perfectæ eorum maturitatis ſignum eſt, vt eorum extima cutis quibuſdam veluti ſub nigris vlcuſculis exulceretur, nam tanta eſt eius humiditas vt niſi extimę cutis humor qui cœli iniuriis magis expoſita eſt quam intimæ peponis partes ſint leuiter putreſcere incipiat, reliquus eorum humor concoctus eſſe non poſſit, ideoque tunc inſipidi ſunt. Præterea vrinam cient, deorſumque cito deſcendũt abſtergentque præſertim eorũ ſemen, quod peponibus ineſſe Gal. ſecundo de alimentorum facultatibus cap. de peponibus dicit. Ad melopeponem tranſeo, dico quę ipſum illum fructũ

Digitized by Google

eſſe quem nos Tuſci peponem dicimus,primo quia eorum ca ro in qua ſemen eſt comeditur ac ſapidiſſima eſt niſi pepon iã flaccidus ſit, quod melopeponibus conuenire Gal. ſecũdo de alimentorũ facultatibus affirmat,preterea non ita praui ſucci ſunt vt antiquorum pepones, dulces namque ſunt, quod et iã Galen.cap.prædicto affirmat,videlicet melopepones non eſſe ita praui ſucci vt pepones ſunt, minus quoque ſunt humidi quam antiquorum pepones quod melopeponibus cõuenire eo in loco cuius teſtimonio paulò ſupra vſus ſum Galen.affirmat, verum melopepones ideo ab antiquis ſcriptoribus & à Gal. quoque dicti videntur quod mali effigiem magis quam cetera cucumerum genera repreſentẽt, quod pepones noſtri optime faciunt. Adhuc Plinius cap.quarto 21.libri naturalis hyſt.cum de melopeponibus loquitur,inquit,non pendent hi ſed humi rotundantur, quod in peponibus noſtris manifeſte videtur. Nunc de omnium prædictorum cucumerum facul tatibus aliqua dicendum eſt, & primo de cucumere illo qui vltimũ genus cucumeris ſupremi generis eſt quẽ nos Aetrhu ſci vt ſuperius dixi citriuolo vulgò dicimus,huncque ſubſtan tiam durã frigidamque habere affirmamus,quæ concoctu dif ficilis eſt nec in ſtomacho facile corrumpitur, vt ſenſu percipitur & Gal.ſecundo de alimentorum facultatibus cap.de cu cumere autumat, Plinius quoque vt ſuperius dixi cap. 5. 21. libri naturalis hyſt. dicit viuunt hauſti in ſtomacho in poſterũ diem prauique ſucci alimentum in corpore gignunt, vt ferè omnes horatij fructus,& ſi belle in ſtomacho à quibuſdã con coquntur, fieri tamen non poteſt vt alimenta illa quæ praui ſucci ſunt, etiam ſi bene in ventriculo coquantur bonum alimentum corpori præſtent,quod eorum malitia à calore inna to ita vinci non poteſt vt naturam mutẽt & è malo in bonum mutẽtur,vt Gal.etiã ſecũdo de alimẽtorum facultatibus cap. de cucumeribus affirmat,vrinã cient,quod nonnullas aqueas ac tenues partes habeant quę ſanguinẽ diluunt,illud vero miror Gal. neque vllum aliũ ex antiquis ſcriptoribus, maximã adſtrictoriam vim quæ in cucumeribus eſt nunquam deprehendiſſe,nam ſiquis cucumerẽ tranſuerſim incidat ipſumque ea parte qua inciſus eſt linguæ apponat adſtringentẽ maximã

in eo

in eo qualitatem ſentiet. Ad peponum naturam venio, eorumque ſubſtantiam molliorem, tenuiorem ac humidiorem eſſe dico quam cucumerum ſubſtãtia ſit,vt ſenſus ipſe docet, & Gal.quoque ſecundo de alimentorum facultatibus cap.de peponibus & cucumeribus affirmat, quapropter & vrinam cient & expeditius citiuſque deorſum quam cucumeres permeant, quoniam cucumeribus humidiores & mollioris ſubſtantiæ quam cucumeres ſunt,qua de cauſa citius quam cucu meres in ventriculo coquntur,facultatem etiam abſtergendi habent præſertim eorum ſemen quod inde manifeſte deprehenditur,nam ſi eorum ſucco vel etiã carne aut ſemine ſordidam cutem fricueris,protinus eam nitidam facies, vt Galen. etiam ſecundo de alimentorum facultatibus cap. de peponibus dicit. At melopepones quamuis vt cęteri omnes horarij fructus prauitate ſucci non careant, attamen longe minus quam alij fugaces fructus ea participes ſunt,nam dulces ſunt, ſapor autem dulcis temperatæ ſubſtantiæ eſt, præterea tenuẽ ſubſtantiam habent, quapropter vrinam cient & ſubſtantiæ ſuæ tenuitate longe magis proſunt quam prauitate ſucci obſint, omnia enim alimenta quę attenuant acria ſunt ac malum ſuccum gignunt ſi in cibum ſumantur, quamobrẽ ſi quis ipſis largius vtatur ventriculũ mordicant,halitus acres emittunt ciborumque nauſeam magnam inducũt, vt Gal. in libro de attenuãte victus ratione opt.probat, attamen multos mor bos hac victus ratione & his cibis ſe curaſſe eodem in libro ipſe autumat, quanto minus igitur melopeponis prauus ſuccus verendus eſt, qui tenuem humorem gignit, quoniam tenuiſſimę ſubſtantiæ nec acris ſed dulcis eſt? præterea cap.pri mo primi libri de alimentorum facultatibus ſentẽtiam illam Hypp. Gal. probat qua ipſe ex cibo medicamentum bonum eſſe dicit, quod quidam cibi ſint qui corpus noſtrum non ſolum alant verum etiam illud ſimul immutent & alterent, id quod melopepon opt. præſtat,cum nõ ſolum corpora noſtra alat,ſed vrinã moueat eaque humectet,quod in tempore anni calido & ſicco vt ęſtas eſt hominibus maxime prodeſt,aluum quoq; ſoluit licet nõ ita expedite vt pepones, attamen ipſam ad excremẽta reddenda iuuat,præterea bonum odorẽ habet,

ac

Digitized by Google

at ea quæ bonum habent odorē multos, claros ac tenues ſpiritus gignunt,ſtomachum firmant,coctionemq; iuuant,quod ea qua ipſis contraria ſunt manifeſte demōſtrant,nam ea quę male olent ſtomachum ſubuertunt maloſque ſpiritus gignūt adeo vt interdū interimant, qua de cauſa medicamentis purgantibus ea quæ bene olent admiſcentur,vt medicamētoſam eorum vim quę humanæ naturę contraria eſt,mitigent & obtundant vt Gal. octauo de cōpoſitione medicamentorum ſecundum locos bene animauertit,ad appetitum quoq; concitandum & concoctionē iuuandā odorata omnia maxime conferūt vt cap.5.lib. de ſubfiguratione empirica Gal.opt.docet. Cęterum iuniores nonnulli docti ſanè & accurati viri cum aliquis melopeponem comederit non debere ſtatin vinum aliquod generoſum bibere opinātur, ideo videndum eſt an hæc ſententia vera ſit,ratio igitur qua ipſi ſententiam ſuam probare conantur hæc eſt, quoniam ſi poſt melopeponis æſum ſtatim generoſum aliquod vinum bibatur,ab ipſo vino antequā cōcoquatur, melopepon ad venarum capita trudetur, ibique obſtructiones faciet,quæ febres & eas quidem peſtilentes facile concitare poterunt, ſed hæc ratio nulla eſt, nam cum nos generoſum vinum & illud meracum ſtatim poſt melopeponis æſum bibendum eſſe dicimus,id moderate bibi debere intelligimus,hoc enim pacto ſtomachum ad melopeponē concoquendum iuuabit, & excrementa humoreſque per vrinas purgabit,quamobrē obſtructiones non faciet nec febres vllas accendet,prę ſertim cum vinum melopeponi amicum & familiares ſit, id quod indicat,omne vinum poſt melopeponis æſum ſuauiſſimum eſſe quodcumque illud ſit, & tamen melopepon dulcis eſt, at omne vinum cum poſt dulcia alimenta bibitur inſuaue eſſe ſolet, & hæc de cucumeribus dicta ſufficiant.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE